

Lagutskottets betänkande

1980/81: 23

om utsökningsbalk (prop. 1980/81: 8, försl. 1980/81: 8)

Ärendet

I betänkandet behandlas *dels* proposition 1980/81: 8 vari regeringen (justitiedepartementet) efter hörande av lagrådet föreslår riksdagen att anta ett i propositionen framlagt förslag till utsökningsbalk, *dels* förslag 1980/81: 8, vari riksdagens revisorer hemställer att riksdagen vid behandlingen av proposition 1980/81: 8 med förslag till utsökningsbalk beaktar vad revisorerna förordat angående

1. utformningen av 4 kap. 10 och 36 §§ utsökningsbalken i fråga om handläggningen av enskilda och allmänna mål hos kronofogdemyndigheterna och utformningen av 8 kap. 3 och 19 §§ i samma balk när det gäller skyndsamhetskravet för myndigheterna att sälja utmätt egendom,

2. en prioritetsordning för behandlingen vid kronofogdemyndigheterna av enskilda och allmänna mål.

Beträffande propositionens huvudsakliga innehåll hänvisas till vad utskottet anför på s. 4–6.

Det i propositionen framlagda lagförslaget har intagits i *bilaga 1* till betänkandet.

Protokoll den 22 mars 1978 från förhandlingar i ärendet enligt 11 § lagen (1976: 580) om medbestämmande i arbetslivet mellan statens förhandlingsråd (arbetsgivarsidan) samt Centralorganisationen SACO/SR och TCO:s statstjänstemannasektion (arbetstagarsidan) har överlämnats till utskottet.

I ärendet behandlar utskottet vidare *dels* den under allmänna motionstiden 1980 väckta motionen 1979/80: 1612, *dels* de med anledning av proposition 1980/81: 8 väckta motionerna 1980/81: 33, 34 och 35, *dels* de under allmänna motionstiden 1981 väckta motionerna 1980/81: 690, 894, 897 och 898.

Motionsyrkandena redovisas på s. 2 och 3.

Remissyttranden över motion 1979/80: 1612 har inhämtats från riksåklagaren, rikspolisstyrelsen, riksskatteverket och Sveriges advokatsamfund. En sammanställning av innehållet i yttrandena har fogats till betänkandet som *bilaga 2*.

Företrädare för justitiedepartementet och för Föreningen Sveriges kronofogdar har inför utskottet lämnat synpunkter på lagförslaget. Vidare har utskottet i samband med studiebesök i ärendet inhämtat synpunkter på förslaget från riksskatteverket samt kronofogdemyndigheterna i Stockholm och Sollentuna.

I ärendet har skrivelser inkommit från riksdagens ombudsmän, riksskat-

teverket, kronofogdemyndigheten i Stockholm, Svenska inkassoföreningen och en enskild person. Chefen för kommundepartementet har till utskottet för kännedom överlämnat en skrivelse från företrädare för den del av länsstyrelsernas personal som sysselsätts med uppgifter inom överexekutorsverksamheten.

I skrivelsen från riksdagens ombudsmän hänvisas till ett av justitieombudsmannen Per-Erik Nilsson den 22 oktober 1980 meddelat beslut, vilket bilagts skrivelsen. Beslutet har fogats till detta betänkande som *bilaga 3*. Riksskatteverket åberopar i sin skrivelse till utskottet en inom verket den 20 februari 1981 upprättad promemoria, vilken fogats till betänkandet som *bilaga 4*.

Motionsyrkandena

I. Vid 1979/80 års riksmöte väckt fristående motion

1979/80: 1612 av Åke Polstam (c) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär skyndsamt förslag till effektivare bötesindrivning när det gäller brott och förseelser begångna av utomnordiska medborgare.

II. Med anledning av proposition 1980/81:8 väckta motioner

A. 1980/81:33 av Karin Ahrlund m. fl. (fp, s, m) vari yrkas att riksdagen avslår propositionens förslag till bestämmelser i 4 kap. 19 § och i stället antar en bestämmelse med samma innebörd som i dag.

B. 1980/81:34 av Gunnar Oskarson m. fl. (m) vari yrkas att riksdagen beslutar att vid utmätning hos gäldenär som är gift eller samboende skall egendom som påträffas hos gäldenären anses tillhöra denne.

C. 1980/81:35 av Runc Rydén (m) vari yrkas att riksdagen beslutar att vid exekutiv förrättning presumeras att egendom som påträffas i makars och samboendes besittning tillhör gäldenären om inte annat kan styrkas.

III. Vid 1980/81 års riksmöte väckta fristående motioner

A. 1980/81:690 av Lars-Erik Lövdén och Kurt Ove Johansson (s) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär en översyn av besittningsskyddet för hyresgäster vid försäljning av fastighet på exekutiv auktion.

B. 1980/81:894 av Lennart Andersson m. fl. (s) vari yrkas att riksdagen

1. avslår propositionens förslag till bestämmelser i 4 kap. 19 § och i stället antar bestämmelser med samma innebörd som gäller i dag,

2. antar bestämmelser i 7 kap. 5 § med det innehåll som anges i motionen,

3. som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförs om kronofogdemyndigheternas tillgång till registerinformation,

4. gör motivuttalanden om arbetsmetoderna inom kronofogdemyndigheterna i enlighet med vad som anförs i motionen.

C. 1980/81:897 av Bernt Ekinge och Margot Håkansson (fp) vari yrkas att riksdagen vid behandlingen av propositionen med förslag till utsök-

ningsbalk som sin mening uttalar att lås- och namnbytesmetoden även i fortsättningen bör kunna tillämpas vid avhysning från bostad.

D. 1980/81:898 av Bernt Ekinge och Margot Håkansson (fp) vari yrkas att riksdagen i samband med behandlingen av proposition 1980/81:8 med förslag till utsökningsbalk uttalar att fältverksamhet genom hembesök även efter utsökningsbalkens ikraftträdande skall utgöra en helt och fullt vedertagen och fullt ut accepterad metod i den exekutiva verksamheten.

Utskottet

Inledning

Den gällande utsökningslagstiftningen är av gammalt datum. De grundläggande bestämmelserna återfinns i utsökningslagen (1877: 31 s. 1) (UL), som trädde i kraft den 1 januari 1879. Till UL ansluter flera fristående författningar. Under årens lopp har UL reviderats i skilda hänseenden men grunddragen i UL består.

År 1960 fick lagberedningen i uppdrag att fullständigt arbeta om utsökningslagstiftningen och att föra samman de väsentliga delarna i en balk. Under sitt arbete med utsökningsrätten har lagberedningen lagt fram flera betänkanden med förslag till delreformer på området. Betänkandena har – med undantag för ett förslag beträffande lagsökning och betalningsföreläggande – efter en del jämkningar lett till lagstiftning. Reformerna har främst avsett utmätningsinstitutet och därtill anslutande bestämmelser. Reformarbetet har inneburit bl. a. att vissa frågor har brutits ut ur UL och upptagits i särskilda författningar. I första hand gäller detta i fråga om lagstiftningen om exekutiv försäljning av registrerat skepp, luftfartyg och fast egendom. Verkställighetsformen införsel regleras i en särskild införsellag av år 1968. I betänkandet (SOU 1973: 22) Utsökningsbalk, Utsökningsrätt XII sammanfattade lagberedningen resultatet av sitt arbete och framlade förslag till utsökningsbalk (UB). Beredningens förslag har remissbehandlats på sedvanligt sätt.

Det förslag till UB, som regeringen föreslagit riksdagen att anta, bygger i huvudsak på lagberedningens förslag. UB ersätter UL och vissa andra författningar och innehåller en fullständig reglering av utsökningsrätten i den mån den har ansetts kräva reglering i lag. Propositionen innehåller däremot inte förslag till övergångsbestämmelser eller följdändringar i annan lagstiftning. Lagberedningen behandlade dessa frågor i sitt sista betänkande (SOU 1974: 55) Utsökningsrätt XIII. Förslagen i det betänkandet har legat till grund för regeringens förslag i proposition 1980/81: 84 med förslag till lag om införande av utsökningsbalken m. m. Den propositionen behandlas av lagutskottet i betänkande LU 1980/81: 24.

I proposition 8 föreslås bl. a. att överexekutorsinstitutionen avskaffas och att de uppgifter som f. n. åvilar överexekutor förs över till kronofogdemyndigheterna. Överexekutors befogenhet att förordna om handräckning

föreslås dock överflyttad till tingsrätt. Handräckningslagstiftningen tar regeringen upp i proposition 1980/81: 88 med förslag till handräckningslag m. m. Proposition 88 behandlas av lagutskottet i ett särskilt betänkande LU 1980/81: 25.

Propositionens huvudsakliga innehåll

I 1 kap. ges bestämmelser bl. a. om balkens tillämpningsområde och om de exekutiva myndigheterna. Balken är direkt tillämplig inte endast på verkställighet beträffande civilrättsliga anspråk utan även i fråga om böter, skatter m. m. Vissa undantag görs dock för sådana s. k. allmänna mål. Verkställigheten skall helt åvila kronofogdemyndigheterna. Överexekutorsinstitutionen föreslås avskaffad, och de uppgifter som f. n. åvilar överexekutor förs över till kronofogdemyndigheterna. Den befogenhet att förordna om handräckning som ankommer på överexekutor flyttas dock till tingsrätten.

2 kap. innehåller gemensamma bestämmelser om förfarandet hos kronofogdemyndigheten. Denna skall kunna hålla förhör med svaranden och i viss utsträckning även med en tredje man. För att tvinga fram upplysningar i mål om utmätning eller kvarstad för fordran eller för att få till stånd verkställighet av annan förpliktelse än betalningsskyldighet skall kronofogdemyndigheten kunna förelägga vite. Under särskilda förutsättningar skall en tredskande gäldenär eller tredje man kunna häktas av domstol. Regler meddelas om i vad mån kronofogdemyndigheten får bereda sig tillträde till någons bostad eller annat utrymme och får använda fysiskt våld och annat tvång.

I 3 kap. meddelas bestämmelser om exekutionstitlar, dvs. de handlingar som får ligga till grund för verkställighet. Där ges en katalog över exekutionstitlarna och anges de närmare förutsättningar under vilka olika exekutionstitlar får verkställas.

4 kap., som inleder den del av UB som behandlar utmätningsförfarandet (4–14 kap.), innehåller regler om själva utmätningen. Enligt UB skall utmätningsförrättning inte längre rutinmässigt hållas i gäldenärens bostad. I stället skall uppgifter om utmätningsbara tillgångar i första hand inhämtas från gäldenären eller genom undersökning i register m. m. Gäldenären skall vara skyldig att lämna upplysningar om sina tillgångar och att bekräfta uppgifterna under straffansvar. Även en tredje man skall ha upplysningsplikt beträffande ett mellanhavande mellan honom och gäldenären. Egen- dom skall över lag kunna utmätas utan att den är omedelbart tillgänglig för förrättningsmannen. I fråga om makar eller andra som varaktigt sammanbor under äktenskapsliknande förhållanden skall lös egendom i deras gemensamma besittning presumeras tillhöra dem med samäganderätt. I andra fall då äganderettsfrågan är oklar men sannolika skäl föreligger för att egendomen tillhör gäldenären, kan den utmätas med förbehåll för tredje mans rätt. Möjligheten till självrättelse av utmätning vidgas något.

I 5 *kap.* ges bestämmelser om beneficium och andra undantag från utmätning. Kapitlet överensstämmer i allt väsentligt med nuvarande regler. 6 *kap.* behandlar frågan om säkerställande av utmätning, dvs. vilka åtgärder som efter beslut om utmätning skall vidtas beträffande egendomen.

I 7 *kap.* regleras utmätning av lön och liknande förmåner. Kapitlet överensstämmer i huvudsak med nuvarande regler. Den längsta tid under vilken löneutmätning får pågå utan gäldenärens medgivande utsträcks dock från tre till sex månader om året.

I 8–12 *kap.* behandlas försäljning av utmätt egendom. 8 *kap.* innehåller allmänna bestämmelser, som i princip är gemensamma för all slags försäljning. När en andel i viss egendom har utmätts, skall försäljningen under vissa förutsättningar kunna vidgas till att avse hela egendomen. Frågan om tredje mans rätt till betalning ur utmätt egendom regleras ingående. I 9 *kap.* ges bestämmelser om exekutiv försäljning av lös egendom i allmänhet och om indrivning av en utmätt fordran. Underhandsförsäljning jämföras i princip med försäljning på auktion. Särskilda regler föreslås om försäljning av egendom som gäldenären innehar under förbehåll om återtaganderätt, t. ex. enligt konsumentkreditlagen (1977:981). 10, 11 och 12 *kap.*, som behandlar exekutiv försäljning av registrerat skepp, av registrerat luftfartyg m. m. och av fast egendom, överensstämmer i allt väsentligt med gällande rätt.

I 13 *kap.* ges föreskrifter om redovisning av influtna medel. För det fall att en borgenär har rätt till betalning inte bara för ett kapitalbelopp utan också för ränta, rättegångskostnader m. m. meddelas en regel om i vilken ordning avräkning skall ske.

I 14 *kap.* behandlas verkan av exekutiv försäljning när egendomen tillhör en tredje man. Som huvudregel föreslås att exekutiv försäljning ger köparen samma rätt som en frivillig försäljning. Beträffande registrerat skepp och fast egendom skall köparen dock ha ett mera långtgående skydd. När exekutivt såld egendom frångår köparen resp. när försäljningen medför att tredje mannen förlorar sin rätt, skall gäldenären vara strikt ersättningsansvarig och borgenären ersättningsskyldig vid ond tro. Ersättningen är i båda fallen maximerad till den vinst som gäldenären resp. borgenären har gjort.

15 *kap.* reglerar införsel i lön och liknande förmåner. Kapitlet överensstämmer i huvudsak med gällande bestämmelser.

I 16 *kap.* behandlas verkställighet av dels förpliktelser som avser annat än betalningsskyldighet, dels kvarstad m. m. Avhysning regleras ingående. Avhysning skall om möjligt ske inom fyra veckor från det att handlingarna kom in till kronofogdemyndigheten men får ske tidigast en vecka från det att svaranden bereddades tillfälle att yttra sig. Kronofogdemyndigheten får medge anstånd under högst fyra veckor. Om sökanden lämnar anstånd som varar över sex månader från ansökningen, förfaller denna i allmänhet.

Kvarstad för fordran skall inte i och för sig medföra förmånsrätt, men om den kvarstadsbelagdä egendomen utmäts eller tas i anspråk genom betalningssäkring för en annan fordran som inte är förenad med särskild förmånsrätt, skall egendomen anses samtidigt utmätt för kvarstadsborgenärens fordran.

I 17 kap. ges bestämmelser om kostnader i utsökningsmål. 18 kap. slutligen behandlar klagan i utsökningsmål. Talan mot kronofogdemyndighetens beslut och åtgärder skall föras i hovrätten genom besvär. Hovrättens beslut kan överklagas i högsta domstolen.

Förslag till övergångsbestämmelser till UB och följdändringar i andra lagar har som framgått lagts fram i proposition 1980/81: 84, vilken behandlas i utskottets betänkande LU 1980/81: 24. Den nya lagstiftningen avses träda i kraft den 1 januari 1982.

Allmänna överväganden

Som utskottet framhållit inledningsvis är den nuvarande utsökningslagstiftningen i sina huvuddrag mer än 100 år gammal. Av naturliga skäl är UL i många avseenden otidsenlig, och en samlad reform av utsökningslagstiftningen har länge varit nödvändig. Det framlagda förslaget till UB innebär, även om det i stora delar överensstämmer med gällande rätt, en välbehövlig anpassning till moderna förhållanden. Förslaget till UB spänner över ett vidsträckt och komplicerat rättsområde. Många av de nyheter som framläggs är av betydande principiellt intresse, och de föreslagna reglerna kommer att få stor praktisk betydelse. Utmärkande för förslaget är att de exekutiva myndigheterna ges mera effektiva medel i sin verksamhet. Samtidigt ger UB utrymme för erforderligt hänsynstagande till den som berörs av en exekutiv åtgärd. Det sistnämnda gäller inte bara i fråga om gäldenären utan även i fråga om tredje man, vars ställning ingående regleras. Förslaget får enligt utskottets uppfattning anses väl uppfylla de krav som i dag måste ställas på en effektivt fungerande utsökningslagstiftning och i stort sett utgöra en lämplig avvägning av skilda rättsägars intressen. Utskottet vill också framhålla att remissinstanserna nästan utan undantag varit positivt inställda till lagberedningens förslag, vilket ligger till grund för propositionen. Utskottet konstaterar vidare att lagrådet haft vissa invändningar – delvis av principiell natur – mot det remitterade förslaget till UB, men att av lagrådet föreslagna ändringar i stor utsträckning godtagits vid den slutliga utformningen av förslaget.

Den föreslagna balken är avsedd att ingå i 1734 års lag. Som lagrådet framhåller i sitt yttrande över lagrådsremissen (prop. s. 1055) fullföljs därigenom en gammal tradition att föra samman de viktigare rättsreglerna inom civilrätten samt straff- och processrätten till systematiskt avgränsade avsnitt eller balkar. Utskottet ansluter sig till tanken att man följer traditionen genom att till de gällande balkarna nu foga en utsökningsbalk.

UB innehåller regler för i princip all verkställighet som är inriktad på att utkräva förpliktelse eller vidta säkerhetsåtgärd. I motsats till UL är UB direkt tillämplig även i allmänna mål, dvs. mål om uttagande av böter, skatter, tullar och allmänna avgifter. De allmänna målen utgör ungefär fyra femtedelar av alla mål hos kronofogdemyndigheterna och är helt dominerande även i fråga om de belopp som skall drivas in. Att en reviderad utskökningslagstiftning inte direkt skulle omfatta den stora majoriteten av utskökningsmål vore självfallet orimligt. Den omständigheten att delvis olika regelkomplex styrt verkställigheten av enskilda och allmänna mål har, som utskottet kommer att beröra i ett senare sammanhang (s. 23), bl. a. lett till vissa samordningssvårigheter för kronofogdemyndigheterna. Det är mot bakgrund härav följaktligen helt i sin ordning att en sådan utvidgning av lagstiftningens räckvidd som nu föreslås kommer till stånd.

Det är självfallet att vissa bestämmelser i UB inte kommer att kunna tillämpas i allmänna mål, liksom att det kan finnas behov av särskilda föreskrifter för sådana mål i en del frågor. I vilken mån UB:s bestämmelser är tillämpliga i allmänna mål framgår genom att undantagen från bestämmelserna i ett kapitel anges i slutet av resp. kapitel. I några fall är endast en eller två paragrafer undantagna, och det kunde möjligen övervägas att i sådana fall ange undantagen i direkt anslutning till respektive bestämmelse. Utskottet finner emellertid att den valda tekniken är att föredra från systematiska utgångspunkter och har ingen invändning mot detta sätt att redigera bestämmelserna.

En invändning som riktats mot utmätningsförfarandet i dess nuvarande utformning är dess bristande effektivitet. Kritiken har vanligen avsett sakutmätningar, men utskottet kommer i ett senare avsnitt att påpeka att inte heller löneutmätningensinstitutet går fritt från invändningar av denna natur. Det inträffar i dag förhållandevis ofta att utmätningsmål avskrivs utan att utmätningsbar egendom påträffats. Flera av de nu framlagda förslagen syftar till att göra det exekutiva förfarandet mera effektivt än nu. En ledande princip i reformen är att gäldenären i ökad utsträckning åläggs att medverka i det exekutiva förfarandet. Bl. a. förordas att gäldenären, och i viss utsträckning även tredje man, åläggs upplysningsplikt. Skyldigheten gäller generellt gentemot de exekutiva myndigheterna och sträcker sig längre än motsvarande skyldighet enligt UL och lagen (1921:244) om utmätningssed. Även sistnämnda lag föreslås upphävd. Utskottet återkommer senare i betänkandet till balkförslaget i denna del, men vill redan här understryka att tiden får anses mogen att kräva att gäldenärerna på ett mer aktivt sätt deltar i det exekutiva förfarandet. Utskottet ser därför med tillfredsställelse att bestämmelser om upplysningsplikt för gäldenärer och tredje män nu införs i UB.

Ett ytterligare led i strävandena att effektivisera utmätningen utgör förslaget att kronofogdemyndigheterna i utskökningsmål skall kunna hålla förhör med gäldenärerna och tredje man. Bestämmelserna om förhör kom-

pletteras med föreskrifter om att gäldenären skall vara skyldig att, om så påfordras, inge en under straffansvar undertecknad förteckning över sina tillgångar. Vissa tvångsmedel sätts i kronofogdemyndigheternas händer. Enligt utskottets uppfattning kan möjligheten att hålla förhör med – särskilt – gäldenären visa sig komma att bli av stor betydelse i strävandena att förbättra exekutionens effektivitet. Många gånger torde det nämligen bli svårt att förmå gäldenären att medverka på annat sätt än genom personlig inställelse hos kronofogdemyndigheten. Även andra skäl talar för den föreslagna ordningen. Det är emellertid av stor betydelse att förhörsinstitutionen kringgärdas med tillräckliga rättssäkerhetsgarantier samt att förfarandet i den praktiska tillämpningen inte blir alltför byråkratiskt. Lagförslaget framstår enligt utskottets mening i dessa hänseenden som väl avvägt. Att systemet med förhör hos kronofogdemyndighet kan komma att medföra en viss tungroddhet i förfarandet går kanske inte att undvika. Utskottet vill därför understryka att förhör endast bör förekomma när kronofogdemyndigheten finner det vara påkallat med hänsyn till utredningen i målet. Det bör alltså inte ifrågakomma att förhör rutinemässigt utsätts att äga rum så snart en ansökan om utmätning eller införsel inkommit till kronofogdemyndigheten. En annan fråga är, i vilken utsträckning s. k. bostadsförrättningar i fortsättningen kan ersättas av annan undersökning om gäldenärens tillgångar. Frågan härom har aktualiserats genom motionsyrkanden och kommer att behandlas av utskottet i ett senare avsnitt (s. 10).

Som framgått av redogörelsen för propositionens huvudsakliga innehåll innebär förslaget till UB i organisatoriskt hänseende bl. a. att överexekutors uppgifter i utsökningsmål (frånsett uppgiften att förordna om handräckning) överflyttas på kronofogdemyndigheterna och att besvär över kronofogdemyndighets beslut skall föras i hovrätten. Överexekutorsinstitutionen avskaffas helt.

Utskottet vill med anledning av förslaget i denna del framhålla att det inte finns någon anledning att kritisera länsstyrelserna för det sätt varpå dessa myndigheter löst sina överexekutorsuppgifter. Man kan emellertid inte bortse från att uppdelningen av handläggningen av utsökningsmål på två exekutiva instanser är otidsenlig. Även andra invändningar, av både principiell och praktisk natur, kan riktas mot den nuvarande ordningen (prop. s. 136 f.). Vid UL:s tillkomst var en uppdelning av de exekutiva göromålen befogad, eftersom på den tiden många kronfogdar inte hade tillräckliga kvalifikationer för att handlägga alla typer av utsökningsmål. Enligt utskottets mening torde kronofogdemyndigheterna numera vara väl skickade att handlägga även komplicerade utsökningsmål. Utskottet vill också framhålla att det numera finns en centralmyndighet för administration av exekutionsväsendet, riksskatteverket (RSV). RSV har övertagit större delen av de administrativa funktioner som tidigare åvilade länsstyrelserna och skall bl. a. ge kronofogdemyndigheterna råd och anvisningar i exekutionsrättsliga frågor. Någon risk för att handläggningen av utsök-

ningsmål skulle försämrats kvalitativt som en följd av den nya organisationen bör enligt utskottets uppfattning därför inte finnas. De problem som undantagsvis kan uppkomma, t. ex. i fråga om exekutiv försäljning av fast egendom, fartyg m. m., torde utan svårighet kunna lösas genom personalorganisatoriska åtgärder. Utskottet tillstyrker alltså förslaget att överexekutorsuppgifterna – med de begränsningar som framgår av propositionen – överflyttas till kronofogdemyndigheterna.

Chefen för kommundepartementet har den 4 mars 1981 till lagutskottet för kännedom överlämnat en till departementet inkommen skrivelse från vissa länsstyrelseanställda. I skrivelsen hänvisas till resultatet av en enkät som företagits hos den del av länsstyrelsernas personal som sysselsätts med uppgifter inom överexekutorsverksamheten. I enkätskrivelsen anförts att länsstyrelserna även i fortsättningen bör handlägga frågor om exekutiv försäljning av fast egendom, ansökan om handräckning och andra säkerhetsåtgärder. Som skäl härför anges bl. a. att de personella förstärkningar som diskuterats för kronofogdemyndigheternas del framstår som otillräckliga.

Med anledning härav vill utskottet erinra om att riksdagen nyligen beslutat att kronofogdemyndigheterna för budgetåret 1981/82 skall förstärkas med 50 tjänster, varav 31 för handläggande personal och 19 för övrig personal (prop. 1980/81:100, Bilaga 18 B 3, CU 1980/81:24, rskr 193). Förstärkningarna motiveras av att dessa myndigheter får överta de uppgifter som tidigare åvilat överexekutor. Dessutom tillförs kronofogdemyndigheterna medel för anlitande av ekonomisk sakkunskap motsvarande tio årsarbetskrafter. Även de allmänna domstolarnas organisation förstärks med anledning av den nya ordningen på utskökningsområdet. Fr. o. m. den 1 januari 1982 erhåller hovrätterna 15 och tingsrätterna 25 nya tjänster (prop. 1980/81:100, Bilaga 5 D 2, JuU 1980/81:28, rskr 1980/81:238). Visserligen motsvarar de nya tjänsterna vid kronofogdemyndigheterna och domstolarna till antalet inte fullt det antalet tjänstemän (ca 110) som f. n. sysselsätts med överexekutorsuppgifter vid länsstyrelserna. Enligt utskottets mening kan det dock förmodas att behovet av nya tjänster hos kronofogdemyndigheterna understiger antalet motsvarande tjänster i den nuvarande överexekutorsorganisationen. Åtskilliga tjänstemän hos överexekutor torde vidare kunna sysselsättas i den återstående länsstyrelseorganisationen. Enligt utskottets mening är det angeläget att man tar till vara kunnigheten och erfarenheterna hos de tjänstemän som handhar överexekutorsgöromål. De bör alltså beredas möjlighet att tjänstgöra vid kronofogdemyndighet. I det sammanhanget kan dispenser från gällande kompetenskrav bli aktuella. Enligt vad utskottet erfarit överväger man f. n. inom regeringskansliet hur hithörande frågor skall lösas. Utskottet utgår från att dessa överväganden, liksom de pågående förhandlingarna om hur överflyttandet av personal från länsstyrelserna till kronofogdemyndigheterna bör ordnas, slutförs i sådan tid före det kommande årsskiftet att RSV och

kronofogdemyndigheterna hinner fullborda det planeringsarbete som UB:s ikraftträdande nödvändiggör.

Sammanfattningsvis anser utskottet att förslaget till UB framstår som ändamålsenligt och värt att genomföras. Utskottet godtar därför huvuddragen av den nya lagstiftningen. I följande avsnitt kommer utskottet att ta upp de frågor som på olika sätt aktualiserats under ärendets behandling. Utskottet vill redan nu förutskicka att utskottet därvid kommer att föreslå vissa ändringar av lagförslaget, varav några av mer principiell betydelse. Härutöver kommer utskottet att uttala sig angående tillämpningen m. m. av de nya reglerna. I övrigt tillstyrker utskottet att propositionen bifalls.

Upplysningsplikt och bostadsförrättningar

Utskottet tar i detta avsnitt upp frågor om innebörden av de nya bestämmelserna om upplysningsplikt. Vidare behandlar utskottet möjligheten att företa s. k. bostadsförrättningar, vilket spørsmål tagits upp i motionerna 894 och 898.

UL innehåller inte några uttryckliga bestämmelser om skyldighet för utmätningsmannen att undersöka huruvida gäldenären har utmätningsbara tillgångar. En sådan skyldighet anses ändå åvila utmätningsmannen. UL saknar vidare direkta bestämmelser om hur utmätningsmannen skall gå till väga för att kunna konstatera huruvida gäldenären har utmätningsbar egendom. De närmare förutsättningarna för att ett mål får avslutas utan att utmätning har skett anges inte heller. I praktiken anses det emellertid sedan gammalt att ett utsökningsmål, som inte är begränsat till att avse utmätning i viss egendom (lön, överskjutande preliminär skatt etc.) utan gäller gäldenärens egendom i allmänhet, inte kan avslutas med bevis om att gäldenären har befunnits sakna utmätningsbara tillgångar utan att förrättning hållits i gäldenärens bostad. Detta innebär att förrättning alltid hålls i gäldenärens bostad, om inte egendom har kunnat tas i anspråk på annat håll (prop. s. 408). Att utmätningsförrättning av t. ex. lösöre hålls på den plats där egendomen finns är också nödvändigt för att de i 73–75 §§ UL föreskrivna åtgärderna med avseende på lösöret skall kunna vidtas (uppteckning, värdering, försegling etc.). Den redovisade ordningen tillämpas även om förrättning nyligen har ägt rum hos gäldenären i annat mål utan att ge resultat och även om utmätningsmannen i förväg är på det klara med att utmätningsbar egendom saknas. Om gäldenären eller annan inte är hemma, när förrättningsmannen inställer sig, anses denne ha rätt och skyldighet att ta sig in i bostaden med hjälp av portvakt eller låssmed eller på annat sätt. De s. k. låssmedsförrättningarna har blivit ett vanligt inslag i kronofogdemyndigheternas verksamhet i framför allt storstäderna.

Kravet på förrättning i gäldenärens bostad skall ses mot bakgrund av att gäldenären enligt gällande rätt inte är skyldig att lämna utmätningsmannen upplysningar om vilka tillgångar han har. En upplysningsskyldighet inträder först när försök till utmätning har misslyckats och utkrävs då vid

domstol enligt lagen om utmättningsed. Gälldenären kan förhålla sig helt passiv vid själva utmättningsförrättningen och kan t. o. m. lämna vilseledande uppgifter till utmättningsmannen utan att i allmänhet riskera någon påföljd. En förrättning i bostaden kan därför vara utmättningsmannens enda möjlighet att få en uppfattning om huruvida utmättningsbar egendom finns att tillgå.

Däremot har tredje man enligt en bestämmelse i 73 § första stycket UL en viss begränsad upplysningsskyldighet. Vid utmätning av fordran eller rättighet är nämligen den från vilken fordringen eller rättigheten skall utgå skyldig att efter anmaning upplysa utmättningsmannen om fordringens eller rättighetens innehåll. Om anmaningen inte efterkoms kan överexekutor efter anmälan av utmättningsmannen förelägga tredje mannen vite samt utdöma vitet.

I nu berörda avseenden innehåller UB ett par nyheter av stor principiell betydelse. Principen om kronofogdemyndighetens undersökningsplikt slås fast i 4 kap. 9 § UB. Kronofogdemyndigheten skall i den utsträckning som påkallas av ansökningens innehåll, gälldenärens förhållanden och övriga omständigheter undersöka huruvida gälldenären har utmättningsbar egendom. Vidare åläggs, som inledningsvis berörs, såväl gälldenären som tredje man upplysningsplikt beträffande gälldenärens tillgångar. Enligt 4 kap. 14 § UB är gälldenären sålunda skyldig att lämna de uppgifter om sina tillgångar som behövs i målet. Gälldenären kan åläggas av kronofogdemyndigheten att inge en förteckning över sina tillgångar samt att på heder och samvete skriftligen bekräfta riktigheten av de uppgifter om tillgångarna som han har lämnat i förteckningen eller vid sådant förhör som avses i 2 kap. 10 § UB. Upplysningsskyldigheten för tredje man vidgas något (4 kap. 15 § UB) och innefattar en skyldighet för denne att uppge huruvida gälldenären har något mellanhavande med honom av ekonomisk natur som kan vara av betydelse för bedömningen i vad mån gälldenären har utmättningsbar egendom. Tredje man skall också ange den närmare beskaffenheten av mellanhavandet.

Utskottet delar uppfattningen att UB bör innehålla en bestämmelse om undersökningsplikt för kronofogdemyndigheten och ansluter sig till vad departementschefen i propositionen (s. 378 f.) anför i fråga om undersökningsskyldighetens omfattning i skilda fall.

Kronofogdemyndigheten är i sin verksamhet i stor utsträckning hänvisad till upplysningar som från olika håll kan erhållas om gälldenärens tillgångar, i första hand från gälldenären själv. Det måste enligt utskottets mening därför anses som en allvarlig nackdel med den nuvarande lagstiftningen att en utmättningsgälldenär – i andra fall än då utmättningsed påkallas – inte är skyldig att lämna upplysningar om sina tillgångar. Det står i mindre god överensstämmelse med en modern syn på förhållandet mellan samhället och den enskilde att gälldenären i ett utmättningsmål kan förtiga tillgångar och t. o. m. ostraffat lämna oriktiga uppgifter om vad han äger. Som utskottet redan framhållit i avsnittet Allmänna synpunkter ser utskot-

tet därför med tillfredsställelse att bestämmelser om upplysningsplikt för gäldenären nu införs i exekutionsrätten. I likhet med departementschefen anser utskottet vidare att upplysningsplikten för tredje man bör vidgas något. Utskottet har ingen invändning mot den utformning berörda bestämmelser fått i UB.

Föreskriften om tredje mans upplysningsskyldighet tar främst sikte på sådana utomstående personer som har ekonomiska mellanhavanden av privaträttslig natur med gäldenären, exempelvis banker och försäkringsbolag. Även gäldenären närstående personer omfattas av upplysningsplikten (prop. s. 416). Frågan är emellertid om även statliga och kommunala myndigheter kan ha ställning som tredje man och följaktligen omfattas av UB:s bestämmelser om upplysningsskyldighet. Spörsmålet berörs inte närmare i propositionen men har aktualiserats i brottsförebyggande rådets promemoria (BRÅ PM 1980: 4) Informationsutbyte mellan myndigheter. En lägesrapport. I promemorian har uttalats att det uppenbart förhåller sig så att även myndigheter kan omfattas av bestämmelser om upplysnings-skyldighet.

Utskottet vill för sin del framhålla att det understundom torde förekomma att ett rättsförhållande av ekonomisk betydelse för gäldenären föreligger mellan denne och en myndighet, exempelvis en försäkringskassa eller en kommunal förvaltning. Det finns enligt utskottets mening inte någon anledning att i detta sammanhang behandla myndigheter principiellt annorlunda än t. ex. banker och försäkringsbolag. En myndighet bör alltså i vissa situationer anses inta ställning som tredje man och omfattas av upplysningsskyldigheten enligt 4 kap. 15 § UB. I den mån kronofogdemyndigheterna önskar få del av sekretesskyddat material blir den nya sekretesslagen (1980:100) tillämplig. Sekretesslagen gäller uttryckligen även myndigheter emellan. Enligt generalklausulen i 14 kap. 3 § första stycket sekretesslagen skall frågan om utlämnande av en uppgift från en myndighet till en annan i allmänhet avgöras efter en intresscavvågning. Enligt 14 kap. 1 § hindrar sekretessen dock inte att sekretesskyddad uppgift lämnas till annan myndighet, om – såsom i förevarande fall – uppgiftsskyldighet följer av lag eller förordning.

Utskottet går härfter över till frågan om i vilken utsträckning utmätningsförrättningar i gäldenärens bostad bör äga rum enligt UB.

Förslagen om undersökningsskyldighet för kronofogdemyndigheten och om upplysningsplikt för gäldenären och tredje man bygger bl. a. på tanken att uppgifter om utmätningsbara tillgångar i första hand skall inhämtas från gäldenären och genom kontroll av tillgängliga register m. m. I propositionen framhålls att systemet med förrättningar i gäldenärens bostad har många olägenheter (s. 408). De rutinmässiga bostadsförrättningarna bör därför enligt departementschefen upphöra. Förrättning i gäldenärens bostad bör, liksom förrättning på annan plats där egendom finns, i princip hållas endast när anledning föreligger att där finns egendom som kan

utmätas. I UB har inte tagits in några uttryckliga bestämmelser om i vilken utsträckning upplysningar bör inhämtas från gäldenären genom förhör m. m. respektive förrättning hållas i gäldenärens bostad. Sådana regler bör enligt departementschefen kunna meddelas i verkställighetsföreskrifter till UB och i form av anvisningar från RSV. Däremot har utrymmet för låssmedsförrättningar begränsats genom en bestämmelse i 2 kap. 17 § UB. Enligt lagrummet får förrättningsmannen inte bereda sig tillträde till bostad i innehavarens frånvaro i andra fall än då innehavaren underrättats om tiden för förrättningen och kan antas hålla sig undan eller då eljest särskilda skäl föreligger.

I *motionerna 894 (s) och 898 (fp)* aktualiseras frågan om i vilken utsträckning bostadsförrättningar bör förekomma i fortsättningen.

I motion 894 uttalar motionärerna sitt stöd för tanken på att de rutinmässiga bostadsförrättningarna bör överges samtidigt som de framhåller att kronofogdarnas fältverksamhet är av stor betydelse, särskilt i storstadsdistrikten. Motionärerna pekar bl. a. på att det, inte minst i sådana distrikt, finns personer som satt i system att undkomma varje åtgärd från kronofogdemyndigheternas sida. Beträffande denna grupp av gäldenärer bör någon inskränkning i hembesöken inte komma i fråga. Även om utmätningsbar egendom inte påträffas kan bostadsförrättningen ge viktiga upplysningar om gäldenärens levnadsstandard och hans förmögenhetsförhållanden, upplysningar som kan vidarebefordras t. ex. till skattemyndigheterna. Motionärerna anser att riksdagen bör uttala sig för en sådan tillämpning av UB:s bestämmelser att valet av arbetsmetoder i största möjliga utsträckning kan göras lokalt med hänsyn till de förhållanden som råder på orten i fråga (yrkande 4).

Enligt motionärerna i motion 898 kan det inte betvivlas att den exekutiva verksamhetens effektivitet är beroende av kronofogdemyndigheternas möjlighet att företa bostadsförrättningar. Redan hotet om att en sådan förrättning kan bli aktuell föranleder, fortsätter motionärerna, ett stort antal gäldenärer att betala. Förrättningar i bostad får enligt motionärerna inte vara ett självändamål. Erfarenheterna hos kronofogdemyndigheterna tyder emellertid på att det skulle komma att bli närmast förödande för indrivningsresultatet och på sikt för den allmänna betalningsmoralen om propositionens i huvudsak avvisande hållning till hembesök skulle bli vägledande. Motionärerna önskar ett uttalande från riksdagens sida om att fältverksamhet genom hembesök även i fortsättningen skall vara en accepterad metod i den exekutiva verksamheten.

Såsom utskottet inledningsvis anför i detta avsnitt förekommer det i dag att bostadsförrättningar rutinmässigt görs i syfte att ge utmätningsmannen ett underlag för avskrivning av målet, trots att det måste framstå som uppenbart att gäldenären saknar utmätningsbara tillgångar. Av UB framgår inte hur kronofogdemyndigheten skall gå till väga för att undersökningsplikten skall anses vara fullgjord. UB anger exempelvis inte i vilken

utsträckning bostadsförrättningar bör ske för att ett utmätningsmål skall kunna avslutas. Det är enligt utskottets mening av vikt att kronofogdemyndigheten inte använder sig av sådana indrivningsåtgärder som i det enskilda fallet kan väntas bli resultatlösa. Detta gäller i viss utsträckning beträffande bostadsförrättningarna. Om kronofogdemyndigheten exempelvis i samband med ett tidigare utmätningsförsök i gäldenärens bostad kunnat konstatera att utmätningsbar egendom saknas framstår en ny förrättning i bostaden inom några månader därefter i allmänhet som meningslös. En bostadsförrättning kan vidare knappast anses som ändamålsenlig i fall då kronofogdemyndigheten genom registerslagning eller på annat vis fått klart för sig att gäldenären lever under knappa ekonomiska förhållanden, t. ex. uppbär socialhjälp eller bor på ungarshotell. Enligt utskottets uppfattning bör bostadsförrättningar i allmänhet inte förekomma i nu beskrivna och jämförbara fall.

Frågan är om det härutöver finns anledning att mera generellt minska utrymmet för bostadsförrättningar.

Erfarenheterna visar att bostadsförrättningar i de flesta fall inte ger något resultat, bl. a. beroende på beneficiereglernas utformning och på att mera värdefullt lösöre ofta är köpt på avbetalning med förbehåll om återtaganderätt för säljaren, vilket gör egendomen oåtkomlig för gäldenärens övriga borgenärer. Det kan med hänsyn härtill med visst fog göras gällande att det är slöseri med kronofogdemyndigheternas resurser att ha en stor del av den handläggande personalen sysselsatt i fältverksamhet. De stora målbalanterna hos flertalet myndigheter gör det också väsentligt att resurserna utnyttjas på effektivast möjliga sätt. Det är vidare uppenbart att kronofogdemyndigheternas möjligheter att skaffa sig insyn i gäldenärernas ekonomi förbättras i takt med att dessa myndigheter erhåller tillgång till olika register, vilket naturligtvis är ägnat att minska behovet av förrättningar på fältet. Utskottet kommer i ett följande avsnitt att ställa sig positivt till att kronofogdemyndigheterna erhåller ökade möjligheter att använda sig av register som förs av andra myndigheter.

Enligt utskottets mening kan man emellertid inte bortse från den omständigheten att redan utsättandet av en förrättning i gäldenärens bostad ofta medför att betalning sker. Bostadsförrättningarna bidrar således till att en god betalningsmoral upprätthålls i samhället. Kronofogdemyndigheten i Stockholm har inför utskottet hävdat bl. a. att en ordning som innebär att bostadsförrättningar endast ifrågakommer sedan andra utvägar (registerslagning, förhör) misslyckats skulle komma att gynna gäldenärer som sett till att deras tillgångar inte finns registrerade samt missgynna löntagare och pensionärer, som lättare kan bli föremål för löneexekution. Systemet skulle härigenom enligt denna myndighet också lätt kunna ge incitament till ökad ekonomisk brottslighet. Utskottet anser för sin del att dessa farhågor inte är ogrundade. Samtidigt vill utskottet framhålla att behovet av denna typ av förrättningar torde variera från distrikt till distrikt och antagligen

vara störst i storstadsdistrikten. Den eftersträlvade effekten med ett utsättande av en bostadsförrättning bör enligt utskottets mening vidare i allmänhet lika väl kunna uppnås genom att gäldenären underrättas om att kronofogdemyndigheten avser att komplettera utredningen i ärendet genom ett besök i gäldenärens bostad.

Vad utskottet nu anförst leder utskottet till slutsatsen att några särskilda villkor inte bör uppställas för att bostadsförrättningar skall få tillgripas, fränsett vad som enligt 2 kap. 17 § UB gäller i fråga om låssmedsförrättningar. Det får ankomma på varje kronofogdemyndighet att med utgångspunkt i de lokala förhållandena och mot bakgrund av egna erfarenheter från fall till fall bedöma om ett besök i gäldenärens bostad, eventuellt i kombination med en förrättning, är befogat eller om det skall räcka med förhör m. m. Ett förfarande där bostadsförrättning och förhör smidigt kompletterar varandra och där det ena förfaringssättet inte utesluter det andra torde enligt utskottets mening ofta ge de bästa förutsättningarna för en effektiv indrivningsverksamhet. Utskottet vill understryka, att för att ett ärende skall kunna avslutas, det i allmänhet inte är tillräckligt med att enbart bostadsförrättning görs.

Utskottets ställningstagande innebär att motionerna 894 (yrkande 4) och 898 i allt väsentligt tillgodoses.

Tillgång till registerinformation

Frågan om kronofogdemyndigheternas tillgång till registerinformation tas upp i motion 894 (s). I motionen framhålls att ett väsentligt inslag i UB är förskjutningen av tyngdpunkten i arbetet från förrättningar i gäldenärens bostad till undersökningar genom register och information direkt från gäldenären. Denna förändring anges i motionen bli arbetsbesparande under förutsättning att myndigheten lätt har tillgång till information i olika register om gäldenärens ekonomiska förhållanden. Kronofogdemyndigheterna bör enligt motionärernas mening få tillgång till exempelvis centrala skatterregistret, fastighetsregister, bostadsbidragsregister och försäkringskassans register, antingen direkt via egen terminal eller på annat sätt. I motionen anförst vidare att det är angeläget att kronofogdemyndigheterna får vetskap om gäldenärens tillgångar i banker. För att den erforderliga informationen skall nå kronofogdemyndigheterna fordras investeringar i bl. a. dataterminaler hos dessa myndigheter. Även författningsändringar kan komma att krävas. Regeringen bör enligt motionärerna snabbt vidta de åtgärder som är nödvändiga för att kronofogdemyndigheternas informationsbehov skall tillgodoses. Vad som anförst anser motionärerna bör ges regeringen till känna (yrkande 3).

Under utskottets beredning av ärendet har från skilda håll framhållits att kronofogdemyndigheternas indrivningsverksamhet inte blir tillräckligt effektiv om inte möjligheterna att få tillgång till de olika registren förbättras. Såväl RSV som kronofogdemyndigheten i Stockholm har understrukit att

detta särskilt gäller i fråga om det centrala skatteregistret. RSV och Kronofogdeföreningen har anfört att det är nödvändigt att REX-systemet införs snarast i hela landet.

Utskottet får för sin del anföra följande.

När det gäller utmätningsförfarandet bygger UB bl. a. på tanken att kronofogdemyndigheternas verksamhet för att söka efter utmätningsbar egendom i större utsträckning än hittills skall kunna genomföras "vid skrivbordet". Ett förverkligande av denna tanke kräver att kronofogdemyndigheterna har möjlighet att få uppgifter om gäldenärens tillgångar även på andra sätt än från gäldenären och tredje man.

Uppgifter utifrån om gäldenärerna kommer f. n. kronofogdemyndigheterna till del i första hand genom de olika handlingar som ligger till grund för verkställighet, t. ex. restlängder, saköreslängder och domar. Dessa handlingar innehåller dock i allmänhet inte några uppgifter om gäldenärens tillgångar. Vidare inhämtas redan i dag i viss utsträckning uppgifter ur olika register hos andra myndigheter. Bl. a. kan nämnas att kronofogdemyndigheten i Stockholm sedan några år har telexanslutning till trafiksäkerhetsverkets bilregister i Örebro. Ibland är de uppgifter kronofogdemyndigheterna önskar få del av sekretessbelagda, vilket kan förhindra eller försvåra ett utlämnande. Detta gäller t. ex. uppgifterna i det centrala skatteregistret och i de länsvis förda regionala skatteregistren (4 § skatteregisterlagen [1980: 343]). F. n. förfogar endast RSV, länsstyrelsen och de lokala skattemyndigheterna över uppgifterna i skatteregistret.

Enligt vad utskottet inhämtat kommer kronofogdemyndigheterna inom kort att få tillgång till det register över utbetalda bostadsbidrag som förs av Kommun Data AB. Registret innehåller vissa personuppgifter om den som söker bostadsbidrag och om dennes sammanboende samt uppgifter om barn, hyresutgifter, beräknad och taxerad inkomst samt utgående bostadsbidrag.

Av stor betydelse för kronofogdemyndigheternas verksamhet är uppgifterna i försäkringskassornas register. Beträffande försäkringskassornas uppgiftsskyldighet gäller – förutom de allmänna bestämmelserna i 14 kap. 1 och 3 §§ sekretesslagen – förordningen (1980: 995) om skyldighet för de allmänna försäkringskassorna att lämna uppgifter till andra myndigheter. Enligt 3 § skall försäkringskassan på begäran lämna uppgifter om enskildas adress, ekonomiska förhållanden och den tidsperiod en utgiven ersättning avser till vissa angivna myndigheter, bl. a. kronofogdemyndigheten, om uppgifterna behövs i ärenden där. RSV har i skrivelse till regeringen föreslagit att uppgiftsskyldigheten enligt förordningen skall utsträckas till att avse även vissa andra uppgifter, främst uppgifter om arbetsgivarens namn och adress. Uppgifter härom är för kronofogdemyndigheternas vidkommande av särskild betydelse när det gäller att bedöma huruvida löneutmätning skall kunna äga rum eller inte. Skrivelsen behandlas f. n. i socialdepartementet.

När det gäller det centrala skatteregistret bör framhållas att utmätningsmannen redan nu har möjlighet att infordra gäldenärens deklaration från den lokala skattemyndigheten och härigenom få del av de uppgifter som utgör underlag för skatteregistret. Förfarandet är emellertid tids- och resurskrävande. Utskottet vill i detta sammanhang erinra om att det redan vid tillkomsten av skatteregisterlagen ställdes i utsikt att även kronofogdemyndigheterna framdeles skulle kunna få tillgång till uppgifterna i de olika skatteregistren i den mån det behövdes för indrivningsverksamheten (prop. 1979/80: 146 s. 26). Enligt vad utskottet erfarit pågår f. n. överläggningar mellan regeringen (budgetdepartementet) och RSV i frågan.

Vad angår det i motionen framförda önskemålet att kronofogdemyndigheterna får tillgång till information om gäldenärens banktillgångar vill utskottet erinra om att den upplysningsplikt som åläggs tredje man enligt 4 kap. 15 § UB just avser banker samt i tillämpliga delar även annan inrättning som har ekonomiska mellanhavanden med allmänheten, t. ex. försäkringsbolag (prop. s. 416 f.) och myndigheter (se ovan s. 12). Utmätning bryter alltså banksekretessen. Flertalet banker torde ha centrala register över kunder som har tillgodohavanden i banken, varför kronofogdemyndigheternas informationsbehov i detta avseende lätt torde kunna tillgodoses.

Sedan ett antal år pågår vidare i vissa län försöksverksamhet med ett ADB-baserat redovisningssystem för exekutionsväsendet, REX. F. n. omfattar systemet samtliga kronofogdemyndigheter i Stockholms, Uppsala, Södermanlands samt Göteborgs och Bohus län. Under våren 1981 utsträcks systemet till att omfatta även Malmöhus län. REX-systemet innebär – fullt utbyggt – att det kommer att finnas en riksomfattande databank med information om gäldenärerna och deras skulder. Samtliga kronofogdemyndigheter skall ha direkt åtkomst till de registrerade uppgifterna med hjälp av bildskärmsterminaler. Hittills har myndigheternas tillgång till data i det centrala registret begränsats till gäldenärer i det egna länet. RSV ansvarar som centralmyndighet för uppläggande av ADB-program m. m. REX-systemet utvärderas f. n. av utredningen (Kn 1980:02) om redovisningssystemet för exekutionsväsendet (REX-utredningen), som har att utreda frågan om hur ett ADB-system för exekutionsväsendet bör utformas. Utredningen skall härvid beakta bl. a. frågan om hur den enskilda integriteten bör säkerställas inom ramen för ett sådant system. Ett slutbetänkande väntas under sommaren 1981.

Det bör tilläggas att riksdagen nyligen tagit ställning till ett yrkande i en socialdemokratisk partimotion vari begärts en översyn och samordning av de olika register som är av intresse för kronofogdemyndigheternas del (motion 1980/81: 1462). Översynen skulle syfta till att registren på ett bättre sätt skulle kunna användas i kampen mot skatte- och avgiftsfusk. I sitt av riksdagen godkända betänkande CU 1980/81: 24 förutsatte civilutskottet att förslag om ytterligare utbyggnad av ADB inom exekutionsväsendet

skulle komma att lämnas riksdagen så snart REX-utredningens arbete avslutats. Enligt civilutskottet var det av stor vikt att den pågående försöksverksamheten på området avlöses av en mer varaktig och utbyggd lösning. Civilutskottet fann det vara önskvärt att förslag i frågan föreläggs riksdagen nästa år. Motionen avstyrktes av utskottet med hänvisning till att regeringens förslag ej borde föregripas.

Enligt utskottets uppfattning är det en nödvändig förutsättning för att indrivningen skall bli effektiv att kronofogdemyndigheternas möjligheter att erhålla tillgång till register som förs hos myndigheter och andra förbättras. När det gäller möjligheten till ökad registeråtkomst pågår, som utskottet redovisat i det föregående, överläggningar mellan regeringen och RSV. Utskottet vill understryka vikten av att dessa överläggningar slutförs snabbt och att de leder till ett resultat som förbättrar kronofogdemyndigheternas effektivitet.

Även möjligheten för kronofogdemyndigheterna att utnyttja ADB i den exekutiva verksamheten bör vidgas. Utskottet instämmer i de synpunkter i frågan som civilutskottet anför i sitt nyssnämnda betänkande och vill tillägga att den förenkling av handläggningsrutinerna som skulle bli följden av ett ökat utnyttjande av ADB skulle skapa utrymme för kronofogdemyndigheterna att i större utsträckning än vad som nu är möjligt ägna sig åt mera komplicerade utskökningsmål. Kronofogdemyndigheterna skulle vidare få möjlighet att effektivare delta i bekämpandet av den ekonomiska brottsligheten.

Med anledning av de ofta framförda synpunkterna att ett ökat användande av ADB hos myndigheterna skulle leda till ett opåkallat intrång i den personliga integriteten vill utskottet erinra om att civilutskottet nyligen i yttrande till justitieutskottet med anledning av motionsyrkanden om åtgärder mot den ekonomiska brottsligheten enhälligt anför att befogade hänsyn till den personliga integriteten inte träds för när även med vidgade möjligheter till effektiv samordning av åtgärder mot ekonomisk brottslighet med anknytning till näringsverksamhet (CU 1980/81: I y). Med åtgärder avser utskottet bl. a. en samordning mellan REX-systemet och andra ADB-system i avsikt att ge kronofogdemyndigheterna möjlighet att hämta information om gäldenärerna ur olika register. I sitt yttrande hänvisar civilutskottet vidare till departementschefens uttalande i föreliggande proposition (s. 370) om införskaffandet av uppgifter rörande gäldenärens tillgångar genom kontroll av tillgängliga register. Civilutskottet förutsätter att regeringen utan riksdagens uttryckliga anhållan därom undersöker hur denna kontroll skall utföras så effektivt som möjligt.

Lagutskottet delar civilutskottets uppfattning att hänsynen till den enskildes integritet inte lägger hinder i vägen för en ökad användning av ADB inom exekutionsväsendet, exempelvis i form av en samordning mellan REX-systemet och andra ADB-register, i första hand de centrala och regionala skatteregistren.

Som framhålls i motion 894 kan ett förverkligande av önskemålen om ökad användning av ADB inom exekutionsväsendet komma att nödvändiggöra såväl ytterligare investeringar i dataterminaler m. m. som vissa författningsändringar. Enligt utskottets mening är det angeläget att det erforderliga förberedelsarbetet härför kommer i gång snabbt.

Vad utskottet i det föregående anfört om kronofogdemyndigheternas tillgång till registerinformation och om användning av ADB inom exekutionsväsendet bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Utskottets ställningstagande innebär att utskottet tillstyrker bifall till motion 894 i denna del (yrkande 3).

Prioritering inom exekutionsväsendet

Utskottet behandlar i detta avsnitt vissa frågor angående prioritering inom exekutionsväsendet. Två frågor tilldrar sig särskild uppmärksamhet. Den ena avser den inbördes prioriteringsordningen för allmänna och enskilda mål vid exekution (A- resp. E-mål). Den andra frågan, som nära sammanhänger med den första, avser de urvalskriterier i övrigt som bör tillämpas vid prioritering mellan olika utsökningsmål. Prioriteringsspörsmålen har vid utskottets behandling av förslaget till UB aktualiserats främst genom ett förslag av riksdagens revisorer angående behandlingen av allmänna och enskilda mål vid exekution (Försl. 1980/81: 8) samt genom en skrivelse den 22 oktober 1980 till lagutskottet från riksdagens ombudsmän (justitieombudsmannen Per-Erik Nilsson) angående prioritering mellan enskilda och allmänna mål. Såväl revisorerna som JO lägger fram vissa förslag till reglering av de berörda frågorna. Synpunkter i prioriteringsfrågan har till utskottet framförts även av Föreningen Sveriges kronofogdar samt av kronofogdemyndigheten i Stockholm.

De initiativ i prioriteringsfrågan som tagits av bl. a. riksdagens revisorer och JO skall ses mot bakgrund av den alltmer ökande balansen av framför allt allmänna mål hos flertalet kronofogdemyndigheter. Myndigheterna får allt fler mål att verkställa. Ökningen gäller såväl allmänna som enskilda mål. År 1976 inkom ca 1 400 000 allmänna mål till kronofogdemyndigheterna. Tre år senare hade antalet ökat till ca 1 600 000. Antalet nya enskilda mål ökade under samma tidsperiod från ungefär 250 000 till ungefär 400 000. Antalet avslutade enskilda mål ökade ungefär i takt med måltillströmningen under det att antalet avslutade allmänna mål endast ökade obetydligt. Under perioden 1976–1979 steg kronofogdemyndigheternas balans beloppsmässigt från knappt 4 miljarder till drygt 7 miljarder kronor. Halvårsstatistiken för första halvåret 1980 tyder på att den nyss beskrivna utvecklingen snarast har förstärkts. Härtill kommer att kronofogdemyndigheterna under senare år fått flera nya uppgifter, bl. a. är vissa myndigheter sedan den 1 januari 1980 tillsynsmyndighet i konkurs. Visserligen har dessa myndigheters resurser de senaste åren ökats avsevärt. Bl. a. har kronofogdeorganisationen innevarande år förstärkts med 42 tjänster. Vi-

dare har möjligheterna att utnyttja ADB i verksamheten ökat. De ökade resurserna har emellertid inte räckt till för att hålla målbalanterna nere. Många kronofogdemyndigheter har som en följd härav svårt att handlägga målen inom den tid som är föreskriven för enskilda mål eller som framstår som rimlig i allmänna mål. Detta har i sin tur lett till att dessa myndigheter ansett sig vara tvungna att prioritera vissa mål framför andra. Prioriteringsmodellerna har därvid varierat från myndighet till myndighet.

Beträffande gällande ordning på förevarande område kan följande uppgifter lämnas.

För kronofogdemyndigheternas arbete gäller i dag bl. a. föreskriften i 6 § allmänna verksstadgan (1965: 600), enligt vilken verksamheten skall bedrivas så enkelt, snabbt och ekonomiskt som det är möjligt utan att säkerheten eftersätts. Förutom denna allmänt formulerade instruktionsföreskrift gäller enligt UL för enskilda mål en särskild regel i fråga om den yttersta tidsgräns inom vilken utmätning skall äga rum. Enligt 88 c § UL skall sålunda i enskilt mål utmättningsförrättning om möjligt hållas inom fyra veckor från det att vederbörliga handlingar har kommit in. Bestämmelsen i fråga gäller däremot inte i allmänna mål (jfr 60 § 3 mom. uppbördslagen [1953: 272] beträffande skatter samt p. 13 i övergångsbestämmelserna till lagen [1971: 495] om ändring i UL beträffande böter, viten och andra brottspåföljder m. m.). I fråga om anledningen härtill anförde lagberedningen vid stadgandets tillkomst år 1963 bl. a. att det delvis följde av särskilda regler för förfarandet i allmänna mål att utmätningsmannen inte kunde eller lämpligen borde vara bunden av så snäva frister för hållande av utmättningsförrättning som de som föreskrevs i 88 c § UL. Det låg enligt lagberedningen i sakens natur att stort utrymme borde finnas för utmätningmän att förfara efter omständigheterna vid indrivning i allmänna mål. Det rörde sig här inte om ansökningar som skulle handläggas i UL:s ordning, utan om ett fortlöpande indrivningsförfarande under vilket utmätningssmannen hade att vidta olika åtgärder, inriktade på att förmå gäldenären att betala (SOU 1961: 53 s. 98 f.).

Till det anförda bör dock läggas att det för allmänna mål finns vissa regler om att utmättningsförrättning skall ske så snart som möjligt, om hinder inte möter eller det av särskilda skäl anses överflödigt. Reglerna finns i centralt utfärdade anvisningar den 2 mars 1972 till dåvarande 62 § uppbördskungörelsen (1967: 626). Det har emellertid inte preciserats vilka tider som skall gälla i praktiken. I anmärkning till anvisningarna sägs endast att utmättningsförrättning bör ske snabbt sedan betalningsanmaningstiden gått ut.

I förslaget till UB regleras frågan om den tidsmässiga handläggningen av utmättningsmål i 4 kap. 10 och 36 §§. Enligt 10 § första stycket skall utmätning ske så snart som möjligt efter det att behövliga handlingar har kommit in till kronofogdemyndigheten. Denna bestämmelse skall emellertid enligt 36 § inte gälla i allmänt mål. I fråga om enskilda mål har alltså den

förändringen gjorts att någon särskild tidsfrist för utmätning inte föreskrivs. Departementschefen framhåller emellertid i propositionen (s. 388) det angelägna i att utmätning sker utan dröjsmål. Slopandet av den särskilda tidsfristen får inte leda till att de faktiska tidsfristerna över lag förlängs utan anges i första hand syfta till att förebygga att egendom som inte kan uppdagas utan mera tidskrävande undersökning inte undandras utmätningssökanden. Vad angår de allmänna målen är någon ändring av gällande ordning inte åsyftad (prop. s. 390).

I sin skrivelse till riksdagen hänvisar JO till att han meddelat beslut i ett initiativärendet hos riksdagens ombudsmän med anledning av jakttagelser som gjorts vid en inspektion av en kronofogdemyndighet i Stockholmsområdet samt att han i beslutet förklarat att han skulle komma att överlämna beslutet till riksdagen för den åtgärd som riksdagen kunde finna lämplig. I beslutet anfördes i huvudsak följande.

Kronofogdemyndigheternas arbetsbörda är stor, och den ökar. Myndigheterna får allt fler mål att verkställa. Ökningen gäller både A- och E-målen. Denna utveckling har medfört att det finns kronofogdemyndigheter som har svårt att handlägga målen inom den tid som i vissa fall är förutsatt i författning, i andra måste bedömas som rimlig. — Kronofogdemyndigheterna kan antagligen inte räkna med att få personalförstärkningar av sådan omfattning att man genom ökade personalinsatser kan lösa balansproblemen. En realistisk bedömning leder fram till slutsatsen att antingen får man dras med problemen även i fortsättningen och under överskådlig tid eller också får man söka sig fram till en lösning på andra och nya vägar. Kronofogdemyndigheternas enda utväg synes vara att prioritera bland det som skall göras. Det är ett faktum att myndigheterna prioriterar redan i dag liksom att man därvid prioriterar på olika sätt. Med hänsyn till UL:s lydelse är det inte förvånande att prioriteringen ofta görs till förmån för E-målen. I UB saknas varje anvisning om handläggningstakten för allmänna mål. Tanken bakom regleringen i balken är säkerligen inte att E-målen skall tas före A-målen om tiden och resurserna inte räcker till för att behandla dem lika. UB i dess föreslagna lydelse kommer dock inte att lösa kronofogdemyndigheternas prioriteringsproblem. — De författningar som är aktuella i sammanhanget öppnar heller inga nya möjligheter för regeringen att själv eller genom annan meddela föreskrifter i ämnet. Riksskatteverket (RSV) har visserligen enligt uppbördskungörelsen (39 §) rätt att "meddela föreskrifter för tillämpningen av bestämmelserna om indrivning och redovisning av restförd skatt, såvitt avser kronofogdemyndigheternas verksamhet, i den mån detta ej ankommer på annan myndighet". Detta bemyndigande ger emellertid självklart inte RSV rätt att ge kronofogdarna anvisningar om hur de skall eller bör prioritera mellan de två måltyperna och inom E-målen. Handläggningen styrs av UL — eller rättare sagt av den enskilde kronofogdens tolkning av UL. Det är därför svårt att tänka sig att man skall kunna åstadkomma en enhetlig och likformig handläggning i

landet utan riksdagens medverkan. En sådan medverkan är nödvändig i någon form. — En allmän utgångspunkt vid dessa överväganden måste vara att ingen måltyp (A- eller E-mål) får försummas mer än någon annan, dvs. verksamheten får inte drivas så att de allmänt sett otillräckliga resurserna koncentreras på E-målen. En prioriteringsmodell bör i stället kunna bygga på tanken att intensiteten och omfattningen av kronofogdemyndigheternas insatser görs beroende av fordringsbeloppets storlek enligt principen ju större skuldbelopp desto större resursinsatser. Följande modell skulle kunna tänkas.

— Målen placeras efter skuldbeloppets storlek i grupp 1, 2 eller 3. Till grupp 1 hänförs mål där fordringsbeloppet är lägre än — förslagsvis — 1 000 kr., i grupp 2 placeras mål där fordringsbeloppet är över 1 000 kr. och i grupp 3 mål där kravet gäller stora belopp (över 10 000 kr.) och där snabba och kraftfulla åtgärder är nödvändiga.

— Mål flyttas till högre grupp än den där det enligt fordringsbeloppet skulle placeras om målet gäller fordringar med hög angelägenhetsgrad t. ex. mål om underhållsbidrag. Mål som gäller säkerhetsåtgärd (kvarstad, skingringsförbud o likn.) bör även de vara mål där snabba åtgärder måste till.

— Grupplaceringen avgör vilken typ av åtgärder som kommer ifråga och med vilken intensitet som verkställigheten skall bedrivas. För mål i grupp 1 kommer då i huvudsak ifråga sådana åtgärder som kan vidtas "på tjänsterummet": telefonkontroller, registerslagning etc. Ju högre gruppbe-teckning desto intensivare insatser. För målgrupp 3 utnyttjas hela det åtgärdsbatteri som lagstiftningen ställer till kronofogdemyndigheternas förfogande, om det behövs.

Även andra modeller än den just beskrivna är enligt JO:s mening tänkbara. Oavsett vilken modell som väljs är det väsentligt att få den modellen tillämpad. För att garantera enhetlighet i lagtillämpningen bör riksdagen göra ett uttalande i frågan. — I beslutet lägger JO också fram vissa andra förslag, ägnade att lätta kronofogdemyndigheternas arbetsbörda.

Riksdagens revisorer framhåller, att regeringen i förslaget till ut-sökningssbalk har eftersträvat att få handläggningen av enskilda och allmänna mål i görligaste mån likartad och likvärdig. Revisorererna delar regeringens syn på de principer som legat bakom utformningen av förslaget. Dock har revisorererna funnit att vissa förtydliganden bör göras när det gäller behandlingen av enskilda och allmänna mål hos kronofogdemyndigheterna. Revisorererna finner sålunda att formuleringarna av bestämmelserna i 4 kap. 10 och 36 §§ i balken kan få till resultat att de enskilda målen ges en förmånligare behandling, även om detta inte varit avsikten. Med stöd av de uttalanden som gjorts under remissbehandlingen av den promemoria som legat till grund för revisorerernas ställningstagande (Promemoria [1980: 7] Exekutionsväsendet: Allmänna och enskilda mål vid exekution) anser revisorer-na att lagtexten bör förtydligas eller att riksdagen i sitt beslut motiverar bestämmelserna på så sätt att feltolkningar undviks. Enligt revisorerernas

mening talar mycket för att man, som JO föreslagit, inför en viss prioriteringsordning. Revisorerna anser emellertid det inte vara välbetänkt att man genom bindande regler om prioritering styr kronofogdemyndigheterna i deras arbete med olika mål. Myndigheternas kännedom om de särskilda omständigheterna i de enskilda fallen bör få vara avgörande vid den slutliga prövningen av i vilken ordning olika mål skall handläggas.

Kronofogdeföreningen har ifrågasatt om inte möjligheten att erhålla verkställighet för enskilda mål borde begränsas antingen så att fordringsägarna inte alltid skulle kunna erhålla exekutionstitel för småbelopp eller så att kronofogdemyndigheternas skyldighet att alltid verkställa exekutionstitlar skulle tas bort när det gäller bagatellfordringar. En lämplig beloppsgräns vore enligt föreningen 300 kr. Enligt en av föreningen redovisad undersökning som gjorts hos ett par myndigheter uppgår fordringsbeloppet till mindre än 300 kr. i ca 25 % av de enskilda målen och till mindre än 100 kr. i ca 10 %.

Utskottet vill för sin del till en början peka på att bestämmelsen i 88 c § UL om en tidsfrist på fyra veckor inom vilken utmätning om möjligt skall ske i enskilt mål uppenbarligen har vållat svårigheter i tillämpningen. Kronofogdemyndigheterna hinner ofta inte med att inom den utsatta tiden tillräckligt undersöka gäldenärens ekonomiska förhållanden, vilket kan leda till att utmätningsbar egendom inte upptäcks. Tidsfristen förorsakar också problem vid samordningen med allmänna mål, för vilka UL inte uppställer någon särskild tidsfrist. Med hänsyn till det anförda kan utskottet ställa sig bakom förslaget att i UB, när det gäller enskilda mål, slopa den särskilda tidsfristen och endast ange att utmätning skall ske så snart som möjligt efter det att behövliga handlingar inkommit till kronofogdemyndigheten. Avsaknaden av en särskild tidsfrist bör enligt utskottets mening kunna medföra att myndigheten kan ägna mer tid åt att utröna huruvida utmätningsbar egendom finns att tillgå. I likhet med departementschefen vill utskottet emellertid understryka att slopandet av den särskilda tidsfristen inte får leda till att handläggningstiden för utmätning överlag förlängs i enskilda mål.

När det gäller allmänna mål bör man enligt utskottets mening liksom hittills i princip ställa krav på en skyndsam handläggning. Som framgår av det tidigare framförda innehåller dock UB ingen bestämmelse härom. Denna olikhet i regleringen mellan enskilda och allmänna mål kan, som riksdagens revisorer påpekat, uppfattas så att enskilda mål handläggningsmässigt bör prioriteras framför allmänna mål. Någon generell prioritering av enskilda mål framför allmänna mål – dvs. målprioritering med JO:s terminologi – bör enligt utskottets mening dock inte få förekomma. För undanröjande av all tveksamhet på denna punkt bör lagtexten förtydligas. Med hänsyn till olikheterna mellan enskilda och allmänna mål – bl. a. när det gäller formen för målens anhängiggörande (jfr 2 kap. 30 § UB) och de möjligheter kronofogdemyndigheten har i allmänna mål att som företräda-

re för det allmänna medge uppskov med betalning m. m. — är det enligt utskottets mening dock inte lämpligt att 4 kap. 10 § helt eller delvis görs direkt tillämplig i allmänna mål. Utskottet föreslår i stället att ett tillägg görs i 36 § av innebörd att utmätning i allmänt mål skall ske så snart som möjligt efter den tid som anges i 2 kap. 30 § tredje stycket, om ej uppskov beviljas med betalningen eller annat skäl föreligger i målet.

Härefter övergår utskottet till frågan huruvida kronofogdemyndigheterna inom ramen för UB:s system bör kunna använda en viss prioriteringsmodell.

Utskottet vill understryka det angelägna i att kronofogdemyndigheternas verksamhet bedrivs så rationellt som möjligt och att de möjligheter till arbetsbesparingar som finns tas till vara. Även om arbetsrutinerna effektiviseras är det ofrånkomligt att myndigheterna måste prioritera bland åtgärder och insatser. Olika möjligheter till hur en sådan prioritering bör göras har såsom ovan anförts diskuterats under utskottets beredning av ärendet.

Enligt utskottets uppfattning måste, som riksdagens revisorer anført, utgångspunkten vara att kronofogdemyndigheternas kännedom om de särskilda omständigheterna i de enskilda fallen får bli utslagsgivande för i vilken ordning mål skall handläggas. Det kan därför inte gärna komma i fråga att riksdagen eller annan myndighet genom uttalanden som skulle framstå som bindande för kronofogdemyndigheterna låser fast dessa vid en viss prioriteringsmodell. Varje myndighet bör alltså ha frihet att inom ramen för UB själv bedöma i vilken ordning inkomna mål lämpligen bör handläggas. Detta hindrar naturligtvis inte att RSV i egenskap av tillsynsmyndighet kan ge råd och vägledning för hur kronofogdemyndigheterna bör agera.

Utskottet vill framhålla att det naturliga är att målen avverkas i den ordning de inkommer till kronofogdemyndigheten. Uppenbart är emellertid att en sådan handläggning ibland kan leda till mindre tillfredsställande resultat. Vid den ytterligare avvägning som myndigheterna då måste göra, bör vissa faktorer typiskt sett kunna tilläggas större betydelse än andra.

Det är enligt utskottets mening ofrånkomligt att fordringsbeloppets storlek är en sådan faktor. Utskottet vill understryka att det i normala fall inte bör göras någon skillnad i handläggningshänseende mellan mål med stora fordringsbelopp och mål med små fordringsbelopp. Utskottet kan alltså inte ställa sig bakom den av Kronofogdeföreningen framförda tanken att vissa smärre fordringar generellt skulle vara helt undantagna från indrivning eller som regel endast föranleda mera begränsade utmätningsåtgärder. Hänsynen till borgenärerna och till intresset av att uppehålla en god betalningsmoral i samhället gör en sådan utväg omöjlig. Likväl anser utskottet att det är rimligt att en kronofogdemyndighet undantagsvis kan anse sig vara tvungen att prioritera handläggningen av ett mål med ett stort fordringsbelopp framför ett mål med ett litet fordringsbelopp.

En annan prioriteringsfaktor kan enligt utskottets mening vara att ett

ytterligare dröjsmål med indrivningen i det enskilda fallet skulle kunna bidra till uppkomsten av eller på annat sätt främja ekonomisk brottslighet. Kronofogdemyndigheterna bör exempelvis särskilt uppmärksamma fall där det kan misstänkas att näringsidkare som ett led i ett skatteflyktsförfarande regelmässigt underlåter att betala in företagskatter.

Vad utskottet hittills anfört gäller närmast turordningen i samband med avgörandet av utsökningsmål. Frågan är emellertid också huruvida kronofogdemyndigheternas hela åtgärdsarsenal bör användas i alla typer av mål, alltså även i mål som avser små fordringsbelopp.

Utskottet anser, i linje med vad utskottet anfört i fråga om turordningen, att inga åtgärder bör vara uteslutna endast därför att målen avser ett litet belopp. Således bör t. ex. bostadsförrättningar kunna förekomma, oavsett målets storlek. En annan sak är, att det kan vara ändamålsenligt att i småmål i större omfattning tillgripa telefonkontroller, registerslagning etc. innan mera ingripande åtgärder vidtas. Det bör emellertid även i förevarande hänseende i första hand ankomma på respektive kronofogdemyndighet att från fall till fall avgöra vilka åtgärder som bör vidtas.

Förhållandet till tredje man vid utmätning av lös egendom

Utskottet behandlar i detta avsnitt motionerna 33 (fp, s, m), 34 (m) och 35 (m) samt yrkande 1 i motion 894 (s). I motionerna kritiseras den utformning bestämmelserna om tredjemansskydd erhållit i regeringens förslag till UB. Vad motionärerna närmare bestämt vänder sig emot är införandet av en s. k. samäganderättspresumtion vid utmätning hos gifta personer eller hos personer som, utan att vara gifta, sammanbor med varandra under äktenskapsliknande förhållanden.

Enligt UL, vars bestämmelser om tredjemansskydd vid utmätning av lös egendom är relativt knapphändiga, gäller som grundregel att endast egendom som tillhör gäldenären får utmätas. I 68 § UL föreskrivs sålunda att i gäldenärs bo inte får utmätas något som finnes tillhöra annan. Utmätning får inte heller ske till förfång för den rätt som annan äger till gäldenärs gods. I 69 § första stycket meddelas närmare bestämmelser för det fallet att annan påstår sig vara ägare till lös egendom som finns i gäldenärens bo. Sådan egendom presumeras tillhöra gäldenären och får utmätas för hans skuld, om inte annan som påstår sig vara ägare till egendomen genast kan visa sin rätt. Lyckas inte tredje man med detta men visar sannolika skäl för sitt påstående skall utmätningsmannen hänvisa honom att inom en månad väcka talan mot gäldenären och borgenären vid domstol. Den utmätta egendomen får inte säljas förrän tvisten avgjorts eller tiden för talans väckande utgått.

Presumtionen att gäldenären äger den egendom han har i sitt bo tar givetvis i första hand sikte på den situationen att det är gäldenären ensam som har besittningen. De fall där gäldenären och någon annan har egendomen i sin gemensamma besittning bedöms olika beroende på vilka sambesittarna är.

När det gäller fall då samboende makar har gemensam besittning skall enligt en särskild bestämmelse i 69 § fjärde stycket den ordning som föreskrivs i första stycket tillämpas. Den icke gäldbundne maken måste alltså – på samma sätt som en utomstående person – styrka sin rätt till egendomen för att freda den från utmätning. Genom att uppställa denna regel beträffande gifta samboende har lagstiftaren velat hindra att makarna illojalt undandrar egendom från borgenärerna genom påståenden och dispositioner som borgenärerna inte kan vederlägga eller genomskåda.

Beträffande styrkan av den bevisning som måste förebringas för att egendomen skall skyddas från utmätning uttalade lagberedningen vid regelns tillkomst att "ej synnerligen starka bevis" bör krävas av maken (NJA II 1921 s. 306). I praktiken godtas dock endast skriftliga bevis – gåvohandlingar, arvskiftesinstrument, avbetalningskontrakt e. d. Presumptionen kan även brytas om makarna för utmätningsmannen företer en sådan förteckning över vars och ens egendom som avses i 6 kap. 9 § giftermålsbalken.

Om andra samboende än gifta har egendom i sin gemensamma besittning behöver sambesittaren inte styrka sin rätt; det ankommer istället på sökanden att styrka gäldenärens rätt. Åtminstone tidigare har detta ansetts gälla även när gäldenären och sambesittaren varaktigt sammanlevt under äktenskapsliknande förhållanden. Högsta domstolen (HD) har emellertid i två avgöranden år 1979 (NJA 1979 s. 302 I och II) likställt den samboende med äkta make och förelagt den samboende – som ansågs ha visat sannolika skäl för sin äganderätt – att väcka talan vid domstol för att freda egendomen. HD:s majoritet uttalade i det ena av dessa avgöranden att i vart fall vid så varaktiga förhållanden som det aktuella (13 år) borde samma presumptionsregel som för makar gälla. Det andra fallet avsåg två personer som hade gemensamma barn och som sammanbott i åtminstone ett par år. – I praktiken torde utmätningsmännen även tidigare ha ansett sig oförhindrade att tillämpa grundsatserna i 69 § i liknande fall (jfr bl. a. Hassler: Utsökningsrätt, 2 uppl. 1960 s. 187 och Olivecrona: Utsökning, 8 uppl. 1978 s. 104 f.).

I förslaget till UB behandlas förhållandet till tredje man vid utmätning av lös egendom i 4 kap. 17–23 §§. De grundläggande bestämmelserna om vilken egendom som får utmätas återfinns i 17–19 §§. Lös egendom får enligt 17 § utmätas, om det framgår att egendomen tillhör gäldenären eller om han enligt 18 eller 19 §§ skall anses vara ägare. Enligt 18 § första stycket anses han vara ägare till lös egendom som han har i sin besittning, om det inte framgår att egendomen tillhör annan. I 19 § behandlas de s. k. samboendefallen. Av första stycket följer att om gäldenären är gift och varaktigt sammanbor med sin make, anses de vara samägare till lös egendom som de besitter gemensamt (frånsett registrerat skepp och luftfartyg), om det inte framgår att egendomen tillhör en av dem eller någon annan. Detsamma gäller, när gäldenären varaktigt sammanbor med annan under

äktenskapsliknande förhållanden. Presumeras samäganderätt får endast gäldenärens andel i egendomen utmätas. Enligt andra stycket får, om två personer utan att vara gifta eller utan att sambo under äktenskapsliknande förhållanden gemensamt besitter egendom, utmätning ske endast om det framgår att egendomen tillhör gäldenären.

Vid bedömande av huruvida presumptionen om samäganderätt har brutits bör, enligt uttalanden av departementschefen (s. 435 och 1211) hänsyn tas till alla föreliggande omständigheter. Som exempel nämns att kontrakt eller annan handling som utvisar äganderättsförhållandet företes. Även den tid som samboendet har varat bör beaktas. Hänsyn bör också tas till egendomens beskaffenhet. I propositionen framhålls att det i tillämpningen inte bör ställas så stora krav på bevisningen för att det skall anses framgå att presumptionen har brutits.

I *motion 33* yrkas att den nuvarande ordningen såvitt avser utmätning hos gifta samboende bibehålls. I *motionerna 34 och 35* föreslås en presumption av innebörd att egendom som vid utmätning påträffas i makars och samboendes besittning skall anses tillhöra gäldenären om inte annat kan styrkas. Även i *motion 894* föreslås att gällande ordning bibehålls. I *motionerna* anför i huvudsak följande. Den nuvarande ordningen vid utmätning av egendom hos gift samboende har fungerat väl och har inte varit föremål för kritik. Att egendomen i boet presumeras tillhöra gäldenären ansluter sig till den ordning som gäller på civilrättens område, nämligen att egendom i makars bo under äktenskapets bestånd tillhör den make som förvärvat den. Avsteg från denna grundläggande princip i fråga om egendomsförhållandena i äktenskap bör inte göras i en lagstiftning som inte primärt har till syfte att reglera frågan om äktenskapets rättsliga konsekvenser i ekonomiskt avseende. Materiellt sett kan den föreslagna ordningen leda till olyckliga resultat. Eftersom den icke gäldbundne maken/samboende skall erhålla hälften av vad som influtit vid en exekutiv försäljning måste i princip dubbelt så mycket lös egendom utmätas och säljas för att utmätningsskulden skall täckas. Härtill kommer att kostnaderna för förfarandet skulle stiga, vilket minskar borgenärens netto efter en försäljning. Systemet skulle medföra administrativt merarbete för kronofogdemyndigheterna samt uppmuntra till manipulationer emellan makar eller samboende inför en väntad utmätning.

Utskottet vill till en början erinra om att syftet med bestämmelserna i UB om förhållandet till tredje man vid utmätning av lös egendom i främsta rummet är att ange under vilka förutsättningar egendom får tas i mät för oprioriterad fordran hos gäldenären. Dessa frågor är mycket ofullständigt reglerade i UL. Enligt utskottets mening är det av stor betydelse att de komplicerade frågorna om tredjemansskydd regleras i UB. Utskottet har, med undantag för bestämmelsen i 4 kap. 19 § om en samäganderättspresumption, inga invändningar mot den utformning bestämmelserna slutligen erhållit i propositionen.

Såväl lagberedningen och lagrådet som departementschefen har funnit att den nuvarande ordningen vid utmätning hos äkta makar inte är tillfredsställande. Presumtionen om gäldenärens äganderätt i 69 § UL har sålunda ansetts innebära en avsevärd risk för att egendom som inte tillhör gäldenären utmäts. Det kan vara svårt att i efterhand utreda vem som köpt viss egendom som är i makars gemensamma besittning. En sådan förteckning över egendom som avses i 6 kap. 9 § giftermålsbalken åberopas sällan. Vidare har framhållits att presumtionen härrör från en tid då det vanligen bara var mannen som hade förvärvsarbete och därigenom hade möjlighet att skaffa egendom till boet. Numera är det dock vanligt att båda makarna har sådan inkomst. Har bägge tillskjutit pengar vid inköp av egendom får de i regel anses inneha egendom med samägarerätt.

Utskottet kan för sin del instämma i att gällande regler om utmätning hos äkta makar inte är tillfredsställande, främst av det skälet att de faktiska äganderättsförhållandena i ett äktenskap inte tillräckligt väl återspeglas i presumtionen om gäldenärens äganderätt. Det finns alltså en risk för att egendom, som tillhör gäldenärens make eller som makarna äger tillsammans, utmäts för gäldenärens skuld i större utsträckning än vad som kan anses vara godtagbart. Denna risk bör dock inte överbetonas. Som utskottet redan framhållit kan den icke gäldbundne maken i vissa fall hänvisas att få sin rätt prövad av allmän domstol. Möjligheten härtill kvarstår i UB, som även öppnar möjlighet till utmätning med förbehåll för tredje mans rätt i vissa fall. Vidare kan kronofogdemyndigheten i efterhand rätta ett felaktigt utmätningsbeslut. Myndighetens befogenhet att företa s.k. självrättelse vidgas för övrigt något enligt UB. Utskottet konstaterar vidare att företrädare för skilda kronofogdemyndigheter samt för RSV inför utskottet har framhållit att den gällande presumtionen inte har framkallat några problem vid den praktiska tillämpningen.

Även om olägenheterna med de nuvarande bestämmelserna inte bör överdrivas, anser utskottet i likhet med departementschefen emellertid att det finns skäl som talar för att den samboende makens rättsskydd vid utmätning i samägd egendom för andra makens skuld stärks. Det torde nämligen – som ovan berörts – inte vara ovanligt att makar äger lös egendom gemensamt. Eftersom det i allmänhet är svårt för sammanboende personer att på förhand säkra bevisning om äganderätten till egendom i den gemensamma besittningen är risken för rättsförlust särskilt stor vid utmätning av sådan egendom.

Vid bedömningen av hur en ny regel på området bör utformas måste även andra omständigheter vägas in. Utskottet erinrar om att – som ovan berörts – den nuvarande regeln i 69 § UL främst motiverats med att besittningsfrågan ofta är oklar och att makar annars lätt skulle kunna undandra egendom från utmätning genom att ändra besittningsförhållandet mellan sig. Enligt utskottets mening är det fortfarande av stor betydelse att en utsködningsrättslig lagstiftning inte utformas så att den uppmuntrar till

sådana överföringar av egendom makar emellan som direkt kan anses strida mot borgenärernas intressen och som kan främja uppkomsten av s. k. ekonomisk brottslighet. Vidare bör reglerna, med hänsyn till utmätningsförfarandets summariska karaktär, vara lätta att tillämpa för kronofogdemyndigheterna. Lagstiftningen får inte heller innebära att en opåkalld fördel ges åt vare sig borgenären eller gäldenären eller att effektiviteten i utmätningsförfarandet äventyras. Från dessa utgångspunkter kan enligt utskottets mening vissa invändningar riktas mot den föreslagna bestämmelsen i 4 kap. 19 § UB.

En presumption om samäganderätt innebär bl. a. att bevisbördan för att gäldenären ensam äger egendomen ligger på sökanden, dvs. i praktiken på kronofogdemyndigheten. Det torde ofta vara förenat med betydande svårigheter för denna myndighet att utreda vem som verkligen äger egendomen, eftersom bevismaterialet normalt befinner sig i gäldenärens eller makens händer. Det kan antas att effekten av regeln i många fall blir att endast en andel av egendom som helt tillhör gäldenären kan utmätas eller, med andra ord, att den icke gäldbundne maken kan rädda halva löseegendomsboet, även när någon sådan materiell rätt inte föreligger. I sista hand drabbar en sådan ordning borgenärerna. Även för gäldenären och hans make kan den föreslagna regeln innebära vissa nackdelar. En följd av presumptionen torde nämligen bli att kronofogdemyndigheten ofta måste ta i anspråk fler utmätningsobjekt än f. n. Vidare bör beaktas att realisationsförluster inte sällan torde uppkomma i samband med exekutiv försäljning av lös egendom. Samägarna kommer således att drabbas hårdare enligt UB än enligt UL. Härtill kommer att kostnaderna ökar för bl. a. transport, lagring och försäljning av egendomen.

Utskottet vill vidare framhålla att innebörden av den gällande civilrättsliga regleringen i fråga om makars egendom är att varje make äger den egendom han eller hon förvärvat, i den mån annat inte är föreskrivet i äktenskapsförord, gåvohandling e. d. Givetvis kan även samäganderätt mellan makar förekomma, men någon presumption om samäganderätt finns inte. Frågan om en ändrad egendomsordning i äktenskap övervägs f. n. av familjelagssakkunniga (Ju 1970: 52) som beräknas avlämna ett betänkande i frågan vid halvårsskiftet 1981.

Utskottet är mot bakgrund av det anförda inte berett att acceptera en ordning som innebär att man helt överger den nuvarande presumptionen för att egendomen tillhör gäldenären till förmån för en generell samäganderättspresumption. Stark kritik mot propositionen i förevarande hänseende har också framförts både i de nu aktuella motionerna och från kronofogdehåll under ärendets behandling i utskottet.

I likhet med motionärerna anser utskottet att nuvarande ordning i princip bör behållas. Huvudregeln i 4 kap. 19 § UB bör således vara att lös egendom som finns i samboende makars gemensamma besittning presumeras tillhöra gäldenären. Vill gäldenärens make eller annan freda egendomen från utmätning bör krävas att denne styrker sin rätt.

Som utskottet ovan anført återspeglar emellertid en sådan bestämmelse mindre väl de faktiska egendomsförhållandena i ett äktenskap. Vid utformningen av bestämmelsen i 4 kap. 19 § bör man således inte bortse från det förhållandet att egendom i makars gemensamma besittning – t. ex. inventarier i hemmet – ofta är samägd och att det, som utskottet redan framhållit, i allmänhet är svårt för en make att på förhand säkra tillräcklig bevisning om äganderätten beträffande sådan egendom. Med hänsyn härtill bör beviskravet mjukas upp något i de fall egendom påstås vara samägd. Det bör för presumptionens brytande i sådant fall vara tillräckligt att det finns sannolika skäl för att makarna är samägare till egendomen.

I uttrycket sannolika skäl ligger att enbart ett påstående om att egendomen är samägd inte räcker. Åtminstone någon ytterligare omständighet som talar för samägandet måste föreligga. Det får överlämnas åt de rättstillämpande myndigheterna att i varje särskilt fall – med hänsynstagande till alla föreliggande omständigheter – avgöra när den erforderliga sannolikheten skall anses föreligga. Utskottet vill dock peka på några omständigheter som var för sig eller tillsammans bör kunna tillmätas betydelse. Sålunda bör det förhållandet att det av en skriftlig handling – exempelvis en faktura – framgår att båda makarna står som köpare, i allmänhet ensamt vara tillräckligt som bevis för att samäganderätt föreligger. Vidare kan det förhållandet att i samband med förvärvet av egendomen ett belopp, som ungefärligen motsvarar köpesumman, tagits ut från ett bankkonto, som disponeras av båda makarna, ensamt anses tala för att egendomen är samägd. Detsamma bör gälla när makarna i anslutning till förvärvet tagit ut pengar från konton som de disponerar var för sig. Den omständigheten att båda makarna haft faktiska inkomster i förening med att egendomen i fråga typiskt sett är sådan att den kan antas vara anskaffad för makarnas gemensamma bruk bör också kunna tillmätas vikt.

Utskottet vill tillägga, att samäganderätt mellan makar uppkommer och består under samma förutsättningar som samäganderätt mellan andra. Om en make ensam förvärvat viss egendom blir inte den andre maken samägare till egendomen om inte överlåtelse av andelen i egendomen sker i enlighet med de allmänna regler som gäller i fråga om överlåtelse av egendom mellan makar. Exempelvis förutsätts att äktenskapsförord i regel upprättas vid gåva mellan makar (8 kap. 2 § giftermålsbalken).

Enligt utskottets mening bör det mildare beviskravet gälla endast vid sådan samäganderätt som regleras i lagen (1904: 48 s. 1) om samäganderätt. I sammanhanget vill utskottet erinra om innebörden av stadgandet i 8 kap. 8 § UB, nämligen att om utmätning skett av andel i viss egendom som tillhör två eller flera och lagen (1904: 48 s. 1) om samäganderätt är tillämplig kan kronofogdemyndigheten förordna att hela egendomen skall säljas.

Bestämmelsen bör, liksom 4 kap. 19 § i propositionen, avse endast egendom som är i makarnas gemensamma besittning. Det fallet att lös egendom är i gäldenärens uteslutande besittning regleras i 18 §. Lös egen-

dom som gäldenärens make ensam har besittning till bör alltså falla utanför presumtionen. Det innebär t.ex. att föremål i bankfack var till endast gäldenärens make har tillgång inte får utmätas utan att det framgår att föremålet tillhör gäldenären.

Föreligger sannolika skäl för att viss egendom är samägd bör enligt utskottets uppfattning utmätning med förbehåll för tredje mans rätt enligt 22 § vara utesluten.

Bestämmelsen i 4 kap. 19 § UB bör vara tillämplig även när gäldenären, utan att vara gift, varaktigt sammanbor med annan under äktenskapsliknande förhållanden.

Utskottet föreslår sammanfattningsvis att i 4 kap. 19 § första stycket UB skall tas in en bestämmelse av innebörd att om gäldenären är gift och varaktigt sammanbor med sin make och de har lös egendom i sin gemensamma besittning, gäldenären anses vara ägare till egendomen, om det ej görs sannolikt att de är samägare till egendomen enligt lagen (1904: 48 s. 1) om samäganderätt och det ej heller framgår att egendomen tillhör den andre eller någon annan. Detsamma gäller om gäldenären varaktigt sammanbor med annan under äktenskapsliknande förhållanden. Utskottets ställningstagande innebär att motionerna 33, 34 och 35 samt 894 i aktuell del (yrkande 1) tillgodoses i inte oväsentlig mån.

Löneutmätning

I den utskökningsrättsliga lagstiftningen finns två olika former av exekution i lön: löneutmätning och införsel. I förslaget till UB regleras dessa indrivningsformer i 7 resp. 15 kap. Under utskottets handläggning av balkförslaget har vissa frågor om förutsättningarna för att löneutmätning skall få äga rum aktualiserats bl. a. genom motion 894 (s) samt genom en promemoria angående löneutmätning som RSV tillställt utskottet (bilaga 4).

Löneutmätning sker liksom införsel genom förordnande att viss del av lönen skall innehållas av arbetsgivaren och tillställas kronofogdemyndigheten. I motsats till vad som gäller beträffande införsel kan utmätning i lön (samt i pension och livränta) dock äga rum för alla typer av fordringar. För löneutmätning gäller vidare vissa särskilda förutsättningar. Dessa anges i 67 b § UL. Utmätning i lön är inte avsedd att vara en lika sträng exekutionsform som införsel. Löneutmätning får sålunda inte äga rum, om det med skäl kan antas att gäldenären har gjort vad han förmått för att betala skulden. Utmätningen får endast omfatta belopp som uppenbart överstiger vad som åtgår för gäldenärens och hans familjs försörjning samt till fullgörande av underhållsskyldighet i övrigt. Det utmätningsfria beloppet (beneficium) bör, enligt motivuttalanden vid lagstiftningens tillkomst, vara avsevärt större än motsvarande beneficium vid införsel. RSV meddelar föreskrifter om storleken av det utmätningsfria beloppet vid löneutmätning. Detta har år 1980 legat mellan 11 och 20 % högre än motsvarande belopp

vid införsel. Vidare gäller bl. a. att löneutmätning inte utan gäldenärens medgivande får fortgå längre än tre eller, om fordringens art ger särskild anledning till det, sex månader under samma år. Med sistnämnda fall skall enligt motivuttalanden i första hand avses fall när utmätning sker för skadestånd på grund av brott. Ett medgivande kan i princip avse hur lång tid som helst men kan å andra sidan återkallas av gäldenären.

När nuvarande regler om löneutmätning kom till år 1968 motiverades lagstiftningen bl. a. med önskvärdheten av att få till stånd en förskjutning av exekutionsförfarandet från sak- till löneexekution. Löneexekution antogs vara i allmänhet mindre arbetskrävande för utmätningmännen än sakexekution. Sett ur gäldenärens synpunkt var löneexekution till skillnad från utmätning i lösöre inte förenad med risk för realisationsförlust. För borgenärernas del skulle möjligheterna att få betalt öka, vilket i sin tur kunde förväntas bidra till en förbättrad betalningsmoral. Ytterst skulle detta vara till nytta också för kreditväsendet (prop. 1968: 130 s. 89, 1LU 1968: 48 s. 67).

Lagberedningen föreslog med smärre undantag inga ändringar i gällande regler om utmätning i lön. Under remissbehandlingen av lagberedningens förslag till UB framkom emellertid att förväntningarna i fråga om löneutmätningen inte hade infriats fullt ut. Enligt en undersökning som RSV hade utfört kunde sålunda löneutmätning i enskilda mål äga rum endast i drygt 10 % av de mål där sådan utmätning begärdes. Enligt RSV hade dock förhållandena senare förbättrats något. Flera remissinstanser framhöll att utrymmet för sakutmätning hade minskat som en följd av att de allmänna beneficiereglerna hade liberaliserats och att man därför borde mjuka upp de restriktiva reglerna om löneutmätning (prop. 1980/81: 8 s. 534).

Departementschefen konstaterar i propositionen (s. 535) att exekutionsformen löneutmätning inte är så effektiv som har avsetts och som är önskvärt. Några mera genomgripande ändringar av löneutmätningsbestämmelserna föreslås dock inte. Löntagare/gäldenärer bör enligt departementschefen även i fortsättningen vara garanterade en rimlig ekonomisk standard, och löneutmätning bör därför liksom hittills tillämpas med återhållsamhet. Möjligheterna till löneutmätning föreslås dock något vidgade. Detta sker på i huvudsak tre sätt. Det nuvarande kravet på betalningsovilja som en förutsättning för löneutmätning slopas (jfr 67 b § 2 p. UL). Den längsta tiden som löneutmätning skall kunna äga rum utan gäldenärens medgivande sätts nu för alla fall till sex månader (UB 7:5, jfr 67 b § 4 p. UL). Slutligen införs en möjlighet att tillämpa löneutmätning mot gäldenär som arbetar i annans förvärvsverksamhet utan lön eller mot en uppenbart för låg ersättning även när lönen inte når upp till det utmätningfria beloppet (7 kap. 18 § UB). Denna möjlighet finns f. n. endast vid införsel.

Vad särskilt angår förslaget om en förlängning av tremånadersfristen framhåller departementschefen (s. 547) att maximitiden bör ses i samband med övriga begränsningar i fråga om löneutmätning, främst det vid jämfö-

relse med införsel förhållandevis stora beneficier vid sådan utmätning. Hänsyn bör enligt propositionen också tas till att tiden inte hänför sig till varje särskild fordran för vilken utmätning söks utan avser den sammanlagda tid under vilken gäldenärens lön över huvud får tas i anspråk genom utmätning. Mot bakgrund härav framstår enligt departementschefens mening en längsta tid om tre månader som för kort, medan en förlängning till sex månader däremot synes rimlig. I likhet med RSV anser föredragande statsrådet att en längre maximitid än den nuvarande i vissa fall bör kunna vara till fördel för gäldenärerna.

I *motion 894* (yrkande 2) föreslås att den nuvarande maximitiden på tre månader per år bibehålls och att någon särskild tid inte skall gälla för vissa fordringar på grund av deras art. Motionärerna anser inte att de skäl departementschefen i propositionen anfört för en ändring till sex månader är övertygande. Löneutmätningensinstitutet skulle med den föreslagna utformningen alltför mycket närma sig införselinstitutet, hävdar motionärerna, som vidare anser att "orättvisorna" mellan å ena sidan löntagare och pensionärer och å andra sidan personer med B-skatt ytterligare skulle förstärkas.

RSV framför i sin promemoria kritiska synpunkter på den föreslagna regleringen av löneutmätningensinstitutet. Enligt RSV visar erfarenheterna att antagandet att löneexekution skulle vara mindre arbetskrävande än sakexekution inte alltid är riktigt. Vissa ärenden kan med gäldenärens medgivande pågå under lång tid, i vissa fall flera år. De månatliga beloppen är ofta blygsamma och måste dessutom ibland fördelas på flera borgenärer, vars kostnader för utskökningsförfarandet ofta överstiger det belopp som inflyter genom utmätningen. Enligt RSV finns det med hänsyn härtill och till att maximitiden för tvångsvis utmätning föreslås förlängd till sex månader skäl att slopa möjligheten att medge löneutmätning. För borgenärerna skulle detta innebära en möjlighet att få betalt snabbare. Gäldenärerna skulle troligen drabbas av mindre kostnader, eftersom antalet löneutmätningar kan antas minska. Skillnaderna mellan löneutmätning och införsel skulle öka. KFM:nas resurser skulle kunna frigöras för andra, angelägnare uppgifter.

Även JO (i beslutet den 22 oktober 1980) och *Föreningen Sveriges kronofogdar* har ifrågasatt om inte bestämmelserna om löneutmätning bör ändras. JO har särskilt framhållit att arbetet och kostnaderna i samband med hanteringen av löneutmätningensärendena inte står i någon rimlig proportion till det belopp som betalas ut till borgenären. Kronofogdeföreningen har ansett bl. a. att löneutmätning under ett kalenderår inte bör få tillämpas under längre tid än sex månader samt att möjligheten för gäldenären att medge löneutmätning under längre tid bör tas bort.

Som utskottet tidigare anfört syftade 1968 års reform av lagstiftningen om utmätning i lön bl. a. till att öka användningen av löneexekutionen. Utvecklingen har emellertid visat, att löneutmätningen inte blivit det effek-

tiva indrivningsinstrument som avsetts. Löneutmätningsinstitutet så som det tillämpats har sålunda blivit betydligt mer resurskrävande än man från början tänkt sig. Löneutmätningarna torde ofta fordra arbetsinsatser som väl kan mätas med dem som krävs vid sakutmätningar. Fastställandet av det utmätningfria beloppets storlek fordrar ibland en hel del undersökningar, och en betydande del av kronofogdemyndigheternas kontorsresurser tas i anspråk för bokföring, redovisning och fördelning av influtna belopp. Särskilda problem har vidare uppstått i de fall där gäldenären medgivit att löneutmätning får pågå under lång tid. Det är knappast rationellt från exekutiv synpunkt att löneutmätning sker med exempelvis 100 kr. i månaden för en skuld på 5 000 kr. Enligt uppgift från kronofogdehåll uppgår kronofogdemyndigheternas hanteringskostnader för varje delbetalning till 50--100 kr. Också borgenärens och arbetsgivarens administrationskostnader torde vara avsevärda. I likhet med JO anser utskottet att arbetet med och kostnaderna för hanteringen av dessa småbelopp inte står i någon rimlig proportion till vad borgenärerna får ut. I realiteten kommer kronofogdemyndigheterna att i sådana fall fungera som en inkassobyrå, vilket enligt utskottets mening inte kan vara dessa myndigheters uppgift. Visserligen är kronofogdemyndigheten inte skyldig att acceptera gäldenärens medgivande (jfr JO:s ämbetsberättelse 1980/81 s. 373). Att ett medgivande av löneutmätning avvisas torde nog i allmänhet anses bero på att det varit mer eller mindre uppenbart för kronofogdemyndigheten att gäldenären inte insett konsekvenserna av medgivandet eller avsiktligt givit ett orimligt medgivande. Det torde i vart fall inte i första hand vara hänsynen till kostnaderna med förfarandet som avgör kronofogdemyndighetens ställningstagande. Särskilda problem av administrativ natur har vidare uppkommit i sådana fall, då inom tremånadersfristen utmätning i gäldenärens lön samtidigt sker för flera fordringsanspråk, s. k. successiva löneutmätningar.

Mot bakgrund av det anförda anser utskottet att det är nödvändigt med vissa ändringar av löneutmätningsinstitutet. Enligt utskottets mening är förslagen i propositionen i och för sig ägnade att effektivisera löneutmätningen. Detta gäller bl. a. förslaget om att tidsgränsen för löneutmätning generellt förlängs från tre till sex månader. Genom ändringen minskas en av svårigheterna med de successiva löneutmätningarna. En ytterligare fördel med förslaget är att det ökar möjligheten att skulden blir till fullo betald i ett och samma mål. Borgenären behöver därmed inte återkomma med en ny utmätningansökan med de konsekvenser i kostnadshänseende detta medför.

Förslaget i propositionen löser emellertid inte alla de problem som är förknippade med möjligheten för gäldenären att medge löneutmätning under lång tid. Enligt utskottets mening bör därför möjligheten att medge sådan utmätning utöver sexmånaderstiden helt slopas. Om gäldenären vill amortera en skuld under längre tid har han alltid möjligheter att träffa en

överenskommelse med borgenären om hur betalningen skall ske. Skulle en sådan överenskommelse inte fullföljas av gäldenären står det naturligtvis borgenären fritt att söka ny utmätning för restskulden. Utskottet vill tillägga att ett avskaffande av möjligheten att medge förlängning av utmätningstiden också har den fördelen att den bidrar till att särskilja löneutmätningen från införseln. Härigenom tillgodoses ett av syftena med yrkandet i motion 894. Enligt utskottets mening bör den föreslagna åtgärden kunna kombineras med en försiktig höjning av det utmätning fria beloppet. Därigenom skulle skillnaden mellan dessa båda exekutionsformer markeras ytterligare, varjämte man skulle säkerställa att löneutmätningen endast används i fråga om gäldenärer som verkligen har förmåga att bära löneavdragen.

Med anledning av vad som anförs i motion 894 om att löneutmätningsreglerna gynnar vissa grupper vill utskottet avslutningsvis framhålla att det ligger i sakens natur att en effektivisering av löneutmätningen i första hand får betydelse för gäldenärer med A-skatt, dvs. i allmänhet löntagare. Det bör emellertid beaktas att även personer med B-skatt inte sällan uppbär periodiska förmåner av sådan omfattning att de kan bli föremål för löneutmätning, t.ex. sjukpenning och pension. Det finns också anledning att erinra om att den utsökningsrättsliga reform riksdagen nu har att ta ställning till är inriktad på en effektivisering av indrivningen över huvud taget, alltså även på indrivning hos personer med B-skatt.

Utskottet föreslår att 7 kap. 5 § första stycket UB ändras så att av första meningen framgår att utmätning inte under ett och samma kalenderår får tillämpas sammanlagt längre tid än sex månader. Vidare bör sista meningen, vari hänvisas till att ett medgivande kan återkallas av borgenären, slopas. I övrigt bör första stycket behållas oförändrat.

Utskottets ställningstagande innebär att utskottet avstyrker bifall till yrkande 2 i motion 894.

Besittningsskyddet för hyresgäster

I motion 690 (s) aktualiseras en fråga rörande besittningsskyddet för vissa hyresgäster vid exekutiv försäljning av fast egendom. Motionärerna erinrar om att enligt gällande lag på området – vilken i sak oförändrad överförs till UB – kan hyresgäster med muntliga hyresavtal inte få sin hyresrätt upptagen i sakägarförteckningen. De saknar enligt motionärerna därigenom möjligheter att skydda sin rätt vid exekutiv försäljning av fastigheten. Motsvarande gäller i fråga om sådana skriftliga hyresavtal som exekutionsförrättaren inte har erhållit kännedom om när förteckningen uppgörs. Motionärerna finner detta vara otillfredsställande och anser att reglerna om besittningsskydd för hyresgäster vid försäljning av fastighet på exekutiv auktion bör ses över.

Utskottet vill till en början erinra om att de centrala bestämmelserna rörande försäljning av fast egendom på exekutiv auktion återfinns i lagen (1971:494) om exekutiv försäljning av fast egendom (Ffl). Därjämte finns

bestämmelser av betydelse i detta sammanhang i bl. a. jordabalken. Bortsett från att överexekutors befogenheter enligt Ffl flyttas över till kronofogdemyndighet innebär inte UB:s ikraftträdande några större ändringar i denna lagstiftning. Bestämmelserna i Ffl har med i huvudsak endast redaktionella ändringar överförts till 12 kap. UB.

Enligt den ordning som tillämpas vid exekutiv försäljning av fast egendom hålls före försäljningen ett bevakningssammanträde, vid vilket fordringsägarna och rättighetsinnehavarna skall anmäla sina anspråk. Sammanträdet avslutas med att en sakägarförteckning upprättas. I förteckningen anges exekutionsfordringen och övriga fordringar i förmånsrättsordning samt vidare bl. a. lägsta budet och uppgift om vilka rättigheter som enligt 33 § är skyddade utan förbehåll resp. skall förbehållas vid försäljningen.

Enligt 25 § första stycket fjärde punkten skall nyttjanderätt till fast egendom upptas i sakägarförteckningen om rättigheten är inskriven eller grundar sig på skriftlig handling som är tillgänglig (dock ej sådan rättighet som skall bestå oavsett fastighetens försäljning). Rättigheten i fråga behöver alltså inte ha bevakats om handlingen blivit tillgänglig för auktionsförrättaren på annat sätt. Har en hyresrätt bättre rätt än exekutionsfordringen behöver den inte förbehållas vid den offentliga auktionen. I annat fall skall den förbehållas enligt 33 § andra stycket om det saknas anledning att anta att rättigheten belastar fastigheten till beaktansvärd skada för innehavare av fordran med bättre rätt. Den kan också skyddas genom förbehåll vid auktionen enligt reglerna i 39 §. Förbehålls den inte kan den inte göras gällande mot den nye ägaren om denne inom en månad från tillträdesdagen säger upp avtalet och rättigheten varit upptagen i sakägarförteckningen (46 § jfrd med 7 kap. 16 § jordabalken). Sägs nyttjanderättshavaren upp kan han i sista hand återropa de allmänna bestämmelserna i jordabalken om besittningsskydd för hyresgäster och arrendatorer (jfr exempelvis 12 kap. 46 § jordabalken) för att införskaffa utredning bl. a. om vilka rättigheter som belastar fastigheten. Kronofogdemyndigheten kan t. ex. anmoda fastighetsägaren att tillhandahålla de handlingar som visar hans äganderätt eller som kan upplysa om rättigheter som besvärar fastigheten. Vidare gäller att sökanden och ägaren samt kända innehavare av fordringar och rättigheter som bör iakttas vid auktionen i god tid skall särskilt underrättas om denna. Utskottet har erfarit att det på sina håll är vanligt att underrättelse om att hyresfastighet skall försälas exekutivt anslås i husets trappuppgång eller motsvarande, vilket är ett sätt att få hyresgäster att anmäla sina rättigheter.

Av det anförda framgår att muntliga hyresavtal och sådana skriftliga hyresavtal, som inte företetts, inte tas upp i sakägarförteckningen och följaktligen inte kan förbehållas. De kan alltså inte göras gällande mot ny ägare. Utskottet kan konstatera att frågan om dessa senare rättigheter inte synes ha berörts i förarbetena till jordabalken eller Ffl. Enligt utskottets mening kan det förhållandet att nyttjanderättsavtal i vissa fall inte gäller

mot ny ägare av fastigheten synas mindre väl förenligt med hyreslagstiftningens skyddssyfte och med den fortgående utvecklingen av lagstiftningen i riktning mot större boendetrygghet för nyttjanderättshavaren. Samtidigt bör emellertid beaktas, att Ffl i jämförelse med äldre rätt på området innebär att nyttjanderättshavarens ställning vid exekutiv auktion stärkts på flera sätt. Utskottet vill vidare peka på den fördel med nuvarande regler som ligger däri att den som köper en fastighet exekutivt har en klar uppfattning om vilka rättigheter etc. som belastar fastigheten. I anslutning härill vill utskottet erinra om att enligt 4 kap. 17 § jordabalken den som köper en fastighet och först därefter upptäcker att fastigheten belastas med en rättighet, under vissa förutsättningar har rätt att häva köpet.

Utskottet anser att den aktuella frågan om besittningsskydd vid exekutiv auktion bör lösas inom ramen för en mera genomgripande reform av de hyresrättsliga bestämmelserna om besittningsskydd för hyresgäster och arrendatorer. Enligt vad utskottet inhämtat kommer hyresrättsutredningen (Ju 1975:06) att under sitt utredningsarbete behandla den fråga som motionen aktualiserar. Utredningens uppgift är att se över hyreslagen. Utredningsarbetet beräknas vara avslutat under år 1981. Enligt utskottets mening bör utredningens förslag inte föregripas genom något ställningstagande av riksdagen i den nu aktuella frågan. Motion 690 avstyrks därför av utskottet.

Avhysning

I detta avsnitt behandlar utskottet vissa spörsmål rörande de föreslagna bestämmelserna om avhysning i 16 kap. UB, främst med anledning av ett motionsyrkande — motion 897 (fp) — samt av synpunkter som under utskottets beredning av ärendet framförts från kronofogdehåll.

Inte all verkställighet i utsökningsmål avser utmätning och införsel. Det finns en rad verkställighetsformer som avser andra förpliktelser än uppfyllande av betalningsskyldighet. En sådan verkställighetsform utgör avhysning (vräkning) från fastighet av hyresgäst, arrendator eller tidigare ägare. UL innehåller endast ett par bestämmelser om vräkning, 192 och 193 §§. I 192 § anges de grundläggande förutsättningarna för att vräkning får ske, medan 193 § innehåller regler dels om hur gäldenären skall underrättas om beslut rörande verkställighet av vräkning, dels om anstånd med vräkning. Däremot saknas i UL, liksom i annan lagstiftning, bestämmelser i övrigt om det praktiska tillvägagångssättet vid avhysning. Gällande rätt på området har därigenom kommit att utformas av rättspraxis och av de exekutiva organen själva. En närmare redogörelse för det förfarande som tillämpas vid avhysning har lämnats i propositionen, s. 756.

En viktig nyhet i UB är att avhysningsfrågorna ingående regleras. Bestämmelserna återfinns i 16 kap. 1–9 §§ samt i 17 kap. 3, 6 och 8 §§. I jämförelse med gällande rätt innebär de nya reglerna bl. a. att kronofogdemyndigheternas befogenhet att ge svaranden anstånd med avhysningen

vidgas. Sökandens rätt att lämna anstånd regleras. Det fastslås att kronofogdemyndigheten vid behov skall svara för att svarandens egendom tas om hand. Sökandens kostnadsansvar begränsas i förhållande till vad som gäller f. n.

Utskottet vill framhålla att avhysning intar en särställning bland de verkställighetsformer som inte avser uppfyllande av en betalningsförpliktelse. Enligt i propositionen redovisade uppgifter handlade överexekutor år 1976 slutligt ca 20 000 mål om sådana verkställighetsformer, varav ca 18 200 var avhysningsmål. Inte bara det stora antalet avhysningsmål gör emellertid att dessa förtjänar särskild uppmärksamhet. Som departementschefen anför är avhysningen för den enskilde en mycket ingripande åtgärd och behovet av skyddsregler är påtagligt. Mot bakgrund härav är det av stor betydelse att avhysningsinstitutet regleras ingående genom UB. Enligt utskottets mening innefattar den föreslagna regleringen en rimlig avvägning mellan de intressen som står mot varandra i avhysningsmål. De särskilda bestämmelserna föranleder, med undantag för delgivningsbestämmelserna i 2 §, inga erinringar från utskottets sida.

Enligt 16 kap. 2 § första stycket UB skall svaranden beredas tillfälle att yttra sig innan avhysning sker. Av andra stycket framgår att avhysning dock får ske utan hinder av att svaranden ej beretts tillfälle att yttra sig om han saknar känt hemvist och det ej har kunnat klarläggas var han befinner sig.

I fråga om själva delgivningsförfarandet skall enligt departementschefen (prop. s. 773) delgivningslagen (1970:428) tillämpas. Enligt 1 § andra stycket delgivningslagen gäller den lagens bestämmelser dock inte om i annan författning meddelats bestämmelser som avviker från delgivningslagens. En sådan avvikelse har tagits in i 16 kap. 2 § första stycket UB. Där stadgas att om svaranden är bosatt utomlands får delgivning ske genom att underrättelsen sänds till honom i brev under hans utländska adress. Motsvarande bestämmelse i delgivningslagen (5 §) föreskriver att om den med vilken delgivning skall ske har känt hemvist utom riket eller vistas på ort utom riket, får delgivningen ske enligt lagen på den orten. Regleringen i UB innebär alltså på denna punkt en förenkling av delgivningsförfarandet.

Hur delgivning skall verkställas i fall, när den som söks för delgivning inte påträffas, regleras på flera ställen i delgivningslagen. Enligt 12 § kan s. k. surrogatdelgivning ske i vissa fall, dvs. delgivningshandlingen överlämnas till någon annan person (närstående, hyresvärd, anställd på kontoret) varefter meddelande härom sänds med posten till den sökta under hans vanliga adress. Kan surrogatdelgivning inte äga rum får enligt 15 § kungörelsedelgivning användas under förutsättning att det finns anledning anta att den sökta avvikit eller på annat sätt håller sig undan. Myndigheten kan dock i stället besluta, att handlingen i slutet kuvert får lämnas i den söktes hemvist (s. k. brevlådedelgivning) eller, om detta ej kan ske, fästas på dörren till hans bostad (s. k. spikning). I jämförelse med nuvarande

ordning beträffande delgivning i avhysningsmål när den som söks inte påträffas (193 § UL) kommer enbart en tillämpning av delgivningslagen att medföra bl. a. att möjligheterna till brevlådedelgivning och spikning begränsas. UL uppställer nämligen inget krav på att den sökta har avvikit eller håller sig undan för att sådan delgivning skall få äga rum.

Kritik mot denna begränsning av möjligheterna till brevlådedelgivning och spikning har framförts till utskottet av bl. a. Kronofogdeföreningen och ett par kronofogdemyndigheter. Den föreslagna ordningen kommer, har det framhållits, att leda till att den exekutiva personalen blir tvungen att göra fler besök hos den som söks för avhysning än vad som nu är fallet samt att ytterligare efterforskningar hos t. ex. grannar och posten kan bli erforderliga innan brevlådedelgivning eller spikning kan tillgripas. Dessa ytterligare ansträngningar kan sällan väntas leda till något resultat utan kommer att i onödan anstränga kronofogdemyndigheternas resurser. Man har bl. a. pekat på att avhysningarna i samband med utrymningen för ett par år sedan av kvarteren Mullvaden och Järnet i Stockholm skulle ha försvårats avsevärt om inte undantagsregeln i UL hade funnits och delgivningslagens regler följaktligen hade måst följas.

Enligt utskottets mening framstår det till en början som rimligt att en så ingripande åtgärd som avhysning inte får ske innan svaranden beretts tillfälle att yttra sig om den förestående verkställigheten. Som föreslagits i propositionen bör emellertid undantag göras för de fall då svaranden saknar känt hemvist i Sverige och det ej har kunnat klarläggas var han befinner sig.

När det gäller delgivningsförfarandet anser utskottet det naturligt att bestämmelserna i delgivningslagen blir tillämpliga. Utskottet delar dock departementschefens uppfattning att ett mer förenklat förfarande än delgivningslagen medger bör kunna användas när den som skall underrättas är bosatt utomlands. Utskottet tillstyrker därför den föreslagna avvikelserna från delgivningslagens bestämmelser på denna punkt.

Även när det gäller avhysningsmål i vilka svaranden har känt hemvist här i landet men inte kan påträffas framstår bestämmelserna i delgivningslagen som alltför långtgående. Utskottet vill erinra om att hyresgäst eller arrendator i allmänhet är väl medveten om att en avhysning är förestående. Sålunda har han – ofta under lång tid – underlåtit att fullgöra sina förpliktelser mot fastighetsägaren och har på grund härav fått en skriftlig uppsägning sig delgiven. Vidare har han i många fall erhållit del av ansökan till domstol om hyresrättens eller arrenderättens upphörande och ibland också delgivits ett vräkningsbeslut. Mot denna bakgrund är det enligt utskottets mening inte med hänsyn till svarandens intressen befogat att uppställa sådana restriktiva krav för användningen av brevlådedelgivning och spikning som följer av 15 § delgivningslagen. Härtill kommer att en tillämpning av lagrummet i avhysningsmål kan antas i praktiken medföra en inte oväsentlig ökning av arbetsbelastningen hos kronofogdemyndighe-

terna. I sammanhanget vill utskottet erinra om att lagberedningen ansåg att det skulle vara för restriktivt att upprätthålla kravet i 15 § delgivningslagen vid avhysning.

Det anförda leder utskottet till den uppfattningen att möjligheterna till kungörelsedelgivning alternativt brevlådedelgivning eller delgivning genom spikning bör stå öppen vid avhysning när den sökta har känt hemvist inom riket men inte kan påträffas och surrogatdelgivning inte är möjlig och det inte heller kan klarläggas var han uppehåller sig.

Enligt utskottets uppfattning bör det av UB:s lagtext framgå vilka regler som skall gälla i fråga om delgivning. Bestämmelser härom bör lämpligen införas i 16 kap. 2 § UB. Följaktligen bör vissa ändringar göras i propositionens förslag till lydelse av paragrafen. Utskottet förordar att i *första stycket* anges att svaranden skall beredas tillfälle att yttra sig innan avhysning sker men att avhysning får ske utan hinder av att svaranden ej beretts tillfälle att yttra sig om han saknar känt hemvist och det ej har kunnat klarläggas var han uppehåller sig. I *andra stycket* bör anges att, i fråga om delgivning av handling varigenom svaranden bereds tillfälle att yttra sig delgivningslagens regler skall gälla i tillämpliga delar. Är svaranden bosatt utomlands skall det dock vara tillräckligt att handlingen sänds till honom med posten under hans utländska adress. Vidare bör i detta stycke införas den av utskottet förordade bestämmelsen angående kungörelsedelgivning, brevlådedelgivning och spikning.

Utskottet tar härefter upp frågan om tillåtligheten av den s.k. *lås- och namnbytesmetoden*.

I fråga om avhysning från bostadslägenhet brukar gången i allmänhet vara att utmätningsmannen jämte vittne och handräckningsmanskap inställer sig i lägenheten samt avlägsnar svarandens tillhörigheter och eventuellt honom själv och hans familjemedlemmar. Tillhörigheterna placeras på plats som sökanden anvisat, om inte någon annan lokal står till buds. På åtskilliga håll transporteras svarandens tillhörigheter till ett av kronofogdemyndigheten disponerat kommunalt magasin. Sedan lägenheten har utrymmts låses dörrarna och nycklarna överlämnas till sökanden.

Under senare år har vissa kronofogdemyndigheter utanför Stockholm, bl. a. Sollentunamyndigheten, tillämpat en annan metod vid avhysningar, den s.k. lås- och namnbytesmetoden. Metoden går ut på att fastighetsägaren, i allmänhet ett kommunalt bostadsföretag, anvisar den bostad från vilken avhysning skall ske som förvaringsutrymme. Bohaget får stå kvar i bostaden under en kortare tid, men hyresgästens dispositionsrätt bryts genom låsbyte. Vidare ändras namnet på dörren, varigenom besittningsändringen markeras. De målnings- och reparationsarbeten som normalt måste vidtas efter en avhysning kommer i allmänhet inte i gång förrän efter två till tre veckor. Under mellantiden har den förre hyresgästen möjlighet att med bostadsföretagets medverkan hämta sina tillhörigheter.

I motion 897 (fp) föreslås riksdagen uttala att lås- och namnbytesmeto-

den även i fortsättningen bör kunna tillämpas vid avhysning från bostad. Motionärerna anser att metoden innebär stora fördelar för samtliga inblandade i avhysningsärenden. I vart fall mindre skador uppstår lätt när godset borttransporteras från bostaden av utmätningsmannen eller borgenären. Med lås- och namnbytesmetoden är risken för skador på egendomen så gott som obefintlig under den tid egendomen finns kvar i lägenheten. Ur kronofogdemyndigheternas synvinkel innebär enligt motionären metoden att myndigheten tidigare kan skilja sig från målet samt att eventuella skadeståndsanspråk med anledning av en senare flyttning kommer att drabba bostadsföretaget.

Frågan om tillåtligheten eller lämpligheten av den i motionen förordade metoden har inte närmare berörts i propositionen. I likhet med motionärerna anser utskottet att metoden har många fördelar. Utskottet vill särskilt framhålla att metoden innebär att de kostnader som alltid uppkommer för sökanden, svaranden och kronofogdemyndigheten i samband med verkställighet av avhysningar nedbringas utan att några rättssäkerhetsintressen träds för när. Utskottet har därför ingen invändning mot att metoden även i fortsättningen tillämpas vid avhysning från bostad. Det bör ankomma på respektive kronofogdemyndighet att avgöra om och i vilken utsträckning förfarandet bör användas. En förutsättning är givetvis att hyresvärden ger sitt samtycke. Utskottet vill tillägga, att verkställigheten bör anses som avslutad sedan lås- och namnbytet har ägt rum. Om den avhyste sedermera skulle vägra att flytta egendomen från lägenheten kan hyresvärden i konsekvens härmed inte begära ny verkställighet av kronofogdemyndigheten.

Enligt utskottets mening utgör de föreslagna bestämmelserna i 16 kap. UB inte hinder för en tillämpning av lås- och namnbytesmetoden. Någon ändring av lagtexten är alltså ej erforderlig.

Utskottets ställningstagande innebär att motion 897 tillgodoses.

Enligt 16 kap. 6 § åligger det kronofogdemyndighet att efter avhysning vid behov bl. a. hyra utrymme för förvaring av egendomen. Av 17 kap. 3 § framgår att förvaringskostnaden inte kan tas ut av sökanden. I propositionen framhålls (s. 785) att när avhysning sker från bostadslägenhet det får anses ingå i kommunens allmänna skyldigheter enligt sociallagstiftningen att vid behov biträda med magasinering av egendom som svaranden inte kan ta hand om själv. Utskottet utgår från att de kommunala myndigheterna känner sitt ansvar i detta hänseende. I många avhysningsfall torde kronofogdemyndigheterna dock inte kunna påräkna hjälp från kommunernas sida. Utskottet har erfarit bl. a. från kronofogdemyndigheten i Stockholm, att dessa myndigheter, särskilt i storstadsområden, har svårt att finna lämpliga utrymmen för magasinering av omhändertagen egendom samt att kostnaderna för förvaringen är avsevärda. Mot bakgrund härav är det enligt utskottets mening av vikt att kronofogdemyndigheterna erhåller tillräckliga resurser för att klara av förvaring av egendomen under rimlig tid, särskilt som kostnaderna för förvaring av omhändertagen egendom

enligt UB (16 kap. 6 § och 17 kap. 3 §) till skillnad från vad som nu är fallet kommer att ligga på dessa myndigheter. Utskottet utgår från att detta kommer att beaktas av regeringen.

Indrivning av böter som ådöms utländsk medborgare

I detta avsnitt behandlas den under den allmänna motionstiden år 1979/80 väckta motion 1612 av Åke Polstam (c). Motionären anser att regeringen skyndsamt bör lägga fram förslag till effektivare bötesindrivning när det gäller brott och förseelser som begåtts i Sverige av utomnordiska medborgare. Av motionsmotiveringen framgår att yrkandet i första hand avser indrivning av böter på grund av förseelser mot trafiklagstiftningen. Motionären framhåller att möjligheterna att driva in bötesbelopp, som ådömts utomnordisk medborgare, är små och att sådana böter därför ofta avskrivs. Den trafikövervakande personalen upplever det enligt motionären därför som meningslöst att rapportera exempelvis hastighetsöverträdelser som begås av utomnordiska medborgare. Motionären anser att man bör överväga att låta utomnordiska medborgare i samband med förseelsen deponera pengar eller ställa pant som säkerhet för visst minimibelopp, som kan komma att ådömas. Om den som gjort sig skyldig till förseelsen har godkänt ett ordningsföreläggande bör enligt motionsförslaget ordningsboten kunna betalas direkt på postanstalt eller till polisman mot paginerat kvitto, som omgående redovisas till rikspolisstyrelsen.

Utskottet erinrar om att enligt gällande regler vissa åtgärder kan vidtas till säkerställande av att en utländsk medborgare betalar sina böter. Sålunda kan under närmare angivna förutsättningar domstol besluta om kvarstad på så mycket av vederbörande utlännings egendom som svarar mot det troliga bötesbeloppet. I avvaktan på rättsens kvarstadsbeslut kan förundersökningsledaren eller åklagare förordna att egendomen skall tas i förvar. Rör det sig om fall där förseelser beivras med ordningsbot och den misstänkte godkänt föreläggandet kan dock kvarstad inte användas. I sådana fall kan den misstänkte frivilligt deponera ett belopp för betalning av böterna. Depositionsförfarandet är inte reglerat i lag, men rikspolisstyrelsen har meddelat vissa anvisningar i frågan (RPS FS:2:8.1). Enligt anvisningarna får deposition endast ske på polisstation. Som JO har uttalat (JO:s ämbetsberättelse 1972 s. 64) finns det dock inte lagligt stöd för att ta med bilföraren till polisstationen enbart för att låta honom lämna en deposition. Slutligen kan erinras om att den misstänkte utan hinder av dom eller föreläggande enligt 2 § bötesverkställighetslagen (1979: 189) kan betala förskott på böter som kan komma att åläggas honom.

I 12 § bötesverkställighetsförordningen (1979:197) finns regler om vad som skall iakttas om böterna inte kan drivas in här och den bötfällde vistas på känd ort utom riket. I paragrafen anmärks att det finns särskilda bestämmelser om att verkställighet av bötesstraff får anförtros åt myndighet i vissa främmande stater. De åsyftade bestämmelserna finns i lagen

(1963: 193) om samarbete med Danmark, Finland, Island och Norge angående verkställighet av straff m.m. (nordiska verkställighetslagen) och lagen (1972: 260) om internationellt samarbete rörande verkställigheten av brottmålsdom (internationella verkställighetslagen). Sistnämnda lag har hittills satts i kraft endast i förhållande till tre utomnordiska länder, nämligen Cypern, Turkiet och Österrike. Kan verkställighet inte ske genom utländsk myndighet skall enligt förordningen RSV efter anmälan från kronofogdemyndighet tillse att svensk beskickning eller svenskt konsulat anmanar den bötfällda att betala böterna till beskickningen eller konsulatet (s. k. konsulatanmaning). Kronofogdemyndigheten får dock underlåta att göra sådan anmälan till RSV om det obetalda beloppet understiger 500 kr.

I dessa sammanhang bör vidare nämnas att svensk myndighet under vissa omständigheter kan göra en framställning till annan stat om att lagföring för brott som utländsk medborgare begått i Sverige överförs till den andra staten. Bestämmelser härom återfinns i lagen (1976: 19) om internationellt samarbete rörande lagföring för brott (lagföringslagen), vilken grundas på 1972 års konvention om överförande av lagföring i brottmål. Lagen gäller f. n. endast i förhållande till Danmark, Norge, Turkiet och Österrike.

Närmare bestämmelser om vilket tillvägagångssätt åklagarmyndigheterna bör använda i fråga om lagföring av utlänningar för brott under tillfällig vistelse i Sverige har meddelats i RÅ:s cirkulär 1967 s. 34.

Utskottet konstaterar att de möjligheter som f. n. står till buds när det gäller att i samband med ett ingripande mot en utländsk medborgare säkerställa att ett eventuellt bötesstraff kan verkställas är begränsade. Av praktiska skäl torde kvarstad kunna användas endast i undantagsfall medan övriga tänkbara åtgärder – deposition och förskottsinsbetalning – bygger på att vederbörande frivilligt medverkar. Har verkställigheten inte säkerställts innan en utländsk medborgare lämnat landet är möjligheterna till indrivning mycket små utom i fall då vederbörande är bosatt i annat nordiskt land eller i stat i förhållande till vilken den internationella verkställighetslagen är tillämplig. Som framhålls av motionären förekommer det också att utländska medborgare klarar sig undan verkställigheten av böter som ådömts eller förelagts dem här i landet. Med hänsyn till vikten av att respekten för våra lagar och författningar upprätthålls även hos utländska medborgare som tillfälligt besöker Sverige måste nuvarande ordning anses mindre tillfredsställande. Det finns därför skäl att överväga vilka åtgärder som kan vidtas för att effektivisera bötesverkställigheten när det gäller medborgare i andra länder än de nordiska.

En tänkbar lösning på problemet är, som motionären påpekar, att möjligheterna till säkerställande av en framtida bötesverkställighet ökas. Utskottet anser sig dock inte böra förorda en ordning som innebär att en enskild polisman i samband med ett ingripande mot en utländsk medborgare får behörighet att ta emot deposition för betalning av eventuella böter.

En lösning får sökas på andra vägar. Enligt utskottets mening bör frågan tas upp till närmare övervägande i lämpligt sammanhang. Med hänsyn till intresset av nordisk rättslikhet vill utskottet stryka under att översynen bör ske i samarbete med övriga nordiska länder.

Utskottet vill vidare framhålla vikten av att regeringen på det internationella planet verkar för att möjligheterna ökas till verkställighet utomlands av svensk brottmålsdom. Utskottet vill härvidlag särskilt peka på betydelsen av att andra länder tillträder 1970 års europeiska konvention om brottmålsdoms internationella rättsverkningar liksom konventionen 1972 om överförande av lagföring i brottmål. 1970 års konvention och den därav föranledda internationella verkställighetslagen ger Sverige möjligheter att träffa överenskommelser med andra stater om verkställighet av bl. a. bötesstraff.

Vad utskottet sålunda anfört med anledning av motionen bör ges regeringen till känna.

Ingivande av handling

I 2 kap. 7 § UB regleras frågan när en ansökan eller annan handling skall anses ha kommit in till kronofogdemyndighet. Av första stycket framgår att bestämmelserna i 33 kap. 3 § rättegångsbalken skall tillämpas. I andra stycket har gjorts ett undantag från bestämmelserna i rättegångsbalken. En handling rörande anmälan eller annan åtgärd, som skall ske innan utmätt egendom försäljs, sammanträde avslutas eller beslut meddelas, skall nämligen anses inkommen i rätt tid endast om innehållet i handlingen blivit känt för förrättningsmannen före denna tidpunkt. Av uttalanden i propositionen (s. 221) framgår bl. a. att om en försändelse inte på sedvanligt sätt har avhämtats utan blivit liggande på posten, skall detta inte läggas sakägarna till last. Utskottet har ingen invändning häremot. Lagtexten i propositionen kan dock inte anses täcka denna situation. Utskottet förordar därför att andra stycket i paragrafen ändras i så måtto att uttrycket "har blivit känt" ersätts med orden "har hunnit bli känt".

Domstols behörighet

I 2 kap. 24 § UB finns bestämmelser om vilken tingsrätt som är behörig att pröva tvister i utskökningsmål. Enligt andra stycket skall, om föreläggande har meddelats enligt 4 kap. 20, 22 och 26 §§ UB i fall då tvisten rör egendom som avses i 10 kap. 10 eller 12 §§ rättegångsbalken, gälla om domstols behörighet vad som sägs där. Stadgandet bör enligt utskottets mening emellertid avse även sådana förelägganden som meddelas med stöd av 4 kap. 21 § UB. Lagtexten bör kompletteras i enlighet härmed.

Ränteberäkning

Det kan ibland bli aktuellt att medel som betalats ut till sökanden eller annan sakägare i utskökningsmål skall betalas tillbaka. Enligt 2 kap. 29 § UB

skall i så fall ränta erläggas enligt 5 § räntelagen (1975:635) från den dag medlen utbetalades till den dag återbetalning skall ske och enligt 6 § räntelagen för tiden därefter. Enligt utskottets mening bör ränta enligt 5 § räntelagen utgå till och med den dag återbetalning skall ske. Ett sådant sätt att beräkna räntan står i bättre överensstämmelse med räntelagens principer (jfr 2 § räntelagen).

Verkställighet av förbindelse angående återbetalningsskyldighet till kommun

För underhållsbidrag som avses i giftermålsbalken och föräldrabalken får enligt 1 § första punkten och 5 § första stycket införsellagen (1968:621) införsel äga rum bl. a. i fall då bidraget är fastställt genom skriftlig, av två personer bevitnad förbindelse. Införsel får vidare enligt 1 § andra punkten och 6 § första stycket första meningen införsellagen äga rum för kommuns fordran på bidrag enligt 72 § andra stycket barnavårdslagen (1960:97) för omhändertaget barn bl. a. om beloppet har fastställts genom förbindelse enligt vad som är föreskrivet därom. Enligt 74 § andra stycket barnavårdslagen kan sådan bidragsskyldighet fastställas genom skriftlig, av två personer bevitnad förbindelse. Enligt 54 a § UL får även utmätning äga rum på grund av förbindelser som har nämnts nu. Vidare gäller att införsel får ske för kommuns fordran på bidrag till hjälptagares försörjning enligt 40 § socialhjälpslagen (1956:2).

I UB regleras dessa frågor i 3 kap. 19 § och 15 kap. 1 §. Förslaget innebär inte någon ändring i vad som gäller f. n. (prop. s. 318). Av 3 kap. 19 § första stycket UB framgår bl. a. att skriftlig, av två personer bevitnad förbindelse angående bidrag som tillkommer kommun för barns vård enligt 72 § andra stycket barnavårdslagen skall verkställas såsom lagakraftätagande dom. I 15 kap. 1 § andra punkten UB har upptagits bestämmelser med i sak samma innebörd som de i 1 § andra punkten införsellagen. Av 6 § framgår att införsel för kommuns fordran på bidrag inte får avse annat bidrag än sådant som belöper på tid efter det att beloppet har fastställts eller, när fastställelsen har skett på ansökan, efter det att ansökningen gjordes.

Den 1 januari 1982 träder socialtjänstlagen (1980:620) i kraft, alltså samtidigt som UB (prop. 1979/80:1, SoU 1979/80:44, rskr 385). Samtidigt upphävs bl. a. barnavårdslagen. Enligt 34 § andra stycket socialtjänstlagen är föräldrar, om en underårig genom socialnämndens försorg får vård i ett annat hem än det egna, skyldiga att i skälig utsträckning delta i kommunens kostnader enligt grunder som regeringen föreskriver. Denna skyldighet motsvarar bl. a. den skyldighet för föräldrar att ersätta kommunen för vårdkostnader som avses i 72 § barnavårdslagen (prop. 1979/80:1 s. 367). I socialtjänstlagen har däremot inte någon bestämmelse motsvarande 74 § andra stycket barnavårdslagen tagits upp. Någon möjlighet att, som man f. n. kan göra enligt 74 § barnavårdslagen, fastställa framtida betalningsskyldighet genom en förbindelse kommer således inte att finnas. I proposi-

tion 1979/80: 1 förutsätts (s. 371 f.) att kommunen och föräldrarna kommer överens om hur stort månatligt belopp, som föräldrarna skall erlägga. Någon särskild reglering i lag av formerna för ett sådant avtal har inte ansetts behövlig. Skulle en förälder vägra att betala får betalningsskyldigheten fastställas av länsrätten, såvitt avser förfallet belopp. — Socialtjänstlagen innehåller inte heller någon motsvarighet till stadgandet i 40 § socialhjälpslagen (prop. 1979/80: 1, s. 368).

Med hänsyn till det anförda anser utskottet att vissa ändringar bör göras i 3 kap. 19 § och 15 kap. 1 § UB. Eftersom föräldrarnas återbetalningsskyldighet till kommunen enligt socialtjänstlagen i fortsättningen skall fastställas på annat sätt än genom en skriftlig förbindelse, bör vad som sägs i 3 kap. 19 § UB om förbindelse angående bidrag till kommun för barns vård utgå. Skulle återbetalningsskyldigheten inte fullgöras får utmätning sökas på grundval av länsrättens dom på betalningsskyldighet (3 kap. 1 § UB).

Vad gäller frågan om införsel för bidrag av nu berörd natur vill utskottet erinra om att en fastställelse av återbetalningsskyldighet genom dom endast kan avse redan förfallna belopp. Av 15 kap. 6 § UB liksom av införsellagen följer att införsel får ske endast för i framtiden förfallande belopp. Utskottet har inte några invändningar mot en sådan ordning. Enligt utskottets mening får emellertid reglerna i socialtjänstlagen i förening med bestämmelserna i UB den följd att frågan om införsel för föräldrars återbetalningsskyldighet gentemot kommun förlorar sin aktualitet. Detsamma gäller som framgått av det ovan anförda frågan om införsel för bidragsskyldighet enligt 40 § socialhjälpslagen. Bestämmelserna i 15 kap. 1 § andra punkten samt 6 § UB bör således slopas.

Som en följd av förslaget att slopa 15 kap. 1 § andra punkten bör de i 15 kap. 10 §, 12 § andra stycket, 15 § fjärde stycket, 17 § andra stycket, 21 § och 22 § första stycket införda hänvisningarna till nyssnämnda lagrum utgå.

I 15 kap. 5 § anges särskilda förutsättningar för införsel för underhållsbidrag. Fjärde stycket innehåller en särbestämmelse för den händelse införsel för underhållsbidrag sker i sjukpenning eller annan dagersättning som avses i 2 § första stycket femte punkten. Enligt utskottets mening bör sistnämnda stadgande brytas ut från 5 § och utgöra en ny 6 §. Detta nödvändiggör en smärre redaktionell justering av lagtexten.

Enligt utskottets uppfattning bör de i 72 § barnavårdslagen avsedda förbindelser som fortfarande gäller den 31 december 1981 få verkställas även sedan UB trätt i kraft. Härvid bör de nuvarande reglerna i UL och införsellagen tillämpas. En övergångsbestämmelse av denna innebörd bör införas i lagen om införande av UB (se LU 1980/81: 24).

Utmätning av fast egendom

I 4 kap. 26 § UB regleras förärandet när tredje man gör anspråk på utmätt fast egendom. Påstår tredje man bättre rätt till fast egendom skall 20

och 21 §§ i samma kapitel tillämpas, dvs. KFM skall, om skäl föreligger, förelägga tredje man att väcka talan i saken mot sökanden och gäldenären. I lagrådsremissen hade i enlighet med lagberedningens förslag i stadgandet uttryckligen angetts att motsvarande ordning skulle tillämpas, om tvisten avsåg vad som framstod som tillbehör till den fasta egendomen (jfr 4 kap. 25 § i lagrådsremissen, prop. s. 981). Tillbehörsföreskriften har på förslag av lagrådet tagits bort i propositionen. Av uttalanden av såväl lagrådet (prop. s. 1120) som departementschefen i slutprotokollet (s. 1214) framgår dock, att någon ändring i sak inte varit avsedd.

Utskottet godtar för sin del den utformning av stadgandet som föreslagits i propositionen men vill för undvikande av missförstånd framhålla, att det även utan särskilt stadgande därom är tydligt att bestämmelserna i 20, 21 och 26 §§ är tillämpliga även när tredje man påstår bättre rätt endast till något som framstår som tillbehör till den utmäta egendomen. Härav följer att om utmätning har skett av fast egendom och tredje man påstår bättre rätt till något som framstår som tillbehör till fastigheten – exempelvis maskiner i en fabrik – föreläggande skall meddelas enligt 26 § och inte enligt 20 § (jfr 2 kap. 24 §).

Förhållandet mellan utmätning och införsel

I 7 kap. 12 § UB föreskrivs att skatteavdrag har företräde framför löneutmätning. Vidare hänvisas till att bestämmelser om förhållandet mellan införsel och utmätning finns i 15 kap. 17 §. En bestämmelse om företrädesordningen mellan utmätning och införsel finns emellertid också i 15 kap. 16 § andra stycket. Enligt detta stadgande kan underhållsbidrag, för vilket införsel äger rum, på närmare i 16 § angivna grunder jämkas för att samtidigt skatteavdrag eller utmätning skall kunna äga rum. Utskottet anser att i 7 kap. 12 § en hänvisning bör göras också till 15 kap. 16 § UB.

Försäljning av utmätt gods

Enligt 8 kap. 3 § första stycket UB gäller att försäljning av utmätt egendom skall ske utan dröjsmål, om ej hinder möter. Av 19 § framgår att stadgandet inte är tillämpligt i allmänna mål. Förslaget överensstämmer i denna del med gällande rätt.

Riksdagens revisorer har, med åberopande av vad RSV anfört i sitt remissvar över revisorernas promemoria 1980: 7, föreslagit att en bestämmelse om skyndsamhetskravet i allmänna mål införs i lagstiftningen. Motiveringen härför överensstämmer i princip med den motivering revisorerna lämnat för ändringen av 4 kap. 36 § UB (se ovan s. 22).

Utskottet anser att lagstiftningen, på de grunder utskottet anfört vid behandlingen av 4 kap. 36 § UB, bör förtydligas så att det klart framgår att skyndsamhetskrav vid försäljning av utmätt gods skall gälla i såväl enskilda som allmänna mål. Utskottet föreslår därför att ett tillägg görs till 8 kap. 19 § UB av innebörd att i allmänt mål försäljning skall ske av utmätt

egendom utan dröjsmål, om ej hinder möter eller anstånd lämnas av kronofogdemyndighet.

Försäljning av registrerat skepp

Förhållandena vid försäljning av registrerat skepp regleras i 10 kap. UB. I 11 § har intagits bestämmelser om i vilken företrädesordning fordringarna skall upptas till försäljning. Enligt fjärde stycket skall, när försäljningen har begärts av konkursförvaltare, konkursboet anses som sökande utan förmånsrätt, "om ej anslutning har skett enligt 5 §". Lagberedningen hade (11 kap. 11 § i lagberedningens förslag) föreslagit lydelsen "om ej annat följer av 5 §". I 5 § meddelas bestämmelser om s. k. anslutningsrätt. Det fallet att en konkursförvaltare enligt 5 § andra stycket direkt begär att försäljning sker för de fordringar som anges där (arvode eller annan kostnad för skeppets förvaltning under konkurs) kan emellertid inte betecknas som anslutning.

Någon saklig ändring av lagberedningens förslag i nu angivet hänseende är inte avsedd genom propositionen. Utskottet finner den av lagberedningen föreslagna lydelsen vara att föredra. Sista stycket i 11 § bör följaktligen få följande lydelse: När försäljning har begärts av förvaltaren i konkurs, anses konkursboet som sökande utan förmånsrätt, om ej annat följer av 5 §.

Företrädesordning vid införsel

En mindre språklig ändring bör göras i 15 kap. 16 § andra stycket UB. Stycket bör få följande lydelse: Bestämmelserna i första stycket äger motsvarande tillämpning när skatteavdrag eller utmätning ej kan äga rum till följd av införsel för underhållsbidrag som avses där.

Utskottets hemställan

Utskottet hemställer

1. beträffande *bostadsförrättningar*
att riksdagen med anledning av motion 1980/81:894 yrkande 4 och motion 1980/81:898 godkänner vad utskottet anfört angående bostadsförrättningar i den exekutiva verksamheten,
2. beträffande *tillgång till registerinformation*
att riksdagen med bifall till motion 1980/81:894 yrkande 3 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört angående kronofogdemyndigheternas tillgång till registerinformation,
3. beträffande *prioritering*
att riksdagen med anledning av förslag 1980/81:8
dels antar det i proposition 1980/81:8 framlagda förslaget till
utsökningsbalk såvitt avser 4 kap. 36 § med den ändringen att

lagrummet erhåller i bilaga 5 som *utskottets förslag* betecknade lydelse,

dels godkänner vad utskottet anfört angående kronofogdemyndigheternas möjligheter att prioritera vid handläggningen av utsökningsmål,

4. beträffande *samäganderättspresumption*
att riksdagen med anledning av motionerna 1980/81: 33, 34 och 35 samt motion 894 yrkande 1 antar 4 kap. 19 § förslaget till utsökningsbalk med den ändringen att lagrummet erhåller i bilaga 5 som *utskottets förslag* betecknade lydelse,
5. beträffande *medgivande till löneutmätning*
att riksdagen med avslag på motion 1980/81: 894 yrkande 2 antar 7 kap. 5 § förslaget till utsökningsbalk med den ändringen att lagrummet erhåller i bilaga 5 som *utskottets förslag* betecknade lydelse,
6. beträffande *besittningsskyddet för hyresgäster*
att riksdagen avslår motion 1980/81: 690,
7. beträffande *underrättelse om avhysning*
att riksdagen antar 16 kap. 2 § förslaget till utsökningsbalk med den ändringen att lagrummet erhåller i bilaga 5 som *utskottets förslag* betecknade lydelse,
8. beträffande *lås- och namnbytesmetoden*
att riksdagen med anledning av motion 1980/81: 897 godkänner vad utskottet anfört om tillämpningen av den s.k. lås- och namnbytesmetoden vid avhysning från bostadslägenhet,
9. beträffande *indrivning av böter som ådömts utländsk medborgare*
att riksdagen med anledning av motion 1979/80: 1612 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört om indrivning av böter som ådömts utländsk medborgare,
10. beträffande *ingivande av handling*
att riksdagen antar 2 kap. 7 § förslaget till utsökningsbalk med den ändringen att lagrummet erhåller i bilaga 5 som *utskottets förslag* betecknade lydelse,
11. beträffande *domstols behörighet*
att riksdagen antar 2 kap. 24 § förslaget till utsökningsbalk med den ändringen att lagrummet erhåller i bilaga 5 som *utskottets förslag* betecknade lydelse,
12. beträffande *ränteberäkning*
att riksdagen antar 2 kap. 29 § förslaget till utsökningsbalk med den ändringen att lagrummet erhåller i bilaga 5 som *utskottets förslag* betecknade lydelse,
13. beträffande *exekutionstitlar*
att riksdagen antar 3 kap. 19 § förslaget till utsökningsbalk med

- den ändringen att lagrummet erhåller i bilaga 5 som *utskottets förslag* betecknade lydelse,
14. beträffande *förhållandet mellan utmätning och införsel*
att riksdagen antar 7 kap. 12 § förslaget till utsökningsbalk med den ändringen att lagrummet erhåller i bilaga 5 som *utskottets förslag* betecknade lydelse,
 15. beträffande *försäljning av utmätt gods*
att riksdagen med anledning av förslag 1980/81: 8 antar 8 kap. 19 § förslaget till utsökningsbalk med den ändringen att lagrummet erhåller i bilaga 5 som *utskottets förslag* betecknade lydelse,
 16. beträffande *försäljning av registrerat skepp*
att riksdagen antar 10 kap. 11 § förslaget till utsökningsbalk med den ändringen att lagrummet erhåller i bilaga 5 som *utskottets förslag* betecknade lydelse,
 17. beträffande *fordringar för vilka införsel kan ske*
att riksdagen antar 15 kap. 1, 5, 6, 10, 12, 15, 17, 21 och 22 §§ förslaget till utsökningsbalk med den ändringen att lagrummen erhåller i bilaga 5 som *utskottets förslag* betecknade lydelse,
 18. beträffande *företrädesordning vid införsel*
att riksdagen antar 15 kap. 16 § förslaget till utsökningsbalk med den ändringen att lagrummet erhåller i bilaga 5 som *utskottets förslag* betecknade lydelse,
 19. att riksdagen antar förslaget till utsökningsbalk i den mån det inte omfattas av vad utskottet hemställt ovan.

Stockholm den 30 april 1981

På lagutskottets vägnar

LENNART ANDERSSON

Närvarande (moment 1, 3, 4, 7 och 8): Lennart Andersson (s), Bernt Ekinge (fp), Inger Lindquist (m), Stig Olsson (s), Elvy Nilsson (s), Joakim Ollén (m), Arne Andersson i Gamleby (s), Martin Olsson (c), Ingemar Konradsson (s), Olle Aulin (m), Owe Andréasson (s)*, Marianne Karlsson (c)*, Bengt Silfverstrand (s), Margot Håkansson (fp) och Stina Andersson (c).

Närvarande (moment 2, 5, 6 och 15): Lennart Andersson (s), Bernt Ekinge (fp), Stig Olsson (s), Elvy Nilsson (s), Arne Andersson i Gamleby (s), Martin Olsson (c), Ingemar Konradsson (s), Olle Aulin (m) (endast moment 15), Marianne Karlsson (c), Bengt Silfverstrand (s), Margot Håkansson (fp), Birgitta Johansson (s) och Stina Andersson (c).

* Ej närvarande vid justeringen av moment 4.

Närvarande (moment 9–14 och 16–19): Lennart Andersson (s), Bernt Ekinge (fp), Inger Lindquist (m), Ivan Svanström (c), Stig Olsson (s), Elvy Nilsson (s), Joakim Ollén (m), Arne Andersson i Gamleby (s), Martin Olsson (c), Ingemar Konradsson (s), Olle Aulin (m), Bengt Silfverstrand (s), Margot Håkansson (fp), Stina Andersson (c) och Lars Hedfors (s).

Särskilt yttrande

Löneutmätning (mom. 5)

Lennart Andersson, Stig Olsson, Elvy Nilsson, Arne Andersson i Gamleby, Ingemar Konradsson, Bengt Silfverstrand och Birgitta Johansson (samtliga s) anför:

De ändringar i bestämmelserna om löneutmätning som föreslås i propositionen skulle enligt vår mening innebära att skillnaden mellan löneutmätning och införsel skulle bli alltför liten. En annan invändning mot förslaget är att det skulle underlätta möjligheterna till indrivning endast hos löntagare och pensionärer, men knappast betyda någon förbättring av möjligheterna att driva in skulder hos andra grupper. Förslaget i den socialdemokratiska gruppmotionen 894 i denna del skall ses mot bakgrund härav. Utskottets förslag innebär, att de synpunkter som föranlett motionsyrkandet i betydande utsträckning har beaktats, och vi har därför ansett oss kunna godta förslaget. Vi vill emellertid understryka, att det är av vikt att reglerna om löneexekution i UB tillämpas återhållsamt.

Lagförslaget i proposition 1980/81: 8

Förslag till Utsökningsbalk

Härigenom föreskrivs att i Sveriges rikes lag skall efter rättegångsbalken införas en ny balk, benämnd utsökningsbalk, av följande lydelse.

1 kap. Inledande bestämmelser

Tillämpningsområde

1 § Denna balk är tillämplig i fråga om verkställighet av dom eller annan exekutionstitel, som innefattar betalningsskyldighet eller annan förpliktelse, samt i fråga om verkställighet av beslut om kvarstad eller annan liknande säkerhetsåtgärd.

Verkställighet som avser betalningsskyldighet sker genom utmätning eller införsel. Verkställighet som avser annan förpliktelse eller säkerhetsåtgärd sker i den ordning som anges i 16 kap.

2 § Har i annan lag meddelats bestämmelse som avviker från denna balk, gäller den bestämmelsen.

Exekutiv myndighet

3 § Verkställighet åvilar kronofogdemyndighet.

Mål om verkställighet (*utsökningsmål*) handläggs av kronofogde eller annan tjänsteman hos kronofogdemyndigheten (*förrättningsman*).

4 § Mot förrättningsman gäller samma jäv som i 4 kap. rättegångsbalken föreskrivs i fråga om domare. Jäv får ej grundas på åtgärd som förrättningsmannen har vidtagit i tjänsten eller på gärning som har förövats mot honom i eller för hans tjänst.

5 § Känner förrättningsman till omständighet som kan antagas utgöra jäv mot honom, skall han självmant ge det till känna.

Har fråga om jäv mot förrättningsman uppkommit och har ej annan trätt i hans ställe, skall kronofogdemyndigheten snarast besluta i jävsfrågan. Förrättningsmannen får själv pröva jävsfrågan endast om annan tjänsteman ej kan träda i hans ställe utan olägligt uppskov.

Förrättningsman som är jävig får utan hinder därav vidtaga åtgärd som ej kan uppskjutas utan olägenhet.

Vissa föreskrifter om mål och parter m.m.

6 § Utsökningsmål handläggs som enskilt mål eller allmänt mål.

Allmänt mål är mål om uttagande av böter, vite, skatt, tull, avgift och liknande medel som tillkommer staten och som får utsökas utan föregående dom samt, enligt vad regeringen närmare föreskriver, annan liknande fordran som tillkommer staten eller kommun. I annan lag kan föreskrivas att även mål om uttagande av annan fordran är allmänt mål.

Annat mål än som avses i andra stycket är enskilt mål.

7 § Den som begär verkställighet hos kronofogdemyndigheten kallas sökande. I allmänt mål anses staten eller kommun som sökande.

Sökandens motpart hos kronofogdemyndigheten benämns svarande eller, i mål som rör fordran mot honom, gäldenär. När viss egendom svarar för fordran, skall vad som sägs om gäldenär i tillämpliga delar gälla ägaren, även om han ej är personligen betalningsskyldig.

Den som ej är sökande eller svarande kallas tredje man. Tredje man hos vilken en gäldenär själv har fordran kallas sekundogäldenär.

Tillämpning av bestämmelser som rör fartyg, luftfartyg eller fast egendom

8 § Vad som sägs i denna balk om registrerat skepp, registrerat luftfartyg eller intecknade reservdelar till luftfartyg gäller, om ej annat följer av vad som är särskilt föreskrivet, även egendom som utom riket är införd i register motsvarande skepps- eller luftfartygsregistret eller, beträffande reservdelar, egendom som är intecknad utom riket.

Bestämmelserna i 4 kap. 7 § andra stycket och 30 § andra stycket är dock ej tillämpliga på egendom som avses i första stycket.

9 § Med fartyg jämställs fartyg under byggnad. I fråga om skeppsbygge skall härvid vad som sägs om skeppsregistret i stället avse skeppsbyggnadsregistret.

10 § Vad som sägs om registrerat skepp, registrerat luftfartyg eller intecknade reservdelar till luftfartyg gäller i tillämpliga delar även andel i och villkorlig rätt till sådan egendom, om ej annat föreskrivs.

11 § Med fast egendom avses fastighet, visst område av fastighet, samfärd mark samt andel i och villkorlig rätt till sådan egendom.

Vad som sägs om fast egendom gäller i tillämpliga delar även tomträtt.

12 § Vad som sägs om pantbrev i fastighet gäller i tillämpliga delar även vilandebevis.

2 kap. Förfarandet hos kronofogdemyndigheten

Ansökan m.m.

1 § Ansökan om verkställighet görs muntligen eller skriftligen.

Ansökningshandling skall vara egenhändigt undertecknad av sökanden eller hans ombud.

2 § Sökanden skall ange den åtgärd som han yrkar.

Vid ansökan skall inges den exekutionstitel på grund varav verkställighet söks. Grundas anspråket på löpande skuldebrev eller annan handling, vars företeende utgör villkor för rätt att kräva betalning eller påkalla fullgörande av annan förpliktelse, skall den handlingen inges.

Exekutionstiteln skall inges i huvudskrift eller, om kronofogdemyndigheten anser det tillräckligt, i bestyrkt avskrift. Handling som avses i andra stycket andra meningen skall inges i huvudskrift. Annan handling bör inges i huvudskrift eller bestyrkt avskrift.

3 § Om behörig kronofogdemyndighet finns bestämmelser i 4 kap. 8 §, 15 kap. 7 § samt 16 kap. 1 och 10 §§.

Vid tillämpning av denna balk skall med svarandens hemvist förstås den ort där han är bosatt samt, beträffande dödsbo, den ort där den döde senast var bosatt och, beträffande annan juridisk person, den ort som enligt 10 kap. rättegångsbalken grundar domstols behörighet i tvistemål i allmänhet.

4 § Har ansökan gjorts hos en kronofogdemyndighet som ej är behörig, skall målet genast överlämnas till den kronofogdemyndighet som enligt vad handlingarna visar är behörig. Ansökan anses gjord, när ansökningshandlingarna kom in till den förra myndigheten eller, i fråga om muntlig ansökan, när sådan ansökan gjordes där.

Har ansökan gjorts hos en behörig kronofogdemyndighet och är även annan kronofogdemyndighet behörig, får målet överlämnas till den myndigheten, om målet ej utan avsevärd olägenhet kan handläggas vid den förra myndigheten eller överlämnande annars uppenbart främjar målets handläggning.

5 § Är en ansökan i de hänseenden som avses i 1 eller 2 § eller annars så bristfällig att den ej kan läggas till grund för prövning i sak och efterkommer sökanden ej föreläggande att avhjälpa bristen, skall ansökningen avvisas.

6 § Beträffande parts behörighet samt ställföreträdare eller ombud för och biträde åt part tillämpas 11 och 12 kap. rättegångsbalken, i den mån ej annat föreskrivs i denna paragraf.

Ombud behöver ej styrka sin behörighet genom fullmakt annat än om kronofogdemyndigheten finner det behövligt.

Visar ombud eller biträde oskicklighet eller oförstånd eller är han eljest olämplig, får kronofogdemyndigheten avvisa honom som ombud eller biträde i målet.

7 § I fråga om handling som kommer in till kronofogdemyndigheten tillämpas 33 kap. 3 § rättegångsbalken.

Handling, som avser anmälan eller annan åtgärd som skall ske innan utmätt egendom säljs, sammanträde avslutas eller beslut meddelas, anses dock inkommen i rätt tid endast om innehållet i handlingen har blivit känt för förrättningsmannen före nämnda tidpunkt.

8 § Kronofogdemyndigheten får vid behov anlita tolk. Tolk som ej fullgör uppdraget i tjänsten har rätt till ersättning av allmänna medel.

I fråga om översättning av ansökan eller annan handling som ej är avfattad på svenska tillämpas 33 kap. 9 § rättegångsbalken.

9 § Underlåter part eller tredje man att fullgöra något som åligger honom i utsökningsmål och finns anledning antaga att han har laga förfall, skall underlåtenheten ej leda till påföljd eller eljest läggas honom till last i målet. Auktion eller bevakningssammanträde skall dock ej inställas annat än om synnerliga skäl föreligger.

Har någon förelagts att väcka talan inom viss tid och visar han laga förfall före utgången av den tiden, skall kronofogdemyndigheten sätta ut ny tid.

I fråga om vad som skall räknas som laga förfall tillämpas 32 kap. 8 § rättegångsbalken.

Förhör

10 § Kronofogdemyndigheten får hålla förhör med svaranden, om det behövs. Svaranden får föreläggas att inställa sig personligen vid vite av högst ettusen kronor.

Till sådant förhör skall vid behov även sökanden kallas. Sökanden får föreläggas att inställa sig vid påföljd av att hans ansökan annars förfaller. Bör sökanden inställa sig personligen, får vite av högst ettusen kronor föreläggas honom.

11 § Förhör får vid behov hållas med tredje man som är sakägare eller som enligt denna balk är skyldig lämna upplysningar. Tredje man får föreläggas att inställa sig personligen vid vite av högst ettusen kronor.

12 § Fråga om utdömande av vite som har förelagts enligt 10 eller 11 § prövas av kronofogdemyndigheten. Har ändamålet med vitet förfallit, får det ej dömas ut.

Uteblir svaranden från förhör och har vite förelagts honom, får han hämtas.

13 § Tredje man som har inställt sig för att höras får tillerkännas skälig ersättning av allmänna medel för inställelsen.

14 § Har vid förhör förebringats uppgift om enskilds personliga eller ekonomiska förhållanden, vars röjande kan antagas medföra att den enskilde eller någon honom närstående lider avsevärd skada eller betydande men, kan kronofogdemyndigheten förordna att uppgiften ej får röjas obehörigen.

Tvångsmedel

15 § När kronofogdemyndigheten enligt 4 kap. 14 eller 15 § eller 16 kap. 9 eller 12 § eller 13 § jämförd med 4 kap. 14 och 15 §§ förelägger svaranden eller tredje man att fullgöra eller underlåta något, får myndigheten föreskriva vite till belopp som finnes behövligt.

Fråga om utdömande av vite som har förelagts enligt första stycket prövas, på talan av allmän åklagare eller kronofogdemyndigheten, av tingsrätten i den ort där kronofogdemyndigheten finns. Har ändamålet med vitet förfallit, får det ej dömas ut.

Om föreläggande vid vite ej iakttas, kan kronofogdemyndigheten ge nytt vitesföreläggande utan hinder av att det förra ej har vunnit laga kraft.

16 § Efterkommer ej gäldenären eller tredje man föreläggande enligt 4 kap. 14 eller 15 § eller 16 kap. 13 § jämförd med nämnda lagrum, får han häktas, om synnerliga skäl föreligger. Fråga om häktning prövas, efter framställning av kronofogdemyndigheten, av tingsrätten i den ort där kronofogdemyndigheten finns.

När framställning om häktning har gjorts, skall förhandling äga rum inför

rätten. Till förhandlingen skall kronofogdemyndigheten och, om hinder ej möter, den som avses med yrkandet kallas. Denne får hämtas, om skäl föreligger därtill. Har han kallats till förhandlingen eller kan det antagas att han har avvikit eller eljest håller sig undan, utgör hans utevaro ej hinder för prövning av yrkandet. I fråga om rätt till biträde och kostnader i målet har vad som föreskrivs i rättegångsbalken om försvarare och om rättegångskostnader i brottmål motsvarande tillämpning.

Rätten skall med högst två veckors mellanrum hålla förhandling för att pröva om den som är intagen i häkte fortfarande skall vara häktad. Föreligger ej längre skäl för häktning, skall rätten omedelbart förordna att den häktade skall friges. Ingen får hållas häktad längre tid än tre månader i målet. Beträffande behandlingen i övrigt av frågor om häktning enligt denna paragraf har vad som gäller enligt rättegångsbalken om häktning av misstänkt motsvarande tillämpning.

17 § Vid förrättning får hus, rum eller förvaringsställe genomsökas, om det behövs för att verkställighet skall kunna ske.

Behöver förrättningsmannen ha tillträde till utrymme som är tillslutet, får han låta öppna lås eller bereda sig tillträde på annat sätt. Han får dock ej bereda sig tillträde till bostad i innehavarens frånvaro annat än om underrättelse om tiden för förrättningen har sänts till innehavaren med posten eller lämnats på annat lämpligt sätt och det kan antagas att denne håller sig undan eller om eljest särskilda skäl föreligger.

För att genomföra förrättning får förrättningsmannen i övrigt använda tvång i den mån det kan anses befogat med hänsyn till omständigheterna. Våld mot person får dock brukas endast om förrättningsmannen möter motstånd och i den mån det med hänsyn till förrättningens ändamål kan anses försvarligt.

Beslut

18 § Beslut skall, i den mån det behövs, ange de skäl på vilka det grundas.

Beslut som får överklagas skall innehålla upplysning om vad den som vill föra talan mot beslutet skall iakttaga. Sådan upplysning får dock utelämnas när den är uppenbart obehövlig.

19 § Kronofogdemyndighetens beslut länder till efterrättelse omedelbart. Vite får dock ej utsökas innan det beslut, varigenom kronofogdemyndigheten har dömt ut vitet, har vunnit laga kraft.

Verkställigheten fortgår även om talan förs mot kronofogdemyndighetens beslut, såvida ej annat föreskrivs i denna balk eller förordnas av hovrätten eller högsta domstolen.

20 § Beslut, som till följd av skrivfel, räknefel eller annat sådant förbi-seende innehåller uppenbar oriktighet, får rättas av kronofogdemyndigheten. Om det ej är obehövligt, skall part och annan sakägare beredas tillfälle att yttra sig innan rättelse sker.

21 § Vad som i balken sägs om beslut gäller i tillämpliga delar även sådan åtgärd av kronofogdemyndigheten som inverkar på parts eller tredje mans rätt.

Prövning av tvist

22 § I tvist vid fördelning av medel som enligt 13 kap. 7 § tredje stycket prövas av kronofogdemyndigheten anses talan väckt när borgenären anmälde sitt anspråk.

Om talan ej uppfyller vad som gäller för stämningsansökan i tvistemål, skall kronofogdemyndigheten anmoda borgenären att avhjälpa bristen.

23 § Kronofogdemyndigheten skall sätta ut muntlig förhandling i tvisten och kalla parterna till förhandlingen. I fråga om sådan förhandling tillämpas bestämmelserna om förhör i 10 § första stycket andra meningen och andra stycket tredje meningen, 11 § andra meningen, 12 § första stycket och 14 §. Parts utevaro från förhandlingen utgör ej hinder för prövning av tvisten.

Om bevisning gäller vad som föreskrivs i rättegångsbalken för tvistemål. Bestämmelserna om häkte i 36 kap. 21 § rättegångsbalken får dock ej tillämpas.

Tvisten avgörs i samband med fördelning av de medel som tvisten rör. Avgörandet tas upp i beslutet om fördelningen.

24 § Har enligt 4 kap. 20, 21 eller 22 § eller 13 kap. 7 § andra stycket föreläggande meddelats att väcka talan vid domstol, skall tvisten prövas av tingsrätten i den ort där kronofogdemyndigheten finns, om ej annat följer av andra stycket.

Om föreläggande har meddelats enligt 4 kap. 20, 22 eller 26 § i fall då tvisten rör egendom som avses i 10 kap. 10 eller 12 § rättegångsbalken, gäller om domstols behörighet vad som sägs där.

Har föreläggande meddelats enligt 4 kap. 23 § första stycket eller 9 kap. 11 § tredje stycket, gäller om domstols behörighet vad som i allmänhet är föreskrivet därom. I fall som avses i 4 kap. 23 § andra stycket skall tvisten prövas, när fråga är om pantbrev i fastighet, av den tingsrätt som anges i 10 kap. 10 § rättegångsbalken och eljest av tingsrätten i den ort där kronofogdemyndigheten finns.

I föreläggande skall anges vid vilken domstol talan skall väckas.

Ställande av säkerhet m.m.

25 § Säkerhet som skall ställas enligt denna balk skall bestå av pant eller borgen. Borgen skall ställas såsom för egen skuld och, om den ingås av två eller flera personer gemensamt, vara solidarisk. Är säkerheten ej godkänd av den till vars förmån säkerheten skall gälla, skall den prövas av kronofogdemyndigheten.

Om bank eller annan jämförbar penninginrättning skall ställa säkerhet, får godtagas utfästelse av penninginrättningen att infria den förpliktelse som säkerheten skall avse.

Säkerheten skall tagas i förvar av kronofogdemyndigheten.

26 § När säkerhet skall tagas i anspråk av kronofogdemyndigheten enligt 3 kap. 22 § andra stycket eller 13 kap. 3 eller 20 §, får pant tillgodogöras i den ordning som gäller för utmätt egendom. Borgen får genast utsökas.

27 § Staten, kommun, landstingskommun och kommunalförbund behöver ej ställa säkerhet.

Vite får ej föreläggas staten.

Fordran som ej är förfallen samt ränta

28 § Fordran, som ej är förfallen till betalning och ej löper med ränta före förfallodagen, beräknas till det belopp som efter fem procent årlig ränta utgör fordringens värde. Motsvarande gäller, om utfäst ränta är lägre än fem procent.

29 § När medel som sökanden eller annan sakägare har fått lyfta skall betalas tillbaka, utgår ränta enligt 5 § räntelagen (1975:635) från den dag medlen utbetalades till den dag återbetalning skall ske och enligt 6 § räntelagen för tiden därefter.

Ränta utgår dock ej i den mån det beror på den som är berättigad till medlen att de ej har betalats tillbaka.

Särskilda bestämmelser beträffande allmänna mål

30 § Bestämmelserna i 1 och 2 §§, 4 § första stycket, 5 § och 10 § andra stycket gäller ej i allmänt mål. I fråga om sökanden i sådant mål gäller ej 6 § och ej heller 29 § i fall då exekutionstiteln upphävs.

Sökanden i allmänt mål företräds av kronofogdemyndigheten. I tvist som avses i 4 kap. 20–23 och 26 §§, 9 kap. 11 § tredje stycket och 13 kap. 7 § andra stycket samt vid utförande av talan i överklagat utsökningsmål företräds dock sökanden i allmänt mål av riksskatteverket.

I allmänt mål anses ansökan gjord, när indrivningshandlingarna har kommit in till kronofogdemyndigheten eller, om myndigheten är ansluten till systemet för automatisk databehandling inom exekutionsväsendet, när indrivningsuppdraget har förts in i systemet och uppgifterna är tillgängliga för kronofogdemyndigheten.

3 kap. Exekutionstitlar

Inledande bestämmelser

1 § Verkställighet får under de förutsättningar som anges i detta kapitel äga rum på grund av följande exekutionstitlar:

1. domstols dom, utslag eller beslut,
2. förlikning som är stadfäst av domstol,
3. godkänt strafföreläggande eller godkänt föreläggande av ordningsbot,
4. skiljedom,
5. förbindelse angående underhållsbidrag,
6. förvaltningsmyndighets beslut som enligt särskild föreskrift får verkställas,
7. handling som enligt särskild föreskrift får läggas till grund för verkställighet.

Vad som i balken sägs om dom gäller, om ej annat föreskrivs, i tillämpliga delar även domstols utslag eller beslut.

2 § I vad mån verkställighet på grund av utländsk exekutionstitel får äga rum här i riket framgår av särskilda föreskrifter.

Dom

3 § Dom får verkställas utan särskilda villkor, när den har vunnit laga kraft.

Har talan fullföljts endast mot viss del av dom, får domen i övrigt, när det kan ske, verkställas såsom lagakraftätagande dom, om ej annat förordnas med anledning av den fullföljda talan.

4 § Dom som ej har vunnit laga kraft får verkställas i fall och under villkor som anges i 5–9 §§.

Om hinder mot att utmätt egendom säljs eller influtna medel betalas ut finns bestämmelser i 8 kap. 4 §, 13 kap. 14 § och 15 kap. 22 §.

5 § Verkställighet får genast ske av

1. dom i växelmål eller checkmål,
2. tredskodom varigenom betalningsskyldighet har ålagts den uteblivna parten, om ej annat förordnas med anledning av talan om återvinning.

6 § Annan dom varigenom betalningsskyldighet har ålagts än som avses i 5 § får verkställas genast, om ej gäldenären hos kronofogdemyndighet

nedsätter pengar till belopp som svarar mot betalningsskyldigheten den dag nedsättningen sker jämte förrättningskostnader eller

som pant ställer ett motsvarande tillgodohavande hos bank jämte den ränta som belöper på tillgodohavandet för tiden därefter eller

när domen har meddelats av underrätt ställer annan säkerhet för betalningsskyldigheten jämte förrättningskostnader.

Fullgör gäldenären vad som nu har sagts först sedan åtgärd har vidtagits för verkställighet av domen, skall åtgärden återgå, om det kan ske.

7 § Har högre rätt förklarat talan mot dom varigenom betalningsskyldighet har ålagts förfallen, får domen verkställas genast, om ej annat förordnas med anledning av ansökan om målets återupptagande.

Har hovrätt vägrat part prövningstillstånd vid talan mot tingsrätts dom, varigenom betalningsskyldighet har ålagts parten i mål som har handlagts enligt lagen (1974:8) om rättegången i tvistemål om mindre värden, får domen verkställas genast, om ej annat förordnas med anledning av talan mot hovrättens beslut.

8 § Dom varigenom någon har förpliktats att utge lös egendom får verkställas genast, om säkerhet ställs för återbäring av egendomen jämte avkastning. Detta gäller dock ej, om förpliktelsen har ålagts som särskild rättsverkan av brott.

9 § Dom, som enligt annan lag eller enligt förordnande av domstolen får verkställas innan den har vunnit laga kraft, verkställs såsom lagakraftätagande dom, om ej annat följer av lagen eller förordnandet.

10 § Ansökan om resning eller återställande av försutten tid, beslut varigenom sådan ansökan har beviljats eller besvär över domvilla hindrar

ej verkställighet, om ej annat förordnas med anledning av ansökningen eller besvären.

Utslag och beslut i lagsökningsmål m.m.

11 § Utslag eller beslut i lagsökningsmål varigenom betalningsskyldighet har ålagts får verkställas genast, om ej annat förordnas med anledning av talan om återvinning eller besvär. Utslag eller beslut i lagsökningsmål i annat fall verkställs såsom lagakraftäggande dom, om ej annat förordnas med anledning av talan om återvinning eller besvär.

Bevis i mål om betalningsföreläggande att utmätning får äga rum verkställs såsom lagakraftäggande dom, om ej gäldenären har sökt återvinning. Har återvinning sökts, gäller vad som sägs i 6 § om underrätts dom, om ej domstolen förordnar att verkställighet ej får äga rum tills vidare.

12 § Utslag eller beslut i mål enligt handräckningslagen (1981:000) verkställs såsom lagakraftäggande dom, om ej annat förordnas med anledning av talan om återvinning eller besvär. I fråga om betalningsskyldighet gäller dock att utslaget eller beslutet får verkställas genast, om ej annat förordnas med anledning av talan om återvinning eller besvär.

Förlikning

13 § Förlikning som är stadfäst av domstol verkställs såsom lagakraftäggande dom, om ej annat förordnas med anledning av talan mot domen eller talan om ogiltigförklaring av förlikningen.

Strafföreläggande och föreläggande av ordningsbot

14 § Godkänt strafföreläggande och godkänt föreläggande av ordningsbot verkställs såsom lagakraftäggande dom.

Skiljedom

15 § Skiljedom som grundas på skiljeavtal får verkställas, om

1. skiljeavtalet ej innehåller förbehåll om rätt för part att klandra domen,
2. omständighet ej föreligger som gör domen ogiltig, även om talan ej förs mot domen, och
3. det ej heller görs sannolikt att domen kan hävas enligt 21 § lagen (1929:145) om skiljemän.

I fråga om ersättning till skiljeman får skiljedomens verkställas, om tiden för parts talan mot domen i denna del har gått till ända utan att sådan talan har väckts och det ej föreligger omständighet som avses i första stycket 2.

16 § Bestämmelserna i 15 § första stycket 2 och 3 samt andra stycket tillämpas också på skiljedom som, utan att skiljeavtal föreligger, med stöd av bestämmelse i lag har meddelats enligt lagen (1929:145) om skiljemän.

17 § Möter ej på grund av bestämmelserna i 15 eller 16 § hinder mot verkställighet av skiljedom, skall kronofogdemyndigheten meddela

särskilt beslut härom. Innan sådant beslut meddelas, skall svaranden beredas tillfälle att yttra sig.

18 § Sedan beslut som avses i 17 § har meddelats, verkställs skiljedomen såsom lagakraftätagande dom, om ej annat förordnas av domstol där talan mot skiljedomen är anhängig.

Förbindelse angående underhållsbidrag

19 § Skriftlig, av två personer bevitnad förbindelse angående underhållsbidrag enligt giftermålsbalken eller föräldrabalken eller angående bidrag som tillkommer kommun för barns vård enligt 72 § andra stycket barnavårdslagen (1960: 97) verkställs såsom lagakraftätagande dom.

I fråga om underhållsbidrag, som skall utges till gäldenärens make för makens egen del eller för makarnas barn, får verkställighet dock äga rum endast om makarna under den tid som bidraget avser ej varaktigt bodde tillsammans och alltså ej gör det.

Har talan rörande en förbindelse väckts vid domstol, kan denna förordna att verkställighet ej få äga rum tills vidare.

Annan exekutionstitel

20 § I fråga om verkställighet av förvaltningsmyndighets beslut tillämpas vad som gäller om dom, om ej annat är föreskrivet. Innan saken har blivit slutligt prövad, räknas beslutet som underrätts dom.

I fråga om verkställighet på grund av handling som avses i 1 § första stycket 7 gäller vad som är särskilt föreskrivet.

Invändningar mot verkställighet

21 § Visar svaranden att han har fullgjort betalningsskyldighet eller annan förpliktelse som ansökningsen om verkställighet avser, får verkställighet ej äga rum. Detsamma gäller om svaranden till kvittning åberopar fordran, som har fastställts genom exekutionstitel vilken får verkställas eller som grundas på skuldebrev eller annat skriftligt fordringsbevis, och i övrigt förutsättningar för kvittning föreligger.

Gör svaranden gällande att annat förhållande som rör parternas mellanhavande utgör hinder mot verkställighet och kan invändningen ej lämnas utan avseende, får verkställighet ej heller äga rum.

Föreligger fall som avses i första eller andra stycket och har åtgärd för verkställighet redan vidtagits i målet, skall åtgärden återgå, om det kan ske.

Kronofogdemyndighetens beslut med anledning av invändning som avses i första eller andra stycket hindrar ej att saken prövas i rättegång.

Upphävande av exekutionstitel

22 § Upphävs exekutionstitel, skall sökt verkställighet omedelbart inställas. Redan vidtagen åtgärd för verkställighet skall såvitt möjligt återgå. Sådan återgång skall ske genast, om ej annat har förordnats. I mål om

utmätning eller införsel skall dock vidtagen åtgärd ej utan särskilt förordnande återgå förrän det avgörande varigenom exekutionstiteln har upphävts har vunnit laga kraft.

I mål om utmätning eller införsel skall kronofogdemyndigheten på begäran utsöka vad borgenären skall betala tillbaka. Härvid får ställd säkerhet tagas i anspråk. I annat mål skall myndigheten på begäran återställa besittning eller annat förhållande som har rubbats, om hinder ej möter.

Sökanden är även skyldig att ersätta skada som svaranden har lidit genom verkställigheten.

Särskilda bestämmelser beträffande allmänna mål

23 § Bestämmelserna i 3–13 och 15–20 §§ samt 22 § första stycket tredje och fjärde meningarna och andra och tredje styckena gäller ej i allmänt mål.

Dom eller beslut, varigenom någon har dömts att utge böter eller vite eller har ålagts sådan särskild rättsverkan av brott som innefattar betalningsskyldighet, får ej verkställas förrän domen eller beslutet har vunnit laga kraft. Annan exekutionstitel i allmänt mål får verkställas innan den har vunnit laga kraft, om det är särskilt föreskrivet.

Exekutionstitel i allmänt mål verkställs såsom lagakraftgående dom. I stället för vad som sägs i 22 § första stycket tredje och fjärde meningarna gäller att återgång av utmätning eller införsel skall ske genast, när exekutionstiteln har upphävts.

24 § Har innehållet i exekutionstitel tagits upp i saköreslängd, restlängd eller annan sådan handling som har upprättats enligt särskild föreskrift, får verkställighet äga rum på grund av handlingen.

4 kap. Utmätning

Inledande bestämmelser

1 § Utmätning får äga rum när verkställighet som avser betalningsskyldighet är medgiven enligt 3 kap. Utmätning får också ske när kronofogdemyndigheten enligt särskild bestämmelse i denna balk får utsöka fordran eller kostnad.

2 § Genom utmätning får tagas i anspråk egendom som ej är undantagen på grund av bestämmelse i denna balk eller på grund av särskild föreskrift.

I den mån pantbrev i skepp eller fastighet ej utgör säkerhet för fordran får det utmätas hos den intecknade egendomens ägare. Motsvarande gäller skuldebrev som är intecknat i luftfartyg eller reservdelar till luftfartyg.

För utmätning av lön och vissa andra förmåner gäller enligt 7 kap. särskilda villkor.

Utmätningsordningen

3 § Av utmättningsbar egendom bör i första hand tagas i anspråk sådan

tillgång som kan användas till fordringens betalning med minsta kostnad, förlust eller annan olägenhet för gäldenären, om ej annat följer av 4–6 §§.

4 § Sökande, vars fordran är förenad med särskild förmånsrätt, har rätt att i första hand få utmätning av egendom vari förmånsrätten gäller. Annan tillgång får ej utmätas för fordringen, om det är till skada för annan sökande, såvida ej utmätning sker på villkor att betalning i första hand skall utgå ur den egendom vari förmånsrätten gäller.

5 § Registrerat skepp, registrerat luftfartyg, intecknade reservdelar till luftfartyg eller fast egendom får endast om sökanden begär det utmätas för fordran som ej är förenad med särskild förmånsrätt i egendomen.

6 § Tillgångar som hör samman får ej skiljas utan särskilda skäl.

Tillbehör till fartyg, luftfartyg eller fastighet får ej utmätas särskilt för sig.

Omfattar inteckning i luftfartyg även reservdelar, får ej någon av de på viss plats förvarade reservdelarna utmätas särskilt för sig utan inteckningshavarens samtycke.

7 § Lös egendom får utmätas endast om egendomen är tillgänglig vid förrättningen eller om egendomen ändå på grund av registrering, upplysningar vid förhör eller annan utredning kan identifieras och hinder ej kan antagas möta mot säkerställande av utmätningen enligt vad som sägs i 6 kap.

Här i riket registrerat skepp eller luftfartyg får dock utmätas även om hinder mot säkerställande av utmätningen kan antagas föreligga.

Förfarandet

8 § Utmätning söks hos den kronofogdemyndighet i vars distrikt gäldenären har sitt hemvist.

Utmätning av egendom som ej finns i det distrikt där gäldenären har sitt hemvist får även sökas hos kronofogdemyndigheten i det distrikt där egendomen finns eller, i fråga om fartyg eller luftfartyg, dit det väntas. Utmätning av fartyg får även sökas där fartyget har sin hemort. Utmätning av fordran eller annan rättighet får också sökas där sekundogäldenären eller annan förpliktad finns, även om fordringen eller rättigheten skall anses finnas i annat distrikt. Utmätning av lön eller annan förmån som avses i 7 kap. söks, om gäldenären ej har hemvist här i riket, där arbetsgivaren eller annan som utger förmånen finns.

Har utmätning sökts hos kronofogdemyndighet som ej är behörig enligt första eller andra stycket, får myndigheten likväl i brådska fall vidtaga åtgärd som avses i 6 kap. 12 § innan målet enligt 2 kap. 4 § första stycket överlämnas till kronofogdemyndighet som är behörig.

9 § Kronofogdemyndigheten skall i den utsträckning som påkallas av ansökningens innehåll, gäldenärens förhållanden och övriga omständigheter undersöka huruvida gäldenären har utmättningsbar egendom.

10 § Utmätning skall ske så snart som möjligt efter det att behövliga handlingar har kommit in till kronofogdemyndigheten.

Lämnar sökanden anstånd med utmätning och varar anståndet över sex månader från dagen för ansökningen, är denna förfallen.

Om sökanden ger anstånd fler än två gånger, är ansökningen också förfallen.

11 § Har två eller flera sökt utmätning mot samma gäldenär, skall utmätning för fordringarna ske samtidigt, om ej utmätning för någon av fordringarna därigenom fördröjs oskäligt.

Bestämmelserna i 15 kap. 16 § första stycket om jämkning av underhållsbidrag vid införsel har motsvarande tillämpning vid utmätning.

12 § Innan utmätning sker skall underrättelse om målet sändas till gäldenären med posten eller lämnas på annat lämpligt sätt. Underrättelsen skall ske så tidigt att gäldenären kan beräknas få tillräcklig tid att bevaka sin rätt.

Föreligger risk att gäldenären skaffar undan eller förstör egendom eller är saken eljest brådskande, behöver gäldenären ej underrättas. Underrättelse behövs ej heller, om gäldenären saknar känt hemvist och det ej har kunnat klarläggas var han uppehåller sig.

13 § Utmätning får ske utan hinder av att gäldenären ej är närvarande, om det ej behövs att han får tillfälle att yttra sig vid förrättningen.

Upplysningsplikt

14 § Gäldenären är skyldig att lämna de uppgifter om sina tillgångar som behövs i målet.

Kronofogdemyndigheten kan ålägga gäldenären att inge förteckning över sina tillgångar. Vid behov kan myndigheten förordna lämplig person att biträda gäldenären vid upprättande av förteckningen.

Gäldenären kan också åläggas att på heder och samvete skriftligen bekräfta de uppgifter om sina tillgångar som han har lämnat vid förhör eller i förteckning.

15 § Tredje man är skyldig att uppge huruvida gäldenären har fordran hos honom eller annat mellanhavande med honom, som kan vara av betydelse för bedömning i vad mån gäldenären har utmättningsbar egendom, samt att ange den närmare beskaffenheten av mellanhavandet.

16 § Bestämmelser om förhör med gäldenären eller tredje man och om tvångsmedel i samband med att upplysningar begärs av gäldenären eller tredje man finns i 2 kap. 10–16 §§.

Förhållandet till tredje man vid utmätning av lös egendom

17 § Lös egendom får utmätas, om det framgår att egendomen tillhör gäldenären eller om han enligt 18 eller 19 § skall anses vara ägare.

18 § Gäldenären anses vara ägare till lös egendom som han har i sin besittning, om det ej framgår att egendomen tillhör annan.

I fråga om registrerat skepp eller registrerat luftfartyg gäller dock att

egendomen anses tillhöra gäldenären, om denne är inskriven som ägare och det ej framgår att egendomen tillhör annan.

19 § Om gäldenären är gift och varaktigt sammanbor med sin make, anses de vara samägare till lös egendom som de har i sin gemensamma besittning, om det ej framgår att egendomen tillhör en av dem eller någon annan. Detsamma gäller, när gäldenären varaktigt sammanbor med annan under äktenskapsliknande förhållanden.

Om gäldenären och annan än som avses i första stycket har lös egendom i sin gemensamma besittning, får egendomen eller andel däri utmätas endast om det framgår att egendomen eller andelen tillhör gäldenären.

Första och andra styckena gäller ej i fråga om registrerat skepp eller registrerat luftfartyg.

20 § Utmäts lös egendom enligt 17, 18 eller 19 § trots att tredje man har påstått bättre rätt till egendomen, skall kronofogdemyndigheten, om skäl föreligger, förelägga tredje mannen att inom en månad från det att föreläggandet delgavs honom väcka talan i saken mot sökanden och gäldenären. Detsamma gäller, om tredje man påstår bättre rätt först sedan utmätning har skett.

Efterkommer tredje man ej föreläggandet, har han förlorat sin rätt mot sökanden, om ej denne inom den angivna tiden har väckt talan i saken mot tredje mannen.

21 § Sedan utmätt lös egendom har sålts eller utmätt fordran har drivits in, gäller 20 § beträffande rätten till influtna medel, om ej tredje mannen efter föreläggande har förlorat sin rätt mot sökanden.

22 § Kan viss lös egendom ej utmätas enligt 17–19 §§ men föreligger sannolika skäl att egendomen tillhör gäldenären, får egendomen utmätas med förbehåll för tredje mans rätt.

Kronofogdemyndigheten skall, om det ej av särskilda skäl är obehövligt, förelägga sökanden att inom en månad från det att föreläggandet delgavs honom väcka talan i saken mot tredje mannen. Efterkommer sökanden ej föreläggandet, skall utmätningen hävas, om ej tredje mannen inom den angivna tiden har väckt talan i saken mot sökanden.

Första och andra styckena gäller ej i fråga om registrerat skepp eller registrerat luftfartyg.

23 § Har fordran eller annan rättighet blivit utmätt och råder ovisshet om fordringens eller rättighetens bestånd, skall kronofogdemyndigheten, om skäl föreligger, förelägga sökanden att inom en månad från det att föreläggandet delgavs honom väcka talan i saken mot tredje mannen. Efterkommer sökanden ej föreläggandet, skall utmätningen hävas, om ej tredje mannen inom den angivna tiden har väckt talan i saken mot sökanden.

Första stycket gäller även när ovissheten i fall som avses i 2 § andra stycket rör i vad mån utmätt pantbrev eller annan inteckningshandling utgör säkerhet för fordran.

Förhållandet till tredje man vid utmätning av fast egendom

24 § Fast egendom får utmätas, om det framgår att egendomen tillhör gäldenären. Har gäldenären lagfart på egendomen, får utmätning ske, om det ej framgår att egendomen tillhör annan.

25 § När överlåtelse av fast egendom beror av villkor som ännu ej är uppfyllt, hindrar ej överlåtelsen att egendomen utmäts för fordran hos överlåtaren. Utmätningen omfattar i sådant fall även överlåtarens rätt mot den som har förvärvat egendomen. Uppfylls villkoret, gäller utmätningen därefter endast överlåtarens rätt mot förvärvaren.

Utmätning av fast egendom får även äga rum för fordran hos den som har förvärvat egendomen, fastän hans förvärv beror av villkor. Återgår hans förvärv, omfattar utmätningen därefter endast den rätt som han i sådant fall har mot den som överlät egendomen.

26 § Utmäts fast egendom och påstår tredje man bättre rätt till egendomen, gäller vad som sägs i 20 och 21 §§.

Utmättningsverkan av domstols beslut eller av betalning till kronofogdemyndigheten

27 § Har domstol fastställt att förfallen fordran skall utgå med särskild förmånsrätt i registrerat skepp, registrerat luftfartyg, intecknade reservdelar till luftfartyg eller fast egendom, anses egendomen omedelbart utmätt.

Denna verkan förfaller, om ej försäljning begärs hos kronofogdemyndigheten inom två månader från det att domstolens beslut vann laga kraft.

28 § Medel vilka gäldenären betalar till kronofogdemyndigheten i anhängigt mål anses omedelbart utmätta i målet, om betalningen ej har skett med villkor som strider häremot.

Verkan av utmätning

29 § När utmätning har beslutats, får gäldenären ej till skada för sökanden förfoga över egendomen genom överlåtelse eller på annat sätt, om ej kronofogdemyndigheten efter hörande av sökanden medger det av särskilda skäl.

Första stycket utgör ej hinder mot pantsättning av pantbrev eller annan inteckningshandling som gäller i egendomen. Om förbud mot pantsättning av sådan handling när den har tagits i förvar av kronofogdemyndigheten finns bestämmelser i 6 kap. 5 § och 12 kap. 5 §.

Om nyttjandet av utmätt egendom m.m. finns bestämmelser i 6 kap. 4 § andra stycket och 12 kap. 6–10 §§.

30 § Utmätning medför förmånsrätt i och med beslutet, om ej annat följer av andra stycket eller 7 kap. 13 §.

Utmätning av här i riket registrerat skepp eller luftfartyg, intecknade reservdelar till sådant luftfartyg eller fast egendom medför ej förmånsrätt förrän ärende angående anteckning om utmätningen tas upp på inskrivningsdag. Upptas på samma inskrivningsdag mer än ett sådant ärende,

skall den utmätning som skedde först ha företräde. Om här i riket registrerat skepp eller luftfartyg som har utmätts här blir utmätt i främmande stat innan det har tagits om hand av kronofogdemyndigheten, skall den rätt som har vunnits genom den förra utmätningen gälla som panträtt.

Utmätning av fast egendom medför företräde framför rättighet i egendomen, om ärende angående anteckning om utmätningen tas upp senast på den inskrivningsdag då inskrivning av rättigheten söks.

31 § Utmätning ger kronofogdemyndigheten rätt att vidtaga de åtgärder beträffande egendomen som behövs för att sökandens rätt skall tagas till vara. Kronofogdemyndigheten har härvid samma befogenheter som annars tillkommer egendomens ägare. Myndigheten får dock ej väcka talan vid domstol eller svara i mål angående egendomen.

Sammanträffande av utmätningar

32 § Om viss egendom utmäts av mer än en kronofogdemyndighet, skall målen i fortsättningen handläggas gemensamt av den kronofogdemyndighet som myndigheterna i samråd bestämmer eller som utses av den kronofogdemyndighet i vars distrikt gäldenären har sitt hemvist.

Innan kronofogdemyndighet överlämnar mål enligt första stycket skall den vidtaga sådana i 6 kap. föreskrivna åtgärder som ej bör anstå.

Hävande av utmätning och annan rättelse

33 § Om det genom rättegång eller på annat sätt blir utrett att utmätt egendom tillhörde tredje man, skall utmätningen hävas, såvida ej tredje mannen efter föreläggande har förlorat sin rätt mot sökanden. Har egendomen sålts, gäller hävandet av utmätningen endast rätten till inlutna medel.

Utmätning skall också hävas, om försäljning av egendomen eller in drivning av utmätt fordran ej kan antagas ge ett överskott som gör åtgärden försvarlig.

34 § Finner kronofogdemyndigheten av annat skäl än som anges i 33 § att viss egendom ej borde ha utmätts, skall rättelse ske. Sådan rättelse får dock ej vidtagas senare än två veckor från utmätningsbeslutet.

35 § Kronofogdemyndigheten skall, om ej särskilda skäl föranleder annat, höra sökanden innan rättelse sker enligt 33 eller 34 §.

Särskild bestämmelse beträffande allmänna mål

36 § Bestämmelserna i 10 § gäller ej i allmänt mål.

5 kap. Undantag från utmätning

Undantag med hänsyn till gäldenärens behov

1 § Från utmätning undantas

1. kläder och andra föremål som tjänar uteslutande till gäldenärens personliga bruk, till skäligt värde,

2. möbler, husgeråd och annan utrustning, i den mån egendomen är nödvändig för ett hem och dess skötsel,

3. arbetsredskap och annan utrustning som behövs för gäldenärens förvärvsverksamhet eller yrkesutbildning samt djur, foder och sådant som i övrigt behövs för hans försörjning, allt till skäligt värde,

4. föremål med sådant övervägande personligt värde för gäldenären att det måste anses uppenbart obilligt att taga egendomen i anspråk,

5. hyresrätt till lägenhet som tjänar gäldenären till stadigvarande bostad eller behövs för hans förvärvsverksamhet, även om hyresrätten får överlåtas,

6. bostadsrätt till lägenhet som tjänar gäldenären till stadigvarande bostad, såvida ej gäldenären vid förvärv av bostadsrätten har åsidosatt tillbörlig hänsyn mot sina borgenärer eller det med hänsyn till gäldenärens behov och bostadsrättens värde är oskäligt att bostadsrätten undantas från utmätning,

7. pengar, banktillgodohavande, annan fordran och förnödenheter, i den mån annat ej är föreskrivet och tillgången skäligen fordras för underhåll åt gäldenären till dess inkomst som täcker behovet är att vänta, dock ej utan synnerliga skäl för längre tid än en månad.

2 § När gäldenären har familj, bestäms vad som får undantagas enligt 1 § med skälig hänsyn även till vad familjen brukar eller behöver.

Om gäldenären eller någon som tillhör hans familj lider av lyte eller allvarlig sjukdom, skall det också beaktas.

Undantag enligt 1 § 7 bestäms med skälig hänsyn även till gäldenärens underhållsbörda.

3 § Vid utmätning hos dödsbo gäller 1 och 2 §§ i fråga om dödsboet tillhörig egendom som den dödes efterlevande familj brukar eller behöver. I stället för 1 § 7 gäller dock att sådan egendom som avses där skall undantagas i den mån det behövs för underhåll enligt 18 kap. 5 § andra stycket ärvdabalken.

I övrigt är 1 och 2 §§ ej tillämpliga vid utmätning hos juridisk person.

4 § Om egendom som avses i 1 § 1–3 har sådant värde att den ej kan undantagas enligt vad som sägs där, får utmätning ske med förbehåll att gäldenären efter egendomens försäljning skall av den behållna köpeskillingen få ut visst skäligt belopp för att kunna anskaffa vad han behöver i den sålda egendomens ställe.

Undantag på grund av egendomens beskaffenhet eller särskild föreskrift

5 § Egendom, som till följd av sin beskaffenhet, enligt föreskrift vid gåva eller i testamente eller på annan grund som gäller mot envar ej får överlåtas, får ej heller utmätas, om ej annat följer av andra stycket eller av särskild föreskrift.

Egendom, som gäldenären har förvärvat på kredit under förbehåll om återtaganderätt för kreditgivaren, får utmätas utan hinder av att egendomen ej får överlåtas.

6 § Medel, som för särskilt angivet ändamål har anvisats gäldenären av staten, kommun eller annan menighet eller av samfund, stiftelse eller inrättning med allmännyttigt syfte eller har samlats in bland allmänheten, får ej utmätas, om det strider mot det angivna ändamålet.

Sedan medlen har betalats ut, gäller förbudet mot utmätning så länge de hålls avskilda.

7 § Skadestånd, som tillkommer gäldenären med anledning av personskada, frihetsberövande, falskt åtal, ärekränkning eller annat sådant, får ej utmätas medan skadeståndet inestår hos den som skall utge det. Har skadeståndet bestämts att utgå som livränta, gäller vad som har sagts nu rätten till livräntan.

Sedan skadeståndet har betalats ut, får vad som hålls avskilt ej utmätas, om skadeståndet skall tillgodose försörjningsbehov som alltjämt kvarstår eller, i annat fall, om mindre än två år har förflutit från det att medlen betalades ut.

8 § Rätt till pension eller till annan livränta än som avses i 7 § får ej utmätas i den mån rättigheten behövs för gäldenärens försörjning och fullgörande av underhållsskyldighet som åvilar honom. Detta gäller dock ej, om gäldenären vid förvärv av rättigheten har åsidosatt tillbörlig hänsyn mot sina borgenärer.

9 § När rätt till litterärt eller konstnärligt verk eller annat sådant ej får utmätas, får ej heller rätt till vederlag för utnyttjande av rättigheten utmätas innan denna har utnyttjats så som förutsätts för att vederlag skall utgå och vederlaget kan beräknas.

10 § Om förbud mot utmätning i vissa andra fall gäller särskilda föreskrifter.

11 § Beträffande utmätning av lön och vissa andra förmåner finns bestämmelser i 7 kap.

12 § Medel som ej får utmätas medan de inestår hos annan får ej heller sedan de har betalats ut utmätas förrän dagen efter utbetalningen.

Pantsatt egendom m.m.

13 § Bestämmelserna om förbud mot utmätning i 1–9 §§ hindrar ej att egendom som avses där utmäts för fordran som är förenad med pant- eller retentionsrätt i egendomen.

Nämnda bestämmelser hindrar ej heller utmätning av egendom som har belagts med kvarstad för fordran eller tagits i anspråk genom betalningssäkring.

Förfarandet vid prövningen

14 § Gälldenären skall lämna de uppgifter som är tillgängliga för honom och som behövs för kronofogdemyndighetens prövning av vad som bör undantagas från utmätning. Myndigheten skall förfara efter vad som är känt eller kan utrönas utan omgång.

15 § Anvisar gälldenären viss egendom till utmätning, hindrar bestämmelserna om förbud mot utmätning i 1–12 §§ ej att egendomen utmäts, om den kan överlåtas och utmätning ej uppenbart strider mot vad som är påkallat av hänsyn till gälldenärens eller hans familjs behov.

6 kap. Säkerställande av utmätning

Lös egendom

1 § Utmätning av lös egendom skall säkerställas enligt vad som sägs i detta kapitel.

Säkerställande enligt 2–8 §§ skall ske utan dröjsmål. Utmäts här i riket registrerat skepp eller luftfartyg trots att hinder föreligger mot att säkerställa utmätningen, skall säkerställande ske utan dröjsmål sedan hindret har bortfallit.

När registrerat skepp, registrerat luftfartyg eller intecknade reservdelar till luftfartyg enligt 4 kap. 27 § anses utmäta, skall åtgärd för säkerställande ej utan särskilt yrkande vidtagas innan försäljning har begärts.

2 § Pengar samt löpande skuldebrev och annan handling, vars företeende utgör villkor för rätt att kräva betalning eller påkalla fullgörande av annan förpliktelse, skall tagas i förvar.

Utmäts pantbrev i skepp eller fastighet eller skuldebrev som är intecknat i luftfartyg eller reservdelar till luftfartyg hos den intecknade egendomens ägare, skall pantbrevet eller inteckningshandlingen tagas i förvar.

Kan det antagas att handling som avses i första eller andra stycket undanhålls eller har förkommit, skall i stället sekundogälldenären eller annan förpliktad meddelas förbud att fullgöra sin förpliktelse till annan än kronofogdemyndigheten eller den som myndigheten anvisar.

3 § Utmäts annan fordran eller rättighet än som avses i 2 §, skall sekundogälldenären eller annan förpliktad meddelas förbud att fullgöra sin förpliktelse till annan än kronofogdemyndigheten eller den som myndigheten anvisar.

Vid utmätning av rättighet som avses i 7 kap. jordabalken eller av byggnad på ofri grund skall fastighetens ägare underrättas. Om utmätning av bostadsrätt underrättas bostadsrättsföreningen.

4 § Annan lös egendom än som avses i 2 och 3 §§ skall tagas i förvar eller, om den lämnas i gälldenärens besittning, förseglas eller märkas som utmätt, såvida det ej framstår som obehövt.

Utmätt egendom som ej tas i förvar eller förseglas får nyttjas av gälldenären, om ej kronofogdemyndigheten beslutar annat.

5 § Pantbrev eller annan inteckningshandling, som gäller i utmätt skepp eller luftfartyg eller i utmäta reservdelar till luftfartyg och ej är belånad, får tagas i förvar. Sedan handlingen har tagits i förvar, får den ej pantförskrivas utan kronofogdemyndighetens tillstånd.

6 § Förbehåll om återtaganderätt hindrar ej att egendomen tas i förvar, förseglas eller märks, om den har utmätts hos förvärvaren.

Överlåtaren skall underrättas om utmätningen.

7 § Egendom som är i tredje mans besittning får tagas i förvar, förseglas eller märkas, när sådan åtgärd föreskrivs i 2–5 §§. I fråga om pantbrev eller annan inteckningshandling som är belånad tillämpas detta dock endast om särskilda skäl föreligger. Tas egendomen ej i förvar, skall förbud meddelas innehavaren att utan kronofogdemyndighetens tillstånd utge egendomen eller vidtaga annan åtgärd med den till skada för sökanden.

Om tredje man har handpanträtt eller retentionsrätt i egendom som tas i förvar, innehar kronofogdemyndigheten egendomen för hans räkning.

8 § Handling, som ej är nämnd i 2 eller 5 § men som visar gäldenärens rätt till utmätt egendom eller vars omhändertagande är påkallat för att hindra förfogande över egendomen eller som behövs vid nyttjande av denna, får tagas i förvar. Detta gäller även om handlingen innehas av tredje man.

9 § Kronofogdemyndigheten skall så snart som möjligt förteckna och värdera utmätt lös egendom. Vid behov får sakkunnig person anlitas för värderingen.

Även handlingar som tas i förvar skall förtecknas.

10 § Utöver vad som följer av 1–9 §§ skall kronofogdemyndigheten vidtaga de åtgärder som i varje särskilt fall behövs för att utmätning skall säkerställas.

11 § Utmäts egendom som redan är utmätt för annan fordran eller som är belagd med kvarstad, skall åtgärderna för säkerställande av utmätningen anpassas därefter.

Provisorisk åtgärd

12 § Kan utmätning av viss lös egendom ej ske genast, får kronofogdemyndigheten likväl vid behov taga egendomen i förvar eller vidtaga annan åtgärd som anges i 1–10 §§.

När sådan åtgärd har vidtagits, gäller vad som sägs i 4 kap. 29 §.

Åtgärden får ej bestå längre än som är nödvändigt. Har utmätning ej följt inom två veckor, skall åtgärden hävas.

Fast egendom

13 § Om säkerställande av utmätning av fast egendom och om nyttjande av sådan egendom finns bestämmelser i 12 kap. 3–10 §§.

14 § Utmäts fast egendom i fall som avses i 4 kap. 25 §, skall förvärvaren eller, när utmätning sker hos förvärvaren, överlåtaren underrättas och förbud meddelas honom att till annan än kronofogdemyndigheten eller den som myndigheten anvisar betala eller återbetala köpeskilling eller utge annat som på grund av avtalet kan tillkomma gäldenären.

7 kap. Utmätning av lön m.m.

Allmänna bestämmelser

1 § Bestämmelserna i detta kapitel gäller i fråga om utmätning av

1. arbetstagares lön, vare sig den utgår som tidlön, ackordslön, provision eller annan gottgörelse,
2. annan ersättning för arbetsinsats av gäldenären, om dennes ställning är jämförlig med en arbetstagares,
3. belopp som utgår som pension eller livränta,
4. sjukpenning eller annan dagersättning, som utgår på grund av sjukdom eller olycksfall eller av annan sådan anledning.

Bestämmelserna i detta kapitel är ej tillämpliga när gäldenären är dödsbo eller annan juridisk person.

För vissa fall när skälig lön ej utgår för gäldenärens arbete gäller enligt 18 § särskilda bestämmelser.

2 § Vad som föreskrivs om utmätning av lön gäller även utmätning av annan förmån som avses i 1 §, om ej annat anges. Bestämmelser om arbetsgivare gäller därvid den som utger förmånen.

Villkor för utmätning

3 § Lön som inestår hos arbetsgivaren får utmätas genom att arbetsgivaren åläggs att innehålla och tillställa kronofogdemyndigheten viss del. Beslut om utmätning får meddelas beträffande lön som förfaller under viss i beslutet angiven tid eller beträffande viss lönepost.

4 § Lön får tagas i anspråk genom utmätning endast i den mån lönen uppenbart överstiger vad som behövs för gäldenärens och hans familjs underhåll samt till fullgörande av underhållsskyldighet som i övrigt åvilar honom. Om utmätningen avser ackordslön, provision eller annan ersättning som inestår för längre tid än en månad, skall särskild hänsyn tagas till detta förhållande.

5 § Utan gäldenärens medgivande i målet får utmätning ej under ett och samma kalenderår tillämpas sammanlagt längre tid än sex månader. Utmätning får ej heller under två kalenderår efter varandra ske så att lönen i en följd eller utan större uppehåll tas i anspråk under längre tid än sex månader. Det bör om möjligt undvikas att lönen tas i anspråk under gäldenärens semester eller i omedelbar anknytning till denna. Medgivande som anges ovan kan återkallas av gäldenären.

Första stycket är ej tillämpligt vid utmätning av ackordslön, provision eller annan ersättning som inestår för längre tid än en månad. Meddelas i annat fall beslut om utmätning beträffande viss lönepost, skall beslutet vid

tillämpning av första stycket anses gälla den tid på vilken den posten belöper.

Om belopp som utgår som pension eller livränta förfaller med längre mellanrum än en månad, får utmätning därav ej ske i vidare mån än om beloppen hade förfallit månadsvis.

6 § Ersättning som utgår i stället för semester och inestår hos arbetsgivaren får ej i något fall utmätas utan gäldenärens medgivande i målet. Detta gäller även semestermedel som av arbetsgivaren har betalats till särskild kassa och inestår hos denna.

Förfarandet

7 § Innan beslut om utmätning meddelas skall gäldenären beredas tillfälle att yttra sig, om det kan ske utan avsevärd tidsutdräkt. Gäldenären behöver dock ej höras när han byter anställning och beslut skall meddelas om utmätning hos den nye arbetsgivaren, om ej särskilda skäl föreligger.

8 § Kronofogdemyndigheten bestämmer dels hur mycket som högst får innehållas vid varje avlöningstillfälle (utmätningensbeloppet), dels det belopp som enligt 4 § skall förbehållas gäldenären (det utmätningensfria beloppet).

Är det fråga om utmätning av sjukpenning eller annan dagersättning som avses i 1 § första stycket 4, bestäms utmätningensbeloppet och det utmätningensfria beloppet per dag.

9 § Om särskilda skäl föreligger, får kronofogdemyndigheten ålägga arbetsgivaren att anpassa sättet för lönens utbetalande så att utmätning kan verkställas i därför lämpad ordning.

10 § Beslut om utmätning skall ändras, om anledning föreligger. Innan ändring beslutas skall den part som ändringen går emot beredas tillfälle att yttra sig, om ej det är uppenbart obehövt eller beslutet ej kan uppskjutas.

11 § Kronofogdemyndigheten skall underrätta arbetsgivaren angående beslut om utmätning och i fråga som avses i 9 eller 10 §.

Företrädesordning

12 § Skatteavdrag har företräde framför utmätning. Om förhållandet mellan införsel och utmätning finns bestämmelser i 15 kap. 17 §.

13 § Utmätningen medför förmånsrätt när det belopp som skall innehållas har förfallit till betalning.

14 § Har beslut om utmätning för viss fordran meddelats beträffande belopp som utgår som pension eller livränta och blir därefter rättigheten som sådan utmätt för annan fordran, skall den senare utmätningen anses ha skett även för obetald del av den förra fordringen.

15 § Försätts gäldenären i konkurs, får beslut om utmätning ej tillämpas beträffande lön som förfaller under konkursen.

Arbetsgivares skyldigheter

16 § Utmätningsbeloppet skall innehållas endast i den mån lönen överskjuter det utmätningfria beloppet.

Arbetsgivaren skall tillställa kronofogdemyndigheten innehållet belopp på tid och sätt som myndigheten bestämmer. Om särskild anledning föreligger, får arbetsgivaren åläggas att omedelbart tillställa myndigheten innehållet belopp.

17 § Betalar arbetsgivaren ut lön i uppenbar strid mot beslut om utmätning eller underlåter han att inom föreskriven tid eller på anfordran tillställa kronofogdemyndigheten innehållet belopp, får hos arbetsgivaren genast utsökas vad denne skulle ha innehållit eller har innehållit.

18 § Arbetar gäldenären i annans förvärvsverksamhet utan lön eller mot uppenbart för låg ersättning och kan till följd därav utmätning ej äga rum, får kronofogdemyndigheten ålägga arbetsgivaren att, för tid efter det att beslut därom har meddelats och till dess annat förordnas, till myndigheten utge så mycket som hade kunnat tagas ut genom utmätning om skälig lön hade utgått för arbetet. Innan beslut meddelas skall gäldenären och arbetsgivaren beredas tillfälle att yttra sig.

Åtgärd som avses i första stycket räknas som utmätning av lön. Underlåter arbetsgivaren att utge belopp som har bestämts genom beslutet, gäller vad som sägs i 17 §.

Särskilda bestämmelser

19 § Samtidigt som utmätning sker av lön får även annan tillgång utmätas till säkerhet för sökandens fordran. Med vidare åtgärd i den delen får anstå under högst ett år i avvaktan på att lön innehålls till betalning av fordringen.

20 § Sedan lön har betalats ut, gäller om utmätning av medlen vad som sägs i 5 kap.

Straffbestämmelse

21 § Arbetsgivare, som uppsåtligen eller av oaktsamhet underlåter att inom föreskriven tid tillställa kronofogdemyndigheten belopp som skulle ha innehållits enligt beslut om utmätning, döms till böter.

8 kap. Allmänna bestämmelser om exekutiv försäljning m.m.

Inledande bestämmelser

1 § Utmätt egendom säljs genom kronofogdemyndighetens försorg.

I 9 kap. finns bestämmelser om indrivning av utmätt fordran och om åtgärder efter utmätning av pantbrev eller intecknat skuldebrev.

Bestämmelser om försäljning av utmätt egendom gäller i tillämpliga delar även när egendom skall säljas exekutivt under konkurs.

2 § Om sökanden beträffande egendom för vilken enligt 10–12 kap. skyddsbelopp skall bestämmas visar att hans fordran är förenad med bättre särskild förmånsrätt än som följer av utmätningen, kan han begära att försäljningsvillkoren bestäms med hänsyn till förstnämnda förmånsrätt. Härvid tillämpas vad som föreskrivs om borgenärs anslutningsrätt.

Tidsfrist för försäljning och hinder mot försäljning

3 § Försäljning av utmätt egendom skall ske utan dröjsmål, om ej hinder möter. I 10–12 kap. föreskrivs särskilda tidsfrister beträffande egendom som avses där.

Kronofogdemyndigheten får bevilja anstånd med försäljningen på begäran av utmätningssökanden eller gäldenären. På begäran av gäldenären får anstånd beviljas endast om utmätningssökanden medger det eller särskilda skäl föreligger.

4 § När utmätning har skett med stöd av 3 kap. 6 §, får egendomen ej säljas utan gäldenärens samtycke förrän exekutionstiteln har vunnit laga kraft. Motsvarande gäller, om utmätning har skett på grund av bevis i mål om betalningsföreläggande att utmätning får äga rum och gäldenären har sökt återvinning.

Lös egendom som har betydande värde eller fast egendom får ej heller i annat fall säljas utan gäldenärens samtycke, om ej exekutionstiteln har vunnit laga kraft eller får verkställas såsom lagakraftäggande dom.

Lös egendom som hastigt faller i värde eller kräver alltför kostsam vård skall utan hinder av första eller andra stycket säljas så snart som möjligt.

5 § Har tredje man eller sökanden enligt 4 kap. 20, 22 eller 26 § förelagts att väcka talan, får den utmätta egendomen ej utan tredje mannens samtycke säljas innan tvisten har blivit slutligt avgjord eller, när föreläggande har givits tredje man, tiden för väckande av talan har gått ut. Försäljning får dock ske, om det kan antagas att tvisten ej påverkar köpeskillingen i väsentlig mån eller om egendomen är sådan som avses i 4 § tredje stycket i detta kapitel.

Pågår i annat fall rättegång om utmätt egendom, får kronofogdemyndigheten ge det anstånd med försäljningen som är påkallat av omständigheterna.

6 § När utmätning har skett hos dödsbo, får egendomen ej utan dödsboets samtycke säljas innan en månad har förflutit från det att boupp-teckning förrättades eller tiden för förrättandet gick ut eller, om boet förvaltas av boutredningsman, innan uppgörelse har skett med borgenärerna. Försäljning får dock ske, om sökanden har särskild förmånsrätt i egendomen på annan grund än utmätningen eller om egendomen är sådan som avses i 4 § tredje stycket.

När andel i dödsbo har utmätts, bör skifte avvaktas, om det ej medför oskäligt dröjsmål.

7 § Särskilda bestämmelser om hinder mot försäljning av fast egendom finns i 12 kap.

Andel i egendom

8 § Har utmätning skett av andel i viss egendom som tillhör två eller flera och är lagen (1904:48 s. 1) om samäganderätt tillämplig, kan kronofogdemyndigheten på yrkande av sökanden, gäldenären eller annan delägare förordna att hela egendomen skall säljas. När någon av nämnda sakägare har framställt sådant yrkande, skall de övriga beredas tillfälle att yttra sig över yrkandet. I fråga om hinder mot försäljningen gäller 6 och 7 §§ lagen om samäganderätt.

Första stycket gäller ej andel i fordran, om andelen utan olägenhet kan drivas in för sig. Är så ej fallet, gäller första stycket i fråga om såväl indrivning som försäljning av hela fordringen.

9 § Bifalls yrkande om försäljning som avses i 8 §, anses hela egendomen utmätt. Försäljning får ej äga rum innan beslutet har vunnit laga kraft, såvida ej egendomen är sådan som avses i 4 § tredje stycket.

Framställs ej yrkande som avses i 8 § eller vinner sådant yrkande ej bifall, skall den utmäta andelen bjudas ut till försäljning i den ordning som gäller för exekutiv försäljning av utmätt rättighet eller, i fråga om andel i fordran, drivas in när det kan ske. Detsamma gäller, om yrkande som avses i 8 § har bifallits men försäljning av hela egendomen eller indrivning av hela fordringen ej kommer till stånd.

Tredje mans rätt till betalning

10 § När utmätning har skett av annat fartyg än registrerat skepp eller gods i fartyg eller av luftfartyg som ej är registrerat eller gods i luftfartyg, har borgenär, vars fordran är förenad med sjöpanträtt eller luftpanträtt i egendomen, rätt att få betalning ur egendomen, om han anmäler sin fordran hos kronofogdemyndigheten innan egendomen säljs eller, om försäljning sker under hand, senast när fördelning skall äga rum.

Borgenär, som har gjort anmälan som avses i första stycket, kan, om hans rätt till betalning är ostridig eller styrks, begära att egendomen säljs för hans fordran. Har sådan begäran framställts, får förfarandet ej läggas ned därför att frågan om försäljning för utmätningssökandens fordran förfaller.

11 § Borgenär, vars fordran är förenad med handpanträtt eller retentionsrätt i utmätt egendom, är skyldig att taga betalning i förtid i den ordning som anges i 13 kap. Han är dock ej pliktig att avstå från sin pant- eller retentionsrätt utan att hans fordran blir betald, om ej försäljning eller, i fråga om utmätt fordran, indrivning sker för fordran med lika eller bättre rätt.

12 § Borgenär, vars fordran är förenad med förmånsrätt i utmätt egendom på grund av registrering av båtbyggnadsförskott, har rätt att få betalning ur egendomen, om han anmäler sin fordran enligt vad som sägs i 10 § första stycket.

13 § Borgenär, vars fordran är förenad med företagsinteckning eller annars med förmånsrätt i utmätt egendom enligt 5 § förmånsrättslagen (1970:979), har rätt att få betalning ur egendomen, om han anmäler sin

fordran hos kronofogdemyndigheten innan egendomen säljs eller, om försäljning sker under hand eller utmätt fordran drivs in, senast när fördelning skall äga rum.

Sökanden har dock företräde i den mån betalning till borgenär som avses i första stycket är obehövlig för att trygga borgenären och dem som har sämre förmånsrätt i egendomen enligt 5 § förmånsrättslagen. Vid prövningen skall hänsyn tagas även till säkerhet som borgenären på annan grund har i gäldenären tillhörig egendom.

14 § Borgenär, vars fordran är förenad med förmånsrätt i utmätt egendom på grund av betalningssäkring, har, i den mån fordringen är eller blir fastställd och förutsättningar för indrivning inträder, rätt att få betalning ur egendomen, om fordringen anmäls enligt vad som sägs i 13 § första stycket.

15 § Säljs egendom exekutivt under konkurs, skall betalning utgå för de konkursboets kostnader som enligt 81 § konkurslagen (1921:225) får tagas ut ur egendomen, om kostnaderna anmäls enligt vad som sägs i 10 § första stycket.

När egendom säljs exekutivt under konkurs eller utmätt fordran drivs in under konkurs, har även borgenär, vars fordran är förenad med förmånsrätt enligt 10 § förmånsrättslagen (1970:979), rätt att få betalning ur egendomen, om han anmäler sin fordran enligt vad som sägs i 13 § första stycket.

16 § Om rätt till betalning när registrerat skepp, registrerat luftfartyg, intecknade reservdelar till luftfartyg eller fast egendom har utmätts gäller bestämmelserna i 10–12 kap.

Angående rätt till betalning ur överskott, när fordran ej har anmälts i tid, finns bestämmelser i 13 kap.

Avbrytande av verkställigheten

17 § Verkställigheten skall avbrytas, om influtna medel förslår att täcka sökandens fordran och fordringar med lika eller bättre rätt till betalning ur medlen samt kostnad som skall tagas ut i målet.

Undantag från första stycket följer av 10 § andra stycket samt av 10 kap. 5 §, 11 kap. 1 och 2 §§ och 12 kap. 13 §.

Handräckning efter försäljning

18 § När utmätt egendom har sålts, har köparen rätt att vid behov få handräckning av kronofogdemyndigheten för att komma i besittning av vad han har förvärvat. Därvid gäller i tillämpliga delar vad som sägs i 16 kap. 2–9, 11 och 12 §§.

Särskild bestämmelse beträffande allmänna mål

19 § Bestämmelserna i 3 § gäller ej i allmänt mål.

9 kap. Försäljning av lös egendom i allmänhet och indrivning av utmätt fordran m.m.

Allmänna bestämmelser om försäljning

1 § Utmätt lös egendom säljs på offentlig auktion eller under hand. För försäljning under hand gäller särskilda förutsättningar enligt 8 §.

Kronofogdemyndigheten får uppdraga åt annan att hålla auktion.

Detta kapitel gäller ej sådan lös egendom som avses i 10 eller 11 kap.

Försäljning på auktion

2 § Auktion skall kungöras i god tid och på lämpligt sätt. Kan det förutses att sammanträde behöver hållas för fördelning av köpeskillingen, skall kungörelsen innehålla uppgift om sammanträdet.

Sökanden, gäldenären och annan känd sakägare vars rätt beror av försäljningen skall i god tid underrättas särskilt.

3 § Vid auktionen skall kronofogdemyndigheten, när anledning föreligger, lämna en kortfattad redogörelse för vad som har förekommit i målet. Vidare skall, när det finns anledning, borgenär som har rätt till betalning ur egendomen uppmanas att anmäla sin fordran samt villkoren för försäljningen anges.

4 § Inrop får ej godtagas, om det är sannolikt att avsevärt högre köpeskillning kan uppnås.

Har tredje man handpanträtt eller retentionsrätt i utmätt egendom och skall denna säljas för fordran med sämre rätt, får försäljning ske endast om köpeskillingen förslår till betalning av tredje mannens fordran.

Utan hinder av första och andra styckena skall inrop godtagas, om samtliga berörda sakägare medger det.

5 § Köpeskillingen för inropad egendom skall betalas genast. Kronofogdemyndigheten kan dock ge anstånd med betalningen utom i fråga om handpenning som myndigheten bestämmer. Egendomen skall hållas inne till dess full betalning sker.

Om köpeskillingen eller handpenning ej betalas genast efter inropet, skall egendomen ropas ut på nytt.

Har anstånd givits, blir inropet ogiltigt, om full betalning ej sker inom föreskriven tid.

6 § Sker ej inrop som godtas och fullföljs genom att köpeskillingen eller handpenning betalas genast, skall nytt försäljningsförsök göras, om ej sökanden avstår därifrån. Detsamma gäller, om inrop har blivit ogiltigt enligt 5 § tredje stycket.

Har två auktioner hållits utan att egendomen har blivit såld och saknas anledning antaga att egendomen kan säljas inom rimlig tid, skall nytt försäljningsförsök ej göras.

Om ny auktion skall hållas, gäller vad som sägs i 2–5 §§. Anmälan av fordran som har skett för en auktion gäller även för senare försäljningsförsök.

Skall nytt försäljningsförsök ej göras, skall utmätningen hävas. Detta

gäller dock ej medel som har influtit eller inflyter med anledning av redan vidtagna åtgärder.

7 § När ny auktion hålls sedan inrop har blivit ogiltigt enligt 5 § tredje stycket, skall handpenningen användas till betalning av förrättningskostnaderna för den förra auktionen och för vård och förvaltning av egendomen från det att inropet blev ogiltigt till dess att den nya auktionen ägde rum. Om köpeskillingen vid den nya auktionen understiger det bud som har antagits vid den förra, skall återstoden av handpenningen användas för att täcka skillnaden. Vad som ej behöver tagas i anspråk skall återlämnas när den nye inroparen har betalat köpeskillingen. Blir egendomen ej såld vid den nya auktionen, är hela handpenningen förverkad.

Hålls ej ny auktion, skall handpenningen användas till betalning av förrättningskostnader som har blivit onyttiga. Vad som ej behöver tagas i anspråk skall återlämnas.

Försäljning under hand

8 § Utmätt egendom bör säljas under hand, om det är sannolikt att högre köpeskillning kan uppnås därigenom och sådan försäljning även i övrigt är ändamålsenlig. Sökanden, gäldenären och annan känd sakägare vars rätt beror av försäljningen skall beredas tillfälle att yttra sig i frågan, om anledning föreligger därtill.

Försäljning får dock ej ske under hand, om egendomen häftar för sjö- eller luftpanträtt eller ovisshet råder härom samt det ej är känt vem som gör anspråk på sådan panträtt eller var han uppehåller sig.

9 § Innan egendom säljs under hand skall anbud fordras in. I fråga om försäljningsvillkoren tillämpas 4 och 5 §§.

Lämnas ej anbud som godtas, skall auktion sättas ut. Detta gäller dock ej, om sökanden avstår därifrån eller om auktion har hållits tidigare och det därjämte saknas anledning antaga att egendomen kan säljas inom rimlig tid. Skall nytt försäljningsförsök ej göras, gäller 6 § fjärde stycket.

Blir köpet ogiltigt till följd av att full betalning ej sker inom föreskriven tid, gäller bestämmelserna i 7 §. Vad som sägs om auktion i 7 § första stycket gäller även försäljning under hand.

Försäljning av egendom som innehas under förbehåll om återtaganderätt

10 § Har utmätning skett av egendom som gäldenären har förvärvat på kredit under förbehåll om återtaganderätt för kreditgivaren, får egendomen säljas endast om köpeskillingen förslår till betalning av kreditgivarens fordran eller försäljningen med kreditgivarens samtycke i målet sker med förbehåll för hans rätt enligt avtalet.

Kreditgivarens fordran bestäms enligt 13 § konsumentkreditlagen (1977:981) eller enligt 5 § lagen (1978:599) om avbetalningsköp mellan näringsidkare m.fl. Är ej någon av dessa lagar tillämplig på avtalet, bestäms fordringen likväl enligt sistnämnda paragraf, varvid jämkning får ske efter vad som är skäligt.

Sker försäljningen med förbehåll för kreditgivarens rätt, svarar därefter

den som förvärvar egendomen i stället för gäldenären för dennes skyldigheter enligt avtalet.

Indrivning av utmätt fordran

11 § Om utmätt fordran är förfallen till betalning, skall kronofogdemyndigheten utan dröjsmål anmoda sekundogäldenären att betala sin skuld till myndigheten.

Betalar sekundogäldenären ej frivilligt, skall kronofogdemyndigheten utsöka fordringen, om exekutionstitel finns.

Vad som föreskrivs i 4 kap. 23 § första stycket får tillämpas även när sekundogäldenären underlåter att betala utmätt fordran utan att ovisshet råder om fordringens bestånd.

12 § Är utmätt fordran ej förfallen till betalning, får kronofogdemyndigheten träffa avtal med sekundogäldenären om förtida betalning av fordringen och om den nedsättning av fordringens belopp som kan föranledas därav.

13 § Kan utmätt fordran ej drivas in inom rimlig tid, får den säljas.

Åtgärder efter utmätning av pantbrev m.m.

14 § När pantbrev i skepp eller fastighet har blivit utmätt, skall den intecknade egendomen tagas i anspråk, om sökanden yrkar det inom en månad från utmätningen.

Har föreläggande meddelats enligt 4 kap. 23 § andra stycket, får beslut att egendomen tas i anspråk ej meddelas innan tvisten har blivit slutligt avgjord, om ej domstolen finner att hinder ej möter.

När kronofogdemyndigheten har meddelat beslut att den intecknade egendomen tas i anspråk, anses den utmätt.

15 § Har sökanden ej inom tid som anges i 14 § första stycket yrkat att den intecknade egendomen skall tagas i anspråk, skall pantbrevet pantförskrivas till honom.

Pantförskrivning sker genom att kronofogdemyndigheten till sökanden utfärdar bevis att pantbrevet utgör pant för hans fordran och överlämnar pantbrevet eller, om annan än den intecknade egendomens ägare innehar detta, underrättar innehavaren om pantförskrivningen. I underrättelsen skall anges att innehavaren ej får lämna ut handlingen till skada för sökanden. Andel i pantbrev som tillkommer delägare i intecknad egendom får ej pantförskrivas för sig.

Bestämmelsen i 14 § andra stycket gäller även beträffande pantförskrivning av pantbrevet.

16 § Bestämmelserna i 14 och 15 §§ gäller även när skuldebrev som är intecknat i luftfartyg eller reservdelar till luftfartyg har utmätts hos den intecknade egendomens ägare.

Pantförskrivning av inteckningshandlingens omfattar ej personligt betalningsansvar som enligt handlingen åvilar utmätningsgäldenären.

10 kap. Försäljning av registrerat skepp

Inledande bestämmelser

1 § Utmätt skepp som är infört i skeppsregistret säljs på offentlig auktion.

2 § Bestämmelserna i detta kapitel gäller ej försäljning av andel i eller villkorlig rätt till skepp.

Tidsfrist för försäljning

3 § Utmätt skepp bör säljas inom fyra månader från utmätningen eller, i fall som avses i 4 kap. 27 § eller 8 kap. 1 § tredje stycket, från det att begäran om försäljning kom in till kronofogdemyndigheten, om ej hinder möter eller anstånd beviljas enligt 8 kap. 3 §.

Utlösnings- och anslutningsrätt

4 § Borgenär eller annan vars rätt kan vara beroende av skeppets försäljning får utlösa sökanden. Han träder därigenom i sökandens ställe.

Den som vill utlösa sökanden skall, innan skeppet har sålts, till kronofogdemyndigheten betala exekutionsfordringen och uppkomna förrättningskostnader.

5 § Borgenär, vars fordran är förenad med sjöpanträtt i skeppet, kan begära att detta säljs för hans fordran, om hans rätt till betalning är ostridig eller styrks. Hör skeppet till konkursbo, har även borgenär, vars fordran är förenad med panträtt på grund av inteckning, retentionsrätt eller förmånsrätt enligt 10 § förmånsrättslagen (1970:979), sådan befogenhet.

Skall arvode eller annan kostnad för skeppets förvaltning under konkurs utgå ur skeppet, kan förvaltaren begära att det säljs för den fordringen.

Om borgenär, vars fordran är förenad med sjöpanträtt i skeppet, har begärt att det säljs för hans fordran, får förfarandet ej läggas ned därför att frågan om försäljning för annan borgenärs eller konkursboets räkning förfaller.

I fråga om rätt att utlösa borgenär eller konkursbo som har anslutit sig enligt första eller andra stycket tillämpas bestämmelserna i 4 §.

Åtgärder före auktion

6 § Auktion skall kungöras i god tid och på lämpligt sätt. Kungörelsen skall innehålla uppgift om sammanträde för fördelning av köpeskillingen.

Innehavare av fordran som bör iakttas vid auktionen skall i kungörelsen uppmanas att anmäla sin rätt till kronofogdemyndigheten senast vid auktionen.

7 § Minst trettio dagar före auktionen skall underrättelser om försäljningen sändas till sökanden och ägaren samt till kända borgenärer som har sjöpanträtt, panträtt på grund av inteckning, retentionsrätt eller förmånsrätt på grund av betalningssäkring. Blir sådan borgenär känd senare, skall

underrättelse genast sändas till honom. Har registermyndigheten uppgift om adress, skall den användas. Underrättelse till utrikes ort skall om möjligt sändas med flygpost.

8 § Har auktionen ej blivit utlyst så som anges i 6 och 7 §§, skall den inställas och ny tid sättas ut, om bristen är väsentlig och ej kan avhjälpas på annat sätt.

Förhandling och sakägarförteckning

9 § Vid början av auktionen skall kronofogdemyndigheten lämna en kortfattad redogörelse för innehållet i handlingarna och för vidtagna åtgärder. Innehavare av fordran som bör iakttas vid auktionen skall uppmanas att anmäla den. Har sådan fordran anmälts hos kronofogdemyndigheten före auktionen, skall det meddelas.

Närvarande sakägare skall beredas tillfälle att yttra sig om anmälda anspråk och de villkor som skall gälla för försäljningen.

När förhandlingen har avslutats, upprättas sakägarförteckning.

10 § I sakägarförteckningen upptas, förutom exekutionsfordringen, fordran som är förenad med sjöpanträtt, panträtt på grund av *inteckning*, retentionsrätt eller förmånsrätt på grund av betalningssäkring samt förrättningskostnaderna.

Om skeppet hör till konkursbo, upptas även arvode och annan kostnad för skeppets förvaltning under konkursen. Är skeppet därjämte utmätt eller taget i anspråk genom betalningssäkring, upptas fordran som skall utgå med förmånsrätt enligt 10 § förmånsrättslagen (1970:979).

Med fordran som är förenad med panträtt på grund av *inteckning* avses även fordran för vilken skepp har tagits i anspråk enligt 9 kap. 14 § samt rätt till betalning på grund av ägarhypotek.

11 § Fordringarna upptas efter det företräde som gäller enligt lag. Ränta och annan biförpliktelse upptas före fordringens kapitalbelopp, om ej borgenären yrkar annat.

Förrättningskostnaderna upptas närmast före exekutionsfordringen.

Fordran upptas även om den är beroende av villkor eller tvistig. Är panträtt för fordran beroende av att sökt *inteckning* beviljas, upptas fordringen med det företräde som tillkommer den om *inteckningen* beviljas.

När försäljning har begärts av förvaltaren i konkurs, anses konkursboet som sökande utan förmånsrätt, om ej anslutning har skett enligt 5 §.

12 § Fordran upptas med det belopp till vilket den beräknas uppgå den dag då fördelningssammanträde skall äga rum. Beträffande fordran med sjöpanträtt skall iakttas vad som föreskrivs i 249 § andra stycket andra meningen sjölagen (1891:35 s. 1). Panträtt på grund av *inteckning* får ej åtnjutas för mer än pantbrevets belopp jämte tillägg enligt 264 § sjölagen. Understiger fordringen pantbrevets belopp, upptas återstoden som ägarhypotek.

Om i skeppet gäller pantbrev som ej innehas av ägaren och någon fordran för vilken pantbrevet utgör säkerhet ej har blivit anmäld, upptas pantbrevets belopp och ett till tio procent av detta belopp beräknat tillägg.

Ägarhypotek upptas utan tillägg enligt 264 § sjölagen.

13 § I övrigt anges i sakägarförteckningen

1. sammanlagda beloppet av fordringar med bättre rätt än exekutionsfordringen och förrättningskostnaderna (skyddsbeloppet) samt vilka fordringar som är skyddade,
2. det lägsta bud som måste avges för att skeppet enligt 14 § skall få säljas,
3. betalningsvillkoren.

Villkor för försäljning

14 § Vid försäljningen skall skyddsbeloppet täckas av köpeskillingen för skeppet och andra medel som finns att tillgå.

15 § Köpeskillingen skall betalas kontant. Efter medgivande av borgenär, vars fordran enligt sakägarförteckningen är förenad med panträtt på grund av inteckning, får dock vad som faller inom köpeskillingen och pantbrevets belopp inestå i avräkning på köpeskillingen, om det ej är fråga om sådan fordran som avses i 11 § tredje stycket.

I sakägarförteckningen skall anmärkas, om fordran ej får inestå.

16 § Den som ropar in skeppet är skyldig att efter inropet lämna handpenning som motsvarar en sjättedel av köpeskillingen, dock ej mindre än de förrättningskostnader som skall utgå ur skeppet.

Handpenningen skall betalas kontant, om ej inroparen ställer säkerhet för beloppet. Som säkerhet får godtagas även fordran som är förenad med panträtt på grund av inteckning i skeppet, om den täcks av köpeskillingen och kan anses betryggande.

Staten, kommun, landstingskommun och kommunalförbund behöver ej lämna handpenning men blir i fall som avses i 22 § ersättningsskyldiga intill motsvarande belopp.

Obetald del av den kontanta köpeskillingen skall betalas senast vid det sammanträde som enligt 6 § har kungjorts för köpeskillingens fördelning.

När köpeskillingen har till fullo betalats, får köparen komma i besittning av skeppet.

Köparen blir personligen betalningsskyldig för vad som enligt överenskommelse har avräknats på köpeskillingen och den förre ägaren blir fri från ansvar härför.

17 § På begäran av de sakägare vilkas rätt beror därav kan försäljningen, såvitt avser annat än erläggande av handpenning och den återstående kontanta köpeskillingen samt köparens rätt att komma i besittning av skeppet, ske på andra villkor än som anges i detta kapitel. Skyddsbeloppet får höjas även om borgenär som ej själv har begärt försäljning motsätter sig det.

Auktionen

18 § Innan skeppet ropas ut skall redogörelse lämnas för innehållet i sakägarförteckningen. Uppllysning skall lämnas om att skeppet ropas ut med förbehåll att inrop skall prövas enligt 19 §.

19 § Innan inrop godtas skall kronofogdemyndigheten pröva, om det i 14 § angivna villkoret för försäljning är uppfyllt. Även om detta är förhållandet får inropet ej godtagas, om det är sannolikt att avsevärt högre köpeskillning kan uppnås.

Utan hinder av första stycket skall inrop godtagas, om samtliga berörda sakägare medger det. Sökanden kan medge att inrop godtas fastän förrättningskostnaderna ej har blivit täckta.

Inrop får ej mot sökandens bestridande godtagas, om exekutionsfördringen ej täcks.

20 § Sedan inrop har godtagits skall inroparen omedelbart lämna föreskriven handpenning. Kronofogdemyndigheten kan dock på begäran göra ett kort uppehåll i handläggningen för att bereda inroparen tillfälle att anskaffa handpenning, om uppehållet ej kan antagas medföra beaktansvärd olägenhet. Lämnas ej handpenning, skall skeppet ropas ut på nytt.

Fullgör ej inroparen sin betalningsskyldighet enligt 16 § fjärde stycket, är inropet ogiltigt.

21 § Sker ej inrop som godtas och fullföljs genom att handpenning lämnas, skall nytt försäljningsförsök göras, om sökanden begär det inom en vecka från auktionen. Har inrop blivit ogiltigt enligt 20 § andra stycket, skall nytt försäljningsförsök göras, om ej sökanden avstår därifrån.

Har två auktioner hållits utan att skeppet har blivit sålt och saknas anledning antaga att skeppet kan säljas inom rimlig tid, får kronofogdemyndigheten avvisa begäran om nytt försäljningsförsök.

Om ny auktion skall hållas, gäller vad som sägs i 6–20 §§. Anmälan av fordran som har skett för en auktion gäller även för senare auktion.

Skall nytt försäljningsförsök ej göras, skall utmätningen hävas. Detta gäller dock ej medel som har influtit eller inflyter med anledning av redan vidtagna åtgärder.

22 § När ny auktion hålls sedan inrop har blivit ogiltigt enligt 20 § andra stycket, skall handpenningen tagas i anspråk i den mån det behövs för att sammanlagt samma belopp skall uppnås som vid den förra auktionen jämte ränta därpå, beräknad enligt 5 § räntelagen (1975:635), från utsatt dag för köpeskillningens fördelning till och med den nya dagen för sådan fördelning och för att även förrättningskostnaderna med anledning av den nya auktionen skall täckas. Detta gäller även om ändrade förhållanden har inträtt. Vad som ej behöver tagas i anspråk skall återlämnas när den nye inroparen har fullgjort sin betalningsskyldighet. Blir skeppet ej sålt vid den nya auktionen, är hela handpenningen förverkad.

Hålls ej ny auktion, skall handpenningen användas till betalning av förrättningskostnader som har blivit onyttiga. Vad som ej behöver tagas i anspråk skall återlämnas.

23 § Köparen skall fullgöra sin betalningsskyldighet enligt 16 § fjärde stycket även om auktionen överklagas.

Utan hinder av att auktionen överklagas får köparen komma i besittning av skeppet, om ej annat har förordnats enligt 18 kap. 12 eller 19 § innan han har blivit berättigad därtill. Får han på grund av sådant förordnande ej komma i besittning av skeppet och är hindret ej hävt inom tre månader från utsatt dag för köpeskillningens fördelning, får han frånträda köpet och

återfå vad han har betalat jämte upplupen ränta, om han gör anmälan därom hos kronofogdemyndigheten medan hindret alltjämt består.

Särskild bestämmelse beträffande allmänna mål

24 § Bestämmelsen i 3 § gäller ej i allmänt mål.

11 kap. Försäljning av registrerat luftfartyg m.m.

1 § Beträffande exekutiv försäljning av registrerat luftfartyg och in-tecknade reservdelar till luftfartyg tillämpas 10 kap., om ej annat föreskrivs nedan.

I fråga om vissa främmande luftfartyg eller in-tecknade reservdelar till sådana luftfartyg skall även tillämpas lagen (1955:229) i anledning av Sveriges tillträde till 1948 års konvention rörande internationellt erkän-nande av rätt till luftfartyg.

Bestämmelserna i detta kapitel gäller ej försäljning av andel i eller vill-korlig rätt till luftfartyg eller reservdelar.

2 § Vad som sägs om sjöpanträtt i 10 kap. 5, 7 och 10 §§ skall i stället gälla luftpanträtt.

Kungörandet av auktion enligt 10 kap. 6 § skall ske minst sex veckor i förväg. Underrättelser enligt 10 kap. 7 § skall sändas i rekommenderade brev minst en månad före auktionen. Innehåller inskrivningsboken uppgift om adress, skall den användas.

Vad som sägs i 10 kap. 8 § är tillämpligt även när bestämmelse i andra stycket har åsidosatts.

3 § Vad som sägs om pantbrev och tillägg i 10 kap. 12 och 15 §§ skall i stället gälla in-tecknat skuldebrev och ränta som anges i 19 a § lagen (1955:227) om inskrivning av rätt till luftfartyg. I fall som avses i 10 kap. 12 § andra stycket upptas, i stället för tio procents tillägg, ett belopp mot-svarande ett års ränta enligt det in-tecknade skuldebrevet.

Om reservdelar skall säljas på begäran av borgenär som ej har in-teckning för sin fordran, får skyddsbelopp enligt 10 kap. 13 § 1 ej i något fall bestämmas högre än till två tredjedelar av det värde som i målet har åsatts reservdelarna av sakkunniga som kronofogdemyndigheten har anlitat.

I fall som avses i andra stycket får, vid fördelning av in-flutna medel, den som har in-teckning i reservdelarna ej till skada för borgenär som ej har in-teckning göra sin rätt gällande till högre belopp än som svarar mot två tredjedelar av köpeskillingen minskad med förrättningskostnaderna. Därvid skall i fall som avses i 10 kap. 22 § handpenning för reservdelarna läggas till köpeskillingen, i den mån den ej skall tillkomma inroparen.

4 § Vid försäljning av flera luftfartyg skall varje luftfartyg ropas ut för sig. Luftfartyg som är i samma ägares hand och svarar för samma for-dringar skall dock ropas ut gemensamt, om ägaren eller borgenär ej begär särskild försäljning av visst eller vissa luftfartyg. Särskild sakägarför-teckning skall upprättas för egendom som ropas ut för sig. Beträffande fordran för vilken flera luftfartyg svarar skall i förteckningen anmärkas att mindre

belopp än som anges i förteckningen kan komma att falla på egendomen till följd av att köpeskillingen för annan egendom lämnar tillgång till betalning av fordringen eller del därav.

Bestämmelserna i första stycket gäller också i fråga om försäljning av luftfartyg och intecknade reservdelar. Luftfartyg och reservdelar får dock ej ropas ut gemensamt, om fordran har bevakats av borgenär som ej har inteckning i reservdelarna.

Reservdelar som ej ropas ut gemensamt med luftfartyg kan på begäran av ägaren eller borgenär ropas ut i skilda poster, med förbehåll att försäljning av sådan post sker endast om försäljningen med hänsyn även till de bud som avges för andra poster kan godtagas enligt 10 kap. 19 §.

5 § Omfattar inteckning flera luftfartyg eller luftfartyg och reservdelar, får fordringen inestå enligt 10 kap. 15 § endast om all den intecknade egendomen har blivit utmätt och säljs vid gemensamt utrop.

I stället för 10 kap. 16 § sjätte stycket gäller 33 § lagen (1955:227) om inskrivning av rätt till luftfartyg.

12 kap. Försäljning av fast egendom

Inledande bestämmelser

1 § Utmätt fast egendom säljs på offentlig auktion, om ej annat följer av 15 eller 57 §.

2 § Vad som i detta kapitel sägs om fordran som är förenad med panträtt gäller även fordran för vilken fast egendom har tagits i anspråk enligt 9 kap. 14 § samt, om ej annat följer av särskilda bestämmelser i kapitlet, rätt till betalning på grund av ägarhypotek.

Förberedande åtgärder

3 § Utmätt fastighet skall beskrivas och värderas så snart det är lämpligt med hänsyn till det fortsatta förfarandet. Tillhör skall anges i beskrivningen och värderas för sig i den mån det är påkallat med hänsyn till deras värde eller av annan orsak.

Om fastighet som är intecknad gemensamt med annan fastighet skall säljas och särskilt taxeringsvärde saknas för någon av fastigheterna, skall var och en av dem värderas.

Vid behov får sakkunnig person anlitas för beskrivning och värdering.

4 § Fastighetens ägare skall på anmodan tillhandahålla de handlingar som visar hans äganderätt eller tjänar till upplysning om rättigheter som besvärar fastigheten eller om tillhör till denna och uppge vilka som har fordran eller rättighet som bör iakttas vid egendomens försäljning. Kronofogdemyndigheten skall även på annat sätt söka införskaffa utredning i dessa hänseenden samt om den belastning som rättighet utgör och det vederlag som utgår.

5 § Pantbrev som gäller i fastigheten och ej är belånat får tagas i förvar

av kronofogdemyndigheten. Sedan pantbrevet har tagits i förvar, får det ej pantförskrivas utan myndighetens tillstånd.

Förvaltning av utmätt fastighet

6 § Ägare till utmätt fastighet får ej minska dess värde genom att överlåta tillbehör eller genom att annat än till husbehov avverka skog, bedriva grus- eller stentäkt eller på annat sätt utnyttja naturtillgångarna eller förändra fastigheten. Om ej annat följer av 8 eller 9 §, får han i övrigt tillgodogöra sig vanlig avkastning till dess fastigheten har sålts och skall tillträdas av köparen. Sådan rätt föreligger dock ej i fråga om växande gröda eller annan avkastning som har förklarats ingå i försäljningen.

Ägaren får ej upplåta rättighet som går utöver vad som är medgivet enligt första stycket. Kronofogdemyndigheten kan förbjuda honom att upplåta rättighet som kan försvåra fastighetens försäljning.

På begäran av ägaren kan kronofogdemyndigheten medge undantag från första eller andra stycket i den mån det kan ske utan intrång i utmätnings-sökandens rätt och i övrigt är lämpligt.

7 § På begäran av borgenär kan kronofogdemyndigheten vid behov taga vård om tillbehör till fastigheten.

8 § Arrendeavgift, hyra eller annan avkastning som förfaller till betalning under förfarandets gång skall, om borgenär begär det och skäl föreligger, uppbäras av kronofogdemyndigheten eller syssloman som myndigheten förordnar. Kronofogdemyndigheten skall i sådant fall utan dröjsmål meddela den betalningsskyldige förbud att betala till annan än myndigheten eller sysslomannen.

9 § Kan det befaras att ägaren vanvårdar fastigheten eller förfogar över den i strid med 6 § eller att egendomen på annat sätt försämrats i större mån, kan kronofogdemyndigheten på begäran av borgenär förordna syssloman att omhändertaga och förvalta fastigheten.

10 § Arrendeavgift, hyra och annan avkastning som syssloman uppbär skall redovisas till kronofogdemyndigheten vid tidpunkt som myndigheten bestämmer.

Tidsfrist för försäljning

11 § Utmätt fastighet bör säljas inom fyra månader från utmätningen eller, i fall som avses i 4 kap. 27 § eller 8 kap. 1 § tredje stycket, från det att begäran om försäljning kom in till kronofogdemyndigheten, om ej hinder möter eller anstånd beviljas enligt 8 kap. 3 §. Anstånd får ej utan synnerliga skäl medges utöver ett år från nämnda tidpunkt.

Utlösnings- och anslutningsrätt

12 § Borgenär eller annan vars rätt kan vara beroende av fastighetens försäljning får utlösa sökanden. Han träder därigenom i sökandens ställe.

Den som vill utlösa sökanden skall, innan fastigheten har sålts, till

kronofogdemyndigheten betala exekutionsfordringen och uppkomna förrättningskostnader.

13 § Borgenär, vars fordran är förenad med förmånsrätt i fastigheten enligt 6 § 1 eller 7 § 1 eller 2 förmånsrättslagen (1970:979), kan begära att fastigheten säljs för hans fordran, om hans rätt till betalning är ostridig eller styrks. Hör fastigheten till konkursbo, har även borgenär, vars fordran är förenad med panträtt i fastigheten, sådan befogenhet.

Vill borgenär ansluta sig enligt första stycket, skall han anmäla det hos kronofogdemyndigheten senast två veckor före bevakningssammanträdet.

Om borgenär, vars fordran är förenad med förmånsrätt i fastigheten enligt 6 § 1 eller 7 § 1 eller 2 förmånsrättslagen, har begärt att fastigheten säljs för hans fordran, får förfarandet ej läggas ned därför att frågan om försäljning för annan borgenärs eller konkursboets räkning förfaller.

I fråga om rätt att utlösa den som har anslutit sig enligt första stycket tillämpas bestämmelserna i 12 §.

Försäljning av fastighetstillbehör

14 § Är det sannolikt att tillbehör kan med fördel säljas för sig utan samtidig försäljning av fastigheten i övrigt, skall kronofogdemyndigheten sätta ut sammanträde för prövning av frågan. Till sammanträdet skall kronofogdemyndigheten kalla sökanden, fastighetens ägare och envar för myndigheten känd innehavare av panträtt i fastigheten eller av annan rättighet som kan påverkas av försäljningen.

Blir vid sammanträdet närvarande sakägare ense om att tillbehör bör säljas för sig, förordnar kronofogdemyndigheten i enlighet därmed, om ej särskilda skäl föranleder annat. Uppnås ej enighet om särskild försäljning, får kronofogdemyndigheten förordna därom endast om synnerliga skäl föreligger.

Räder tvist om tillbehör, tillämpas vad som sägs i 8 kap. 5 §.

15 § Särskild försäljning av tillbehör sker enligt bestämmelserna om försäljning av utmätt lös egendom i allmänhet.

Tillbehör som säljs för sig upphör att höra till fastigheten, även om det ej skiljs från denna.

16 § Vad som har influtit genom särskild försäljning av tillbehör tillkommer dem som har fordringar med rätt i fastigheten med det företräde mellan dem som gäller enligt lag. Den som har fordran med panträtt i fastigheten kan avstå från betalning utan att det minskar hans rätt i fastigheten i övrigt. Innehavare av fordran med panträtt på grund av gemensam inteckning får dock ej avstå från betalning ur tillbehörsmedel under annan förutsättning än att samtycke till avståendet har lämnats av såväl ägare till övriga av inteckningen besvärade fastigheter som innehavare av panträtt vilken gäller i en eller flera av fastigheterna med lika rätt som eller sämre rätt än inteckningen.

Avstående som inverkar på villkoren vid fastighetens försäljning på auktion skall ske senast vid bevakningssammanträdet och kan därefter ej återkallas.

17 § Om medel som har influtit genom särskild försäljning av tillbehör

förlår att förmöja sökanden samt dem som har bättre rätt och ej har avstått från betalning, skall förfarandet avbrytas, såvida ej egendomen är avträdd till konkurs och förvaltaren begär att förfarandet skall fortgå.

Åtgärder före försäljning på auktion

18 § Tid och plats för auktion på fastighet bestäms av kronofogdemyndigheten.

Fastighetens ägare och innehavare av nyttjanderätt till fastigheten är skyldiga att låta fastigheten visas på lämplig tid.

19 § För förhandling om försäljningen skall bevakningssammanträde hållas antingen samma dag som auktionen eller lämplig dag före denna.

20 § Auktionen skall kungöras i god tid och på lämpligt sätt. Kungörelsen skall innehålla uppgift om bevakningssammanträde och sammanträde för fördelning av köpeskillingen.

Innehavare av fordran eller rättighet som bör iakttas vid auktionen skall i kungörelsen uppmanas att anmäla sin rätt till kronofogdemyndigheten senast vid bevakningssammanträdet.

Har kronofogdemyndigheten förordnat om särskild försäljning av tillbehör, får kungörelsen ej utfärdas förrän försäljningen har vunnit laga kraft och köpeskillingen har betalats eller frågan om sådan försäljning har förfallit.

21 § Sökanden, ägaren samt kända innehavare av fordringar och rättigheter som bör iakttas vid auktionen skall i god tid särskilt underrättas om denna.

Har anslutning enligt 13 § ägt rum, skall underrättelse därom ske enligt första stycket.

22 § Har auktionen och sammanträdena ej blivit utlysta så som anges i 20 och 21 §§, skall de inställas och nya tider sättas ut, om bristen är väsentlig och ej kan avhjälpas på annat sätt.

Bevakningssammanträde

23 § Vid bevakningssammanträdet skall kronofogdemyndigheten lämna en kortfattad redogörelse för innehållet i handlingarna och för vidtagna åtgärder. Innehavare av fordran eller rättighet som bör iakttas vid auktionen skall uppmanas att anmäla den. Har sådan fordran eller rättighet anmälts hos kronofogdemyndigheten före sammanträdet, skall det meddelas.

Närvarande sakägare skall beredas tillfälle att yttra sig om anmälda anspråk och de villkor som skall gälla för försäljningen.

Om tillbehör har sålts för sig, behandlas särskilt hur den behållna köpeskillingen för tillbehöret skall användas, i den mån det inverkar på villkoren för fastighetens försäljning.

Sakägarförteckning

24 § När förhandlingen vid bevakningssammanträdet har avslutats, upprättas sakägarförteckning.

25 § I sakägarförteckningen upptas förutom exekutionsfordringen

1. fordran som skall utgå med förmånsrätt enligt 6 § 1 eller 7 § 1 eller 2 förmånsrättslagen (1970:979) och som förfaller till betalning senast den tillträdesdag som anges i 36 §.

2. fordran som är förenad med panträtt i fastigheten.

3. fordran som är förenad med förmånsrätt i fastigheten på grund av betalningssäkring.

4. nyttjanderätt, servitut eller rätt till elektrisk kraft som besvärar fastigheten, om rättigheten är inskriven eller grundar sig på skriftlig handling som är tillgänglig, dock ej sådan rättighet som skall bestå oavsett fastighetens försäljning.

5. förrättningskostnaderna.

Om fastigheten hör till konkursbo, upptas även arvode och annan kostnad för fastighetens förvaltning under konkursen.

26 § Fordringar och rättigheter upptas efter det företräde som gäller enligt lag. Ränta och annan biförpliktelse upptas före fordringens kapitalbelopp, om ej borgenären yrkar annat.

Förrättningskostnaderna upptas närmast före exekutionsfordringen.

Fordran eller rättighet upptas även om den är beroende av villkor eller tvistig. Är panträtt för fordran beroende av att sökt inteckning beviljas eller är inskrivning av rättighet sökt men ännu ej beviljad, upptas fordringen eller rättigheten med det företräde som tillkommer den om inteckningen eller inskrivningen beviljas.

När försäljning har begärts av förvaltaren i konkurs, anses konkursboet som sökande utan förmånsrätt, om ej anslutning har skett enligt 13 §.

27 § Fordran upptas med det belopp till vilket den beräknas uppgå på tillträdesdagen, dock med den begränsning som kan följa av att panträtt ej får åtnjutas för mer än pantbrevets belopp jämte tillägg enligt 6 kap. 3 § jordabalken. Understiger fordringen pantbrevets belopp, upptas återstoden som ägarhypotek.

Om i fastigheten gäller pantbrev som ej innehas av ägaren och någon fordran för vilken pantbrevet utgör säkerhet ej har blivit anmäld, upptas pantbrevets belopp och ett till tio procent av detta belopp beräknat tillägg.

Ägarhypotek upptas utan tillägg enligt 6 kap. 3 § jordabalken.

28 § Rättighet upptas utan att något belopp anges.

29 § I övrigt anges i sakägarförteckningen

1. sammanlagda beloppet av fordringar med bättre rätt än exekutionsfordringen och förrättningskostnaderna (skyddsbeloppet) samt vilka fordringar som är skyddade,

2. i vad mån behållen köpeskilling för tillbehör skall användas för betalning av fordringar som har upptagits i förteckningen,

3. det lägsta bud som måste avges för att fastigheten enligt 32 § skall få säljas,

4. vilka rättigheter som enligt 33 § första stycket är skyddade utan

förbehåll eller enligt 33 § andra stycket skall förbehållas vid försäljningen, 5. betalningsvillkoren och tillträdesdag.

Av fordran som gäller endast i andel i fastigheten skall vid tillämpning av första stycket I medräknas så mycket som med hänsyn till andelens storlek och fordringens läge täcks, när övriga fordringar med bättre rätt än exekutionsfordringen samt förrättningskostnaderna är fullt täckta.

Köpeskilling för tillbehör får ej tagas i anspråk för betalning av fordran inom skyddsbeloppet i vidare mån än som har angivits i sakägarförteckningen.

30 § I sakägarförteckningen skall i förekommande fall erinras om

1. verkan av underlåten uppsägning av arrende- eller hyresavtal i fall som avses i 46 § andra stycket samt rätt till förlängt avtal eller skadestånd som enligt lag tillkommer arrendator eller hyresgäst om han blir uppsagd med anledning av fastighetens försäljning.

2. rätt att bo kvar såsom hyresgäst som enligt lag tillkommer bostadsrättshavare.

3. rätt att bo kvar på fastigheten som kronofogdemyndigheten enligt 36 § tredje stycket har medgivit ägaren.

31 § Om försäljningen enligt 37 § skall ske på avvikande villkor, upprättas sakägarförteckningen i enlighet därmed.

Villkor för försäljning på auktion

32 § Vid försäljningen skall skyddsbeloppet täckas av köpeskillingen för fastigheten, behållen köpeskilling för tillbehör i den mån den enligt sakägarförteckningen skall användas till betalning av fordringar inom skyddsbeloppet, behållen avkastning och andra medel som finns att tillgå.

33 § Tomträtt som har inskrivits är vid försäljningen skyddad utan särskilt förbehåll. Annan nyttjanderätt samt servitut och rätt till elektrisk kraft är skyddade utan särskilt förbehåll, om rättigheten har bättre rätt än exekutionsfordringen.

I andra fall än som avses i första stycket skall nyttjanderätt, servitut och rätt till elektrisk kraft särskilt förbehållas, om det saknas anledning antaga att rättigheten belastar fastigheten till beaktansvärd skada för innehavare av fordran med bättre rätt. Härvid skall rätt till betalning på grund av ägarhypotek ej anses som fordran.

Bestämmelser om inskränkningar i rätten att föra talan mot beslut angående förbehåll som avses i andra stycket finns i 18 kap.

Rättighet som ej enligt första stycket är skyddad utan särskilt förbehåll och ej heller har förbehållits enligt andra stycket kan skyddas genom förbehåll vid auktionen enligt 39 §.

34 § I avräkning på köpeskillingen för fastigheten skall inestå kapitalbeloppet av sådan fordran inom skyddsbeloppet som är förenad med panträtt och ej enligt sakägarförteckningen skall betalas med köpeskilling för tillbehör. Detta gäller dock ej, om

1. fordringen är förfallen till betalning senast på tillträdesdagen och borgenären har yrkat kontant betalning.

2. fordringen är sådan som avses i 26 § tredje stycket eller

3. fordringen är förenad med panträtt endast i andel i fastigheten.

För ägarhypotek skall, även om det faller inom skyddsbeloppet, kontant betalning alltid erläggas.

I den mån avräkning ej skall ske enligt första stycket skall köpeskillingen för fastigheten betalas kontant, om ej inroparen visar att han har avtalat annat med den som enligt sakägarförteckningen är betalningsberättigad. Om det enligt förteckningen är ovisst vem ett belopp tillkommer, får det ej avräknas.

35 § Den som ropar in fastigheten är skyldig att efter inropet lämna handpenning som motsvarar en tiondel av köpeskillingen, dock ej mer än som enligt 34 § skall betalas kontant eller mindre än de förrättningskostnader som skall utgå ur fastigheten.

Handpenningen skall betalas kontant, om ej inroparen ställer säkerhet för beloppet. Som säkerhet får godtagas även fordran som är förenad med panträtt i fastigheten, om den täcks av köpeskillingen och kan anses betryggande.

Staten, kommun, landstingskommun och kommunalförbund behöver ej lämna handpenning men blir i fall som avses i 43 § ersättningsskyldiga intill motsvarande belopp.

Obetald del av den kontanta köpeskillingen skall betalas senast vid det sammanträde som enligt 20 § har kungjorts för köpeskillingens fördelning.

36 § Som tillträdesdag räknas den dag då enligt kungörelse fördelningsammanträdet skall äga rum. Kronofogdemyndigheten kan dock medge inroparen att taga vård om fastigheten eller del därav före tillträdesdagen.

Kronofogdemyndigheten får förordna att obetald avkastning av fastigheten, som enligt 8 eller 9 § har skolat betalas till myndigheten eller syssloman och som har förfallit under tiden till och med den dag köparen har tillträtt fastigheten, skall tillkomma denne. Om sådan avkastning i annat fall betalas till köparen, skall denne redovisa därför till kronofogdemyndigheten.

Har förre ägaren ej annan bostad, kan kronofogdemyndigheten tillåta honom att bo kvar på fastigheten högst tre månader efter tillträdesdagen.

37 § På begäran av de sakägare vilkas rätt beror därav kan försäljningen, såvitt avser annat än erläggande av handpenning och den återstående kontanta köpeskillingen samt tiden för tillträde, ske på andra villkor än som anges i detta kapitel. Skyddsbeloppet får höjas även om borgenär som ej själv har begärt försäljning motsätter sig det.

Begäran som avses i första stycket skall framställas senast vid bevakningsammanträdet.

Auktion

38 § Vid auktionen skall, i den mån det är påkallat med hänsyn till värdet av fastighetens tillbehör eller av annan orsak, anges vilken egendom som skall följa fastigheten och i vad mån egendom som framstår som tillbehör ej skall följa den. Vad sålunda har angivits är avgörande för vad försäljningen omfattar i den delen. I övrigt ingår i försäljningen vad som enligt lag utgör tillbehör till fastigheten. Råder tvist om tillbehör, skall det anmälas.

Redogörelse skall lämnas för innehållet i sakägarförteckningen. Upplysning skall lämnas om att fastigheten ropas ut med förbehåll att inrop skall prövas enligt 40 §.

39 § Om sakägarförteckningen upptager rättighet som ej enligt 33 § första stycket är skyddad utan särskilt förbehåll och ej heller har förbehållits enligt 33 § andra stycket, skall fastigheten först ropas ut utan förbehåll om rättighetens bestånd och därefter med sådant förbehåll. Uppnås vid det senare utropet bud som täcker fordringar med bättre rätt än rättigheten eller som, utan att täcka dem, är lika högt som eller högre än budet vid det föregående utropet, har budet vid det senare utropet företräde. Att ägarhypotek ej täcks utgör ej hinder mot att bud med förbehåll för rättigheten godtas.

Upptager sakägarförteckningen två eller flera sådana rättigheter som avses i första stycket, skall fastigheten först ropas ut utan förbehåll för någon av rättigheterna och därefter med förbehåll först endast för den rättighet som har bästa rätt och efter hand för ökat antal rättigheter enligt deras inbördes ordning. Bud som skyddar flera rättigheter än annat bud har företräde framför detta, om det ej leder till sämre täckning av fordran som har bättre rätt än någon av rättigheterna.

När bud med förbehåll för rättighet ej täcker fordringar med bättre rätt, kan rättighetshavaren skydda sin rättighet genom att betala skillnaden mellan det budet och bud utan förbehåll för rättigheten eller så stor del av skillnaden som behövs för att täcka fordringar med bättre rätt.

Om rättighetshavare i fall som avses i andra stycket är villig att betala enligt vad som sägs i tredje stycket men det sålunda erbjudna beloppet, till följd av att flera tillskott behövs, ej ensamt eller i förening med annat tillskott som bjuds är tillräckligt för att hans rättighet skall skyddas, skall fastigheten ropas ut med förbehåll för rättigheten och den eller de rättigheter som är skyddade genom tidigare bud och annat tillskott som bjuds.

Om borgenär vars fordran ej har blivit täckt genom visst bud godtager budet, skall fordringen vid tillämpning av första–fjärde styckena anses täckt.

Om rättighetshavare i stället för att betala ställer säkerhet, skall det gälla.

40 § Innan inrop godtas skall kronofogdemyndigheten pröva, om det i 32 § angivna villkoret för försäljning är uppfyllt. Även om detta är förhållandet får inropet ej godtagas, om det är sannolikt att avsevärt högre köpeskillning kan uppnås.

Utan hinder av första stycket skall inrop godtagas, om samtliga berörda sakägare medger det. Sökanden kan medge att inrop godtas fastän förrättningskostnaderna ej har blivit täckta.

Inrop får ej mot sökandens bestridande godtagas, om exekutionsfordringen ej täcks.

41 § Sedan inrop har godtagits skall inroparen omedelbart lämna föreskriven handpenning. Kronofogdemyndigheten kan dock på begäran göra ett kort uppehåll i handläggningen för att bereda inroparen tillfälle att anskaffa handpenning, om uppehållet ej kan antagas medföra beaktansvärd olägenhet. Lämnas ej handpenning, skall fastigheten ropas ut på nytt.

I fall som avses i 39 § skall handpenning lämnas för varje inrop, även om

fastigheten skall ropas ut på nytt. Om inropet ej skall bestå, återlämnas handpenningen.

Fullgör ej inroparen sin betalningsskyldighet enligt 35 § fjärde stycket, är inropet ogiltigt.

42 § Sker ej inrop som godtas och fullföljs genom att handpenning lämnas, skall nytt försäljningsförsök göras, om sökanden begär det inom en vecka från auktionen. Har inrop blivit ogiltigt enligt 41 § tredje stycket, skall nytt försäljningsförsök göras, om ej sökanden avstår därifrån.

Har två auktioner hållits utan att fastigheten har blivit såld och saknas anledning antaga att fastigheten kan säljas inom rimlig tid, får kronofogdemyndigheten avvisa begäran om nytt försäljningsförsök.

Om ny auktion skall hållas, gäller vad som sägs i 18–41 §§. Anmälan av fordran eller rättighet som har skett för en auktion gäller även för senare auktion.

Skall nytt försäljningsförsök ej göras, skall utmätningen hävas. Detta gäller dock ej medel som har influtit eller inflyter med anledning av redan vidtagna åtgärder.

43 § När ny auktion hålls sedan inrop har blivit ogiltigt enligt 41 § tredje stycket, skall handpenningen tagas i anspråk i den mån det behövs för att sammanlagt samma belopp skall uppnås som vid den förra auktionen jämte ränta därå, beräknad enligt 5 § räntelagen (1975:635), från tillträdesdagen till och med den nya tillträdesdagen och för att även förrättningskostnaderna med anledning av den nya auktionen skall täckas. Detta gäller även om fastigheten säljs med förbehåll för rättighet som ej har förbehållits vid den förra auktionen eller ändrade förhållanden har inträtt. Vad som ej behöver tagas i anspråk skall återlämnas när den nye inroparen har fullgjort sin betalningsskyldighet. Blir fastigheten ej såld vid den nya auktionen, är hela handpenningen förverkad.

Hålls ej ny auktion, skall handpenningen användas till betalning av förrättningskostnader som har blivit onyttiga. Vad som ej behöver tagas i anspråk skall återlämnas.

44 § Sedan auktion som har lett till försäljning av fastigheten har vunnit laga kraft och köparen har fullgjort sin betalningsskyldighet enligt 35 § fjärde stycket, utfärdar kronofogdemyndigheten köpebrev.

Visar inroparen att han har bjudit för annans räkning, skall köpebrev utfärdas till denne.

Vissa rättsföljder av auktion

45 § Sedan fastigheten har sålts svarar den ej för fordran som avses i 25 § första stycket 1.

Borgenär som har pantbrev kan ej efter fastighetens försäljning mot köparen göra gällande panträtt i fastigheten för större fordran än som har avräknats på köpeskillingen jämte utfäst ränta därå från tillträdesdagen samt framtida skadestånd och kostnad som föranleds av fordringsförhållandet.

Köparen blir personligen betalningsskyldig för vad som enligt överenskommelse har avräknats på den kontanta köpeskillingen och den förre ägaren blir fri från ansvar härför. I fall som avses i 44 § andra stycket blir

även den som har gjort inropet betalningsskyldig.

46 § Köpare som har fullgjort sin betalningsskyldighet enligt 35 § fjärde stycket får tillträda fastigheten på den dag som har bestämts för köpeskilningens fördelning. Han svarar därefter för ägares skyldigheter i den mån de skall fullgöras efter tillträdesdagen.

Vill köparen att i sakägarförteckningen upptagen arrende- eller hyresrätt, som ej är skyddad enligt 33 § första stycket eller har förbehållits enligt 33 § andra stycket eller vid auktionen, skall upphöra, åligger det honom att inom en månad från tillträdesdagen säga upp avtalet. I annat fall gäller avtalet mot honom. Beträffande den tidpunkt vid vilken arrende- eller hyresavtal skall upphöra med anledning av uppsägning gäller vad som är föreskrivet i fråga om uppsägning efter frivillig överlåtelse av fastighet.

Om rätt i vissa fall för arrendator eller hyresgäst att begära förlängning av avtalet eller att få ersättning vid uppsägning finns särskilda föreskrifter.

47 § I fråga om rättighet som ej skall upphöra omedelbart efter fastighetens försäljning gäller följande bestämmelser.

På arrendeavgift, hyra eller annat vederlag för rättigheten som förfaller till betalning mer än sex månader eller, i fråga om arrende, mer än ett år efter tillträdesdagen får rättighetshavaren ej avräkna fordran hos den förra ägaren. I fråga om sådant belopp gäller ej heller betalning som rättighetshavaren har erlagt till den förra ägaren eller annan uppgörelse med denne.

Fordran som rättighetshavare har förvärvat eller förskottsbetalning eller uppgörelse som har skett efter det att fastigheten har utmätts får ej åberopas mot köparen, om rättighetshavaren ägde eller hade bort äga kännedom om utmätningen.

Angående rättighetshavares rätt till ersättning av tidigare ägare, om rättigheten upphör med anledning av fastighetens försäljning, finns bestämmelser i 7 kap. 19 och 20 §§ jordabalken.

Underlåter köpare att fullgöra tidigare ägares skyldigheter mot rättighetshavare enligt 46 § första stycket, gäller i fråga om skyldighet för tidigare ägare att ersätta rättighetshavaren dennes skada vad som sägs i 7 kap. 20 § första och tredje styckena jordabalken.

48 § Köparen skall fullgöra sin betalningsskyldighet enligt 35 § fjärde stycket även om auktionen överklagas.

Utan hinder av att auktionen överklagas får köparen tillträda fastigheten på den bestämda dagen, om ej dessförinnan annat har förordnats enligt 18 kap. 12 eller 19 §. Får han på grund av sådant förordnande ej tillträda fastigheten och är hindret ej hävt inom tre månader från den bestämda tillträdesdagen, får han frånträda köpet och återfå vad han har betalat jämte upplupen ränta, om han gör anmälan därom hos kronofogdemyndigheten medan hindret alltjämt består.

Gemensamt intecknade fastigheter

49 § När någon av flera gemensamt intecknade fastigheter skall säljas på auktion, har den som har fordran med panträtt på grund av den gemensamma inteckningen rätt att indraga annan av de intecknade fastigheterna i försäljningen, om den svarar för det intecknade beloppet eller del av detta före den fastighet som skall säljas. Skall denna säljas för panträttshavarens

fordran eller för fordran som har lika eller bättre rätt, får han även indraga fastighet som svarar för inteckningen först efter den fastighet som skall säljas.

Yrkande om indragning skall framställas hos kronofogdemyndigheten senast vid bevakningssammanträdet. Fastighetens ägare skall beredas tillfälle att yttra sig över yrkandet. Bevakningssammanträde och auktion skall inställas och nya tider sättas ut, om det behövs för att yrkandet skall hinna prövas.

Bifalls yrkandet, anses den indragna fastigheten utmätt när beslutet meddelas. Den får ej säljas innan beslutet har vunnit laga kraft.

50 § Om en av flera gemensamt intecknade fastigheter skall säljas på auktion, skall fordran med panträtt på grund av den gemensamma inteckningen upptagas i sakägarförteckningen med det belopp för vilket fastigheten svarar i förhållande till de andra fastigheterna. Beloppet skall betalas kontant, om ej annat avtalas mellan köparen och den som enligt sakägarförteckningen är betalningsberättigad.

51 § Om samtliga fastigheter som besväras av gemensam inteckning skall säljas på auktion och förhållande som anges i 52 § andra stycket ej föreligger, upprättas gemensam sakägarförteckning för fastigheterna. Rättighet i någon av fastigheterna skall härvid anses upplåten i dem alla. Vid auktionen ropas fastigheterna ut gemensamt.

52 § Skall flera av gemensamt intecknade fastigheter men ej alla säljas på auktion, gäller 53–55 §§.

När samtliga fastigheter som besväras av gemensam inteckning skall säljas, gäller likaledes 53–55 §§, om

1. fastigheterna har olika ägare,
2. någon av fastigheterna med stöd av 49 § har indragits i försäljningen,
3. någon av fastigheterna endast i andra hand svarar för gemensam inteckning,
4. någon av fastigheterna besväras av särskild inteckning,
5. någon fastighets ansvar för gemensam inteckning ej avser inteckningens hela belopp,
6. det yrkas av innehavare av sådan rättighet i någon av fastigheterna som ej skall bestå oavsett om fastigheten säljs, eller
7. det i annat fall yrkas av ägare eller borgenär vars rätt kan bero därav.

Yrkande som avses i andra stycket 6 eller 7 skall framställas senast vid bevakningssammanträdet.

53 § Särskild sakägarförteckning skall upprättas för varje fastighet som skall säljas. Förteckningen upprättas som om försäljningen hade begärts på grund av den bästa gemensamma inteckningen, om ej exekutionsfordringen har bättre rätt. Fordran med panträtt på grund av gemensam inteckning upptas för varje fastighet med det belopp för vilket fastigheten svarar i förhållande till de andra fastigheterna. Kan ansvaret komma att vid försäljningen vidgas härutöver, skall det anmärkas. Beträffande fastighet som svarar endast i andra hand anges om sådant ansvar kan ifrågakomma.

När fastighet har indragits i försäljningen enligt 49 §, skall vid beräkning av tillägg enligt 6 kap. 3 § jordabalken anses som om fastigheten hade utmätts samtidigt med den ursprungligen utmätta fastigheten.

54 § Vid auktionen skall fastigheterna ropas ut var för sig. Därefter skall de ropas ut gemensamt, om de har samma ägare. Efterföljande gemensamt utrop skall även eljest äga rum, om full betalning ej har uppnåtts för fordran för vilken samtliga fastigheter svarar eller fastigheternas ägare är ense om att de skall ropas ut gemensamt.

Uppnås vid gemensamt utrop högre bud än summan av buden vid de särskilda utropen, skall budet vid det gemensamma utropet ha företräde. Den köpeskillning som har bjudits vid det gemensamma utropet skall fördelas på fastigheterna efter de värden som har åsatts dem i målet. Fastighets andel i den gemensamma köpeskillningen utgör dock minst vad som har bjudits för den fastigheten vid särskilt utrop. Har någon av fastigheterna ropats ut med tillbehör som ej ingick i det värde efter vilket dess andel i köpeskillningen skall beräknas eller ropats ut utan tillbehör som omfattades av nämnda värde, skall den fastighetens värde vid tillämpningen av det sagda jämkas efter vad som påkallas av nämnda förhållande. Uppgår i fråga om någon av fastigheterna dess andel i köpeskillningen och andra tillgängliga medel ej till skyddsbeloppet och skall därför frågan om den fastighetens försäljning förfalla, skall de övriga fastigheterna ropas ut gemensamt.

Uppnås ej bud som förslår till betalning av någon del av exekutionsfordringen, får ej någon av fastigheterna säljas.

Har fastighet indragits i försäljningen med stöd av 49 §, skall den ursprungligen utmätta fastigheten ropas ut först. Om därvid ej uppnås bud som förslår till betalning av någon del av exekutionsfordringen, får fastigheten ej säljas. Blir den ej såld, skall ej heller den indragna fastigheten säljas.

Fastighet som endast i andra hand svarar för fordran med panträtt på grund av gemensam inteckning får ej säljas för den fordringen innan det har visat sig att betalning ej kan utgå ur den fastighet som svarar i första hand. I andra hand ansvarig fastighet får ej heller säljas, om dess ägare eller annan sakägare betalar den brist för vilken fastigheten skall svara eller ställer säkerhet för beloppet. Gemensamt utrop av fastigheterna behöver ej ske annat än om särskilda skäl föreligger.

55 § Om rättighet har förbehållits vid särskilt utrop, skall förbehållet gälla även vid efterföljande gemensamt utrop. Har rättigheten ej förbehållits vid det särskilda utropet, tillämpas 39 § även vid det gemensamma utropet.

Vid tillämpning av 40 § skall prövningen huruvida avsevärt högre köpeskillning kan uppnås avse den sammanlagda köpeskillningen för samtliga fastigheter som har ropats in vid auktionen.

Handpenning skall lämnas efter varje inrop, även om inropad fastighet skall ropas ut på nytt. Om inropet ej skall bestå, återlämnas handpenningen.

Fordran som på grund av gemensam inteckning är förenad med panträtt i såld fastighet betalas kontant, om ej köparen och den som enligt sakägarförteckningen är betalningsberättigad avtalar annat.

Fortsatt inteckningsansvar

56 § Sådant förordnande av kronofogdemyndigheten om fortsatt inteckningsansvar som avses i 6 kap. 12 § jordabalken får meddelas på begäran

av köparen.

Har fastighet sålts i fall som avses i 6 kap. 12 § andra stycket andra eller tredje meningen jordabalken, får förordnande om fortsatt inteckningsansvar meddelas beträffande gemensam inteckning som besvärar fastigheten endast om fastigheten i förhållande till de andra gemensamt intecknade fastigheterna svarar för hela inteckningen och den fordran som är förenad med panträtt på grund av inteckningen har blivit täckt. Om medel som har influtit genom särskild försäljning av tillbehör utfaller på pantbrevets belopp, får förordnande ej meddelas beträffande motsvarande del av inteckningen.

Begäran om förordnande enligt denna paragraf skall framställas senast vid sammanträdet för köpeskillings fördelning. Därvid skall pantbrevet inges, om det ej förut är tillgängligt för kronofogdemyndigheten.

Försäljning under hand

57 § Utmätt fastighet får säljas under hand, om försäljning i sådan ordning finnes mera ändamålsenlig än försäljning på auktion och det är tillförlitligt utrett vilka fordringar och rättigheter som belastar fastigheten.

Innan fastigheten bjuds ut till försäljning under hand skall ägaren och sökanden beredas tillfälle att yttra sig.

58 § Vid försäljning under hand skall köparen åläggas att svara för alla fordringar som på grund av panträtt, utmätning eller eljest är förenade med förmånsrätt i fastigheten och för förrättningskostnaderna, i den mån ej borgenär kan erhålla betalning ur andra tillgängliga medel eller avstår från förmånsrätt i fastigheten eller sökanden medger att försäljning får ske utan att förrättningskostnaderna blir täckta. Rätt på grund av ägarhypotek anses ej som fordran.

Fordran som är förfallen till betalning skall betalas kontant, om ej köparen visar att han har avtalat annat med borgenären eller betalning skall utgå ur särskilt tillgängliga medel. Om ej sökanden har avstått från täckning av förrättningskostnaderna, skall vad som behövs för sådan täckning betalas kontant.

Före försäljningen upplåten rättighet som grundas på skriftlig handling skall förbehållas. I fråga om sådan rättighet gäller vad som sägs i 47 §.

Köparen skall lämna handpenning enligt vad som föreskrivs i 35 § i fråga om inrop på auktion. Återstoden av den kontanta köpeskillingen skall betalas senast fyra veckor efter det att köpehandling har upprättats. Försummas det, är köpet ogiltigt.

Blir köpet ogiltigt, gäller bestämmelserna i 43 § om handpenning. Vad som sägs om auktion i 43 § första stycket gäller även försäljning under hand.

I övrigt bestämmer kronofogdemyndigheten köpevillkoren.

59 § Försäljningen sker genom upprättande av köpehandling som underskrivs av kronofogdemyndigheten och köparen.

Försäljningsvillkoren skall godkännas av ägaren. Har försäljningen föregåtts av auktion utan att därvid godtagbart inrop har skett, behövs dock ej godkännande, om försäljningen sker på gynnsammare villkor.

Om ägaren ej har godkänt försäljningsvillkoren, skall han genast underättas om försäljningen.

60 § Har köparen fullgjort sin betalningsskyldighet enligt 58 § fjärde stycket och har försäljningen vunnit laga kraft, utfärdar kronofogdemyndigheten köpebrev.

Bestämmelserna i 48 § gäller också i fråga om försäljning under hand.

61 § Säljs ej egendomen under hand, skall den bjudas ut till försäljning på auktion, om ej sökanden avstår därifrån.

Försäljning av villkorlig rätt till fastighet eller av andel i fastighet m.m.

62 § Bestämmelserna i 3–61 §§ gäller i tillämpliga delar även när utmätning av fast egendom har skett medan gäldenärens rätt är villkorlig och när utmätning av fast egendom ej har avsett hel fastighet, om ej annat följer av 63–68 §§.

63 § Har, i fall då överlåtelse av fastighet är beroende av villkor, fastigheten blivit utmätt för fordran hos överlåtaren, får försäljning ej ske förrän det visar sig om villkoret uppfylls.

Vad som sägs i första stycket gäller också om del av fastighet genom överlåtelse har kommit i särskild ägares hand och fastigheten har blivit utmätt för fordran hos överlåtaren innan fastighetsbildning som enligt lag utgör villkor för överlåtelsens giltighet har kommit till stånd. Skulle det medföra betydande tidsutdräkt att avvakta huruvida fastighetsbildningen kommer till stånd, får dock fastigheten säljas med förbehåll för den rätt som tillkommer förvärvaren. Försäljningen omfattar då även gäldenärens rätt mot förvärvaren. Köparen svarar för gäldenärens skyldigheter mot förvärvaren.

64 § Har, i fall då förvärv av fastighet eller del av fastighet är beroende av villkor, egendomen blivit utmätt för fordran hos förvärvaren, skall kronofogdemyndigheten bjuda ut gäldenärens rätt till egendomen till försäljning i den ordning som gäller för exekutiv försäljning av utmätt rättighet. Kommer försäljning till stånd, svarar köparen för gäldenärens skyldigheter mot sin fångesman. Ansökan om inteckning, som har gjorts samma dag som utmätningen eller senare, förfaller genom försäljningen, om ej kronofogdemyndigheten på begäran av köparen förordnar annat.

Kan det utan betydande tidsutdräkt avvaktas om det för förvärvet gällande villkoret uppfylls, kan anstånd med försäljningen medges tills det visar sig om så blir fallet. Uppfylls villkoret, sker försäljning i den ordning som i allmänhet gäller för exekutiv försäljning av fast egendom.

När försäljning som har skett enligt första stycket har vunnit laga kraft och köparen har fullgjort sin betalningsskyldighet, utfärdar kronofogdemyndigheten köpehandling.

65 § Bestämmelserna i 63 och 64 §§ gäller ej, om den fordran för vilken utmätning har skett var förenad med särskild förmånsrätt i fastigheten.

66 § Om villkoret uppfylls i fall som avses i 63 § eller om förvärvet går åter i fall som avses i 64 § andra stycket, skall kronofogdemyndigheten driva in eller bjuda ut till försäljning vad som därefter tillkommer gäldenären och omfattas av utmätningen. Härvid tillämpas den ordning som enligt 8 och 9 kap. gäller i fråga om utmätt fordran eller rättighet.

67 § Har endast andel i fastighet blivit utmätt men skall enligt 8 kap. 8 § hela fastigheten säljas på auktion, skall av sakägarförteckningen framgå vilka fordringar och rättigheter som belastar varje särskild andel. Skyddsbeloppet skall bestämmas så att fordringar, som gäller i den först utmätta andelen enbart eller i nämnda andel jämte annan andel och som har bättre rätt än exekutionsfordringen, samt förrättningskostnaderna blir fullt täckta.

Är någon av delägarna i konkurs, får borgenär utöva anslutningsrätt enligt 13 § även om han har förmånsrätt endast i andel av fastigheten.

68 § När andel i fastighet har sålts enligt 8 kap. 9 § andra stycket och försäljningen har vunnit laga kraft samt köparen har fullgjort sin betalningsskyldighet, utfärdar kronofogdemyndigheten köpebrev.

Särskild bestämmelse beträffande allmänna mål

69 § Bestämmelserna i 11 § gäller ej i allmänt mål.

13 kap. Redovisning av influtna medel

Allmänna bestämmelser om redovisning

1 § Medel som har influtit till kronofogdemyndigheten i mål om utmätning skall redovisas så snart som möjligt. Är influtet belopp ringa och kan det antagas att ytterligare medel kommer att inflyta i målet, får det avvaktas.

2 § Vad som sägs i detta kapitel om influtna medel gäller även ränta som utgår på medlen till och med den i 6 § angivna fördelningsdagen. Ränta på belopp som inestår därefter tillkommer den som är berättigad till beloppet.

3 § När köpare har ställt säkerhet för handpenning och köpeskillingen ej betalas inom föreskriven tid, skall kronofogdemyndigheten taga säkerheten i anspråk, om det behövs för betalning av vad köparen har att svara för. Motsvarande gäller, när annan sakägare enligt 12 kap. 39 eller 54 § har ställt säkerhet för belopp som skall redovisas.

Fördelning

4 § För fördelning av influtna medel skall kronofogdemyndigheten hålla fördelningssammanträde, när det är föreskrivet i balken eller när det i annat fall är oklart hur medlen skall fördelas.

Sammanträde som ej har blivit utsatt i samband med kungörande av auktion skall kungöras särskilt, om det är behövligt med hänsyn till okända sakägare eller av annat skäl. Kungörande skall ske i god tid och på lämpligt sätt. Sökanden, gäldenären och andra kända sakägare skall kallas till sammanträdet.

5 § Vid fördelningssammanträde skall kronofogdemyndigheten redogöra

för vad som skall fördelas och för de fordringar som har anmälts eller skall beaktas utan anmälan.

6 § Fordran som skall beaktas upptas med det belopp till vilket den uppgår på fördelningsdagen. Som fördelningsdag anses härvid den dag till vilken fördelningssammanträde är utsatt, även om hinder möter att då verkställa fördelningen. När sammanträde ej hålls, anses den dag då kronofogdemyndighetens beslut meddelas som fördelningsdag.

Begär borgenär betalning för fordran som ej har anmälts i tid, skall utdelning utgå av överskott, om sådant uppkommer.

7 § Är fordran eller därmed förenad förmånsrätt beroende av villkor eller tvistig eller är förmånsrätt beroende av att sökt inteckning beviljas, skall kronofogdemyndigheten avsätta vad som belöper på fordringen i avvaktan på att villkoret uppfylls eller förfaller eller att tvisten eller frågan om inteckning blir slutligt avgjord. Avsättning skall dock ej ske i fall då tvist skall prövas enligt tredje stycket.

Borgenär vars fordran eller förmånsrätt är tvistig skall, om det ej av särskilda skäl är obehövt, föreläggas att inom en månad från det att föreläggandet delgavs honom väcka talan om rätten till medlen mot sakägare som medlen skall tillkomma om borgenärens anspråk faller bort. Efterkommer borgenären ej föreläggandet, har han förlorat sin rätt till medlen, om ej motparten inom den angivna tiden har väckt talan mot borgenären.

Kan fördelningen ej utan betydande olägenhet för parterna avslutas utan att tvisten har blivit avgjord, skall kronofogdemyndigheten själv pröva tvisten, om det är ändamålsenligt. Därvid gäller vad som sägs i 2 kap. 22 och 23 §§.

Vad som belöper på fordran som är förenad med förmånsrätt på grund av betalningssäkring skall avsättas i avvaktan på att fordringen fastställs och förutsättningar för indrivning inträder eller att beslutet om betalningssäkring hävs.

8 § När medel avsätts enligt 7 §, skall kronofogdemyndigheten ange hur det skall förfaras med dem om fordringen faller bort helt eller delvis.

9 § Om alla berörda sakägare är ense om hur medlen skall fördelas, skall fördelningen ske i enlighet därmed.

Särskilda bestämmelser beträffande registrerat skepp, registrerat luftfartyg m.m. och fast egendom

10 § När registrerat skepp, registrerat luftfartyg, intecknade reservdelar till luftfartyg eller fastighet har sålts på auktion, skall behållen avkastning av egendomen, ersättning som har influtit med anledning av misslyckat försök att sälja egendomen och tillskott som någon har betalat för att bevara sin rätt vid försäljningen fördelas tillsammans med köpeskillingen för egendomen. Medel som har influtit genom särskild försäljning av tillbehör till fastighet skall fördelas samtidigt som köpeskillingen för fastigheten.

Fördelningen skall ske i enlighet med sakägarförteckningen, om det ej framgår att fordran understiger vad som anges i förteckningen. Angående begränsning av inteckningshavares rätt vid försäljning av intecknade

reservdelar till luftfartyg finns föreskrift i 11 kap. 3 § tredje stycket.

Utdelning för fordran som ej har tagits upp i förteckningen utgår endast av överskott, om sådant uppkommer.

11 § Bestämmelserna i 10 § första stycket gäller också när fastighet har sålts under hand. Medlen skall fördelas i första hand enligt köpevillkoren och i övrigt enligt de grunder som gäller för upprättande av sakägarförteckning.

12 § Avbryts förfarandet i fråga om egendom som avses i 10 § utan att egendomen har blivit såld, skall influtna medel fördelas enligt vad som sägs där, om sakägarförteckning har upprättats, och i annat fall enligt de grunder som gäller för upprättande av sådan förteckning. Annan borgenär än sökanden har dock ej rätt att få betalning ur medlen för annat än ränta och kostnader, om hans fordran är förenad med panträtt på grund av inteckning.

När tillbehör till fastighet har sålts för sig, skall borgenär, som ej har avstått från betalning, få utdelning med tillämpning av 12 kap. 16 §, även om fastigheten ej säljs.

Avräkning

13 § Medel som tillkommer borgenär skall avräknas på ränta och annan biförpliktelse före fordrans kapitalbelopp, om ej borgenären har yrkat annat före fördelningen eller, om fördelning ej äger rum, före utbetalningen.

Om ordningen mellan fordrans kapitalbelopp och biförpliktelser när registrerat skepp, registrerat luftfartyg, intecknade reservdelar till luftfartyg eller fastighet har utmätts finns bestämmelser i 10 kap. 11 § första stycket, 11 kap. 1 § och 12 kap. 26 § första stycket.

Utbetalning

14 § Medel får ej betalas ut utan att säkerhet ställs, om

1. utmätning har skett med stöd av 3 kap. 5 § 1 eller 6 § och exekutionstiteln ej har vunnit laga kraft eller utmätning har skett på grund av bevis i mål om betalningsföreläggande att utmätning får äga rum och gäldenären har sökt återvinning.

2. utmätning har skett hos dödsbo för fordran som ej var förenad med särskild förmånsrätt i egendomen och den tid som anges i 8 kap. 6 § första stycket ej har gått till ända.

3. rätten till medlen är beroende av besvär som har anförts över utmätningen eller den utmätta egendomens försäljning eller av talan som avses i 4 kap. 20–22 eller 26 §.

4. fördelning som har skett vid fördelningssammanträde ej har vunnit laga kraft.

5. i annat fall tvist råder om vem som är betalningsberättigad.

15 § Har medel avsatts enligt 7 § första stycket på grund av tvist och har tvisten prövats av domstol, får den vinnande parten mot säkerhet lyfta medlen utan hinder av att avgörandet ej har vunnit laga kraft. I annat fall

får medel som har avsatts enligt 7 § första stycket, om skäl föreligger, mot säkerhet betalas ut till den borgenär för vilken de har avsatts eller, om denne ej vill lyfta medlen, till den som i andra hand är berättigad till dem.

16 § Besvär över verkställd fördelning hindrar ej att belopp som ej berörs av besvären betalas ut.

17 § När medel betalas ut, skall iakttagas vad som i allmänhet gäller om skyldighet för borgenär att förete eller återställa fordringsbevis eller säkerhet som har lämnats för fordran.

Pantbrev i skepp eller fastighet, vilket utgör säkerhet för fordran på vilken betalning har utfallit, skall företes även om borgenären ej är skyldig att återställa pantbrevet, om ej kronofogdemyndigheten finner skäl att medge undantag. Detsamma gäller skuldebrev som är intecknat i annan egendom, när skyldighet att förete eller återställa skuldebrevet ej följer redan av första stycket.

När köparen åberopar att den som enligt sakägarförteckning är berättigad till betalning har medgivit honom avräkning på köpeskillingen, gäller vid kronofogdemyndighetens prövning av överenskommelsen vad som föreskrivs i första och andra styckena.

18 § Om borgenär för vilken utdelning har beräknats ej inom ett år från det att fördelningen har vunnit laga kraft förete fordringsbevis eller i övrigt fullgör vad som krävs enligt 17 § för att han skall få lyfta medlen, får dessa mot säkerhet betalas ut till den som i andra hand är berättigad till dem, om ej särskilda skäl föreligger.

19 § Om alla berörda sakägare medger att belopp betalas ut utan säkerhet när sådan annars krävs, skall det ske.

20 § Ändras beslut om fördelning eller utbetalning, skall kronofogdemyndigheten på begäran utsöka vad som skall betalas tillbaka. Härvid får ställd säkerhet tagas i anspråk. Motsvarande gäller, om medel som någon har fått lyfta enligt 14 eller 15 § skall tillkomma annan sakägare eller om borgenär har fått lyfta medel enligt 18 § och den som har bättre rätt till medlen anmäler sig och fullgör vad som krävs för betalning till honom.

Särskilda bestämmelser beträffande allmänna mål

21 § Bestämmelserna i 1, 13, 14 och 20 §§ gäller ej i fråga om sökanden i allmänt mål. I sådant mål gäller ej heller 4–6 §§, 7 § första–tredje styckena, 8 och 9 §§ annat än om fördelning skall ske med enskild borgenär eller om det är särskilt föreskrivet att fördelningssammanträde skall hållas. Bestämmelsen i 7 § tredje stycket får ej tillämpas i allmänt mål, om sökandens fordran berörs av tvisten.

14 kap. Verkan av exekutiv försäljning m.m.

1 § Exekutiv försäljning ger köparen samma rätt till den sålda egen-

domen som frivillig försäljning, om ej annat följer av vad som sägs i detta kapitel.

2 § När utmätning av viss egendom ger företrädare framför överlåtelse av egendomen, gäller det till förmån även för den som förvärvar egendomen vid exekutiv försäljning. Detsamma gäller, när tredje man efter föreläggande enligt 4 kap. 20 § eller 26 § jämförd med 20 § har förlorat sin rätt mot sökanden.

3 § Har exekutiv försäljning av registrerat skepp vunnit laga kraft och köpeskillingen erlagts skall, om gäldenären ej var rätt ägare, köparens förvärv dock gälla, såvida gäldenärens åtkomst var inskriven när försäljningen ägde rum.

När exekutiv försäljning av fast egendom har vunnit laga kraft och köpeskillingen har erlagts, har den som åberopar annat förvärv av egendomen från gäldenären eller någon hans företrädare förlorat sin rätt mot köparen. Även den som åberopar att gäldenärens eller någon hans företrädares åtkomst var ogiltig eller av annat skäl ej gällde mot rätte ägaren har förlorat sin rätt mot köparen, om lagfart var beviljad för gäldenären när den exekutiva försäljningen ägde rum.

4 § Om exekutivt såld egendom frångår köparen därför att gäldenären ej var rätt ägare, är gäldenären skyldig att ersätta köparen dennes skada med sammanlagda beloppet av vad som har gått till betalning av fordran mot gäldenären och har betalats ut till denne. Har gäldenären uppsåtligen eller av vårdslöshet vållat köparens skada, är han skyldig att ersätta skadan utan sådan begränsning.

Borgenär, som ej var i god tro när han mottog betalning, är skyldig att solidariskt med gäldenären ersätta köparen dennes skada med det belopp som han har erhållit i betalning. Har borgenären uppsåtligen eller av vårdslöshet vållat köparens skada, är han skyldig att ersätta skadan utan sådan begränsning.

5 § När exekutiv försäljning medför att tredje man förlorar sin äganderätt till den sålda egendomen, gäller i fråga om tredje mans rätt till ersättning för liden skada vad som sägs i 4 § om köparens rätt till ersättning av gäldenären och borgenär. Motsvarande gäller, när indrivning av utmätt fordran medför att tredje man förlorar sin rätt till fordringen.

6 § Har tredje man enligt 3 § första stycket förlorat sin rätt till här i riket registrerat skepp, är han berättigad till ersättning av staten enligt samma bestämmelser som gäller när sådan ersättning skall utgå med anledning av att ägarens rätt har gått förlorad genom frivillig försäljning. Motsvarande gäller, när tredje man enligt 3 § andra stycket andra meningen har förlorat sin rätt till fast egendom.

Har staten utgivit ersättning enligt första stycket, inträder staten i tredje mannens rätt enligt 5 §.

15 kap. Införsel

Allmänna bestämmelser

1 § Införsel får äga rum för

1. underhållsbidrag enligt giftermålsbalken eller föräldrabalken,
2. bidrag som tillkommer kommun för barns vård enligt 72 § andra stycket barnavårdslagen (1960:97) eller till hjälptagares försörjning enligt 40 § lagen (1956:2) om socialhjälp,
3. skatter och allmänna avgifter i fall som särskilt föreskrivs samt böter och viten.

2 § Genom införsel får tagas i anspråk

1. arbetstagares lön, vare sig den utgår som tidlön, ackordslön, provision eller annan gottgörelse,
2. annan ersättning för arbetsinsats av gäldenären, om dennes ställning är jämförlig med en arbetstagares,
3. periodiskt vederlag för utnyttjande av patent, rätt till litterärt eller konstnärligt verk eller annan sådan rättighet eller för överlåtelse av rörelse,
4. belopp som utgår som pension eller livränta,
5. sjukpenning eller annan dagersättning, som utgår på grund av sjukdom eller olycksfall eller av annan sådan anledning.

För vissa fall när skälig lön ej utgår för gäldenärens arbete gäller enligt 19 § särskilda bestämmelser.

3 § Införsel får ej äga rum när gäldenären är dödsbo eller annan juridisk person.

4 § Vad som föreskrivs om införsel i lön gäller även införsel i annan förmån, om ej annat anges. Bestämmelser om arbetsgivare gäller därvid den som utger förmånen.

Särskilda förutsättningar för införsel

5 § Införsel för underhållsbidrag får ej ske utan att bidragsbelopp som får tagas ut enligt andra stycket utestår obetalt eller att gäldenären vid två eller flera tillfällen under de två senaste åren före införselbeslutet har underlåtit att betala i rätt tid och det finns anledning antaga att detta skall upprepas.

Genom införsel får tagas ut endast bidragsbelopp som har förfallit till betalning tidigast två år före början av den kalendermånad under vilken verkställigheten skall ske.

Genom införsel får ej tagas ut annat bidragsbelopp än sådant som är förfallet när verkställighet skall ske eller som förfaller näst därefter.

I fråga om införsel i sjukpenning eller annan dagersättning som avses i 2 § första stycket 5 skall vid tillämpning av andra och tredje styckena i denna paragraf innehållandet anses ske varje dag för vilken ersättning utgår.

6 § Införsel för kommuns fordran på bidrag får ej avse annat bidrag än sådant som belöper på tid efter det att beloppet har fastställts eller, när fastställelsen har skett på ansökan, efter det att ansökningen gjordes.

Vid införsel för kommuns fordran på bidrag tillämpas bestämmelserna i 5 §.

Förfarandet

7 § Införsel söks hos den kronofogdemyndighet i vars distrikt gäldenären har sitt hemvist. Har gäldenären ej hemvist här i riket, görs ansökningsen där arbetsgivaren finns.

8 § Innan beslut om införsel meddelas skall gäldenären beredas tillfälle att yttra sig, om det kan ske utan avsevärd tidsutdräkt. Gäldenären behöver dock ej höras när han byter anställning och beslut skall meddelas om införsel hos den nye arbetsgivaren, om ej särskilda skäl föreligger.

9 § Kronofogdemyndigheten bestämmer dels hur mycket som högst får innehållas vid varje avlöningstillfälle (införselbeloppet), dels ett belopp som skall förbehållas gäldenären för eget underhåll och familjens behov samt till fullgörande av betalningsskyldighet till annan som vid införsel har lika rätt som sökanden eller bättre rätt än denne (förbehållsbeloppet).

Förbehållsbeloppet bestäms med ledning av bestämmelserna om existensminimum i 50 § 2 mom. kommunalskattelagen (1928:370) och anvisningarna till nämnda paragraf.

Är fråga om införsel i sjukpenning eller annan dagersättning som avses i 2 § första stycket 5, bestäms införselbeloppet och förbehållsbeloppet per dag.

10 § Vid införsel för engångsbelopp i fall som avses i 1 § 1 eller 2 skall kronofogdemyndigheten vid behov fördela beloppet på skilda poster efter vad som är skäligt med hänsyn till den tid för vilken beloppet är avsett och övriga omständigheter. De särskilda posterna anses vid tillämpning av införseln förfallna enligt vad som sålunda har bestämts.

11 § Om särskilda skäl föreligger, får kronofogdemyndigheten ålägga arbetsgivaren att anpassa sättet för lönens utbetalande så att införsel kan verkställas i därför lämpad ordning.

12 § Beslut om införsel skall ändras, om anledning föreligger. Innan ändring beslutas skall den part som ändringen går emot beredas tillfälle att yttra sig, om ej det är uppenbart obehövt eller beslutet ej kan uppskjutas.

Beslut om införsel för bidrag som avses i 1 § 1 eller 2 skall hävas, om gäldenären betalar förfallna bidrag och det finns anledning antaga att bidragsskyldigheten skall fullgöras för framtiden.

13 § Kronofogdemyndigheten skall underrätta arbetsgivaren angående beslut om införsel och i fråga som avses i 11 eller 12 §.

Företrädesordning

14 § Införsel för underhållsbidrag har företräde framför skatteavdrag. Vid annan införsel har skatteavdraget företräde.

15 § Är fråga om införsel för fordringar som är upptagna under skilda punkter i 1 §, har de inbördes företräde efter nummerordningen.

Vid samtidig införsel för två eller flera underhållsberättigade fördelas innehålllet belopp efter de löpande bidragens storlek. Om mera har innehållits än som svarar mot de löpande bidragen, har bidrag som har stått ute längre företräde vid fördelningen av det överskjutande beloppet.

Delbetalning, som inflyter på viss underhållsberättigads fordran, avräknas i första hand på det belopp som har stått ute längst och alltjämt kan tagas ut genom införsel.

Av fordringar som avses i 1 § 2 har vad som har stått ute längst företräde.

16 § Bor gäldenären varaktigt tillsammans med sin make och överstiger underhållsbidrag till maken eller till makarnas barn vad som skäligen bör tillkomma den underhållsberättigade, får bidraget vid tillämpning av 15 § jämkas med hänsyn till annan fordran för vilken införsel äger rum samtidigt. Föreligger särskilda skäl, får sådan jämkning ske även av annat underhållsbidrag, om detta uppenbart överstiger vad som skäligen behövs för den underhållsberättigades försörjning.

Bestämmelserna i första stycket gäller också när skatteavdrag eller utmätning ej kan äga rum till följd av införsel för underhållsbidrag som avses där.

Har gäldenären rätt till avdrag på underhållsbidrag enligt 7 kap. 4 § föräldrabalken, får belopp som på grund härav tillgodoräknas honom ej tagas i anspråk genom införsel för fordran, som tillkommer annan än den underhållsberättigade eller någon som har inträtt i dennes rätt.

17 § Införsel går före utmätning.

Har införsel för viss fordran beviljats i vederlag som avses i 2 § första stycket 3 eller i pension eller livränta och blir därefter rättigheten som sådan utmätt för annan fordran, har införselfordringen företräde till betalning ur vad som inflyter till följd av utmätningen. I fråga om fordran som avses i 1 § 1 eller 2 gäller det nu sagda bidragsbelopp som har förfallit till betalning när beslut om utmätning meddelas eller förfaller näst därefter.

Belopp som har innehållits genom införsel får ej utmätas för annan fordran hos gäldenären.

18 § Införsel får äga rum utan hinder av att gäldenären är i konkurs, i den mån ej lön eller annat som införseln gäller skall ingå i konkursboet enligt 27 § konkurslagen (1921:225).

Arbetsgivares skyldigheter

19 § Bestämmelserna i 7 kap. 16–18 §§ har motsvarande tillämpning i mål om införsel.

Verkan av införsel

20 § När införsel har beviljats, får gäldenären ej förfoga över sin rätt genom överlåtelse eller på annat sätt så att verkställigheten hindras eller försvåras, om ej kronofogdemyndigheten efter hörande av sökanden medger det av särskilda skäl.

21 § Har medel innehållits för fordran som avses i 1 § 2 eller 3, är gäldenären ej längre betalningsskyldig för den del av fordringen som motsvaras av innehållet belopp, även om det ej kan tagas ut hos arbetsgivaren. Detsamma gäller när medel har innehållits för fordran som avses i 1 § 1, om fordringen tillkommer allmän försäkringskassa enligt 15 § lagen (1964:143) om bidragsförskott.

Redovisning och fördelning

22 § Medel som har influtit genom införsel för fordran som avses i 1 § 1 eller 2 skall redovisas skyndsamt, dock ej förrän det bidrag som medlen avser är förfallet.

Har införsel för fordran som avses i 1 § 1 ägt rum på grund av dom eller beslut som ej äger laga kraft eller får verkställas som lagakraftägende dom, får medlen ej betalas ut utan att säkerhet ställs.

23 § Tvist om fördelningen av influtna medel hindrar ej att utbetalning sker i enlighet med kronofogdemyndighetens beslut, om ej särskilda skäl föreligger.

24 § Ändras beslut om fördelning eller utbetalning, skall kronofogdemyndigheten på begäran utsöka vad som skall betalas tillbaka.

Straffbestämmelse

25 § Arbetsgivare, som uppsåtligen eller av oaktsamhet underlåter att inom föreskriven tid tillställa kronofogdemyndigheten belopp som skulle ha innehållits enligt beslut om införsel, döms till böter.

16 kap. Annan verkställighet

Avhysning

1 § Verkställighet av förpliktelse för tidigare ägare eller nyttjanderätts-havare att flytta från fast egendom, bostadslägenhet eller annat utrymme i byggnad (avhysning) söks hos den kronofogdemyndighet i vars distrikt svaranden har sitt hemvist. Avhysning får även sökas hos kronofogdemyndigheten i det distrikt där verkställigheten skall ske.

2 § Innan avhysning sker skall svaranden beredas tillfälle att yttra sig. Är han bosatt utomlands, får detta ske genom att underrättelse om den sökta åtgärden sänds till honom med posten under hans utländska adress.

Saknar svaranden känt hemvist och har det ej kunnat klarläggas var han uppehåller sig, får avhysning ske utan hinder av att han ej har beretts tillfälle att yttra sig.

3 § Avhysning skall genomföras så att skälig hänsyn tas till såväl sökandens intresse som svarandens situation.

Om möjligt skall avhysning ske inom fyra veckor från det att behövliga handlingar kom in till kronofogdemyndigheten.

Avhysning får ske tidigast en vecka från det att svaranden bereddes tillfälle att yttra sig eller, om svaranden är bosatt utomlands, två veckor från det att underrättelse sändes till honom.

4 § Om det behövs av hänsyn till svaranden får kronofogdemyndigheten medge anstånd med avhysningen under högst två veckor från utgången av den tid som anges i 3 § andra stycket. Föreligger synnerliga skäl får anståndet utsträckas till högst fyra veckor, om skälig ersättning betalas för hela den anståndstid som har medgivits av myndigheten.

Har på grund av 3 § tredje stycket hinder mött att genomföra avhysningen inom den tid som anges i 3 § andra stycket, skall anståndstiden räknas från den dag då förrättningen tidigast hade kunnat äga rum.

5 § Lämnar sökanden anstånd med avhysningen och varar anståndet över sex månader från dagen för ansökningen, skall denna förklaras förfallen, om ej särskilda skäl föranleder att ytterligare anstånd godtas.

6 § Kronofogdemyndigheten skall vid behov ombesörja transport av egendom som skall bortföras, hyra utrymme för förvaring av egendomen och vidtaga andra liknande åtgärder som föranleds av avhysningen.

Innan åtgärd enligt första stycket vidtas, skall parterna underrättas, om det kan ha betydelse för dem.

7 § Skall avhysning ske från annat än bostad och underlåter svaranden att ta hand om egendomen och kan ej heller lämpligt förvaringsutrymme anskaffas, får kronofogdemyndigheten förordna att egendomen skall säljas. Kan egendomen antagas sakna försäljningsvärde, får i stället förordnas att den skall förstöras. Egendom som tillhör tredje man får säljas eller förstöras endast om denne underlåter att själv ta hand om egendomen.

Innan förordnande enligt första stycket meddelas skall svaranden och, om egendomen tillhör tredje man, denne beredas tillfälle att yttra sig. Härvid tillämpas 2 §.

Försäljning äger rum i den ordning som gäller för utmätt lös egendom i allmänhet. Bestämmelsen i 9 kap. 4 § första stycket gäller dock ej.

8 § Avhysning får genomföras även mot inneboende eller annan tredje man som hindrar sökanden i utövningen av hans rätt, om det är uppenbart att tredje mannen saknar fog att motsätta sig verkställigheten. När anledning föreligger skall kronofogdemyndigheten om möjligt i förväg underrätta tredje mannen om avhysningen.

Anstånd som sägs i 4 § får meddelas, om det behövs av hänsyn till tredje mannen.

9 § Om det anses lämpligt och sökanden medger det, får kronofogdemyndigheten förelägga svaranden att själv fullgöra sin förpliktelse att flytta. Därvid tillämpas 2 §, 3 § första och tredje styckena samt 5 och 8 §§.

Verkställighet i annat fall

10 § Verkställighet i annat fall än som avses i 1 § av förpliktelse som ej avser betalningsskyldighet samt verkställighet av beslut om kvarstad eller annan säkerhetsåtgärd söks hos den kronofogdemyndighet i vars distrikt svaranden har sitt hemvist eller egendom som är i fråga finns eller där verkställigheten annars med fördel kan äga rum.

11 § Innan verkställighet som ej avser kvarstad eller annan säkerhetsåtgärd sker skall svaranden underrättas. Om saken är brådskande, får dock kronofogdemyndigheten genast vidtaga behövlig åtgärd. Så snart som möjligt skall prövas om åtgärden skall bestå.

12 § Verkställighet som ej avser kvarstad sker genom att kronofogdemyndigheten förelägger svaranden att fullgöra vad som åligger honom eller att iakttaga förbud eller annan föreskrift eller genom att myndigheten själv vidtar behövlig åtgärd. På framställning av sökanden kan kronofogdemyndigheten, om det anses lämpligt, överlämna åt sökanden att efter myndighetens anvisning utföra behövlig åtgärd.

Beträffande genomförandet av verkställigheten tillämpas 6 §.

Föreskrift i exekutionstiteln som avser verkställigheten hindrar ej att denna genomförs på annat sätt, om det behövs.

Särskilda bestämmelser om kvarstad

13 § Beträffande verkställighet av beslut om kvarstad för fordran tillämpas vad som föreskrivs om utmätning i 4 kap. 2–7, 9 och 13–19 §§, 22 § första och tredje styckena, 24, 25 och 33–35 §§, 5 och 6 kap. samt 12 kap. 3–5 §§.

Kvarstad för fordran får ej läggas på lön eller annan förmån som avses i 7 kap. innan den har betalats ut och kan utmätas.

14 § När egendom har belagts med kvarstad för fordran, får svaranden ej överlåta egendomen eller till skada för sökanden förfoga över den på annat sätt, om ej kronofogdemyndigheten efter hörande av sökanden medger det av särskilda skäl.

I fråga om verkan av kvarstaden i övrigt gäller vad som föreskrivs om utmätning i 4 kap. 29 § andra stycket och 31 § samt 12 kap. 6–10 §§.

Om lös egendom, som har belagts med kvarstad för fordran, hastigt faller i värde eller kräver alltför kostsam vård, får den på begäran av part säljas i den ordning som gäller för utmätt egendom.

15 § Kvarstad för fordran hindrar ej att egendomen utmäts eller beläggs med kvarstad för annan fordran. Finns annan egendom att tillgå, skall dock denna tagas i anspråk i första hand, om ej den fordran för vilken utmätning eller kvarstad söks är förenad med särskild förmånsrätt i den kvarstadsbelagda egendomen.

Om egendom som har belagts med kvarstad för fordran utmäts för annan fordran vilken ej är förenad med särskild förmånsrätt i egendomen eller tas i anspråk genom betalningssäkring för sådan fordran, skall egendomen anses samtidigt utmätt för kvarstadsborgenärens fordran. Sådan utmätningssverkan förfaller, om den sökta utmätningen eller betalningssäkringen hävs.

16 § Beträffande verkställighet av beslut om kvarstad till säkerhet för bättre rätt tillämpas 6 kap. och 12 kap. 5 §.

I fråga om verkan av sådan kvarstad gäller 14 §. Pantbrev som gäller i egendomen får dock ej pantsättas, om ej kronofogdemyndigheten efter hörande av sökanden medger det av särskilda skäl. Detsamma gäller skuldebrev som är intecknat i luftfartyg eller reservdelar till luftfartyg.

17 kap. Kostnader

Inledande bestämmelse

1 § I utsökningssmål tas ut ersättning för statens kostnader för förfarandet hos kronofogdemyndigheten i den omfattning regeringen föreskriver (förrättningskostnader). Vid införsel tas dock ej ut någon ersättning.

Sökandens ansvar för förrättningskostnader

2 § Sökanden ansvarar mot staten för förrättningskostnaderna i målet, om ej annat följer av 3 eller 4 § eller av särskild föreskrift.

I fråga om kostnad för åtgärd som har begärts av annan än sökanden i målet skall den som har begärt åtgärden anses som sökande. När fastighet enligt 12 kap. 49 § har indragits i försäljning av gemensamt intecknad fastighet, skall dock sökanden i målet ansvara även för kostnad som föranleds av indragningen, om han har sämre rätt än den som har begärt indragning.

3 § Sökanden ansvarar ej för förrättningskostnaderna för utmätning enligt 7 kap. 17 § eller 15 kap. 19 § jämförd med 7 kap. 17 § eller för handräckning enligt 8 kap. 18 §.

Vid avhysning ansvarar sökanden ej för kostnad för förvaring av svarandens egendom eller för annan åtgärd som väsentligen avser att skydda svaranden mot förlust. Detsamma gäller kostnad för försäljning enligt 16 kap. 7 §.

4 § Kronofogdemyndigheten får helt eller delvis befria sökanden från att ansvara för förrättningskostnaderna, om skyldigheten skulle vara betungande.

5 § Förrättningskostnader för vilka sökanden ansvarar skall förskottas av honom, om kronofogdemyndigheten begär det. Staten, kommun, landstingskommun och kommunalförbund är dock ej skyldiga att lämna sådant förskott.

Betalas ej förskott inom förelagd tid, får verkställigheten inställas. Kronofogdemyndigheten kan i sådant fall även häva redan vidtagen åtgärd.

Uttagande av förrättningskostnader

6 § Kronofogdemyndigheten skall taga ut förrättningskostnader utan särskild begäran.

7 § Förrättningskostnader i mål om utmätning tas ut ur köpeskillingen för såld egendom, behållen avkastning och andra tillgängliga medel. De får vid behov genast utsökas hos gäldenären.

Förrättningskostnad för handräckning enligt 8 kap. 18 § får genast utsökas hos den mot vilken åtgärden har vidtagits.

8 § Förrättningskostnader i mål om verkställighet enligt 16 kap. får genast utsökas hos svaranden, om ej annat följer av exekutionstiteln. Detta gäller dock ej verkställighet av beslut om kvarstad eller annan säkerhetsåtgärd.

Om egendom i samband med avhysning säljs enligt 16 kap. 7 §, tas förrättningskostnad för försäljningen ut ur köpeskillingen.

När förrättningskostnader för avhysning tas ut hos svaranden, har kostnad som avses i 3 § andra stycket företräde framför annan förrättningskostnad.

9 § Förrättningskostnad för verkställighet av beslut om kvarstad eller annan säkerhetsåtgärd, vilken alltjämt består när verkställighet äger rum för det anspråk som har föranlett åtgärden, anses som förrättningskostnad för sistnämnda verkställighet.

Om egendom som är belagd med kvarstad för fordran utmäts för annan fordran, anses förrättningskostnad för verkställighet av kvarstaden som förrättningskostnad i målet om utmätning.

10 § Om lös egendom som har belagts med kvarstad säljs enligt 16 kap. 14 § tredje stycket eller 16 § andra stycket, tas förrättningskostnad för försäljningen ut ur köpeskillingen.

Har kronofogdemyndigheten med anledning av kvarstad på fast egendom förordnat om åtgärd som avses i 12 kap. 8 eller 9 §, tas kostnad för åtgärden ut ur behållen avkastning.

11 § Vad som sägs i 7–10 §§ om uttagande av förrättningskostnad hos svaranden gäller ej kostnad som till följd av exekutionstitelns upphävande, ansökningens återkallande eller annan särskild anledning bör betalas av sökanden.

Om sökanden ej har förskotterat förrättningskostnad för vilken han ansvarar och kostnaden ej får eller har kunnat i målet tagas ut hos svaranden, får den genast utsökas hos sökanden.

Kostnader i tvist vid fördelning

12 § I fråga om kostnader i tvist vid fördelning av medel som enligt 13 kap. 7 § tredje stycket prövas av kronofogdemyndigheten tillämpas 18 kap. rättegångsbalken.

Beslut, varigenom kronofogdemyndigheten har ålagt ersättningsskyldighet enligt första stycket, verkställs såsom dom som avses i 3 kap. 6 §.

Särskild bestämmelse beträffande allmänna mål

13 § Bestämmelserna i 2–5 §§ om sökandens ansvar för förrättningskostnader gäller ej i allmänt mål.

18 kap. Besvär**Inledande bestämmelser**

1 § Talan mot kronofogdemyndighetens beslut förs i hovrätten genom besvär.

I den mån ej annat föreskrivs i detta kapitel skall bestämmelserna i rättegångsbalken om fullföljd av talan i hovrätten och högsta domstolen och om rättegången där tillämpas i utsökningsmål.

Talan mot kronofogdemyndighetens beslut

2 § Talan mot kronofogdemyndighetens beslut får föras av den som beslutet angår, om det har gått honom emot. Sökanden eller svaranden får klaga även över att beslut gör intrång i tredje mans rätt.

Talan mot beslut, varigenom rättighet har förbehållits enligt 12 kap. 33 § andra stycket, får föras endast av den som har bestritt att sådant förbehåll görs.

3 § I stället för bestämmelserna i 49 kap. rättegångsbalken tillämpas vad som föreskrivs i 4–6 §§ nedan.

4 § Klagan får ej föras över att kronofogdemyndigheten har funnit sig behörig att upptaga en ansökan om verkställighet.

Har kronofogdemyndigheten funnit sig obehörig att upptaga en ansökan, kan hovrätten efter klagan bestämma vilken kronofogdemyndighet som skall handlägga målet och hänvisa det till den myndigheten. Härvid tillämpas 2 kap. 4 § första stycket andra meningen.

5 § Talan får ej föras mot beslut, varigenom begäran om rättelse av utmätning enligt 4 kap. 33 eller 34 § eller av kvarstad för fordran enligt 16 kap. 13 § har lämnats utan bifall.

Mot beslut, varigenom rättighet ej har förbehållits enligt 12 kap. 33 § andra stycket, får talan ej föras.

Talan får ej heller föras mot beslut, varigenom en förrättningsman har förklarats jävig.

6 § Talan får ej föras mot beslut i fråga som avses i 2 kap. 10 eller 11 §. I samband med talan mot beslut, varigenom föreläggande av vite eller annan påföljd har tillämpats, får dock prövning av föreläggandets giltighet påkallas.

Mot beslut som innefattar endast förberedelse till senare beslut och ej rör tredje man får talan föras endast i samband med talan mot det senare beslutet. Talan får dock föras särskilt på den grund att målet onödigt uppehålls genom beslutet.

Klagan över sakägarförteckning får föras endast i samband med talan mot auktion eller talan mot beslut om fördelning av influtna medel.

7 § Talan mot beslut om utmätning som avses i 7 kap. eller mot beslut om införsel får föras utan inskränkning till viss tid.

I fråga om annan utmätning skall talan av sökanden eller svaranden föras inom tre veckor från det att beslutet delgavs honom. Tredje man får föra talan mot sådan utmätning utan inskränkning till viss tid. Talan mot beslut som avses i 8 kap. 9 § första stycket eller 12 kap. 49 § tredje stycket skall dock föras inom tre veckor från det att beslutet delgavs klaganden.

Klagan över exekutiv försäljning skall föras inom tre veckor från försäljningen. Mot beslut om fördelning eller utbetalning av medel skall talan föras inom tre veckor från beslutet.

Talan som avses i 6 § andra stycket andra meningen får föras utan inskränkning till viss tid.

Talan mot kronofogdemyndighetens beslut i andra fall skall föras inom tre veckor från det att beslutet delgavs klaganden.

8 § I besvärslagan skall klaganden ange det överklagade beslutet, den ändring som yrkas däri och grunderna för besvärstalan.

Klaganden skall i inlagen lämna uppgift om de bevis som han vill åberopa och vad han vill styrka med varje särskilt bevis. Skriftligt bevis som ej har ingivits tidigare skall fogas vid inlagen i huvudskrift eller bestyrkt avskrift.

Besvärslagan skall vara egenhändigt undertecknad av klaganden eller hans ombud.

9 § Besvärslagan skall inges till kronofogdemyndigheten.

Besvär som ej har anförts i rätt tid skall avvisas av kronofogdemyndigheten. Har besvärslagan kommit in till hovrätten före besvärstidens utgång, skall den omständigheten att inlagen har kommit in till kronofogdemyndigheten först därefter ej föranleda att besvären avvisas.

Om den som vill anföra besvär visar laga förfall före besvärstidens utgång, skall kronofogdemyndigheten sätta ut ny tid.

10 § Avvisas ej besvärstalan, skall kronofogdemyndigheten så snart som möjligt sända besvärslagan och övriga handlingar i målet till hovrätten.

11 § Frågan huruvida besvär har anförts i rätt tid får komma under hovrättens bedömande endast i samband med prövning av besvär över beslut, varigenom kronofogdemyndigheten har avvisat besvären.

Vissa bestämmelser om förfarandet i hovrätten

12 § Hovrätten får, utan att motparten dessförinnan har beretts tillfälle att inkomma med förklaring, förordna att åtgärd för verkställighet ej skall vidtagas tills vidare eller, om synnerliga skäl föreligger, att redan vidtagen åtgärd skall hävas.

Hovrätten får också omedelbart förordna att åtgärd för verkställighet skall genomföras och bestå till dess annat förordnas.

13 § Den omständigheten att beslut har meddelats av en jävig förrätt-

ningsman skall ej föranleda att beslutet hävs, om jävet uppenbarligen ej har inverkat på beslutet.

14 § Vid bifall till talan mot visst beslut får även senare beslut i målet, som har samband med det förra beslutet och som ej hade vunnit laga kraft mot klaganden när besvär anfördes, hävas när det kan ske.

15 § Bifalls talan mot beslut om fördelning av medel, gäller det till förmån även för den som ej själv har fört talan mot beslutet.

16 § Hovrättens beslut i dit fullföljd fråga länder till efterrättelse enligt vad som sägs i 2 kap. 19 § om kronofogdemyndighetens beslut.

I mål om utmätning eller införsel skall dock vidtagen åtgärd ej utan särskilt förordnande återgå innan hovrättens beslut har vunnit laga kraft.

Talan mot hovrättens beslut

17 § Mot beslut, varigenom hovrätten har funnit kronofogdemyndigheten behörig att upptaga en ansökan om verkställighet eller har hänvisat mål till viss kronofogdemyndighet, får talan ej föras. Detsamma gäller hovrättens beslut med anledning av talan som avses i 6 § andra stycket andra meningen.

18 § Talan mot beslut, varigenom hovrätten innan ändringsyrkandet prövas slutligt har meddelat förordnande som avses i 12 § eller har utlåtit sig angående föreläggande som avses i 2 kap. 15 §, skall föras särskilt.

19 § Vad som sägs i 4 § andra stycket och 12, 14 och 15 §§ tillämpas även i högsta domstolen.

Särskilda rättsmedel

20 § Bestämmelserna om särskilda rättsmedel i 58 och 59 kap. rättegångsbalken tillämpas i fråga om kronofogdemyndighetens beslut i utsökningssmål.

Vad som sägs i 58 kap. 11 och 12 §§ rättegångsbalken om återställande av försutten tid gäller även när föreläggande har meddelats enligt 4 kap. 20, 21 eller 26 § eller 13 kap. 7 § andra stycket i denna balk.

Användning av särskilt rättsmedel får ej utan synnerliga skäl föranleda att exekutiv försäljning hävs.

Bilaga 2

Remissyttranden över motion 1979/80: 1612

Remissyttranden över motion 1979/80: 1612 har inhämtats från riksåklagaren, rikspolisstyrelsen, riksskatteverket och Sveriges advokatsamfund.

Riksåklagaren (RÅ) har, med överlämnande av yttranden från överåklagarna i Stockholm, Göteborg och Malmö samt länsåklagarna i Malmöhus län, Norrbottens län och Värmlands län, framhållit att de bestämmelser som finns rörande kvarstad kännetecknas av att de uppfyller ett nödvändigt krav på rättssäkerhet. De fall där kvarstad inte är möjlig är sådana där ett föreläggande omedelbart godkänns och deposition inte sker frivilligt. Att för en sådan situation införa bestämmelser som i praktiken skulle innebära en ordning med direkt betalning till en enskild polisman ter sig enligt RÅ vanskligt med tanke på tidigare överväganden i ämnet (prop. 1966: 100 s. 63, 72 m. fl.) och bör i vart fall övervägas först om behov skulle uppstå av en allmän översyn av bestämmelserna om indrivning av böter.

Rikspolisstyrelsen (RPS) har upplyst att frågan om hur polis och åklagare skall förfara när en utlänning under tillfällig vistelse i Sverige begår brott ofta har diskuterats vid de årligen återkommande konferenserna vid RPS med trafikövervakande polispersonal. Härvid har genomgång skett av de bestämmelser och föreskrifter som gäller på detta område. RPS erinrar om att det i samband med införandet av ordningsbotsystemet övervägdes att införa en möjlighet till direkt betalning till enskild polisman på platsen för förseelsen men att man konstaterade att ett sådant förfarande inte var lämpligt, bl. a. därför att risk fanns för att förfarandet skulle inverka menligt på förhållandet mellan polisen och allmänheten. Med anledning härav samt av det förhållandet att förfarandet – om det infördes – skulle nödvändiggöra omfattande kontroll- och redovisningsåtgärder anser RPS att ett system innebärande direkt betalning inte bör införas. En tillfredsställande lösning på det aktuella problemet synes enligt RPS endast kunna nås genom ett effektivare bötesindrivningssystem och detta bör i första hand åstadkommas inom ramen för de bestämmelser och överenskomelser om internationellt samarbete som reglerar indrivningsverksamheten, dvs. den internationella verkställighetslagen (1972: 260) och den internationella verkställighetsförordningen (1977: 178). – En vidgad möjlighet till verkställbarhet av domar i utomnordiska länder skulle enligt RPS sannolikt medföra en ökad benägenhet hos medborgare i dessa länder att frivilligt betala böter som ådömts dem i Sverige.

Riksskatteverket (RSV) framhåller att motionären i första hand synes anse att lagföring av utomnordiska medborgare för trafikbrott under tillfällig vistelse i Sverige bör förenas med en ökad användning av förskottssystemet eller direkt uppbörd av böterna. Avsikten är sålunda att säkerställa betalning av böterna så att det aldrig skall behöva bli fråga om indrivning.

RSV anser sig sakna underlag för att bedöma om de av andra myndigheter utarbetade föreskrifterna och anvisningarna på området är tillräckliga för att tillgodose motionens syften eller om komplettering i något avseende behövs. Från indrivningssynpunkt är det enligt RSV helt naturligt en fördel om utomnordiska medborgares betalning av böter kan framtvingas omedelbart efter förseelsen.

Sveriges advokatsamfund har anfört att samfundet inte har någon erfarenhet av i vilken utsträckning det förekommer, att utomnordiska medborgare drar sig undan betalning av ådömda böter för brott och förseelser begångna i Sverige. Om det verkligen föreligger något allvarligt problem i detta avseende, bör det enligt samfundet självfallet undersökas om förbättrade åtgärder för verkställighet kan genomföras. Därvidlag skall dock beaktas, att samma rättssäkerhetskrav måste ställas för utomnordiska medborgare som för svenska eller nordiska medborgare. Samfundet framhåller att den omständigheten att utrymmet för att tillämpa depositions- och kvarstadsförfaranden är begränsat i den typ av ärenden, som motionären särskilt uppehåller sig vid, är motiverad av rättssäkerhetsskäl. De av motionären anförda exemplen och synpunkterna är enligt samfundets mening inte av den arten, att de utgör skäl för ändring av gällande regler i detta avseende. Samfundet avstyrker med hänsyn härtill bifall till motionen.

RIKSDAGENS OMBUDSMÄN

Justitieombudsmannen

Per-Erik Nilsson

ENSKILDA MÅL FÖRE ALLMÄNNA?

– synpunkter på hur arbetstygda
kronofogdemyndigheter kan prioritera

Beslut med anledning av iakttagelser
som gjordes vid en inspektion av en
kronofogdemyndighet (initiativvärende)

RIKSDAGENS
OMBUDSMÄNJustitieombudsmannen
Per-Erik Nilsson

Datum	Dnr
1980-10-22	1838-1979

Beslut

i ett ärende om prioriteringen mellan enskilda och allmänna mål (initiativärende).

1. INLEDNING

1.1 Vad ärendet gäller

Den 30 och 31 maj 1979 inspekterade jag kronofogdemyndigheten i Handens distrikt. Inspektionen var en rutininspektion och avsåg verksamheten i dess helhet. Myndighetens handläggning av de s.k. allmänna målen¹ granskades på mitt uppdrag av biträdande skattedirektören Bert Kolmgren. Genomgången av ett antal mål gav mig anledning att fråga myndigheten varför några åtgärder inte har vidtagits under ganska lång tid i de målen - av handlingarna att döma. Jag bad också att få myndighetens syn på den prioritering när det gällde handläggningen av A- resp. E-målen som man föreföll att tillämpa.

Kronofogden Storck svarade för myndighetens räkning. Han tar i svaret upp inte bara förhållandena vid myndigheten och de omständigheter som hade styrt handläggningen av de A-mål som nämns i inspektionsprotokollet. Storck går längre och behandlar i svaret frågan om hanteringen av A- och E-mål i ett vidare och mer principiellt perspektiv. Jag fann det därför angeläget att få riksskatteverkets (RSV:s) syn på principfrågan om prioriteringen mellan A- och E-mål. För att ytterligare bredda underlaget för min bedömning i den delen sände jag Storcks och RSV:s yttranden till

1 Mål som gäller indrivning av skatter, böter eller andra allmänna fordringar kallas allmänna mål (A-mål). Gäller målet annat än indrivning av allmänna fordringar kallas det enskilt mål (E-mål).

Föreningen Sveriges kronofogdar för att få både central-organisationens och dess lokalavdelningars synpunkter i "frågan om prioritering av enskilda och allmänna mål". Det skall tilläggas att RSV:s yttrande föranledde Storck till ett utförligt andra yttrande.

Detta ärende gäller alltså

dels den konkreta frågan varför indrivningen i ett antal A-mål hos kronofogdemyndigheten i Handens distrikt har dragit ut på tiden,

dels den principiella frågan hur en kronofogdemyndighet skall göra om den av någon anledning inte kan handlägga alla sina mål inom de tider som är förutsatta eller måste anses godtagbara.

1.2 Beslutets disposition

Jag har disponerat beslutet på detta sätt. I nästa avsnitt (avsnitt 2) lämnar jag en mera utförlig redogörelse för iakttagelserna vid inspektionen. Jag sammanfattar också där de yttranden som har kommit in; de fullständiga yttrandena finns som bilaga 2-5 till detta beslut.

I ett avslutande avsnitt (avsnitt 3) lämnar jag min syn på de två frågor som ärendet gäller. Jag tar då först upp frågan om principerna för en prioritering och avslutar med min uppfattning om förhållandena hos kronofogdemyndigheten i Handen på grundval av iakttagelserna vid inspektionen.

2. INSPEKTIONEN, REMISSEN OCH AVGIVNA YTTRANDEN

2.1 Inspektionen och remissen

I den del av protokollet från inspektionen i Handen där granskningen av A-målen redovisas står det bl.a.:

- I många allmänna mål fanns stora skatte- och avgiftsskulder. Såvitt framgick av tillgängliga handlingar hade i många fall inga exekutiva åtgärder vidtagits trots att lång tid hade förflutit sedan äldsta skuldbeloppet restfördes. Förhållandet diskuterades med vissa tjänstemän i den exekutiva karriären. Dessa ansåg det högst otillfredsställande att de små personalresurser som fanns så gott som helt koncentrerats på verkställighet av enskilda mål. -

I protokollet redovisas sammanlagt 22 A-mål från distriktets tre fältsektioner (7+7+8) där indrivningen verkade mer eller mindre ha legat nere under längre tid.

Jag skrev till kronofogdemyndigheten och begärde att den skulle yttra sig "över vad som hade kommit fram

vid granskningen av de allmänna målen". Jag förutsatte att myndigheten då också skulle

- ta upp frågan om den prioritering mellan A- och E-målen som uppenbarligen tillämpades vid myndigheten. Det föreföll som om prioriteringen här avvek från den som tillämpades inom flertalet andra kronofogdedistrikt. -

2.2 Vad säger lagen?

En sammanställning av tidigare och nu gällande bestämmelser om handläggningsordning och verkställighetstider finns i bilaga 1.

2.3 Kronofogdemyndighetens första yttrande

I stark sammanfattning innehåller Storcks yttrande detta:

- A-målen hos myndigheten

Under en mycket begränsad period kom myndighetens resurser att koncentreras på verkställigheten av E-målen. Men det berodde helt enkelt på att någon verkställighet av A-målen inte kunde ske eftersom grundmaterialet höll på att läggas över på ADB; myndigheten skulle inlemmas i REX-systemet. Till detta kom att myndigheten hade omorganiserats med verkan från årsskiftet.

- Prioritering mellan A- och E-mål

Frågan om en prioritering av A- och E-mål kan ifrågasättas. Målen bör behandlas var för sig och prioriteringen bör i så fall ske inom de särskilda grupperna. Kan en myndighet inte klara av handläggningen av båda måltyperna är en resursförstärkning den åtgärd som i första hand bör tillgripas. De reformer inom konkurs- och exekutionsrätten som har genomförts under senare år och den omdaning i övrigt som har skett på arbetsmarknaden ställer allt större anspråk på myndighetens resurser.

Kopia av yttrandet finns som bilaga 2 till detta beslut. I kopian saknas dock det avsnitt i originalyttrandet där Storck går igenom de 22 enskilda ärenden som nämns i inspektionsprotokollet. Den genomgången har jag inte ansett det nödvändigt att ta med mot bakgrund av den kända arbetssituationen hos myndigheten inför, under och omedelbart efter införandet av det datorbaserade REX-systemet.

2.4 RSV:s yttrande

När det gäller förhållandena i Handen noterar RSV att myndigheten under lång tid haft en ökande arbetsbörda och samtidigt inte tillräckligt med personal. Belastningen var särskilt stor 1978/79 på grund av att myndigheten då anslöts till REX-systemet. Förhållandena

har varit extraordinära. De ger ingen bild av hur myndigheten skulle fördela sina resurser i en normal situation.

I prioriteringsdelen innehåller RSV:s yttrande i sammanfattning detta. RSV är visserligen centralmyndighet för administrationen av exekutionsväsendet men saknar mandat att ge föreskrifter eller anvisningar om prioritering av kronofogdemyndigheternas insatser. Det är otillfredsställande att myndigheternas verkställighet av A- och E-målen börjar skilja sig åt alltmer. För att komma till rätta med de problem som ligger i att "personalresurserna är otillräckliga för att klara alla uppgifter med erforderlig kvalitet och inom föreskrivna tider" bör myndigheterna i första hand dels söka rationalisera sin verksamhet och dels använda sig av "åtgärdsprioritering", dvs. inrikta sina insatser på resultatgivande åtgärder. Men räcker inte detta - och det gör det inte i flera distrikt - så måste myndigheterna överväga i vilken ordning mål och ärenden skall handläggas. Den grundläggande principen måste då vara "att ingen verksamhetsgren får läggas ner eller försummas mer än någon annan verksamhetsgren". En lämplig fördelning av arbetsinsatserna på de olika verksamhetsområdena måste kunna göras oavsett vilka regler som finns om verkställighetstider i E- och A-mål.

En kopia av RSV:s yttrande finns som bilaga 3 till detta beslut.

2.5 Kronofogdemyndighetens andra yttrande

Kronofogdemyndigheten fick RSV:s svar "för kännedom och ev. yttrande". Storck begagnade sig av den möjligheten och argumenterar utförligt i sitt andra yttrande mot åtskilliga av de synpunkter som RSV för fram i sitt svar. Kopia av Storcks andra yttrande finns som bilaga 4 till detta beslut. Jag nöjer mig därför med en kort sammanfattning.

Den nya organisationen, som RSV drivit fram, har bundit myndighetens resurser på ett helt annat sätt än tidigare; detta har varit till förfång för verksamheten. - Det är viktigt att landets kronofogdemyndigheter har en enhetlig och riktig rättstillämpning. Grunden för detta är att myndigheterna följer lagstiftning, praxis m.m. Enligt Storck sysslar RSV i allt för hög grad med "föreskrifter och anvisningar i prioriteringsfrågor" och det finns därför "stor risk för en centraltidriktad indrivning eller verkställighet helt inriktad på skatteindrivningen". Det är en fara för rättssamhället om enstaka myndigheter eller "än värre en central myndighet som RSV börjar urholka eller i praktiken ändra på av riksdag och regering stiftade lagar".

Det bör absolut inte få förekomma att centrala eller lokala myndigheter tummar på lagarna genom att kalla det de gör för "åtgärdsprioritering".

2.6 Kronofogdeföreningens yttrande

Kronofogdeföreningen konstaterar - om jag sammanfattar dess yttrande - att det är nödvändigt att man nu enas om en klar målsättning för kronofogdemyndigheternas verksamhet med dels huvudlinjer för resursfördelningen mellan A- och E-mål, dels regler för prioritering inom de båda målgrupperna. Man noterar att frågan om hur resursfördelningen skall ske mellan de olika verksamhetsgrenarna kommer upp när kronofogdemyndigheterna inte kan lösa sina arbetsuppgifter fullt ut med tillgängliga resurser. Föreningen menar att hänsynen till samhällsintresset talar för att man i det myndighets-samarbete som nu har påbörjats och där kronofogdemyndigheterna har en viktig roll lägger särskild tonvikt på arbetet "att ta ut vissa företagarskatter och andra skatteposter på betydande belopp". Föreningen anser också att en utväg "till rationalisering och förenkling" skulle vara att förvandla målen från offentliga sökande från E- till A-mål. Föreningen hoppas avslutningsvis att "genomförandet av förslaget till ny ut-sökningsbalk skall ge möjlighet till mera differentierade verkställighetsformer för båda måltyperna anpassade efter de olika målens betydelse".

Kopia av föreningens yttrande - liksom av de fem lokal-avdelningarnas yttranden till föreningen - finns i bilaga 5 resp. underbilagor 5:1-5.

3 BEDÖMNING

3.1 Behövs prioritering och hur bör den i så fall göras?

3.1.1 Situationen idag

Kronofogdemyndigheternas arbetssituation

Kronofogdemyndigheternas arbetsbörda är stor och den ökar. Myndigheterna får allt fler mål att verkställa. Ökningen gäller både A-målen (mål som gäller indrivning av skatter, andra allmänna avgifter och böter) och E-målen (mål som gäller andra än sådana offentlig-rättsliga fordringar). Denna utveckling har medfört att det finns kronofogdemyndigheter som har svårt att verkställa målen inom den tid som i vissa fall är förutsatt i författning, i andra måste bedömas som rimlig. Högarna med inte verkställda mål växer eller - med den i dessa sammanhang vanliga terminologin - balanserna ökar.

Det klassiska sättet att söka komma till rätta med svårigheter av detta slag är att begära "ökade personella och andra resurser". Det argument för en resursförstärkning som också i detta sammanhang brukar användas är att om nu statsmakterna har bestämt att en myndighet skall göra något på ett visst sätt och inom

en viss tid så är det också deras skyldighet att se till att myndigheterna får de resurser som behövs för att man skall kunna klara av detta.

Kronofogdemyndigheterna kan nog inte - skulle jag tro - räkna med att få sådana förstärkningar av i första hand personal att man kan komma till rätta med sina balans- och verkställighetsproblem på detta klassiska sätt. En realistisk bedömning leder fram till slutsatsen att antingen får man dras med problemen även i fortsättningen och under överskådlig tid eller också får man söka sig fram till en lösning på andra och nya vägar. Och det finns tyvärr tecken som tyder på att antalet myndigheter med problem av detta slag snarare kommer att öka än minska.

Ett sätt att komma till rätta med en arbetsbörda som hotar att växa en myndighet över huvudet är att rationalisera verksamheten t.ex. genom att anlita snabba maskiner i stället för "långsamma" människor, genom att ta bort eller förenkla vissa arbetsmoment, genom att låta handläggarna koncentrera sig på handläggningen och befria dem från tekniskt-administrativa göromål. Sådana rationaliseringsåtgärder måste självklart fortsätta men jag tillåter mig att tvivla på att de - ens på sikt - kommer att ensamma kunna lösa de obalansproblem som det här är fråga om.

I ett läge där arbetsuppgifterna är så många och besvärliga att alla inte hinns med och där det inte är att räkna med vare sig mera folk, pengar eller utrustning ("resurser") eller att det skall vara möjligt att förbättra rutiner och metoder ("rationalisera") är enda utvägen att prioritera bland det som skall göras, dvs. att i första hand göra sådant som av en eller annan anledning anses viktigare eller angelägnare än annat. Detta gäller för all verksamhet, kronofogdemyndigheternas inte undantagen.

Det är ett faktum att kronofogdemyndigheterna prioriterar. Det är också känt att man inte gör det på samma sätt. Det finns inga föreskrifter om hur prioriteringen skall göras och något enhetligt system har inte utvecklats. Det förvånar emellertid knappast att många av de myndigheter som idag måste prioritera gör det till förmån för E-målen. Argumentet för den ståndpunkten finner man i utsökningslagen (UL) som ju säger att utmätningförrättningar i de målen "om möjligt" skall hållas inom fyra veckor efter det att myndigheten tog emot exekutionstiteln, t.ex. den dom som sökanden vill ha kronofogdemyndighetens hjälp med att få verkställd (88 c § UL). För A-målen finns ingen motsvarande bestämmelse. 4-veckorsfristen är slopad i förslaget till utsökningsbalk (balken väntas träda i kraft 1982). I dess ställe föreslås en bestämmelse om att utmätning skall ske "så snart som möjligt". Men den regeln tar även den sikte endast på E-målen. För A-målen saknas varje anvisning om handläggningstakten i balken. Tanken bakom regleringen i balken är säkerligen inte att E-målen skall tas före A-målen om tiden och resurserna inte räcker till för att behandla dem lika. Men så mycket är säkert: balken i

nuvarande tappning kommer inte att lösa det problem som åtskilliga kronofogdar redan har eller står inför.

Hur en nödvändig prioritering görs är inte något in-
ternt problem för kronofogdemyndigheterna. Problemet
har en avsevärt större räckvidd än så. Men just där-
för att det har det, riskerar man övertoner i debatten
som inte gagnar vare sig diskussionen eller än mindre
möjligheterna att komma fram till en vettig och rimlig
lösning eller kompromiss: borgenärerna i E-målen är
inte alltid och med nödvändighet fattiga änkor med
oförsörjda barn som vill ha ut en fordran på 300 kronor
av ett multinationellt företag. Borgenärerna i E-målen
är - statistiskt sett - oftare landstinget som vill
ha betalt för läkarbesöket, parkeringshusbolaget som
kräver parkeringsavgiften eller kontokortsföretaget
som vill ha in belopp som kontoinnehavaren har dragit
över på kontot. Debatten skulle nog tjäna på om man
höll detta i minnet.

Författningsreglering och formella förutsättningar

Jag konstaterade redan i det förra avsnittet att det
bara finns en regel i UL som kan kopplas till frågan
om prioriteringen. Författningsregleringen är alltså
mager, så är även förarbetena. Om jag undantar ett
uttalande av lagberedningen från år 1961 saknar för-
arbetena varje antydning om att problemet kan uppstå,
än mindre naturligtvis anvisningar om hur det skall
tacklas. Lagberedningen säger att utmätningssmannen i
princip inte får åberopa "bristande tid" för att inte
slutföra en utmätning inom 4 veckor. Hann han inte
med vad han skulle fick han skaffa någon som kunde
hjälpa honom. Som jag redan har sagt: det uttalandet
hjälpas inte dagens kronofogde - och förmodligen inte
heller morgondagens.

De författningar som är aktuella i sammanhanget öppnar
heller inga nya möjligheter för regeringen att själv
eller genom annan meddela föreskrifter i ämnet. Riks-
skatteverket (RSV) har visserligen enligt uppbörds-
kungörelsen¹ (39 §) rätt att "meddela föreskrifter
för tillämpningen av bestämmelserna om indrivning
och redovisning av restförd skatt, såvitt avser krono-
fogdemyndigheternas verksamhet, i den mån detta ej an-
kommer på annan myndighet". Detta bemyndigande ger
emellertid självklart inte RSV rätt att ge kronofoga-
darna anvisningar om hur de skall eller bör prioritera
mellan de två måltyperna och inom E-målen. Handlägg-
ningen styrs av UL - eller rättare sagt av den enskilde
kronofogdens tolkning av UL. Det är därför svårt att
tänka sig att man skall kunna åstadkomma en enhetlig
och likformig handläggning i landet utan riksdagens
medverkan. Jag återkommer till denna fråga längre
fram, men vill redan här deklarerat att jag menar att

1 SFS 1971:1098; omtryckt 1979:494.

en sådan medverkan är nödvändig i någon form.

Begreppet prioritering

Jag har hittills inte definierat begreppet prioritering. Innan jag går vidare har jag ett behov av att göra det. Men innan jag går närmare in på den frågan vill jag än en gång betona detta. Att prioritera innebär med mina utgångspunkter inte något ställningstagande till frågan om verkställigheten av den ena måltypen av något skäl är viktigare eller angelägnare än den andra. Prioritering innebär som jag ser det en teknik för att göra möjligt att verkställa mål som i princip är lika viktiga i en situation när resurserna - personella eller andra - inte räcker till för att klara av alla mål så snabbt som det är önskvärt eller rimligt. Det låter sig sägas att det är felaktigt och fullt att prioritera. Men så länge målen är fler än vad de som skall verkställa dem hinner med så är det ofrånkomligt att göra det.

Nu är det emellertid så att begreppet "prioritering" snarare används som en samlingsbeteckning för en rad, sinsemellan olika åtgärder än som en beskrivning av en bestämd metod för att ge förtur åt en grupp av mål eller individuella mål inom gruppen. För att förhindra att det uppstår tvekan om vad som avses avstår jag i fortsättningen från att använda det "nakna" begreppet "prioritering" och talar i stället om

- målprioritering när en måltyp ges företräde framför en annan i handläggningen
- åtgärdsprioritering när ingen skillnad görs mellan måltyperna men där resultatinriktade men mindre resurskrävande insatser används i första hand och i största möjliga utsträckning
- insatsprioritering när ingen skillnad görs mellan måltyperna men där sådana faktorer som antalet mål och/eller gäldenärer inom resp. måltyp och skuldbelopp i de olika individuella målen avgör vilka resurser som skall sättas in eller - uttryckt på ett annat sätt - hur intensivt de skall följas upp.

3.1.2 Sammanfattning och förslag till riktlinjer

En bild ur livet - konstruerad men sann: Kronofogden A märker att antalet E-mål och då särskilt ansökningarna från kontokortsföretagen, parkeringsbolagen och landstinget ökar kraftigt. Han konstaterar samtidigt att han har och kan vänta ett antal omfattande A-mål, krav på färskas skatter, där snabba och resoluta åtgärder måste till om det skall bli möjligt att driva in någonting alls. Denna stora och ökande arbetsbörda skall läggas på en personalstyrka som är oförändrad sedan några år men som faktiskt är mindre eftersom två bland fältpersonalen har delpension och ett

par bland kanslipersonalen jobbar deltid sedan någon tid tillbaka. Vad gör A i detta läge? Skall han

- koncentrera sina resurser på E-målen med hänvisning till 4-veckorsfristen i UL men med risk att A-målen försenas och skatterna växer några galdenärer över huvudet? Eller skall han styra resurserna mot A-målen och riskera att 4-veckorsfristen överskrids?

- i största möjliga utsträckning avstå från ett tids- och arbetskrävande fältarbete och satsa på sådana åtgärder som kan administreras och verkställas från kontoret?

- dela på sina resurser så att mål som av något skäl verkar viktigare än andra verkställs medan "mindre viktiga" tas i andra hand och när tiden och krafterna medger det?

Skall kronofogden A med andra ord mål-, åtgärds- eller insatsprioritera?

RSV hävdar principen att ingen verksamhetsgren - dvs. måltyp enligt min terminologi - "får läggas ner eller på sikt försummas mer än någon annan verksamhetsgren". Mera konkret formulerad innebär principen att verksamheten inte får drivas så att de allmänt sett otillräckliga resurserna koncentreras på E-målen. Jag ställer mig bakom den principen. 4-veckorsregeln i UL - och än mindre "så snart som möjligt" i den föreslagna UB - kan inte innebära att E-målen som sådana skall ges företräde framför A-målen i resurskonkurrensen. Detta betyder i sin tur enligt min mening att målprioriteringen inte bör komma i fråga som medel att lösa kronofogdemyndigheternas balansproblem.

Det besvärliga med principer är emellertid att de vanligen inte innehåller någon lösning på de problem som uppstår när de skall omsättas i praktiskt handlande. Den nu aktuella gör det definitivt inte. Den måste alltså "översättas" till ett konkret handlingsprogram enligt någon av de återstående två prioriteringsmodellerna - åtgärds - eller insatsprioritering. Endast om den kompletteras på det sättet kan den komma till praktisk nytta. För min del är jag av den bestämda uppfattningen att det endast om man kombinerar de båda - med tonvikten dock lagd på insatsprioriteringen - blir möjligt att förverkliga principen att ingen måltyp "får läggas ner eller på sikt" försummas mer än någon annan.

Den frågan inställer sig då hur insatsprioriteringen skall göras, vilka kriterier som skall bestämma hur intensivt kronofogdemyndigheterna skall agera i ett mål eller typ av mål. RSV menar - om jag har fattat verket rätt - att insatsernas intensitet och omfattning bör vara beroende av de olika måltypernas andel av den totala arbetsbördan. RSV pekar på två modeller

för att bestämma detta relationstal. Modell 1 bygger på en jämförelse mellan antalet inkomna E- och A-mål medan i modell 2 jämförelsen utgår från antalet gäldenärer inom resp. måltyp (E- och A-mål). Resurserna fördelas sedan mellan måltyperna efter det relationstal som den jämförelsen ger.

Jag ser inga avgörande invändningar mot någon av de två modeller som RSV har tagit fram. Jag skulle emellertid vilja föra in en modell 3 i debatten. Den modellen utgår från den inte särskilt originella tanken att insatsernas intensitet och omfattning görs beroende av fordringsbeloppets storlek enligt principen ju större skuldbelopp desto större resursinsatser. Den modellen har den fördelen framför de andra två att den är enkel att tillämpa och behandlar målen inom de båda måltyper på identiskt samma sätt.

Jag vill betona att detta är principen. Jag är den förste att inse att det finns mål där kraftfulla och kanske resurskrävande insatser är motiverade trots att fordringsbeloppet i sig är förhållandevis obetydligt. Men det finns goda skäl att anta att antalet mål för vilka sådana avsteg är motiverade inte blir särskilt stort. Redan de goda resultat som man uppnår genom det s.k. förstakravet talar för detta.

Jag kan tänka mig denna konstruktion av modell 3.

- Målen placeras efter skuldbeloppets storlek i grupp 1, 2 eller 3. Till grupp 1 hänförs mål där fordringsbeloppet är lägre än - förslagsvis - 1 000 kr, i grupp 2 placeras mål där fordringsbeloppet är över 1 000 kr och i grupp 3 mål där kravet gäller stora belopp (över 10 000 kr) och där snabba och kraftfulla åtgärder är nödvändiga.

- Mål flyttas till högre grupp än den där det enligt fordringsbeloppet skulle placeras om målet gäller fordringar med hög angelägenhetsgrad t.ex. mål om underhållsbidrag. Mål som gäller säkerhetsåtgärd (kvarstad, skingringsförbud o. likn.) bör även de vara mål där snabba åtgärder måste till.

- Grupplaceringen avgör vilken typ av åtgärder som kommer ifråga och med vilken intensitet som verkställigheten skall bedrivas. För mål i grupp 1 kommer då i huvudsak ifråga sådana åtgärder som kan vidtas "på tjänsterummet": telefonkontroller, registerslagning etc. Ju högre gruppbezeichnung desto intensivare insatser. För målgrupp 3 utnyttjas hela det åtgärdsbatteri som lagstiftningen ställer till kronofogdemyndigheternas förfogande, om det behövs.

Jag vill betona att detta är en skiss som kräver både ytterligare överväganden i sak och utveckling i form. Jag föreställer mig att RSV är den lämpliga myndig-

heten för det utvecklingsarbetet. I detta läge bör man kunna hämta nyttiga lärdomar från de kronofogdemyndigheter där - om jag inte är alldeles felunderrättad - man redan använder sig av ett liknande system.

Det finns enligt min bestämda mening ingen avgörande invändning mot någon av de modeller som jag har nämnt här.² Men det gäller inte bara att finna en vettig och lämplig modell för hur den nödvändiga prioriteringen bör göras - det gäller också att få den modellen tillämpad. Jag har redan tidigare antytt att jag anser att riksdagens medverkan är nödvändig för att garantera enhetlighet i tillämpningen. Det bör - som jag ser det - vara tillräckligt för det syftet om riksdagen gör ett uttalande. Ett lämpligt tillfälle till detta erbjuder sig i samband med riksdagsbehandlingen av den proposition med förslag till utsökningsbalk som regeringen nyss har lämnat. Det kan synas överflödigt att nämna det men om man skulle anse det nödvändigt eller önskvärt med en målprioritering så krävs, såvitt jag förstår, antingen en direkt lagbestämmelse eller ett bemyndigande i lag för regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer att genom föreskrifter/anvisningar styra prioriteringen dithän.

Jag kommer alltså att lämna över ett exemplar av detta beslut till riksdagen för den åtgärd som riksdagen kan finna lämplig. Låt mig emellertid tillägga detta. Jag kan självfallet inte ge kronofogdemyndigheterna några direktiv om hur de skall eller bör lösa de problem som många av dem har när det gäller att s.a.s. ta ställning i konkurrensen mellan E- och A-målen. Men jag kan säga detta: jag har för min del ingenting att invända mot att kronofogdemyndigheterna löser sitt prioriteringsproblem enligt någon av modellerna 1, 2 eller 3. Även om skillnaderna dem emellan sakligt sett är ganska små, skulle jag dock personligen helst se att man stannade för modell 3.

Låt mig också tillägga detta. Jag är förvisso inte så blåögd att jag tror att den modell som jag här har förordat löser alla problem i detta sammanhang. Men jag tror att den representerar en vettig och rimlig avvägning mellan de intressen som här gör sig gällande när verkligheten inte har velat anpassa sig till den juridiska konstruktionen och när det statsfinansiella läget gör det omöjligt att anställa mer människor för att åstadkomma den nödvändiga anpassningen.

3.1.3 Andra åtgärder för att underlätta den exekutiva verksamheten

Det finns vid sidan av åtgärder i prioriteringssyfte också annat att göra för att lätta kronofogdemyndigheternas arbetsbörda och bidra till att de bättre kan

2 Jag har då inte förbisett vare sig 11 § utsökningskungörelsen eller bestämmelserna i exekutionsavgiftskungörelsen.

koncentrera sig på mer komplicerade mål och därmed kanske också reducera behovet att prioritera. Stat och kommun svarar idag för en inte ringa del av de enskilda mål som kronofogdemyndigheterna har att verkställa. Oftast rör sig dessa krav om smärre belopp - parkeringsavgifter, sjukvårdsersättning, sophämtningsavgifter etc. I många fall måste det stå klart för sökanden att gäldenären saknar utmätningsbara tillgångar. Att man ändå ansöker om verkställighet kan bero på att man av redovisningstekniska orsaker behöver kronofogdemyndighetens besked om att det förhåller sig på det sättet. Enligt min mening talar allt för att man försöker skapa en ordning som gör att staten och kommunerna inte skall behöva - i varje fall inte av det skälet - ta en annan statlig myndighets knappa resurser i anspråk för de vanligen små belopp som det här är fråga om och särskilt som utgången kan förutses i 9 fall av 10. Jag skulle föreställa mig att en så enkel åtgärd som att kräva avgift även av stat och kommun i utmätningsärendet skulle få en gynnsam effekt.

Som jag ser det finns det vidare anledning att titta litet närmare på regleringen av löneutmätningarna. Den nuvarande förefaller leda till konsekvenser som inte var avsedda eller är önskvärda. Det förekommer t.ex. inte så sällan att en gäldenär med flera borgenärer lämnar medgivande till löneutmätning till dem alla. Detta kan få till följd att det på enskilda fordringar faller ut mycket små belopp. Arbetet och kostnaderna för att hantera dessa belopp står inte i någon rimlig proportion till det belopp som betalas ut till borgenären.³

3.2 Indrivningen av A-mål i Handens kronofogdedistrikt

Vid min inspektion av myndigheten fann jag att indrivningen där av ett antal A-mål hade dragit ut på tiden. Jag fick redan vid inspektionen klart för mig att myndigheten då och sedan någon tid tillbaka hade brist på personal, men jag tyckte - trots att det kunde vara förklaringen till den långsamma handläggningen - att jag ville gå vidare i saken och bad därför myndigheten om ett yttrande.

Kronofogden Storck har i sina svar till mig pekat på de alldeles speciella svårigheter som myndigheten hade att brottas med under tiden före och vid inspektionen. Särskilt övergången till det s.k. REX-systemet hade tagit en stor del av myndighetens resurser i anspråk. Som RSV har påpekat har mycket av myndigheternas totala resurser faktiskt ägnats åt de allmänna

³ Se f.ö. Riksrevisionsverkets rapport (dnr 1977:1171) "Kronofogdemyndighets verkställighet av fordringsanspråk."

målen genom arbetet med inordnandet i REX-systemet. Jag kan också instämma i RSV:s uttalanden att förhållandena har varit extraordinära och att de inte ger någon bild av hur myndigheten skulle ha agerat i en normal situation.

Jag ser mot den bakgrund som jag har angett inget skäl att kritisera kronofogdemyndigheten med anledning av vad som kom fram vid granskningen av och samtalen kring de allmänna målen.

Per-Erik Nilsson

Torsten Johansson

Expedition till

Kronofogdemyndigheten i Handens distrikt
Box 35
136 21 HANDEN

Riksskatteverket
171 94 SOLNA

Föreningen Sveriges kronofogdar
c/o Kronofogden Bertil Jäderqvist
Kronofogdemyndigheten i Falu distrikt
Fack
791 01 FALUN

Riksdagen
100 12 STOCKHOLM

Budgetdepartementet
103 33 STOCKHOLM

B I L A G O R

Bilaga 1FÖRFATTNINGSBESTÄMMELSER MED FÖRARBETEN - EN
SAMMANFATTNING AV GÄLLANDE RÄTT OCH FÖRSLAGET
TILL UTSÖKNINGSBALK

1 Gällande rätt

I 88 c § Utsökningslagen (UL) föreskrivs i 1 mom. bl.a.: "Utmättningsförrättning skall om möjligt hållas inom fyra veckor från det att utmättningsmannen mottog de handlingar som anges i 54, 54 a och 55 §§", dvs. fullständiga utsökningshandlingar. Momentet innehåller dessutom vissa föreskrifter om anstånd.

I 60 § 3 mom. UL sägs att bestämmelserna i 88 c § UL inte gäller vid utmätning för skatt. Enligt p. 13 i övergångsbestämmelserna till lagen (1971:495) om ändring i UL är detta fallet också i övriga allmänna mål.

88 c § UL kom till 1963. Den ersatte äldre bestämmelser i 162 och 163 §§, som innehöll en ovillkorlig frist för utmätning och försäljning (två månader för landsfiskal och en månad för stadsfogde). Om utmättningsmannen inte hann utmäta och sälja inom fristen fick han enligt dessa äldre bestämmelser själv svara för det belopp för vilket utmätning borde ha skett, om han inte kunde visa att skada inte uppkommit genom dröjsmålet. Inte heller 162 och 163 §§ UL gällde vid utmätning för skatter.

1963 års lagändringar byggde på ett förslag från lagberedningen (SOU 1961:53 s. 98 f). De äldre reglerna om tidsfrister och om särskilt ansvar för utmättningsman, som överskred sådan frist, medförde enligt lagberedningen ogynnsamma verkningar i flera hänseenden. Den stränga bundenheten vid fixa frister syntes ägnad att alltför mycket inrikta utmättningsmännen på snabbt fullgörande av vissa formella prestationer och att motverka ett mera metodiskt och ändamålsenligt tillvägagångssätt. - I lagberedningens förslag reglerades frågan om tiden för själva utmätningen och frågan om tiden för realisationen av det utmätta var för sig. Lagberedningen framhöll här att, ifråga om utmätningen, betydelsen av skyndsamhet var uppenbar. Det gällde att förekomma att gäldenärens tillgångar försvann. Borgenären borde också, med tanke på konkurrerande borgenärer, få den förmånsrätt som utmätning medförde. Beträffande det fortsatta förfarandet var däremot behovet av skyndsamhet inte lika stort. - Lagberedningen menade att utmättningsmannen skyndsamt borde vidta åtgärder för att verkställa utmätningen. Någon absolut frist, inom vilken utmättningsförrättningen skulle företas, kunde inte föreskrivas. Däremot var det enligt beredningen lämpligt att ange en frist inom vilken utmättningsförrättning regelmässigt borde

hinnas med. Fristen borde inte utnyttjas när målet var brådiskande. Å andra sidan borde den inte vara ovillkorlig med hänsyn till att det kunde möta något särskilt hinder att iaktta den. Man menade dock inte att utmätningssmannen utan vidare skulle få åberopa att hans tid inte räckte till; vid behov fick han ta initiativet till att ersättare anskaffades. Utmätningssman som överskred fristen måste enligt beredningen alltid vara beredd att redovisa skälet härtill. Anteckning om skälet borde ske i dagboken. - I samband med att tidsfristerna lades om borde enligt beredningen bestämmelserna om utmätningssmans ersättningsskyldighet utgå som otidsenliga. Ansvar för tjänstefel borde vara tillräckligt i förening med den skadeståndsskyldighet som enligt allmänna regler följde av försummelse. -

Beträffande frågan i vad mån de nya bestämmelserna i 88 c § UL borde tillämpas vid indrivning av skatter, allmänna avgifter, böter och liknande uttalade lagberedningen följande:

- Vad angår bestämmelserna i 1 mom. följer delvis av särskilda regler för förfarandet, att utmätningssmannen icke kan eller lämpligen bör vara bunden av så snäva frister för hållande av utmätningförrättning som de i 88 c § stadgade. Det ligger också i sakens natur, att stort utrymme bör finnas för utmätningssman att förfara efter omständigheterna vid den indrivningsverksamhet som här är i fråga. Det rör sig icke här om ansökningar som skall handläggas i UL:s ordning, utan om ett fortlöpande indrivningsförfarande, under vilket utmätningssmannen har att vidta olika åtgärder, inriktade på att förmå gäldenären att betala. I regel uppkommer fråga om utmätning först när andra åtgärder misslyckats. - - -

2 Förslaget till utsökningsbalk

Lagberedningens förslag till utsökningsbalk (UB) år 1973 finns i bestämmelsen i 88 c § 1 mom UL. Kvar i sak oförändrad. I sin motivering till detta säger beredningen bl.a. (SOU 1973:22 s. 226).

- Det har uttalats, att den nuvarande tidsfristen på fyra veckor vållar praktiska svårigheter vid planeringen av kronofogdemyndighets arbete och föranleder att tjänstemän som har till uppgift att svara för allmänna mål, i vilka tidsfristen ej gäller, måste lösgröas för att överta enskilda mål trots de olägenheter som en sådan åtgärd för med sig. Beredningen har inte för sin del ansett lämpligt att ändra fristen. När i förslaget anges att utmätningförrättning om möjligt skall hållas inom fyra veckor från att behövliga handlingar har inkommit, krävs inte, att kronofogdemyndigheten skall göra mer än som organisationen

medger. Inte heller kan bestämmelsen anses innebära något ovilkorligt krav att personal som handlägger "allmänna mål" skall överföras till avdelning där "enskilda mål" handläggs för att tiden fyra veckor skall kunna hållas. Intresset av att arbetet i allmänna mål drivs rationellt och att den planering som skett där inte störs kan i det särskilda fallet utgöra ett godtagbart hinder mot överflyttning av arbetskraft. På andra sidan kan fordringens indrivande i enskilt mål ha relativt stor betydelse för sökanden och kronofogdemyndighet måste därför se till att arbetet hos myndigheten flyter fram i den ordning som lagen förutsätter och vid behov göra en sådan omplacering av arbetskraft som nyss nämnts, om den inte medför avsevärd olägenhet. -

Beredningen håller också fast vid sin tidigare uppfattning om tidsfristbestämmelsens tillämplighet i allmänna mål. Beredningen säger: (SOU 1973:22 s. 227)

- Bestämmelserna om tidsfrist för utmättningsförrättning och anstånd med utmätning passar mindre väl i ärenden som rör böter, viten, förverkande och annan särskild rättsverkan av brott eller skatter och allmänna avgifter. Enligt 1 kap. 8 § i förslaget äger Kungl. Maj:t beträffande sådana ärenden meddela bestämmelser som avviker från UB. Med stöd av sistnämnda bemyndigande kan förordnas att reglerna i förevarande paragraf ej skall gälla i dylika ärenden. -

I det förslag till utsökningsbalk som regeringen remitterade till lagrådet den 16 mars 1978 har emellertid fyraveckorsfristen strukits. I stället föreskrivs (i 4 kap. 10 §) att "utmätning skall ske så snart som möjligt efter det att behövliga handlingar har kommit in till kronofogdemyndigheten". Bakgrunden till detta var ett förslag från riksskatteverket i juni 1977 om att fyraveckorsfristen i 88 c § UL skall slopas. Verket förde fram flera olika skäl för sitt förslag. Ett viktigt sådant var att en rationell samordning av handläggningen av enskilda och av allmänna mål försvårades av att en särskild tidsfrist gällde för utmätning i enskilda mål medan någon motsvarande regel inte fanns för allmänna mål. Det kunde -betonade verket- t.ex. förekomma att exekutiv personal tidvis måste helt upphöra med handläggningen av allmänna mål för att enskilda mål skulle hinna handläggas inom fyra veckor.

Föredragande departementschefen anför i denna del (lagrådsremissen del 1 s. 321 f):

- Ansökan om utmätning i enskilt mål har i allmänhet föregåtts av en process, som ibland kan ha dragit ut på tiden. Ofta har borgenären uppmanat gäldenären att betala fri-

villigt, innan han vänder sig till kronofogdemyndigheten. Redan härav följer att utmätning bör äga rum utan onödigt dröjsmål, när egendom finns att ta i anspråk. Vidare föreligger risk att gäldenärens eventuella tillgångar försvinner. Sökanden har också intresse av att snarast få den förmånsrätt som följer med utmätning. Detta är av betydelse med hänsyn till konkurrensen med andra borgenärer som kan vilja söka utmätning hos gäldenären eller göra ansökan om konkurs.

Beredningens förslag att det bör föreskrivas en tidsfrist om fyra veckor inom vilken utmätning normalt skall ske har i allmänhet godtagits under remissbehandlingen. Av den framställning i saken som RSV senare har gjort framgår emellertid att den nuvarande tidsfristen om fyra veckor vållar svårigheter i tillämpningen. Kronofogdemyndigheterna hinner sålunda ofta inte tillräckligt undersöka gäldenärens ekonomiska förhållanden, om tidsfristen skall iakttas. Följden blir att mål ibland redovisas till sökanden utan positivt resultat, trots att ytterligare undersökning skulle ha visat att utmättningsbar egendom fanns att tillgå. Tidsfristen förorsakar också problem beträffande samordningen med allmänna mål, för vilka det inte gäller någon särskild tidsfrist. Jag vill nämna att RSV har från ett antal kronofogdemyndigheter inhämtat synpunkter på frågan om slopande av tidsfristen. Flertalet av dessa har tillstyrkt att tidsfristen får utgå.

Vad RSV har anfört på grund av numera vunna erfarenheter bör godtas. Jag vill tillägga att det givetvis är en sämre ordning för utmätningssökanden att målet handläggs på kort tid med negativt resultat än att handläggningen får ta något längre tid i anspråk med de större möjligheter till utmätning som följer därav. Jag förordar sålunda att någon särskild tidsfrist för utmätning inte föreskrivs. I enlighet härmed anges i första stycket av 10 § i departementsförslaget att utmätning skall ske så snart som möjligt efter det att behövliga handlingar har kommit in till kronofogdemyndigheten.

Jag vill emellertid understryka det angelägna i att utmätning sker utan dröjsmål. Slopandet av den särskilda tidsfristen får inte leda till att de faktiska tidsfristerna för utmätning över lag förlängs. Ibland kan redan den nuvarande fyraveckorsfristen vara alltför lång, t.ex. om påtaglig risk föreligger att gäldenären undanskaffar sin egendom. Även i övrigt bör, när gäldenären har utmättningsbar egendom som kronofogdemyndigheten kan skaffa sig kännedom om utan större svårighet t.ex. vid förhör

med gäldenären, utmätning i allmänhet kunna äga rum inom några veckor. Slopandet av fyra-veckorsfristen syftar i första hand till att förebygga att egendom som inte kan uppdagas utan mera tidskrävande undersökning undandras utmätningssökanden. Bestämmelsen att utmätning skall ske så snart som möjligt har anknutits till att behövliga handlingar kom in till kronofogdemyndigheten. Härmed avses huvudskrift av handlingarna, såvida inte myndigheten godtar bestyrkt avskrift (jfr 2 kap. 2 § tredje stycket).

Bestämmelsen förutsätter att det finns egendom som kan utmätas. Å andra sidan innebär den också att när förutsättningar saknas för utmätning, målet skall avslutas inom den tid som äsyftas i bestämmelsen. —

Departementschefen uttalar avslutningsvis att inte heller den nya paragrafen (4 kap. 10 §) borde gälla i allmänna mål. I sådana mål borde liksom f.n. inte gälla någon regel om särskild tid inom vilken utmätning skall äga rum. En föreskrift om undantag från 10 § såvitt avsåg allmänna mål finns i 36 §. Där sägs alltså att bestämmelserna i 10 § inte gäller i allmänt mål.

Lagrådet har inte kommenterat de föreslagna bestämmelserna i 4 kap. 10 och 36 §§ UB. Det kan dock vara värt att notera i detta sammanhang att lagrådet på annan plats i sitt yttrande har framhållit att de allmänna fordringarna intar en gynnad ställning i exekutionshänseende (sid. 3).

Bilaga 2KRONOFOGDEMYNDIGHETEN
HANDEN

1979-09-26

AD 316/79

Till
Riksdagens Ombudsmän
Box 16327
103 26 Stockholm

1979-10-01

1838/79

Med anledning av bifogade för yttrande hit överlämnade remisshandlingar (JO:s dnr 1838/79) angående biträdande skattedirektören Holmgrens granskning av allmänna mål får jag anföra följande.

Kronofogdemyndigheten vill först framhålla att biträdande skattedirektören Holmgrens samtal med vissa tjänstemän, enligt vilka de små personalresurserna så gott som helt koncentrerats på verkställighet av enskilda mål, endast överensstämmer med verkligheten under en viss mycket begränsad period. Under myndighetens omorganisation och övergång till ADB-behandling av allmänna mål fick hela myndighetens personal hjälpa till med inmatning, förberedelse av materialet etc. för övergång till ADB. Större delen av personalen - även den exekutiva - sysselsattes under denna tid med de allmänna målen. Någon verkställighet kunde självfallet ej äga rum då materialet inte fanns att tillgå. Myndigheten hade att vänta på den första datakörningen. Den enda verkställighet som kunde ske - med mycket begränsad personalinsats - var i stort sett den avseende enskilda mål.

Myndigheten ville ogärna att balanserna skulle öka även på enskilda målen under denna period. En ökning av balanserna på enskilda mål skulle i så fall avsevärt försvårat igångsättandet av indrivningen av de allmänna målen när dessa levererades från ADB-systemet för handläggning. Upplyningsvis må framhållas att kronofogdemyndigheten erhöll det första urvalet omkring den 15 maj 1979 och att de första utsättningsarna tidigare kunnat äga rum i slutet av samma månad, d.v.s. vid tidpunkten för JO:s besök hos myndigheten.

På grund av detta förfaringssätt kunde myndigheten genomföra övergången till ADB förvänsansvärt smidigt och huvudsakligen med egen personal. Genomförandet skedde med god hjälp och i samråd med Riksskatteverkets härför avdelade personal. Myndigheten vill dessutom framhålla att myndigheten för att förbereda den nya organisationen lagt om verksamheten till ett s.k. integrerat system under senare hälften av år 1978, och att myndigheten under samma tid haft personalen på en mängd olika ADB-kurser inom och utom myndigheten. Det integrerade systemet fick till följd att större delen av kronoassistenterna som tidigare huvudsakligen specialiserat sig på skatteindrivningen plötsligt skulle verkställa även enskilda mål. Det var då ofrånkomligt att dessa mål tog alltför stor del av kronoassistenternas tid i anspråk. Myndigheten kunde dock skönja en viss förbättring för skatteindrivningen allt efter som assistenterna fick rutin även på de enskilda målen. Detta kunde dock ej med säkerhet konstateras då skatteindrivningen fick avbrytas på grund av ADB-genomförandet.

Myndigheten hyser stor tveksamhet beträffande effektiviteten av en s.k. integrerad arbetsmetod men tycker att det är för tidigt att utdöma systemet. Vid större myndigheter bör ur ren effektivitets-synpunkt specialiseringens fördelar tillvaratas. Myndigheten har poängterat detta genom att i årets anslagsframställning begära att få inrätta en arbetsgrupp, specialiserad på större skatteärenden för att på så sätt rätt kunna utnyttja den kunskap, erfarenhet och det stora intresse som finns härför hos myndighetens personal. Under åberopande av denna korta historik och förklaring redovisas här nedan en kortfattad redogörelse för handläggningen av de av skattedirektören Holmgren antecknade ärendena. Det bör framhållas att dessa ärenden inte tillhör genomsnittet av ärenden utan att de har utplockats - på begäran av skattedirektören Holmgren - av myndighetens personal bland de förmodat sämst handlagda ärendena och för verkställighet högst prioriterade efter vilan under omorganisation och dataomläggning.

(Här gör Storck en genomgång av de sammanlagda 22 ärenden som har tagits upp i protokollet. Han redogör för det aktuella läget i varje ärende och kommenterar handläggningen. Den genomgången har utelämnats.)

I remissen har JO förutsatt att kronofogdemyndigheten i yttrande skulle ta upp frågan om den prioritering mellan A- och E-målen som uppenbarligen tillämpades vid myndigheten och anmärkt att det föreföll som om prioriteringen hos kronofogdemyndigheten avvek från den som tillämpades inom flertalet andra kronofogdedistrikt.

Till en början vill kronofogdemyndigheten framhålla, att myndigheten inte känner till någon utredning om prioriteringen vid landets myndigheter, men att myndigheten gärna skulle vilja ta del av denna utredning eller det material uttalandet grundar sig på. Kronofogdemyndigheten har därför inte någon kännedom om vad som tillämpas vid andra myndigheter. Från centralt håll har dock under senare tid framhållits att en registerslagning skulle ersätta verkställandet av domar eller till och med att verkställandet i enskilda mål skulle läggas ned under en tid av sex månader. Kronofogdemyndigheten, som inte hört dessa uttalanden från ansvariga utmätningmän, har dock ryktesvis hört att sådana handläggningsformer skulle tillämpas vid någon eller några myndigheter.

Kronofogdemyndigheten har tittat på Riksskatteverkets in-
drivningsstatistik för åren 1975-78 för att därigenom kunna utröna om någon av länets övriga myndigheter har använt sig av någon slags prioritering och vill som grundmaterial åberopa dessa siffror. Tabellerna anger levererat belopp i procent av belopp att indriva och avser in myndigheter i Stockholms län.

	1975	1976	1977	1978
Handen	17,5%	17,6%	18,6%	17,9%
Huddinge	15,9	15,5	15,8	14,7
Nacka	23,6	30,3	24,4	19,0
Norrtälje	37,5	35,0	35,2	32,4
Sollentuna	24,3	22,2	23,6	18,5
Solna	20,2	21,0	18,7	17,8
Stockholm	19,8	19,4	17,6	17,1
Södertälje	23,6	25,2	24,2	22,9
Täby	27,4	24,3	25,3	23,9

Kronofogdemyndigheten vill först poängtera att ovanstående statistik inte kan användas på det sättet att en myndighet skulle vara bättre än en annan myndighet på grund av större leveransprocent. Däremot torde siffrorna kunna ge en tendens om någon av myndigheterna haft en prioritering som gjort att skatteindrivningen förbättrats i förhållande till myndighetens tidigare resultat.

En jämförelse mellan 1975 och 1978 års siffror framgår av följande tabell (ökning eller minskning av indrivningsresultatet).

Handen	+ 0,4%
Huddinge	- 1,2
Nacka	- 4,6
Norrtälje	- 5,1
Sollentuna	- 5,8
Solna	- 2,4
Stockholm	- 2,7
Södertälje	- 0,7
Täby	- 3,5

En liknande jämförelse mellan åren 1977 och 1978 ger följande resultat.

Handen	- 0,7%
Huddinge	- 1,1
Nacka	- 5,4
Norrtälje	- 2,8
Sollentun	- 5,1
Solna	- 0,9
Stockholm	- 0,5
Södertälje	- 1,3
Täby	- 1,4

Ovanstående tabeller tyder enligt kronofogdemyndighetens mening inte på att länets övriga myndigheter skulle tillämpa någon prioritering som avvek från den som eventuellt kan påstås att kronofogdemyndigheten i Handen skall tillämpa.

Frågan om prioritering har inte under tidigare år diskuterats inom myndigheten då myndighetens ledning och personal haft den uppfattningen att alla mål och ärenden skulle verkställas.

Den alltmer ökande arbetsbördan har mötts med en ökad intensitet i arbetet. Detta har medfört en viss naturlig kvalitetsförsämring på grund av att arbetstiden på varje ärende har fått minskas.

Myndigheten har därför i stort sett kunnat klara av sina arbetsuppgifter och till och med förbättrat indrivningsresultatet på skattesidan under åren 1974-1977. Nedgången under år 1978 hänför sig till sista delen av året och kan troligen tillskrivas det förhållande att myndigheten införde en integrerad arbetsmetod och att en stor del av personalen undervisades i datarutiner som en förberedelse för genomförande av en beordrad övergång till ADB och en omorganisation med av den centrala myndigheten rekommenderat integrerat arbetssätt.

Jag har i samtal med JO sagt att konflikten mellan A- och E-mål är ett dilemma och att jag prioriterar E-mål lite trots att jag anser A-mål viktigare.

Det är ett gammalt känt faktum att handläggningen av enskilda - och allmänna mål ej passar ihop och att handläggningen av respektive mål handhåfts av olika avdelningar eller åtminstone av olika kronoassistenter, detta på myndigheter med stort arbetsmaterial. Vid dessa kronofogdemyndigheter har det varit en viss konkurrens mellan de assistanter som handlagt enskilda mål och de som haft hand om de allmänna målen. Detta har troligen berott på att en del av den exekutiva personalen tyckt bättre om att verkställa enskilda mål, då man i regel snabbt blir av med dessa mål efter förrättningen. Andra delar av personalen har föredragit att arbeta med de allmänna målen, vilket arbete medfört ett större förhandlingsmoment och större inflytande över ärendet. Den exekutiva personalen vid kronofogdemyndigheten i Heden har föredragit att handlägga de allmänna målen. Detta förhållande var en bidragande orsak till att myndigheten införde systemet med att samma kronoassistent handlade både enskilda- och allmänna mål något före den väntade omorganisationen. Systemet innebär enligt min mening en viss önskad prioritering av E-målen.

E-målen har även prioriterats genom att förbehållsbeloppen vid löneutmätning satts på en mycket låg nivå. Då antalet löneutmätningar härigenom ökat betydligt utan att myndigheten fått personal härför har detta helt automatiskt inneburit ett överförande av resurser från A- till E-mål. Löneutmätning är tidsödande och har ej ersatt andra åtgärder då sökande i regel begär samtliga möjliga åtgärder i målen. Jag anser personligen att frågeställningen om en prioritering av allmänna eller enskilda mål bör ifrågasättas. Målen bör behandlas var för sig och prioriteringen bör i så fall ske inom de skilda grupperna.

Vid närmare eftertanke är jag tveksam om någon medveten prioritering av de olika målgrupperna har ägt rum. Om man betraktar enbart E-målen så har myndigheten överfört personal till löneutmätningarna och godkänt ett betydande överskridande av tidsfristerna - d.v.s. utmätningmännen har tagit på eget ansvar att många enskilda mål

verkställes långt efter den normala fristen.

Myndigheten har däremot inte ansett att E-målen skall läggas "på hög" - ett förfaringssätt som enbart skulle innebära ett merarbete för personalen och ej vara till gagn för skatteindrivningen.

Även om vissa större och viktigare E-mål tagits med för tur har kronofogdemyndigheten inte ansett sig kunna underlåta att verkställa även E-mål med relativt små fordringar. Myndigheten anser att det ur rättssäkerhetssynpunkt är väsentligt att samtliga mål verkställas och att beloppets storlek inte alltid är rätt mått på målets angelägenhetsgrad vid handläggningen - en relativt liten fordran kan vara viktigare för en fordringsägare än en mycket stor fordran för en annan fordringsägare.

När det gäller A-målen har myndigheten prioriterat större ärenden och tyngre skatter (företagareskatter) och ärenden där det funnits kända tillgångar.

Även beträffande A-målen har myndigheten försökt att verkställa alla mål enligt gällande regler och sålunda inte eftersatt de små fordringarna. Små skattefordringar har en förmåga att bli stora om kronofogdemyndigheterna ej reagerar i tid.

En betydande del av myndighetens småbelopp utgöres av böter och felparkeringsavgifter. Kronofogdemyndigheten anser att indrivningen av dessa ofta relativt obetydliga belopp är en mycket viktig del av myndighetens verksamhet och att alltför stor släpphänthet vid indrivningen av dessa belopp kan få allvarliga konsekvenser för samhället.

Kronofogdemyndigheten delar den uppfattningen att en resursförstärkning är den åtgärd som ligger närmast till hands. Såsom framgår av detta yttrande har JO:s inspektion kommit på en för myndigheten ytterst olämplig tidpunkt (omorganisation, ADB-omläggning m.m.) som är i synnerhet vad beträffar skatteindrivningen inte ger en rättvis bild av myndigheten och det arbete myndighetens personal utfört. Myndigheten vill som exempel härpå framhålla att under månaderna mars - maj 1979 ingav myndigheten endast 11 konkursansökningar till tingsrätten. I juni ingavs 8 ansökningar, i juli 25, i augusti 17 och i september (t.o.m. 14/9) 16 stycken. Detta visar att skatteindrivningen åter har kommit igång efter det ofrivilliga uppehållet.

Att konkursansökningarna snabbt ökat häger ihop med att myndigheten - som tidigare år - tar de större ärendena i första hand. Myndigheten vill som förtydligande i detta sammanhang framhålla att representanter för myndigheten regelmässigt deltar i första borgenärssammanträdet. Myndigheten har lagt stor vikt vid konkursärenden och har i gott samarbete med gode mannen medverkat till att konkursboen tillförts tillgångar som oftast tillfallit staten i form av utdelning i konkursen. Arbetet med konkurser har tillhört den del av myndighetens verksamhet som har prioriterats.

Myndigheten har däremot ej kunnat följa upp den mängd konkursärenden - där bouppteckningen visar att tillgångar saknas - i vilka en större utredning i samarbete med andra myndigheter troligen skulle medföra att man kunde få fram försvunna tillgångar eller skulle kunna åtgärda gäldenärsbrotten. Myndigheten har den uppfattningen att denna del av kronofogdemyndigheternas arbete har försumrats och att myndigheterna borde tillföras resurser för undersökning av dessa ärenden.

Myndigheten delar inte den uppfattningen att de nya reglerna om konkursförvaltning ~~en~~ och tillsyn skulle vara till hjälp för myndigheten. Myndigheten får härigenom inte någon resursförstärkning. Tillsyningsmyndigheten för hela södra delen av Stockholms län, Huddinge kronofogdemyndighet, lär tilldelas ett kontorsbiträde för de nya uppgifterna. Kronofogdemyndigheten i Huddinge är en hårt arbetsbelastad myndighet. Om denna myndighet ej erhåller nödvändig förstärkning av kronofogdepersonal kommer den nya reformens värde att minska även för kronofogdemyndigheten i Handens distrikt.

Som jag tidigare framhållit anser jag att frågeställningen om prioritering mellan allmänna- och enskilda mål kan ifrågasättas. Jag tror ej heller att denna fråga är kronofogdemyndigheternas viktigaste problem.

Under senare år har en mängd olika reformer inom exekutions- och konkursrätten genomförts. Så gott som samtliga har varit arbetskrävande. Kronofogdemyndigheterna har inte erhållit mot den ökade arbetsmängden svarande personalresurser.

Samtidigt har många lagar av social karaktär tillkommit (tjänstledighet för studier, medbestämmande, jämställdhet, ökad barnledighet m.m.) Dessa lagar har inneburit minskade resurser för myndigheten; då denna ej fått kompensation för bortfall av arbetstid. Ökningen av arbetsuppgifterna har mötts av väsentligt minskad effektiv arbetstid. Ekvationen går ej ihop. Utöver detta har tillkommit ett alltmer ökat utbildningsprogram, externt och internt, sammanträdesökning även myndigheter emellan, större centraldirigering, ökat pappersflöde från centrala och regionala myndigheter med därmed sammanhängande byråkratisering samt olika s.k. rationaliseringar som kanske spar arbete för andra myndigheter, men som i regel betyder mer arbete för den lilla lokala myndigheten (SLÖR m.m.) Utvecklingen har under senare år sålunda visat att kronofogdemyndigheten får allt mindre arbetstid för att utföra sina huvuduppgifter - en utveckling som inte torde vara okänd för makt-havarna.

Kronofogdemyndigheternas huvuduppgift är att vara verkställande organ, d.v.s. verkställa både enskilda och allmänna mål. Enligt min mening bör man kanske inte i första hand urholka kronofogdemyndighetens roll som verkställande organ. Skadan för samhället kan bli större än någon annat.

Jag har i samtal med JO sagt att jag anser allmänna mål viktigare än enskilda mål. Detta uttalande får inte tolkas på det sättet att jag premierar de allmänna målen på de

enskildas bekostnad, utan endast som ett uttryck för mitt personliga intresse då jag under min långa tjänstetid huvudsakligen sysslat med skatter och skatteindrivningen och att största delen av en kronofogdemyndighets arbete berör detta område. Kronofogdemyndigheten har att tillvarata även de enskilda fördringsägarnas intresse. Det är av väsentlig betydelse att detta inte eftersättes och att utmätningsmannens opartiskhet inte kan ifrågasättas. Under senare tid har ~~tv~~ trycket och påverkan från centralt håll ökat. Intresseinriktningen är helt tydlig. Det talas nästan enbart om att göra skatteindrivningen effektivare. En klar tendens är att detta skall ske på de enskilda målens bekostnad. Denna utveckling är oroande.

Torsten Storck
Kronofogde

Bilaga 3

RIKSSKATTEVERKET

Avdelningen för administration
av exekutionsväsendet

Datum

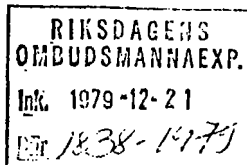
1979-12-18

Dnr 766/79-90

1 (5)

Skattedirektör H Troive, IN

Justitieombudsmannen

Yttrande över kronofogdemyndighetens i Handen prioritering
av enskilda och allmänna mål

I förevarande ärende rörande vissa av justitieombudsmannens iakttagelser vid inspektion av kronofogdemyndigheten i Handen har frågan om fördelning av personalresurserna kommit upp. Fältverkställigheten synes under en längre tid ha varit koncentrerad på enskilda mål.

Kronofogdemyndigheten i Handen har under lång tid haft en ökande arbetsbörda samtidigt som personalresurserna varit otillräckliga på grund av bl a vakanser på tjänster i den exekutiva karriären. Under budgetåret 1978/79 har belastningen på myndigheten varit särskilt stor på grund av att myndigheten då anslutits till det s k REX-systemet. Arbetet härmed har under vissa tider tagit i anspråk de resurser som annars används för det exekutiva arbetet. Mot bakgrund av dessa omständigheter är det förståeligt att kronofogdemyndigheten inte hunnit med alla sina arbetsuppgifter. Fältverkställigheten har varit riktad på enskilda mål. Å andra sidan har mycket av de totala resurserna ägnats åt de allmänna målen genom arbetet med inordnandet i REX-systemet. Förhållandena har varit extraordinära och ger ingen bild av hur myndigheten skulle fördela sina resurser i en normal situation.

Uttalanden som kronofogdemyndighetens chef gjort visar att myndigheten inte har någon klar princip för fördelning av personalresurserna på olika verksamhetsområden när arbetsläget är så ansträngt att myndigheten inte hinner med alla sina arbetsuppgifter. Riksskatteverket påpekar detta för att visa att det finns behov av vägledning på området för de kronofogdemyndigheter som för närvarande befinner sig i motsvarande arbetssituation.

Följande fakta finns att redovisa beträffande arbetssituationen vid kronofogdemyndigheterna.

Antalet allmänna och enskilda mål har ökat kraftigt de senaste åren. Statistik beträffande första halvåret 1979 visar för ett antal urvalsdistrikt att ökningen fortsätter. Ingående redovisning finns i RSVs yttrande över länsstyrelsernas anslagsframställning för KFM för budgetåret 1980/81. Ett exemplar av yttrandet bifogas. Kronofogdemyndigheterna har under senare år tillförts endast ett

1979-12-18

Dnr 766/79-90

mindre antal nya tjänster som enligt RSVs bedömning inte står i proportion till ökningen av målvolymer.

Sedan flera år tillämpas inom exekutionsväsendet ett system som innebär att myndigheter med en personalstyrka som är för stor i förhållande till arbetsvolymen får vakanta tjänster indragna. Tjänsterna omfördelas i stället till myndigheter som har behov av personalförstärkning. Systemet har endast givit en marginell effekt.

RSVs bedömning av personalbehovet för budgetåret 1980/81 innebär att ytterligare ett 80-tal tjänster bör tillföras kronofogdemyndigheterna. Hos många större kronofogdemyndigheter är dessutom ofta en del kronoassistenttjänster vakanta och personalomsättningen relativt hög.

I det besvärliga arbetsläge som många kronofogdemyndigheter befinner sig i har en del känt sig tvungna att prioritera sina insatser. De prioritetsordningar som valts varierar. Att så är fallet är förklarligt då förhållandena varierar från distrikt till distrikt och då det inte finns bestämmelser om prioritering eller några vägledande uttalanden från statsmakternas sida. Riksskatteverket är visserligen centralmyndighet för administration av exekutionsväsendet men har inte mandat att utfärda föreskrifter eller anvisningar i detta avseende.

Riksskatteverket, som enligt sin instruktion har att verka för en enhetlig och riktig rättstillämpning hos kronofogdemyndigheterna, finner det otillfredsställande att myndigheternas verkställighet av allmänna och enskilda mål börjar förete allt större olikheter. För sökandesidan i enskilda mål måste det te sig förvånande att verkställigheten i kronofogdedistrikt generellt sett sker olika snabbt och med olika resultat. Det bör här noteras att det i en del fall är fråga om stora skillnader. Lika förvånande måste det te sig för gäldenärer, att trycket från den exekutiva myndigheten är betydligt större i vissa distrikt än i andra. Från rättvisesynpunkt är det naturligtvis betänkligt om skattskyldiga med mycket stora skuldbelopp blir föremål för mindre effektiv indrivning av kronofogdemyndigheten i vissa distrikt än i andra. Mot bakgrund av den rättvisa som eftersträvas genom skattesystemet och den noggrannhet som präglar taxeringsförfarandet är det betänkligt om det avslutande ledet, indrivningen, sker med stora skillnader i framför allt verkställighetsdelen.

Helt lika förutsättningar för genomförandet av indrivningen torde aldrig kunna uppnås i alla kronofogdedistrikt även om statsmakterna skulle ställa sig välvilliga till alla petitayrkanden. Betingelserna för KFM:s verksamhet är dessutom olika genom andra faktorer t ex regionala och lokala förhållanden utanför KFM.

1979-12-18

Dnr 766/79-90

Som tidigare framhållits är arbetssituationen sådan vid många kronofogdemyndigheter att personalresurserna är otillräckliga för att klara alla uppgifter med erforderlig kvalitet och inom föreskrivna tider. I detta läge blir det särskilt angeläget att kronofogdemyndigheterna så långt det är möjligt rationaliserar sitt arbete. Riksskatteverket försöker för sin del finna olika vägar för att underlätta kronofogdemyndigheternas arbete. Hit hör de mångåriga strävandena att förse landets kronofogdemyndigheter med det arbets- och personalbesparande ADB-systemet REX (redovisningssystem för exekutionsväsendet). Dessutom planeras och genomförs fortlöpande administrativa förenklingar och lämnas service i form av utbildning och rättsinformation. Även riksrevisionsverket har noterat behovet av rationalisering av kronofogdemyndigheternas arbete. I revisionsrapport den 7 november 1979 anvisas olika åtgärder för att större effektivitet skall uppnås.

Vidare måste åtgärdsprioritering användas för att göra arbetssituationen lättare. Detta innebär att KFM:s totala arbetsinsats mer riktas mot resultatgivande åtgärder. Som exempel kan nämnas att löneexekution tillämpas i större utsträckning i syfte att förenkla och minska fältåtgärder, i vart fall i ett måls inledningsskede. Det kan också innebära att större vikt läggs på förberedelserna i målen före verkställighet genom bl a inhämtande av information som underlag för val av åtgärd och effektivare uppföljning av viktiga åtgärder. Vad gäller förhållandet mellan stora och små skulder bör enligt riksskatteverkets mening fler åtgärder komma i fråga för stora skulder. Detta gäller såväl enskilda som allmänna mål. Riksrevisionsverket har i sin revisionsrapport uttryckt samma uppfattning. En del kronofogdemyndigheter har också börjat tillämpa sådan åtgärdsprioritering.

Även om kronofogdemyndigheternas arbete förenklas på olika sätt och åtgärdsprioritering sker finns det ändå myndigheter som inte klarar sin arbetsbörda. Dessa myndigheter måste överväga i vilken ordning mål och ärenden skall handläggas.

Inom riksskatteverket har frågan om utformningen av en erforderlig mål- och ärendeprioritering diskuterats under en tid. Enligt verkets mening måste den grundläggande principen vara att ingen verksamhetsgren får läggas ner eller på sikt försummas mer än någon annan verksamhetsgren. Principen har diskuterats under hand med bl a företrädare för justitiedepartementet.

En tendens som finns hos en del kronofogdemyndigheter är att med åberopande av den tidsfrist som i 88 c § 1 mom UL stadgas för verkställighet av enskilda mål satsa personalresurser på de enskilda målen i sådan grad att de allmänna

1979-12-18

Dnr 766/79-90

målen helt eller delvis försummas under vissa tider. Enligt riksskatteverkets mening kan ett sådant förfarande inte accepteras. Staten har gett kronofogdemyndigheterna vissa resurser. Därvid har givetvis beaktats kronofogdemyndigheternas största arbetsuppgift, nämligen arbetet med de allmänna målen. Det kan därför inte - även om resurserna är begränsade - bli fråga om att verkställa enskilda mål på bekostnad av allmänna mål. Kronofogdemyndighet, som befinner sig i ett kärvt arbetsläge och inte hinner med alla uppgifter, måste göra en lämplig fördelning av insatserna på de olika verksamhetsområdena. Detta måste gälla oavsett vilka regler som finns om verkställighetstider i enskilda och allmänna mål.

Riksskatteverket vill peka på att det även för allmänna mål finns regler om att utmätningsförrättning skall ske så snart som möjligt, om hinder inte möter eller det av särskilda skäl anses överflödigt. Reglerna finns i centralt utfärdade anvisningar den 2 mars 1972 till dåvarande 62 § uppbördsförelsen. Det har inte preciserats vilka tider som skall gälla i praktiken. I anmärkning till anvisningen sägs endast att utmätningsförrättning bör ske snabbt sedan betalningsanmaningstiden gått ut. Ett exemplar av anvisningarna bifogas. Enligt riksskatteverkets uppfattning bör normalt verkställigheten beträffande stora skatte- och avgiftsposter genomföras i så nära anslutning till restföringen som möjligt. För något mindre skulder bör målet i regel vara att genomföra verkställighet i god tid före nästa uppbördsperiod för ifrågavarande medelslag. Skattskyldig skall således inte få tillfälle till två restföringar på varandra beträffande samma medelslag utan reaktion från indrivningsmyndigheten.

De regler som finns om verkställighetstiden i enskilda och allmänna mål skall enligt riksskatteverkets mening inte vägas mot varandra så att följderna blir att den ena måltypen handläggs före den andra. Den angivna grundprincipen måste gälla.

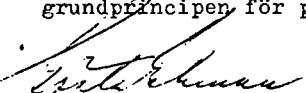
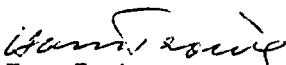
Under innevarande höst har riksskatteverket anordnat ett antal kurser för kronofogdar och uppbördsdirektörer i ämnet skatteindrivning hos företag. Därvid har bl a diskuterats efter vilken princip kronofogdemyndighet bör fördela sina resurser mellan enskilda och allmänna mål när arbetsbördan är så stor att myndigheten inte hinner handlägga alla mål. I diskussionerna har utkristalliserat sig två huvudlinjer. Den ena bygger på en jämförelse av antalet inkomna enskilda och allmänna mål. Den andra bygger på en jämförelse av antalet gäldenärer inom de båda måltyperna. De relationstal som erhålls vid jämförelserna läggs sedan till grund för fördelningen av resurserna på respektive målområde. Den första linjen för med sig att mer resurser kommer att satsas på allmänna mål än vad den

1979-12-18

Dnr 766/79-90

senare gör. En majoritet av kursdeltagarna har hittills slutit upp kring linjen som bygger på jämförelse av antalet gäldenärer. Riksskatteverket avser att fortsätta dessa diskussioner under de kurser som anordnas i början av år 1980. Härefter kan en summering göras och den fördelningsprincip som fått stöd av majoriteten av kronofogdarna och uppbördsdirektörerna bör om möjligt förankras hos budget- och justitiedepartementen. Riksskatteverket kommer därefter att informera kronofogdemyndigheterna om denna princip i syfte att nå enhetlighet bland de kronofogdemyndigheter som är tvungna att prioritera sin målhandläggning.

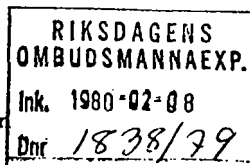
Riksskatteverket vill avslutningsvis framhålla att det är angeläget att justitieombudsmannen gör ett uttalande om grundprincipen för prioritering mellan verksamhetsgrenarna.

Gösta Ekman
Hans Troive

KRONOFOGDEMYNDIGHETEN
HANDEN

1980-02-07

AD 316/79

Till
Justitieombudsmannen

Med anledning av Riksskatteverkets yttrande över kronofogdemyndighetens i Handen prioritering av enskilda och allmänna mål (JO:s dnr 1838/79) får jag anföra följande.

Jag vill till en början framhålla att myndighetens fördelning av personalresurserna under omorganisationsskedet har visat sig vara en bra och lämplig fördelning och att myndigheten härigenom kunnat bemästra de svårigheter som uppkommit. Myndigheten har ej heller i efterklokhetens tecken funnit ett bättre förfaringssätt under rådande förhållanden.

Myndighetens uppfattning bekräftas av RSV:s preliminära statistik för år 1979. Enligt denna har indrivningsresultatet förbättrats till 19,5 % när det gäller leveranser i allmänna mål.

Riksskatteverkets allmänt hållna yttrande visar att verket inte har någon klar princip beträffande prioriteringsfrågor eller uppfattning om en kronofogdemyndighets arbete och de svårigheter som uppkommer i en ständigt föränderlig verksamhet. Yttrandets innehåll bekräftar de farhågor jag framfört i mitt tidigare yttrande till justitieombudsmannen, nämligen ett ensidigt och av RSV:s roll som skattemyndighet påverkat synsätt. Detta strider mot min och många andra utmätningsmäns uppfattning. Förutsättningarna om enighet torde vara små. En utmätningsman som anammar detta synsätt är inte opartisk och bör sålunda ej verka som utmätningsman, en liksom domare viktig post i rättssamhället. Med hänsyn till att det är för kronofogdemyndigheterna synnerligen viktigt ser jag mig tvungen att belysa de punkter där mina åsikter avviker från den centrala myndighetens och då i början kommentera det lilla i yttrandet som rör kronofogdemyndigheten i Handen.

Riksskatteverket skriver att fältverkställigheten i Handens distrikt synes under en längre tid ha varit koncentrerad på enskilda mål. I mitt yttrande kallade jag samma sak en viss mycket begränsad period (under omorganisationsskedet). Jag är fullt medveten om att uttrycken är relativa men tar ändå upp detta skrivsätt då det är betecknande för RSV:s inställning till kronofogdemyndigheten. En ändring av ifrågavarande slag är försätlig, i synnerhet för den icke initierade läsaren.

Kronofogdemyndigheten i Göteborg har såsom framgår av meddelande 1979-11-01 Ser A4/79 (första sidan bifogas i fotokopia) uppgivit att det i stortendast kan bli aktuellt med verkställighet av enskilda mål t o m 80-05-01. Göteborg synes därmed gå längre än vad som skett på kronofogdemyndigheten i Handen.

Yttrandet från RSV kan tyda på att verket sätter likhets-tecken mellan fördelning av personal på olika verksamhets-områden och prioritering av mål. Över huvud taget är begreppen inte helt klara. Kronofogdemyndigheten har fördelat personalen enligt den organisation och personalfördelning som RSV föreskrivit. Såsom framgår av min redogörelse vid JO:s inspektion saknas det exekutiv personal på grund av vakanser. Riksskatteverket kommer att anställa fem aspiranter till myndigheten. På grund av anställningssystemets tungroddhet - för många myndigheter inblandade - har anställningsförfarandet tagit alltför lång tid. Kronofogdemyndigheten har därför fortfarande ett stort underskott på exekutiv personal. Jag påpekar detta för att belysa hur årsarbetskrafter helt enkelt försvinner på grund av ett tungrott system trots att kanske alla inblandade gör ett gott arbete.

Kronofogdemyndigheten har använt sina personalresurser effektivt. Fältsidan har förstärkts med kameral personal i den mån denna personal kunnat undvaras på kontorssidan. En viss rörlighet är nödvändig eftersom mängden och arten av arbetsuppgifter skiftar under året.

Den nya organisation som den centrala myndigheten drivit fram har bundit myndighetens resurser på ett helt annat sätt än tidigare. Detta har varit till förfång för verksamheten såväl när det gäller trivselen som ur effektivitetssynpunkt. Riksskatteverket uttalar att lika förutsättningar för genomförandet av indrivningen aldrig torde kunna uppnås i alla kronofogdedistrikt samt att betingelserna för kronofogdemyndigheternas verksamhet är olika genom andra faktorer t.ex. regionala och lokala förhållanden utanför kronofogdemyndigheten. Kronofogdemyndigheten noterar detta uttalande med taktsamhet då myndigheten under många år framhållit dessa olikheter då det gällt myndighetens organisation och bemanning. Handen har emellertid i stort sett fått samma organisation som landets minsta myndighet trots att myndighetens chef och andra ofta påpekat att det är som att föreskriva att en storindustri och en liten finmekanisk verkstad skall ha samma organisation och arbetssätt. Stordriftens och specialiseringens fördelar tas ej till vara. Flexibiliteten erkännes ej. De normgivande personerna har dock närmast varit rabiata i sitt genomdrivande av en enda saliggörande organisation, måhända för att denna skall passa ett otympligt och dyrbart datasystem.

Riksskatteverket säger sig inte ha mandat att utfärda föreskrifter eller anvisningar beträffande prioriteringsfrågor men att verket enligt sin instruktion har att verka för en enhetlig och riktig rättstillämpning hos kronofogdemyndigheterna. I detta sammanhang menar RSV att det är betänkligt ur rättvisesynpunkt att skattskyldiga med mycket stora skuldbelopp blir föremål för mindre effektiv indrivning i vissa distrikt. Även anmärkes att det från sökandesidan i enskilda mål kan te sig förvånande att verkställigheten sker olika snabbt och med skiftande resultat.

Kronofogdemyndigheten anser att det inte är tillfredsställande att gäldenärer och borgenärer inte får samma behandling och service hos samtliga landets kronofogdemyndigheter och delar RSV:s uppfattning att lika förutsättningar för alla kronofogdemyndigheter inte torde kunna uppnås. Kronofogdemyndigheten har även i skilda sammanhang - främst för att erhålla ökade resurser - framhållit det otillfredsställande i det förhållande att resursskillnaderna är allt för stora.

Kronofogdemyndigheten vill dock framhålla att rättvisesynpunkter gäller alla - även små skuldbelopp eller små fordringar. Detta är viktigt då de kanske största olikheterna rör småbeloppen, när de hårt arbetsbelastade myndigheterna tar de större beloppen med viss förtur. Kronofogdemyndigheten anser det därför ensidigt när RSV alltid talar om rättvisa när det gäller indrivning av stora skuldbelopp. Kronofogdemyndigheten förstår helt enkelt inte RSV:s delade rättvisebegrepp. Även om RSV i sitt yttrande för syns skall nämner enskilda mål lyser verkets uppfattning klart fram i detta avseende. Eftersom RSV inte har mandat att utfärda föreskrifter och anvisningar i prioriteringsfrågor anser kronofogdemyndigheten att detta verk numera sysslar med dessa frågor i allt för hög grad och att stor risk finns för en centraldirigerad indrivning eller verkställighet helt inriktad på skatteindrivningen.

Kronofogdemyndigheten anser det viktigt att landets myndigheter har en enhetlig och riktig rättstillämpning. Grunden för detta är att myndigheterna följer gällande lagstiftning, praxis m.m. Det är enligt kronofogdemyndighetens mening en fara för rättssamhället om ensaka kronofogdemyndigheter eller än värre en central myndighet som RSV börjar urholka eller i praktiken ändra på av riksdag och regering stiftade lagar. Landets kronofogdemyndigheter har olika resurser. De flesta myndigheter hinner med sina arbetsuppgifter. Någon prioritering erfordras ej vid dessa myndigheter. Om man för myndigheter som har ansträngt arbetsläge föreskriver eller vid möten söker övertyga dessa myndigheter att vissa mål, t.ex. enskilda mål med skuld under 500 kronor inte skall verkställas enligt gällande regler ökar olikheterna i stället för att minska och

osäkerheten sprider sig. Kronofogdemyndigheten anser sig inte kunna underlåta att verkställa t.ex. enskilda mål på små belopp även om det sanktioneras av RSV.

Kronofogdemyndigheten har i sitt yttrande till JO medgivit att myndigheten godkänt att betydande överskridande av tidsfristerna för verkställighet av enskilda mål. Enligt 88 § 1 mom UL skall utmättningsförrättning om möjligt hållas inom fyra veckor från det utmättningsmannen mottog handlingarna. På grund av myndighetens pressade arbetssituation har tidsfristen ej kunnat hållas - ett förhållande som lagstiftaren kanske förutsett när den ifrågavarande paragrafen mjukades upp med orden "om möjligt". Myndigheten anser dock att utsökningens tidsfrist bör hållas där så ske kan. I centralt utfärdade anvisningar finns anvisning att utmätning i allmänt mål skall ske så snart som möjligt om inte hinder möter eller om det av särskilda skäl anses överflödigt. Någon tidsfrist har inte angivits annat än att utmättningsförrättning bör ske snabbt sedan betalningsanmaningstiden gått ut.

Även om jag inte anser att en central myndighets anvisningar har samma tyngd som utsökningens bestämmelser bör naturligtvis även sådana anvisningar följas. Om man jämför dessa anvisningar och RSV:s uppfattning om verkställighet av stora och något mindre (och små ?) skattekulder (sid 3) med RSV:s tal om åtgärdsprioritering (sid 2) där det talas om att "förenkla och minska" fältåtgärderna och att "flera" åtgärder bör komma ifråga för stora skulder i såväl enskilda som allmänna mål synes reglerna ej gå ihop. Visserligen kan man säga att den centrala myndighetens anvisningar från år 1972 speglade den myndighetens dåvarande och sedan något år då förhärskande tankegångar att s.k. direkt verkställighet var i huvudsak den enda användbara indrivningsmetoden. Redan då hade jag och många andra utmättningsmän reagerat mot den alltför förenklade och ensidiga styrningen mot fältverkställigheten där mycket lite hänsyn togs till förrättningsmännens möjlighet att genom telefonsamtal och förhandlingar m.m. få den skattskyldige att betala frivilligt. Andan i det hela var att utmättningsförrättningar ovillkorligen skulle sättas ut och utmätning ske även för relativt små fordringar. Man såg skurkar i alla gäldenärer trots att de flesta utmättningsmän väl känner till att större delen av gäldenärerna har kommit efter på grund av personliga problem, okunnighet, otur och liknande orsaker. Kronofogdemyndigheternas många positiva åtgärder för att hjälpa gäldenärerna tillrätta och därigenom skapa en bättre betalningsvilja sågs i allmänhet med misstro.

Numera finns en liknande övertro på löneexekutionen och det påstås att denna skulle "förenkla och minska" fältåtgärderna. Visserligen skulle löneexekutionens utökning något minska antalet utmättningsförrättningar, men det är otvivelaktigt så att utmättningsförrättningar och i synnerhet utsatta förrättningar även minskar antalet fall för löneexekution.

En stor del av kronofogdemyndigheternas gäldenärer i såväl enskilda som allmänna mål är företagare mot vilka löneexekution i regel inte kan riktas. Om man vid indrivning av små belopp endast föreskriver löneexekution kommer åtgärderna att rikta sig mot löntagare och pensionärer medan rörelseidkaren går helt fri. Det är således viss risk att följa RSV:s åsikter att "fler" åtgärder bör komma ifråga i stora allmänna och enskilda mål. Över huvud taget torde man inte kunna komma fram till en godtagbar, rättvis och för närvarande laglig lösning genom det av RSV använda generaliserande betraktelsesättet. Ta som exempel två enskilda mål. I det ena har ett stort bolag en fordran på 20.000 kronor. I det andra har en fattig person en fordran på 450 kronor. Enligt RSV:s mening bör tydligen fler åtgärder ske i det större målet. RSV förordar detta och säger att en hel del kronofogdemyndigheter börjat tillämpa sådan åtgärdsprioritering, tydligen påhejade av RSV eller åtminstone med RSV:s goda minne.

Jag delar inte RSV:s rättsuppfattning. Även om staten i egenskap av fordringsägare i allmänna mål kan tillåta ett något förenklat förfarande vid indrivning av vissa skatter och avgifter bör även inom detta område en stor försiktighet iakttagas. Den som erlägger en restförd skatt på grund av kronofogdemyndighetens krav kan tycka det vara orättvist och egendomligt att en annan person med tillgångar ej behöver betala för att den personen saknar införselbara tillgångar. Mängder av liknande fall kommer att uppstå. Även om de flesta inte kommer att upptäckas av de skattskyldiga eller JO är det för de flesta tjänstemännen inom vår svåra och grannliga verksamhet viktigt att få gå hem från arbetet med den tron att man varit rättvis.

RSV har som tidigare citerats funnit att myndigheternas verkställighet av allmänna och enskilda mål börjar förete allt större olikheter och att skattskyldiga med mycket stora skuldbelopp blir föremål för mindre effektiv indrivning av kronofogdemyndigheter i vissa distrikt än i andra. Det är naturligtvis inte bra att olikheter förekommer i handläggningstiderna och att verkställigheten börjar förete olikheter (genom att vissa myndigheter infört mer eller mindre underliga s.k. prioriteringsåtgärder?).

Inom kronofogdemyndigheternas verksamhet - liksom bland domstolar m.m. - förekommer olika handläggningstider på grund av att vissa myndigheter är mer arbetsbelastade än andra. Här till kommer att en och samma myndighet kan ha olika stor belastning vid skilda tillfällen. Myndigheterna som är mer arbetsbelastade får sålunda en längre handläggningstid eller kommer periodvis efter med sina arbetsuppgifter. Det är beklagligt att så är fallet. Samhället har emellertid varit tvunget att till en del acceptera detta förhållande.

Att ersätta detta inte helt fullkomliga system med ett system där man helt avsiktligt inför orättvisor som är oerhört mycket större kan inter-vara till gagn för verksamheten eller samhället. Vissa av de regler som förespråkas erfordrar lagändring, andra kanske inte. Även ändringar som i och för sig kan ske bör enligt min mening ej äga rum om det strider mot den rättsuppfattning som inte utan skäl är förhärskande i vårt västerländska samhälle. Att låta centrala eller lokala myndigheter tumma på lagarna genom att kalla det s.k. åtgärdsprioritering är än värre.

Genom de av RSV i sitt yttrande accepterade s.k. prioriteringar har sålunda smärre olikheter betr. tider ersatts av stora olikheter på verkställighetsplanet d.v.s vissa myndigheter verkställer inte enskilda mål på föreskrivet sätt genom att de kanske åberopar ett upp till ett år gammalt protokoll i annat mål där gäldenären saknat utmätningsbara tillgångar. En del myndigheter tar förmodligen 100 kronor för besväret, andra kanske 50 kronor. När man inte följer gällande lagstiftning är det ofta så att andra regler, t.ex. för kostnader, saknas. Enligt min mening bör sålunda samma lagstiftning gälla för hela landet. Några särskilda regler får inte införas för vissa myndigheter.

Riksskatteverket framhåller i sitt yttrande att det är särskilt angeläget att kronofogdemyndigheterna så långt det är möjligt rationaliserar sitt arbete samt att RSV försöker finna olika vägar för att underlätta kronofogdemyndigheternas arbete genom arbets- och personalbesparande ADB-system, service i form av utbildning och rättsinformation.

Naturligtvis är det för en kronofogdemyndighet väsentligt att få dessa rationaliserings- och organisationsmöjligheter. Tyvärr lägger RSV:s eget agerande hinder i vägen för varje form av förnuftig och på erfarenheter i det egna distriktet grundad organisation.

Det är självklart att RSV med sina obegränsade resurser, stora propagandaapparat, inflytande på kronofogdemyndigheternas anslagsframsättningar och i tillsättningsärenden samt makt över undervisningen kan driva igenom den organisation det verket önskar. Detta kan ske även utan direkt maktmissbruk. Trycket på kronofogdemyndigheterna är stort nog ändå, Kronofogdemyndigheterna vet ju att den centrala myndigheten alltid får igenom sin vilja genom att visa fram ett med vackra ord kommenterat väl anpassat material och förankra detta på olika ställen. Kronofogdemyndigheten får till slut den av centralmyndigheten önskade organisationen

i alla fall.

Jag har i yttrande alltid sagt ifrån då jag ansett det vara en tjänstemans plikt att säga sin mening även om den inte passat den centrala myndigheten. Detta har jag gjort för att undvika alltför stora skador för staten och den enskilde. Då jag alltid arbetat på stora myndigheter och i nära kontakt med både den exekutiva och kamerala personalen är det helt naturligt att åsikterna vuxit fram gemensamt och passat större myndigheter.

Riksskatteverket har lyckats att få med de formella beslutsfattarna på ett gigantiskt och dyrbart ADB-system (vem har tid att kontrollera de utlovade besparingarna?) och en likaledes dyrbar och tvivelaktig omorganisation samt har genom föreskrifter fastslagit att kronofogdemyndigheterna skall arbeta med en s.k. integrerad metod. Genom sin s.k. organisationsförmåga lyckades RSV till och med få alla förändringar att komma samtidigt. Även om inte jag själv eller någon annan vid myndigheten sålt sin själ till RSV ålåg det myndigheten att genomföra det hela.

All personal hos myndigheten - exekutiva, kamerala och kronofogdar - ställde upp som en man för att med arbetsglädje försöka genomföra de beordrade förändringarna. Vi har ett gott samarbete, trivsel och därmed arbetsglädje på myndigheten. Samtliga vet att vi själva blir lidande om myndigheten inte fungerar och att ingen annan lär verkställa våra mål eller utföra något arbete åt oss. Jag känner heller inte någon vid myndigheten eller annorstädes som tror att den centrala myndigheten skulle ta något ansvar och säga ifrån att det beror på den av centralmyndigheten genomdrivna organisationen om det skulle vara något som inte fungerat. Det ligger sålunda helt i vårt intresse att klara av den organisation vi är skyldiga att genomföra - även om den är dålig och grundad på en fix idé någonstans på RSV. Vad vi tycker om eller tycker illa om är oväsentligt i det läget. Myndigheten är sålunda bunden till en viss organisation och arbetsmetodik. Detta får självfallet inte hindra myndigheten att söka få ändring i de delar som skadar verksamheten mest och motverkar effektiviteten. Krånglet och svårigheterna tornar då upp sig.

Ett exempel:

Riksskatteverket har utgett en normalarbetsordning. I denna föreskrivs att arbetet på fältgrupperna skall vara integrerat. I verkligheten skulle detta betyda att en och samma person handlägger samtliga olika typer av mål. Kronofogdemyndigheten (personalen och chefen i samråd enligt MBL) utarbetade en egen arbetsordning baserad på normalarbetsordningen. Kronofogdemyndigheten strök integreringsmeningen. Orsaken var att metoden låste myndigheten vid ett enda arbets sätt av hundratals, bl.a. att eventuellt skapa en grupp som arbetar med de svåra och särskilt kunskapskrävande skattemålen. Arbetsordningen skall fastställas av länsstyrelsen. Denna har

inte ansett sig kunna fastställa arbetsordningen, då ändringen var väsentlig för vederbörande hos RSV, och hänvisat till förhandlingar. Det har kallats till förhandlingar, nu på det regionala planet.

Detta rimmar illa med RSV:s uttalande att det är angeläget att kronofogdemyndigheterna får möjlighet att rationalisera sitt arbete.

För att ytterligare belysa att RSV:s påståenden inte är givna sanningar bilägges en fotokopia av en insäddare i tidningen Expressen den 13/1 1979 samt återopas kronofogdarnas i Stockholm inlägg i RSV:s informationsblad 2-1979 (bifogas).

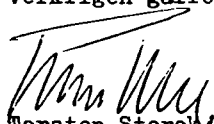
Riksskatteverket - som säger sig inte ha mandat att utfärda föreskrifter eller anvisningar i prioriteringsfrågor - framhåller i slutet på sitt yttrande att verket anordnat ett antal kurser för uppbördsdirektörer och kronofogdar för bl.a. diskussion om prioriteringsfrågor. Det bör anmärkas att uppbördsdirektörerna enbart arbetar med skatteuppbörden och helt naturligt inte är isatta i kronofogdemyndigheternas hela arbetsfält. Sedan ytterligare ett antal kurser hållits skall en summering göras och den fördelningsprincip (prioritering?) som fått stöd av majoriteten av uppbördsdirektörerna och kronofogdarna skall om möjligt förankras hos budget- och justitidepartementet. Utöver det förhållande att uppbördsdirektörerna som i regel inte har någon kännedom om enskilda mål skall ha en kanske avgörande roll för kronofogdarnas verksamhet är den av RSV erbjudna valfriheten som att fråga en kollega - Bäste bror. Har du slutat att supa nu? I övrigt är det väl så det skall gå till nu för tiden. Kommer frågan någon gång till riksdagen är allt överspelat och centralbyråkraterna har som vanligt segrat därför att beslutsfattarna i riksdagen inte känner till vad småfolket på fältet har för erfarenheter.

Riksskatteverket utnyttjar JO:s inspektion av kronofogdemyndigheten i Handen helt för sina egna syften. Kort efter JO:s besök hos myndigheten fick jag höra från flera kronofogdar att jag bara verkställde enskilda mål. Vid ovan angivna kurser lär numera RSV:s yttrande till JO i detta ärende utdelas av biträdande skattedirektören Holmgren för att användas som diskussionsunderlag. Det kan ifrågasättas om det i detta ärende inte finns viktigare saker att granska än prioriteringsfrågor.

Riksskatteverket anser det angeläget att JO gör ett uttalande om grundprincipen för prioritering mellan verksamhetsgrenarna. Justitiekanslern har för en tid sedan gjort ett uttalande i ett nära liggande ämne beträffande länsåklagaren i Hallands län. Tyvärr hörde jag endast JK:s uttalande i TV. Fallet kan kanske ge någon ledning.

Kronofogdemyndigheten som finner det tveksamt om JO anser sig kunna göra det av RSV önskade uttalandet anser det dock angeläget att JO ur rättvise- och rättssäkerhetssynpunkt belyser de frågor som uppkommit beträffande prioritering av mål och ärenden samt om man på sätt som framgår av yttrandena kan frånga gällande rätt.

Det har stor betydelse för alla - inte minst för den tjänsteman som har att fatta beslut - att veta eller åtminstone kunna få reda på vilka regler som numera verkligen gäller i vårt samhälle.

Torsten Storck
kronofogde

FÖRENINGEN SVERIGES
KRONOFOGDAR
791 29 FALUN

1980-04-29

RIKSDAGENS OMBUDSMANNAEXP.		1 (4)
Ink. 1980-04-08		
Dnr 1838/79		

Riksdagens ombudsmannaexpedition
Box 16327

103 26 STOCKHOLM 16

Dnr 1838-1979: Kronofogdemyndigheternas resursanvändning

Rikets 91 kronofogdemyndigheter (KFM) företer sinsemellan väsentliga olikheter i fråga om storlek, struktur, arbetsbelastning och bemanning. Resursanvändningen kan därför inte likriktas. Bortsett från de s k storstadsdistrikten Stockholm, Göteborg och Malmö, som har egna organisationsmodeller, är landets KFM organisatoriskt indelade i tre normaltyper. Föreningen understryker att det för bl a en godtagbar personalförsörjning inom KFM samt för mera strikta och enhetliga arbetsrutiner hade varit erforderligt att DAP-utredningens förslag genomförts, vilket skulle ha medfört slagkraftiga personalenheter med övergripande verksamhetsledning. För närvarande pågår i ett mindre antal distrikt vad som kan betecknas som lokal försöksverksamhet för att ta fram nya riktlinjer för verkställighet av både allmänna och enskilda mål. Det är naturligt att man i olika delar av landet och med olika förutsättningar samt med hänsyn till bl a särskilda lokala förhållanden kan ha funnit delvis skiljaktiga vägar att lösa dessa frågor. Några allmänt gällande fasta huvudregler för prioritering finns ännu inte frånsett RSV:s föreskrifter om förenklad handläggning av små allmänna mål. Det är uppenbarligen inte tillfredsställande att varje särskild myndighet på egen hand försöker lösa prioriteringsfrågorna och därvid kan komma att tillämpa olika regler. Föreningen vill understryka att KFM:s arbetssituation i förening med personalbristen i distrikten kräver att man nu enas om en klar målsättning för KFM:s verksamhet med huvudlinjer för resursfördelning mellan allmänna och enskilda mål samt regler för prioritering inom de båda målsgrupperna.

KFM:s arbetssituation framgår av bifogade statistikuppgifter för 1978 och 1979. Det bör observeras att 1976 års statistik ligger till grund för KFM:s personaldimensionering per 1979-01-01. Därefter har KFM tillförts endast ett fåtal tjänster, i huvudsak koncentrerade till AB-län. Kronofogdemyndighetsutredningen har i sitt betänkande (SOU 1977:42) utgått från en schablon att normalpoäng för en tjänsteman ska vara 1.600 (i storstadsdistrikt 1.500) vid personaldimensionering. Normalpoängen har utredningen kommit fram till efter ingående analyser och studier. Underlaget har inhämtats av RSV. I fråga om arbetsstatistiken bör observeras bl a det stora antalet företagskatter och konkurser. Statistiken är emellertid inte så differentierad att alla väsentliga arbetsuppgifter redovisas. Man saknar t ex uppgifter om KFM:s arbete med processverksamhet, ackordsförhandlingar eller vissa andra nya arbetsuppgifter såsom internutbildning och KFM:s utvecklingsarbete med andra myndigheter och organ.

Föreningen vill peka på att KFM:s inre organisation underkastats väsentliga förändringar att gälla från och med den 1 januari 1979. Den exekutiva verksamheten ska planeras och genomföras inom en arbetsgrupp, fältsektionen. Målverkställigheten förutsätts vara integrerad på så sätt att alla tjänstemän ska få möjlighet att handlägga både allmänna och enskilda mål. Föreningen anser integreringen som mycket betydelsefull. Den nya organisationen får i själva verket betraktas som en förutsättning för att allsidigt utveckla personalen och ger en bas för att genomföra enhetligare riktlinjer för målprioritering.

De för samtliga KFM gemensamma faktorer, som nu driver fram krav på att prioritera i verksamheten är att myndigheterna under de sist förflutna åren mött ett avsevärt hårdare motstånd mot betalning, framför allt i samband med indrivningen av skatter och allmänna avgifter. Det har t ex iakttagits, att de betalningsskyldiga håller sig undan i allt större omfattning samt att man använder vissa avtalskonstruktioner eller skenavtal i syfte att hindra att egendom tas i anspråk. Särskilda svårigheter har uppstått vad gäller verkställighet hos juridiska personer.

Samtidigt har både allmänna och enskilda mål ökat avsevärt i antal samt även beloppsmässigt. Det sagda gäller i hög grad de s k företagarskatterna (A-skatt, mervärdeskatt och arbetsgivaravgifter). Vad gäller de enskilda målen kan anmärkas att med ett verkställighetssystem, som förutsätter tillgångsundersökning i bostad eller på verksamhetsställe, de i utsokningslagen angivna tidsfristerna ofta inte kan hållas.

KFM har också tillagts nya och delvis kvalificerade uppgifter, som är tidskrävande. Det statsfinansiella läget har medfört att många KFM tvingas arbeta med otillräckliga resurser.

KFM har fyra huvuduppgifter, nämligen

1. att verkställa anspråk som vilar på offentligrättslig grund och som allmänt benämnes skatteindrivning

2. att verkställa anspråk som vilar på civilrättslig grund (enskilda mål)

3. att pröva lönegarantiärenden i konkurser

4. vissa KFM har dessutom tillagts uppgiften att vara tillsynsmyndighet i konkurs

Om en KFM inte kan lösa dessa arbetsuppgifter fullt ut med tillgängliga resurser, uppkommer frågan om hur resursfördelningen ska ske på de olika verksamhetsgrenarna. Vid den avvägning, som måste göras måste självfallet beaktas att särskilt restföreningen av företagarskatter ökat på ett oroväckande sätt. Ett flertal olika undersökningar samt även KFM:s iakttagelser under många år visar på att man inte sällan sätter i system att skapa sig obehöriga vinster på

samhällets bekostnad. Det är väsentligt att betona, att det stora flertalet lojala näringsidkare lider av en illojal konkurrens från skatteflyktsföretagen. Detta kan på lång sikt leda till svåra konsekvenser för stora delar av näringslivet. Det hårda betalningsmotståndet har lett till att KFM sedan lång tid måste använda konkursförfarandet som en ordinär indrivningsmetod mot främst de gäldenärer, som med utnyttjande av skattesystemets kreditmöjligheter driver affärsverksamhet. Det alldeles övervägande antalet konkursutredningar visar, att staten hos konkursgångna företagare och andra lider mycket stora förluster. Situationen har som bekant lett till insikten om att en samordning av statliga och andra organs resurser är nödvändig för att hindra skatteflykt samt hindra och uppdaga brott samt återvinningsgrundande transaktioner. KFM samt länsstyrelse och lokal skattemyndighet har t ex inom vissa regioner påbörjat ett samarbete (skattesamrådsgrupper) i syfte att bl a få allsidig information om olika skattebelastade företag och få anvisning om var revisioner bör sättas in. KFM medverkar i kontaktmannagrupper tillsammans med polis och åklagare inom ramen för arbetet med att bekämpa ekonomisk och organiserad brottslighet. KFM har också uppgifter av helt annan art. Myndigheterna ska i samarbete med länsorgan och utvecklingsfond arbeta med rekonstruktion av sysselsättningskänsliga företag. RSV har i denna del utfärdat vissa allmänna råd i verkets författningssamling (RSV EX 1979:1). Företagsobeståndskommittén (FOK) har numera i ett delbetänkande (SOU 1979:91) lagt fram konkreta förslag om lagstiftning på området. Kommittén har bl a uttalat att KFM bör åläggas viktiga informationsuppgifter m m i fråga om vissa obeståndsföretag.

Föreningen finner således med hänsyn till samhällsintresset av att skatteflykten stoppas samt vad som anförts om "skuldbilderna" hos KFM och det påbörjade myndighetssamarbetet att särskild tonvikt läggs på arbetet med att ta ut vissa företagskatter och andra skatteposter på betydande belopp.

De enskilda målen ökar som nämnts avsevärt i antal. Det är påfallande att skuldbeloppen ofta är små och att stat, kommun- och landsting är sökande i 1/3 av målen. 3/4 av de mål vari det allmänna är sökande har avsett skulder under 500 kr. (RRV:s re.rapport Dnr 1977:1171 s 9-11). Ofta gäller de enskilda målen från offentliga sökande personer, som på förhand kan bedömas sakna tillgångar. Sannolikt sker framställningen i många fall för att få ett formellt avskrivningsunderlag. Många av dessa mål borde inte belasta KFM:s resurser i den omfattning, som nu förekommer. Föreningen har den uppfattningen att en omvandling av vissa av de oftast förekommande enskilda målen från offentliga sökande till allmänna mål skulle vara en utväg till rationalisering och förenkling (RRV-rapporten s 11.)

För att ytterligare visa på de mindre målens betydelse i detta sammanhang har Föreningen från ett antal KFM inhämtat uppgifter

avseende under januari 1990 inkomna enskilda mål med kapitalfordran understigande 1.000 kr. Sammanställningen visar att antalet mål av denna typ uppgår till c:a 50 %. Siffran inom parentes visar totala antalet mål under den angivna tidsperioden: Huddinge 419 (950), Sollentuna 360 (564), Solna 141 (299), Växjö 233 (473), Göteborg 1.927 (3.062) och Malmö 607 (1.144).

De stora inkassobyråerna använder KFM som ett led i sin inkassoverksamhet samt lämnar av den anledningen upprepade anstånd i målen. Detta i förening med de särskilda tidsfristerna för verkställighet av enskilda mål samt kravet på förrättning i bostaden medför att KFM ofta måste avsätta betydande resurser för handläggning av dessa mål.

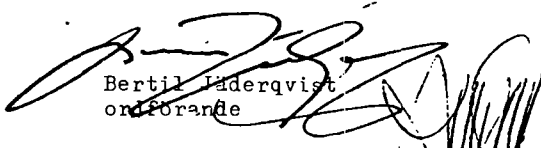
Föreningen hoppas att genomförandet av förslaget till ny utskökningsbalk ska ge möjlighet till mera differentierade verkställighetsformer för båda målstyperna anpassande efter de olika målens betydelse.

Det måste allvarigt övervägas vilka rationaliseringsmöjligheter som står till buds. Härvid bör övervägas ytterligare författningsändringar och användande av olika tekniska hjälpmedel. Inom kronofogdekåren finns åtskilliga uppslag, som bör tas tillvara, på dessa områden. Inom ramen för detta yttrande avstår Föreningen från att närmare gå in på frågan.

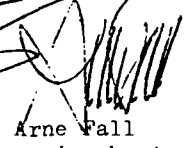
Det är Föreningens bestämda uppfattning att det skulle vara värdefullt om ett mera generellt system för resursanvändning kunde tillhandahållas myndigheterna i deras verksamhetsplanering.

Föreningen bifogar infordrade yttranden från lokalavdelningarna.

Remissakten återgår.

Bertil Laderqvist
ordförande

Arne Fall
remissekreterare

Lokalavdelningen i AB-län av
föreningen Sveriges kronofogdar

1980-03-28

1(2)

Föreningen Sveriges kronofogdar
c/o kronofogde Arne Fall
171 23 SOLNA

Yttrande angående JO:s remiss 1980-02-11 angående prioritering
av enskilda och allmänna mål

Statsmakterna har fastställt hur den exekutiva verksamheten skall bedrivas. Det är då statsmakternas skyldighet att ställa tillräckliga resurser till förfogande.

Vid förstatligandet 1965 kom kronofogdemyndigheterna i AB-län att underbemännas bl a på grund av felaktigt dimensioneringsunderlag. Detta förhållande samt en fortlöpande kraftig ökning av målmängden jämte nya arbetsuppgifter beaktades inte vid bemanningen i samband med den senaste omorganisationen 1978/79.

Kronofogdemyndigheterna har på grund härav tvingats sänka sin ambitionsnivå i fråga om snabbhet och kvalitet i handläggningen av målen.

JOs inspektion i Handens kronofogdedistrikt har väckt frågan om inte de otillräckliga resurserna borde föranleda prioritering av handläggningen av vissa mål. Med prioritering måste i detta sammanhang förstås att vissa mål handläggs före andra och att vissa mål handläggs mer omsorgsfullt än andra som i stället handläggs summariskt d v s vissa åtgärder underläts.

En eventuellt förekommande prioritering av de enskilda målen tillämpas dels p g a bestämmelsen i 88c § UL, som inte gäller allmänna mål, dels för att undvika att det uppstår balanser av enskilda mål. Uppkomna balanser av enskilda mål får ytterst allvarliga konsekvenser för främst den kontorsmässiga handläggningen av dem. Hanteringen av stora register, ökat antal förfrågningar och sökandet efter mål p g a förfrågningarna m m kräver mycket stor personal. För att undvika sådana balanser av enskilda mål måste ibland stora resurser sättas in för att handlägga dem varvid de allmänna målen kan bli "liggande" under viss tid, vilket åtminstone på kort sikt inte medför lika allvarliga konsekvenser. Förutom prioritering måste kronofogdemyndigheten noggrant planera sin verksamhet och med jämna mellanrum se över och om möjligt ändra de administrativa rutiner som tillämpas beträffande både enskilda och allmänna mål. Den nu nämnda prioriteringen kan alltså vara en naturlig del av myndighetens verksamhet.

Prioritering som medför att vissa åtgärder underlåts i en del mål måste ha stöd i lag eller författning såvida inte borgenär medger det. Sådana bestämmelser i lag eller författning finns inte. Kronofogde kan alltså inte själv besluta att underlåta att vidtaga alla föreskrivna åtgärder i målen. Upplyningsvis kan nämnas att länsstyrelsen i AB-län har medgett lätnader i verkställigheten av vissa allmänna mål.

Styrelsen hemställer att detta yttrande biläggs föreningens. Det huvudsakliga innehållet i detta yttrande har fastslagits vid sammanträde den 21 mars 1980 med 31 av lokalavdelningens 50 medlemmar.

För lokalavdelningen i AB-län av föreningen Sveriges kronofogdar.

C M Blomgren
ordf

Bertil Danneryd
sekreterare

KRONOFGDEMYNDIGHETEN
I SOLLENTUNA DISTRIKT
Claes Florin
Kronofogde

1980-03-26

Sid 1(2)

Kronofogde CM Blomgren
Kronofogdemyndigheten i Täby
Box 134
183 22 Täby

Reservation mot yttrande från lokalavdelningen till
Kronofogdeföreningen med anledning av JOs remiss
1980-02-11, dnr 1838-1979

De resurser som tilldelas myndigheterna av statsmakterna skall i princip räcka att fullgöra de uppgifter som myndigheterna har blivit ålagda genom bl a lagar och författningar.

Det svåra statsfinansiella läge som landet befinner sig i medför att statsmakterna inte kan tillgodose alla krav på ökade resurser för att kompensera en ständigt ökande arbetsbörda vid vissa myndigheter. Statsmakterna har inte ens möjlighet att kompensera myndigheterna för det resursbortfall som blir följden av beslut om kortare arbetstider, längre ledigheter osv. Till en stor del måste myndigheterna själva genom olika åtgärder ta tillvara de resurser man har på ett effektivare sätt.

När en myndighet vidtagit de åtgärder den anser sig kunna vidta för att möta de nya eller ytterligare krav som ställs på myndigheten och detta inte räcker till måste andra utvägar sökas. Statsmakterna måste antas vara medvetna om det ökade trycket mot myndigheterna och indirekt sanktionera sådana åtgärder som vidtas i syfte att bemästra en kris om inte åtgärderna kan sägas äventyra rättssäkerheten. Även åtgärder som inte står i bästa överensstämmelse med lagstiftarens mening måste accepteras i en sådan situation. Särskilt gäller detta när en lagstiftning som reglerar verksamheten är gammal, vilket fallet är då det gäller exekutionen.

För exekutionsväsendets del kan sägas att konkurrensen mellan allmänna och enskilda mål har upplevts som ett problem i vart fall så länge kronofogdemyndigheterna existerat. Detta antyds också av kronofogdemyndigheten i Handen. Även när det gäller denna konkurrens kan man konstatera att statsmakterna tilldelat kronofogdemyndigheterna resurser för att lösa hela uppgiften, inte endast den ena eller andra delen. Det föreligger inte från verkställighetssynpunkt några principiella skillnader mellan de allmänna och de enskilda målen. Från handläggningssyn-

punkt kan det emellertid bli vissa mindre skillnader med hänsyn till de tidsfrister som gäller i de enskilda målen och kronofogdemyndigheternas borgenärsfunktion i de allmänna målen.

Med hänsyn till att statsmakterna inte uttalat att den ena typen av mål skall ställas efter den andra i en krissituation, måste de åtgärder som vidtas i princip drabba målgrupperna lika. Rättssäkerhetsaspekten kan inte åberopas enbart till förmån för den enskilde sökanden. Den måste i lika hög grad gälla förverkligandet av skattepolitiken. Mot den bakgrunden får målets karaktär betydelse. Bland de enskilda målen har lagstiftaren pekat på mål av högre angelägenhetsgrad t ex mål om underhållsbidrag och skadestånd. Bland de allmänna målen anses "företagarskatterna" viktigare än andra. Beloppens storlek påverkar också handlandet. Små belopp, i vart fall såvitt gäller de allmänna målen, behandlas på ett enklare sätt.

Det som anförts leder ovillkorligen till den slutsatsen att indrivningen bör vara anpassad efter målets karaktär och att skilda typer av prioriteringar även utöver vad som direkt föreskrivits måste accepteras för att möjliggöra en vettig resursfördelning. En sådan fördelning och ett förnuftigt utnyttjande av resurserna leder till ett bättre resultat för borgenärskollektivet, vilket bör vara eftersträvänsvärt.

Claes Florin

Jag ansluter mig till denna reservation.

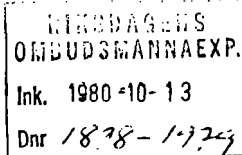
Robert Richtnéř

Nordlands lokalavdelning
av Föreningen Sveriges
Kronofogdar
Box 110
951 22 LULEÅ

YTTRANDE

1980-03-20

Underbilaga 5:2

Föreningen Sveriges Kronofogdar

JO:s remiss angående prioritering av enskilda och allmänna mål.
(Dnr 1838-1979)

Lokalavdelningen, som beretts tillfälle inkomma med yttrande i anledning av rubricerade remiss, får anföra följande.

På grund av innehållet i remisshandlingarna kan lokalavdelningen inte göra någon bedömning huruvida kronofogdemyndigheten i Handen prioriterat vissa mål framför andra.

Lokalavdelningen har mycket ingående diskuterat frågan om behov av prioritering mellan A- och E-mål samt inom de särskilda målgrupperna. Därvid har framkommit att endast ett fåtal kronofogdedistrikt inom de län lokalavdelningen representerade f n var så arbetstygda att alla mål inte kunde verkställas i tid. Dock ansågs att även andra distrikt kan komma i denna situation om nuvarande trend med ökad arbetsbörda fortsätter.

Någon reglering i nuvarande lagstiftning som ger stöd för möjligheter till prioritering finns inte. Lokalavdelningen kan emellertid inte dra några säkra slutsatser huruvida 88 c § UL utgör ett formellt hinder mot prioritering.

Lokalavdelningen har den uppfattning att föreliggande problem med arbetsbördan inte i första hand bör lösas genom prioritering åt ena eller andra hållet. Av rättssäkerhetsskäl och rättviseskäl måste alla landets distrikt ha samma förutsättningar för handläggning av målen. Det kan inte accepteras att vissa kronofogdemyndigheter inte har möjligheter att behandla alla mål på de sätt som lag och föreskrifter förutsätter. Problemet ligger alltså på resursplanet.

Lösningen på problemet måste ligga i ökade resurser, effektiv och rationell målhandläggning och en begränsning av målmängden. Vad gäller kravet på ökade resurser må erinras om det unika förhållandet att tillförsel av personal på kronofogdemyndighet medför ökade nettointäkter för statsverket. I kravet på ökade resurser ligger även kravet på en effektiv och långsiktig personalplanering, vilket är ingå i en verksamhetsplanering för myndigheterna. En begränsning av målmängden kan ske på olika sätt, exempelvis genom ändring i exekutionsavgiftskungörelsen och lagsökningslagen.

Kan problemet med arbetsbördan inte bemästras på här skisserat sätt måste lagstiftningen ändras så att prioritering sanktioneras.

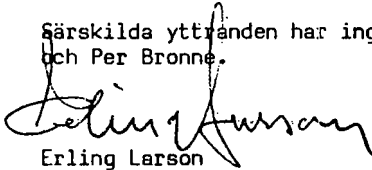
YTTRANDE

1980-03-20

Detta måste dock ske på sådant sätt att det inte ankommer på de enskilda kronofogdemyndigheterna att vidta prioriteringar efter eget godtycke.

Vid utformningen av detta yttrande har deltagit Lars Lejon, Börje Angerud, Eskil Wulff, Dicki Sörensen, Eric Alfzon, Anders Nystedt, Roland Wahlberg, Katinka Bergwik, Karl Lovén, Lars Renberg samt undertecknad.

./. Särskilda yttranden har ingivits av Göran Bowin, Lars Lindqvist och Per Bronne.

Erling Larson

1980-03-29

Kronofogdeföreningen
c/o Arne Fall

✓ som Åtgärdeprioritering innebär att myndigheten på grund av resursbrist måste ge förtursrätt åt vissa mål framför andra och att de däremot blir eftersatta kan komma att lida en ekonomisk förlust.

Prioritering kan ske mellan grupperna A-mål och E-mål men också inom varje grupp för sig.

Inom varje grupp måste i allt större utsträckning viss prioritering ske. I enskilda mål handlägges med förtur mål om kvarstad och skingringsförbud och även mål där risk finns att egendom skingras eller undanskaffas. Men därefter handlägges målen i den ordning de inkommit.

På samma sätt handlägges inom gruppen A-mål med förtur mål om betalningssäkring och bevissäkring samt mål där risk finns att egendom göres oåtkomlig. I övrigt prioriteras mål om större belopp.

Betydligt svårare blir frågeställningen då resurserna inte räcker att handlägga samtliga mål inom rimlig tid.

Enligt 88c § UL skall enskilda mål handläggas om möjligt inom fyra veckor från det målet inkom till myndigheten.

Kan en myndighet då prioritera t ex större A-mål framför E-mål och därigenom komma att överskrida den stadgade 4-veckorsfristen? Gör det vidare att underlåta att överhuvudtaget verkställa enskilda mål på fältet?

Enligt lokalavdelningen kan en myndighet inte överskrida 4-veckorsfristen och inte heller underlåta att verkställa på fältet. Utöver att särskilda omständigheter förklarar detta

Detta får till följd att stora A-mål kan få stå tillbaka för E-mål om mindre belopp. Ur samhällsekonomisk aspekt är detta synnerligen otillfredsställande.

Dessutom har staten satsat stora pengar på utbyggnad av taxeringsrevisionen. Denna satsning kan komma att bli ett slag i luften om KFA inte får resurser till indrivning av A-mål

Skulle däremot A-mål prioriteras framför E-mål kan det medföra att E-målen blir liggande hos kfm så länge att borgenärerna tröttnar och till slut tager "saken i egna händer". Vidare skulle betalningsmoralen sjunka först hos gäldenärna och sedan hos övriga i samhället om ingen påföljd följde på betalningsförsummelser.

Skulle endast större mål såväl på A-målssidan som på E-målssidan prioriteras skulle det medföra att vissa mål, t ex trafikförsäkringsmålen eller målen ang parkeringsavgifter aldrig skulle bli behandlade.

Slutsatsen blir att det är viktigt att kfm tilldelas resurser i sådan omfattning att verksamheten kan bedrivas tillfredsställande.

Måste dock trots allt en prioritering göras, ligger det närmast till hands att prioritera E-mål framför A-mål. Förutom att det finns en fastställd tidsram inom vilken verkställighet bör ha skett, så utgår en avgift för den begärda exekutiva åtgärden. Borgenären-sökanden står i de flesta fall risken för denna avgift i händelse av misslyckad verkställighet. Dessutom har statsmakterna åtagit sig denna funktion. Något alternativ står inte borgenärerna till buds.

Statens njugethet mot kfm förefaller obegriplig med hänsyn till att kfm:s verksamhet är lönande för staten och genom större resurser skulle kunna göras än mer lönsam. Avkastningen på varje ~~statskrona~~ ytterligare satsad krona till exekutionsväsendet torde vara större än inom de flesta andra områden inom statsförvaltningen.

Vad beträffar den myndighet som orsakat att frågan väckts förefaller - av arbetsstatistiken för år 1979 att döma - staten inte att ha blivit lidande på grund av den myndighetens prioritering.

För Västra avdelningen

Rona Lining
Rona Lining
sekreterare

7/ och därmed
ökar risken
för att dessa

SYDSVENSKA LOKALAVDELNINGEN AV
FÖRENINGEN SVERIGES KRONOFOGDAR

YTTRANDE
1980-03-27

Föreningen Sveriges Kronofogdar
o/o kronofogde Arne Fall
Box 1168
171 23 SOLNA

Angående prioritering av enskilda och allmänna mål

Indrivningsuppdragen hos KFM har under senare år tenderat att öka i en allt snabbare takt. Särskilt gäller detta enskilda målen (e-målen). Fordringsbeloppen har dessutom blivit större samtidigt som kraven på myndighetens arbetsinsats ökat genom ändrad lagstiftning. Det gäller bl a möjligheten att använda arbetstagarens avlöning som utmätningsobjekt i e-mål.

Tanken med institutet löneutmätning var att söka styra över verkställigheten av främst småmål från hembesök till kontorsmässig handläggning och därmed också enklare ge borgenären betalning utan att utsätta gäldenären för risken att genom exekutiv försäljning bli av med egendom på ett värdeförstörande sätt. Genom att utsköningsavgiften inte anpassades till lagstiftarens avsikter har dock reformen delvis förfelats. Idag yrkar nästan alla borgenärer utmätning i såväl lön och fast egendom som lön och ö-skatt. För att nå avsedd styrning mot lön och ö-skatt borde lämplig differentiering av utsköningsavgiften ske.

Mängden allmänna mål (a-mål) har ökat i en lugnare takt men samtidigt ställs allt högre krav på myndighetens resurser genom att indrivningsklimatet hårdnat och målen svårighetsgrad allmänt ökat. Särskilt märkbart är detta i de största distrikten. På många håll har det varit nödvändigt att inrätta särskilda utredningsgrupper för att söka komma till rätta med svårare indrivningsfall. En viss lättnad har dock åstadkommit genom att mindre skuldbelopp får avskrivas utan annan åtgärd än krav och bevakning i gäldenärens lön och ö-skatt. En effektivisering av skatteindrivningen har dessutom skett genom reglerna om betalningssäkring och tagande av säkerhet. Beträffande såväl a- som e-mål har emellertid reglerna om pantbrevsutmätning och ianspråktagande av fast egendom utformats på ett sätt som visat sig mycket omständligt och tidskrävande.

Trots myndigheternas allt större arbetsvolym har flertalet KFM inom lokalavdelningens område ännu inte hannat i den olustiga situationen att frågan om prioritering av målen blivit akut. En bidragande orsak härtil är de organisatoriska förändringar, som under senare år företagits,

senast genom inrättande av fältsektioner med föreståndare och egen kameral personal. Men om målutvecklingen fortsätter står prioriteringsproblemen snart att finna vid varje myndighet om inte personalresurserna förstärks i tillräcklig utsträckning.

Enligt uppgift kommer utsökningsbalken att fullt ut bli tillämplig på såväl enskilda som allmänna mål. Enbart på grund därav är dock inte givet att verkställigheten av målen ska ske efter samma linjer eller med samma snabbhet i fall av ökande balanser. Fortfarande lär nämligen ett stort antal särbestämmelser komma att gälla för a-målen. Om tillräckliga medel därför inte ställs till myndigheternas förfogande måste kraftfulla insatser för rationalisering göras men dessutom är det nödvändigt att statsmakterna tar ställning till vilken ambitionsnivå KFM ska anlägga i de skilda måltyper, som konkurrerar om myndighetens resurser. Det kan nämligen från rättvisesynpunkt inte accepteras att varje myndighet för sitt område utvecklar en prioriteringsordning som andra myndigheter kanske finner olämplig och som drabbar allmänheten olika.

PRIORITERING INOM A-MÅLEN

När det gäller a-målsgruppen kan KFM som företrädare för borgenären bestämma lämplig prioriteringsordning. Så har alltid skett och genom att RSV har befogenhet att utfärda anvisningar beträffande skatteindrivningen är skillnaden mellan myndigheterna i den delen inte så stor. Dock torde möjligheter finnas till såväl rationaliserings- som effektivitetsvinster. Här må vara tillräckligt att hänvisa till det utkast till prioriteringsordning som diskuteras vid KFM Malmö och som bl a delar in fordringsbeloppen per gäldenär i tre grupper, mindre än 1.000 kr, 1.000 - 10.000 kr och mer än 10.000 kr. Till den senare gruppen räknas då även vissa mål som av olika skäl kräver skyndsam handläggning (bil. 1:3). Ett genomförande av i utkastet angivna handlingslinjer, vilka bl a innebär att förrätning genom hembesök i de två första grupperna av mål ersätts med en ingående kontorspaning och kontakter per telefon med gäldenären, bör emellertid ske genom centrala anvisningar för att inte myndigheterna ska utveckla skilda system av verkställighetsåtgärder.

PRIORITERING INOM E-MÅLEN

Beträffande e-målsgruppen har KFM i motsats till vad som gäller a-målen en neutral ställning med krav på objektivitet. Antalet fordringsägare är mycket stort och med heterogen bakgrund. Här finns rika och fattiga personer blandade med bolag och andra juridiska personer. Vad som för den ene borgenären är en stor fordran kan för en annan vara av ringa betydelse. Sanktionsmål - bortsett från dem där kommun och landsting är sökande - drar samma kostnad för såväl domstols som KFM:s tjänster.

Är det då rimligt att tilldela större resurser eller prioriterad handläggning för indrivning av en borgenärs fordran men inte för en annans?

Ur samhällssynpunkt kan det måhända anses viktigare att större skulder betalas i första hand och därmed naturligt att också större del av samhällets (KFM:s) resurser sätts in på sådana fordringar. Man kan emellertid även anlägga den synpunkten att indrivningen av alla fordringar för vilka exekutionstitel kan erhållas också bör ges samma möjlighet till exekution med hänsyn till betalningsmoralen i samhället.

Lokalavdelningen anser att så länge samhället inte genom lagstiftning infört begränsningar för borgenärens rätt att oavsett fordringsbeloppets storlek, söka all slags exekution för att erhålla betalning, bör e-målen handläggas i den ordning de inges för verkställighet. Från denna regel måste självfallet undantag göras när så krävs, t ex för samordning med andra mål eller vid fara i dröjsmål. En sådan handlägningsrutin är dessutom från myndighetens sida mest praktisk. En helt annan sak är att åtgärdsprioritering bör ske; att småmål styrs över till löneexekution etc. Detta innebär dock inte prioritering mellan målen utan grundas på myndighetens bedömning av hur borgenären på för myndigheten enklaste och billigaste sätt ska få betalning.

PRIORITERING MELLAN A- OCH E-MÅL

Svårigheterna uppkommer när myndighetens resurser är otillräckliga för en fullgod handläggning av målen och därför måste fördelas mellan a- och e-mål. Här finns inga gemensamma bestämmelser att stödja sig på idag. Utsökningslagen ger anvisning beträffande e-målen och till uppbördskungörelsen ges anvisningar beträffande a-målen. Båda bestämmelserna anger att verkställigheten måste ske med skyndsamhet.

Några av avdelningens medlemmar hävdar att lagens bestämmelser i dessa fall väger över de centrala anvisningarna till uppbördskungörelsen. Därför bör de enskilda målen alltid ha förtur. Från flera håll hävdas dessutom att den omständigheten att staten med ensamrätt åtagit sig utöva exekution bör medföra att statens fordringar får stå efter om inte myndigheterna ges tillräckliga möjligheter verkställa alla mål. Andra menar dock att nuvarande bestämmelser har samma tyngd och att inställningen hos KFM måste vara den som RSV intagit, att ingen verksamhetsgren får läggas ned eller försummas mer än någon annan verksamhetsgren.

I medvetande om medlemmarnas skiftande åsikter i frågan vill styrelsen som lokalavdelningens mening hävda att en fullständig prioritering av e-mål framför a-mål vore orimlig. Även om statmakterna skulle tillse att KFM:s resurser är tillräckliga, inträffar vid varje myndighet från tid till annan störningar i personalläget, vilka tvingar myndigheten till anordning av resurserna på ett sätt som måste få påverka såväl e- som a-mål. Hur man då ska fördela resurserna

när problemen inte är övergående är en ytterst svår bedömningsfråga, som måste få påverkas av många faktorer. Målet för myndigheterna måste dock vara att alla mål oberoende av storlek ska ha förutsättningar att behandlas inom rimlig tid.

Hur myndigheten ska fördela resurserna måste därför utredas. I diskussionen har framförts att hänsyn bör tas till såväl mål mängd som antalet gäldenärer inom varje grupp. Men även andra faktorer bör kunna påverka fördelningen, t ex beloppsstorlek och förhållanden som idag favoriserar de olika målen.

Avdelningen anser det således inte acceptabelt att olika praxis beträffande målen handläggning uppstår på myndigheterna. Om det annat än tillfälligtvis anses godtagbart att inskränka eller förändra verkställighetsåtgärderna beträffande vissa mål, måste detta från rättvisesynpunkt gälla för samtliga myndigheter. Det är därför angeläget att frågan om prioritering mellan a- och e-mål förs vidare till de enda instanser som kan besluta i frågan, nämligen regering och riksdag. Med de regler som idag gäller har RSV inte befogenheter att utfärda gemensamma anvisningar för båda måltyperna. Att utan klar laglig grund införa prioriteringsordningar mellan målen kan knappast leda till enhetlig exekution vid landets KFM.

Som ovan antytts bör också övervägas möjligheterna att genom differentierade utskenningsavgifter styra verkställighetsåtgärderna i e-mål. Samtidigt kan även frågan om avgiftsbefrielse för kommuner och landsting tas under omprövning liksom fråga om beloppsgränser för rätt till utmätning i t ex fast egendom. Det ter sig många gånger stötande att alla samhällets exekutiva möjligheter ska stå öppna även för de minsta fordringar.

Särskilda yttranden har inkommit från medlemmar vid KFM i Eksjö, Helsingborg, Kristianstad och Malmö. De bifogas.

I utformningen av detta yttrande har deltagit Ivan Augustinsson, Susanne Holmström, Alf Sederblad och Tore Wennerl.

I Augustinsson
ordförande

Underbilaga 5:5

Lokalavdelningen för
Mellersta Sverige

1980-03-28

Kronofogde Arne Fall
Kronofogdemyndigheten
box 1168
171 23 SOLNA

Prioritering av enskilda och allmänna mål

Lokalavdelningen Mellersta Sverige har fått in svar från ett tiotal KFM. Av yttrandena framgår i huvudsak följande.

KFM i Linköping prioriterar enskilda mål framför allmänna mål. Man anser sig nämligen tvungen att så gott det går hålla de i UL föreskrivna tiderna. Inom de enskilda målen sker en åtgärdsprioritering som syftar till att rationalisera arbetet och ge mer av myndighetens resurser åt de allmänna målen. Inom de allmänna målen prioriteras mål med större belopp framför mål med mindre belopp. Vidare prioriteras sådana mål - oavsett beloppets storlek - som beräknas ge resultat eller medföra betalning framför mål som inte beräknas ge något resultat.

Inom Gävleborgs län har idéer om prioritering redovisats vid en länskonferens den 21-23 januari 1980. Där säs bl a att man skall vara beredd att förändra rutiner t ex styra vissa ärendegrupper direkt till löneexekution i stället för att belasta fältssektionerna. Inte heller meningsfullt att åka på kända SUT. I stället kunde man tillämpa kontorsförrättningar i de mål där det genom ett inom 6 månader företaget utmättningsförsök blivit känt att gäldenären saknade tillgångar.

KFM i Hudiksvall tillämpar i E-mål, kända SUT-fall, följande rutin. Belopp upp till 2.000-3.000 kr styrs över till löneexekution. Målsättningen är att komma bort från slentrianmässiga besök hos gäldenärer. Om målet inte kunnat avslutas genom exekution i lön, lämnas protokoll på sökandens begäran. Målet kan för detta ändamål tas upp på nytt utan extra kostnad för sökanden. A-mål poster under 1.000 kr sätts inte ut till utmättningsförrättning. I stället skickas ett särskilt krav ut till gäldenären eller annan kontorsindrivning används t ex telefonkrav. Om inte detta ger resultat kan förrättning sättas ut i vanlig ordning.

KFM i Eskilstuna prioriterar mellan enskilda och allmänna mål enligt följande medell.

"I fråga om verkställighet av olika mål skall beaktas, att vissa allmänna mål, de s k företagenskatterna, verkställs

i första hand. De allmänna mål, som prioriteras, är A-skatter, mervärdesskatter, arbetsgivaravgifter samt vissa K-skatter, om skatterna uppgår till högre belopp än c:a 15.000 kronor. Denna prioriteringsnorm gäller även om detta kan innebära att vissa enskilda mål inte kan verkställas inom den tid, som föreskrivits vid delegation.

Förrättningsmannen har dock att pröva om det enskilda målet är av mera angelägen art, t ex avser skadestånd för personskada eller avser mycket betydande belopp eller det kan antas att gäldenären kan komma att undanhålla egendom. I sådana fall måste uppenbarligen tidsfristen hållas."

De enskilda småmålen styr KFM mot löneexekution om kapitalbeloppet i exekutionsfordringen understiger 750 kr. De allmänna bagatellmålen föranleder inga större arbetsinsatser. Eskilstuna verkställer sålunda alla mål men verkställigheten är differentierad.

KFM i Hallsberg ansluter sig i allt väsentligt till Eskilstunas resonemang.

I Katrineholm låter KFM E-målen få företräde framför A-målen när personalläget är ansträngt - främst under sommar månaderna och jul- och nyårshelgerna - eller då måltillströmningen är onormalt stor. Inom E-målen sker en viss prioritering av avhysningsmålen. Inom A-målen sker prioritering i enlighet med vad som gäller för en REX-myndighet /FAX 3, Ins 4 sid 6-7/

Vid KFM i Köping strävar man efter att styra över verkställigheten av såväl enskilda som allmänna mål mot exekution i lön. Sålunda undersöks, beträffande enskilda mål på ett sammanlagt belopp av högst 1.000 kr och allmänna mål på högst 2.000 kr, i första hand om löneutmätning eller införsel kan ske innan andra verkställighetsformer prövas. I övrigt försöker myndigheten inte att prioritera den ena målgruppen före den andra. Betr de allmänna målen tas de s k företags-skatterna och andra mål på högre belopp med förtur framför övriga mål.

KFM i Norrköping tillämpar inga generella regler om prioritering mellan enskilda och allmänna mål. Stadgandet i 88 § UL medför dock att enskilda mål emellanåt måste prioriteras före allmänna mål. Inom gruppen enskilda mål prioriteras mål som avser verkställighet av säkerhetsåtgärder eller eljest på grund av sin natur kräver skyndsam handläggning. Inom gruppen allmänna mål prioriteras mål som av indrivningstaktiska skäl kräver skyndsam handläggning. Angelägenhetsgraden bestäms härvid av det förväntade indrivningsresultatet och skuldens storlek.

KFM i Åvesta har redovisat följande syn på de ställda frågorna

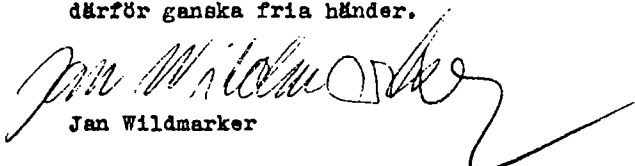
Vid prioritering av enskilda och allmänna mål bör KFM bestämma hur stor andel av resurserna som skall disponeras för enskilda respektive allmänna mål. Som grund kan användas antalet

gäldenärer eller antalet mål. Pyraveckorsregeln i UL får således inte styra över resurser från A-mål till E-mål.

Prioritering av enskilda mål bör ske med varsamhet eftersom KFM inte utövar borgenärsfunktion.

Allmänna mål bör prioriteras enligt gängse ordning. Således stora belopp och företagskatter handläggs först. Även prioritering av mål där ekonomisk brottslighet är orsak till restföringen.

Som framgår av inkomna svar tillämpar de olika KFM varierande normer för prioritering. Man tycks dock vara någorlunda överens om möjligheten att prioritera. Bindningen till handläggningsreglerna i UL skymtar dock fram här och var. Min egen uppfattning är att många kronofogdar upplever prioriteringen som svår och att man ibland tycker sig kollidera med gällande lagstiftning. Själv resonerar jag som så att prioriteringen stöds av uttalanden från RRV, RSV och kommande lagstiftning/utsökningsbalken/. Mot bakgrund av ökande arbetsvolym och pressat personalläge har KFM därför ganska fria händer.

Jan Wildmarker

Inkomna skriftliga svar bifogas.

*Bilaga 4***PM, upprättad inom riksskatteverket den 20 februari 1981***Reglerna om löneutmätning i nya utskökningsbalken*

Under den allmänna motionstiden har väckts ett antal motioner vari föreslås ändringar på olika punkter i förslaget till utskökningsbalk (prop. 1980/81: 8). I motion 1980/81:894 av Lennart Andersson m. fl. berörs sålunda bl. a. utformningen av bestämmelserna i 7 kap. 5 § om löneutmätning. Dessa bestämmelser har ur olika synvinklar stor betydelse. Man har därför inom det s. k. UB-projektet haft anledning att närmare överväga löneutmätningens institutets roll i den framtida exekutiva verksamheten. Avd. E har då kommit till en klar uppfattning om hur löneutmätningens institutet bör vara utformat för att kronofogdemyndigheterna skall klara arbetet med löneutmätningarna och för att borgenärs- och gäldenärsintressen skall tillvaratas i största möjliga utsträckning.

De nuvarande reglerna om löneutmätning infördes genom lagstiftning som trädde i kraft den 1 juli 1969. Av förarbetena framgår att reformeringen av löneexekutionen kunde påräknas leda till en förskjutning av exekutionsfallen från sakexekution mot löneexekution. En sådan utveckling var förenad med stora fördelar. För utmätningssmännens sades löneexekution vara allmänt sett mindre arbetskrävande än sakexekution. Beträffande gäldenärerna framhölls att löneexekution inte – i motsats till vad som kan bli fallet vid exekution i lösöre – är förenad med risk för realisationsförlust (prop. 1968: 130 s. 89 y). Enligt exekutionsväsendets organisationsnämnd borde man tillse att exekutioner effektivt styrdes mot den mindre arbetskrävande löneexekutionen. I detta syfte infördes på förslag av nämnden bestämmelsen om halv utskökningsavgift för det fall att utmätningssökanden endast begärde löneutmätning (förenämnda prop. s. 91 f.).

De gångna årens erfarenheter har visat att antagandet att löneexekution skulle vara mindre arbetskrävande än sakexekution inte alltid är riktigt. Det torde vara en allmän uppfattning inom exekutionsväsendet att särskilt löneutmätningarna ofta fordrar arbetsinsatser som väl kan mätas med många sakutmätningar. Förutom att fastställandet av utmätningsskatt belopp ofta kräver mycket arbete tas en betydande del av kronofogdemyndigheternas kontorsresurser i anspråk för fördelning, bokföring och redovisning av inbetalda belopp.

Särskilt de fall där gäldenären lämnat medgivande till utmätning medför i detta hänseende problem. Sådana utmätningar kan ofta gälla under lång tid, i vissa fall flera år. De belopp som inflyter varje månad är inte sällan blygsamma. Har gäldenären flera borgenärer måste fördelning ske. De belopp som utfaller på de olika fordringarna blir ofta mycket små. Detta förhållande uppmärksammades i JO:s beslut den 22 oktober 1980 i ärendet (dnr 1838–1979) om prioriteringen mellan enskilda och allmänna mål. Som

framhålls där (s. 12) står arbetet och kostnaderna för att hantera dessa belopp inte i någon rimlig proportion till det belopp som betalas ut till borgenären. För denne kan det för övrigt bli en direkt förlust att motta beloppet eftersom kostnaden för krediteringen överstiger den summa som influtit. Sker redovisningen dessutom via ett ombud för borgenären uppkommer kostnader även där.

Som ett led i strävandena att komma till rätta med de beskrivna problemen skall bl. a. ses avskaffandet fr. o. m. den 1 januari 1981 av den särskilda lägre utsökningsavgiften för det fall sökanden endast begär löneutmätning (SFS 1980: 774). Denna åtgärd, som är en konsekvens av uppfattningen numera att löneutmätningarna inte generellt är mindre arbetskrävande än sakutmätningarna, bör i förening med den allmänna höjningen av utsökningsavgiften ha en dämpande inverkan på tillströmningen av antalet nya löneutmätningssmål.

Enligt RSV:s mening fordras dock mera långtgående åtgärder som direkt berör möjligheten för gäldenären att medge löneutmätning. I detta hänseende innebär förslaget till ny utsökningsbalk ingen ändring. Emellertid vidgas möjligheterna till tvångsvis löneutmätning på så sätt att maximitiden förlängs från tre till generellt sex månader (7 kap. 5 §). Mot bakgrund härav och med hänsyn till de olägenheter som medgivandena i många fall visat sig medföra finns skäl att slopa medgivandeinstitutet.

I motion 1980/81: 894 föreslås nu att nuvarande maximitid på tre månader per år bibehålls och att någon särskild tid inte skall gälla för vissa fordringar på grund av deras art. Förslaget förutsätter att möjligheten till medgivande finns kvar, och det skall givetvis ses mot bakgrund av propositionens förslag med sex månader och möjlighet till medgivande. Motionsförslaget måste emellertid vägas mot en annan utformning av löneutmätningssmålet, nämligen sex månader utan möjlighet till medgivande. Det senare alternativet skulle innebära avgörande fördelar för alla berörda parter.

För borgenären har det givetvis den självklara fördelen att han har utsikter att snabbare få sin fordran betald, en omständighet som inte bör lämnas utan avseende i sammanhanget. Såvitt gäller fördelar för gäldenären är det visserligen sant – som anförs i motionen – att om frågan bara gäller att en skuld som i och för sig kunnat tas ut på tre månader i stället fördelas på sex månader kan detta med nuvarande regler lösas genom gäldenärens medverkan. Emellertid måste en annan omständighet som RSV pekade på i sitt remissyttrande över förslaget till utsökningsbalk (prop. 1980/81: 8 s. 546 y) beaktas. En förlängning av löneutmätningssmålet innebär generellt sett att gäldenären drabbas av mindre kostnader för exekutionen. De korta perioder som nu tillämpas medför att få skulder blir fullbetalda i ett och samma mål. Borgenären måste därför återkomma flera gånger med ansökan om utmätning. Med nya mål följer nya exekutionsavgifter som tas ut av gäldenären. Denna omständighet har fr. o. m. den 1 januari 1981 fått ännu större betydelse eftersom utsökningsavgiften

då höjdes till 250 kr. Här bör också nämnas de fall där gäldenären har såväl lön som annan utmättningsbar egendom. Räcker inte lönen till för att täcka sökandens fordran måste ytterligare utmätning ske. Utmätning och exekutiv försäljning av lösöre resulterar alltid i realisationsförlust för gäldenären. Antalet sådana fall minskar om antalet tvångsmånader för löneutmätning ökas. Man skulle kunna tro att detta kan motverkas av att gäldenären medger längre löneutmätning. I en hel del fall skulle det naturligtvis vara så – om man har ett medgivandeinstitut. Det är emellertid inte ovanligt att kronofogdemyndigheten inte får någon som helst kontakt med gäldenären. I dessa fall skulle de angivna olägenheterna med realisationsförlust uppkomma. För kronofogdemyndigheten är det naturligtvis också en nackdel att behöva resa ut till gäldenären för utmätning. Exekutiv försäljning är också arbetskrävande.

I den aktuella motionen anfördes som en avgörande invändning mot att förlänga nuvarande *maximiperiod* på tre månader till sex månader att löneutmätningen alltför mycket närmar sig införselinstitutet. Det kan med visst fog hävdas att löneutmätning redan i dag i många fall fått karaktär av införsel, nämligen i de mål gäldenären lämnat medgivande till löneutmätning under lång tid, i vissa fall flera år. Ett avskaffande av möjligheten till medgivande skulle klart särskilja löneutmätningen från införseln. Om medgivandeinstitutet slopas bör dock maximitiden vara sex månader så att löneutmätningen som exekutionsform har någorlunda effektivitet. Eventuellt kunde denna åtgärd kombineras med en försiktig höjning av de utmätningss fria beloppen för att ytterligare markera löneutmätningens särart i förhållande till införseln och för att säkerställa att löneutmätningen endast kommer till användning mot de gäldenärer som verkligen har förmåga att bära löneavdragen.

Beträffande motionens andra invändning mot att förlänga *maximiperioden* från tre till sex månader, nämligen att "orättvisorna" mellan å ena sidan löntagare och pensionärer och å andra sidan personer med B-skatt ytterligare förstärks, torde "orättvisan" böra avskaffas genom att ännu mer effektiva indrivningsåtgärder sätts in mot gäldenärerna med B-skatt, inte genom att man avstår från effektiva åtgärder mot andra gäldenärer som har förmåga att betala. Det bör för övrigt beaktas att även personer med B-skatt ibland uppbär periodiskt utgående förmåner av inte ringa omfattning, vilka kan bli föremål för löneutmätning, t. ex. sjukpenning och pension.

Som framhållits i det föregående skulle ett avskaffande av möjligheten till medgivande innebära stora fördelar för kronofogdemyndigheterna. Dessa myndigheters resurser skulle då kunna koncentreras på de uppgifter som i första hand bör åvila dem, nämligen att som rationella exekutiva organ ytterst med tvångsåtgärder förverkliga betalningsanspråk i enskilda eller allmänna mål. I många löneutmätningssmål där medgivande lämnats fungerar kronofogdemyndigheterna i dag som inkassobyråer, vilket inte kan vara dessa myndigheters uppgift.

Av utskottet framlagda förslag till ändringar i regeringens lagförslag*Regeringens förslag**Utskottets förslag**Vid moment 3 i utskottets hemställan*

4 kap.

36 §

Bestämmelserna i 10 § gäller ej i allmänt mål.

Bestämmelserna i 10 § gäller ej i allmänt mål. I sådant mål skall utmätning ske så snart som möjligt efter den tidpunkt som anges i 2 kap. 30 § tredje stycket om ej uppskov beviljas med betalningen eller annat särskilt skäl föreligger i målet.

Vid moment 4 i utskottets hemställan

4 kap.

19 §

Om gäldenären är gift och varaktigt sammanbor med sin make, anses de vara samägare till lös egendom som de har i sin gemensamma besittning, om det ej framgår att egendomen tillhör en av dem eller någon annan. Detsamma gäller, när gäldenären varaktigt sammanbor med annan under äktenskapsliknande förhållanden.

Om gäldenären är gift och varaktigt sammanbor med sin make och de har lös egendom i sin gemensamma besittning, anses gäldenären som ägare till egendomen, om det ej görs sannolikt att de är samägare till egendomen enligt lagen (1904:48 s. 1) om samäganderätt och det ej heller framgår att egendomen tillhör den andre eller någon annan. Detsamma gäller, när gäldenären varaktigt sammanbor med annan under äktenskapsliknande förhållanden.

Om gäldenären och annan än som avses i första stycket har lös egendom i sin gemensamma besittning, får egendomen eller andel däri utmätas endast om det framgår att egendomen eller andelen tillhör gäldenären.

Första och andra styckena gäller ej i fråga om registrerat skepp eller registrerat luftfartyg.

Vid moment 5 i utskottets hemställan

7 kap.

5 §

Utan gäldenärens medgivande i målet får utmätning ej under ett och samma kalenderår tillämpas sammanlagt längre tid än sex månader. Utmätning får ej heller under

Utmätning får ej under ett och samma kalenderår tillämpas sammanlagt längre tid än sex månader. Utmätning får ej heller under två kalenderår efter varandra ske så att

Regeringens förslag

två kalenderår efter varandra ske så att lönen i en följd eller utan större uppehåll tas i anspråk under längre tid än sex månader. Det bör om möjligt undvikas att lönen tas i anspråk under gäldenärens semester eller i omedelbar anknytning till denna. *Medgivande som anges ovan kan återkallas av gäldenären.*

Första stycket är ej tillämpligt vid utmätning av ackordslön, provision eller annan ersättning som inestår för längre tid än en månad. Meddelas i annat fall beslut om utmätning beträffande viss löncpost, skall beslutet vid tillämpning av första stycket anses gälla den tid på vilken den posten belöper.

Om belopp som utgår som pension eller livränta förfaller med längre mellanrum än en månad, får utmätning därav ej ske i vidare mån än om beloppen hade förfallit månadsvis.

Vid moment 7 i utskottets hemställan

16 kap.

2 §

Innan avhysning sker skall svaranden beredas tillfälle att yttra sig. *Är han bosatt utomlands, får detta ske genom att underrättelse om den sökta åtgärden sänds till honom med posten under hans utländska adress.*

Saknar svaranden känt hemvist och har det ej kunna klarläggas var han uppehåller sig, får avhysning ske utan hinder av att han ej har beretts tillfälle att yttra sig.

Utskottets förslag

lönen i en följd eller utan större uppehåll tas i anspråk under längre tid än sex månader. Det bör om möjligt undvikas att lönen tas i anspråk under gäldenärens semester eller i omedelbar anknytning till denna.

Innan avhysning sker skall svaranden beredas tillfälle att yttra sig. Saknar svaranden känt hemvist och har det ej kunnat klarläggas var han uppehåller sig, får avhysning dock ske utan hinder av att han ej har beretts tillfälle att yttra sig.

I fråga om delgivning av handling varigenom svaranden bereds tillfälle att yttra sig gäller delgivningslagen (1970:428). Har den sökta känt hemvist inom riket men träffas varken han eller någon som handlingen kan lämnas till enligt 12 § delgivningslagen och kan det inte klarläggas var han uppehåller sig, får kungörelsedelgivning användas. Myndigheten kan i sådant fall i stället besluta att handlingen skall i slutet kuvert lämnas i den söktes hemvist eller, om detta ej kan ske, fästas på dörren till hans bostad. Är svaranden bosatt utomlands får handlingen sändas till honom med posten under hans utländska adress.

Regeringens förslag

Utskottets förslag

Vid moment 10 i utskottets hemställan

2 kap.

7 §

I fråga om handling som kommer in till kronofogdemyndigheten tillämpas 33 kap. 3 § rättegångsbalken.

Handling, som avser anmälan eller annan åtgärd som skall ske innan utmätt egendom säljs, sammanträde avslutas eller beslut meddelas, anses dock inkommen i rätt tid endast om innehållet i handlingen har *blivit* känt för förrättningsmannen före nämnda tidpunkt.

Handling, som avser anmälan eller annat åtgärd som skall ske innan utmätt egendom säljs, sammanträde avslutas eller beslut meddelas, anses dock inkommen i rätt tid endast om innehållet i handlingen har *hunnit bli* känt för förrättningsmannen före nämnda tidpunkt.

Vid moment 11 i utskottets hemställan

2 kap.

24 §

Har enligt 4 kap. 20, 21 eller 22 § eller 13 kap. 7 § andra stycket föreläggande meddelats att väcka talan vid domstol, skall tvisten prövas av tingsrätten i den ort där kronofogdemyndigheten finns, om ej annat följer av andra stycket

Om föreläggande har meddelats enligt 4 kap. 20, 22 eller 26 § i fall då tvisten rör egendom som avses i 10 kap. 10 eller 12 § rättegångsbalken, gäller om domstols behörighet vad som sägs där.

Om föreläggande har meddelats enligt 4 kap. 20, 21, 22 eller 26 § i fall då tvisten rör egendom som avses i 10 kap. 10 eller 12 § rättegångsbalken, gäller om domstols behörighet vad som sägs där.

Har föreläggande meddelats enligt 4 kap. 23 § första stycket eller 9 kap. 11 § tredje stycket, gäller om domstols behörighet vad som i allmänhet är föreskrivet därom. I fall som avses i 4 kap. 23 § andra stycket skall tvisten prövas, när fråga är om pantbrev i fastighet, av den tingsrätt som anges i 10 kap. 10 § rättegångsbalken och eljest av tingsrätten i den ort där kronofogdemyndigheten finns.

I föreläggande skall anges vid vilken domstol talan skall väckas.

Vid moment 12 i utskottets hemställan

2 kap.

29 §

När medel som sökanden eller annan sakägare har fått lyfta skall betalas tillbaka, utgår ränta enligt 5 § räntelagen (1975:635) från den dag medlen utbetalades till den dag återbetalning skall ske och enligt 6 § räntelagen för tiden därefter.

När medel som sökanden eller annan sakägare har fått lyfta skall betalas tillbaka, utgår ränta enligt 5 § räntelagen (1975:635) från den dag medlen utbetalades till *och med* den dag återbetalning skall ske och enligt 6 § räntelagen för tiden därefter.

Ränta utgår dock ej i den mån det beror på den som är berättigad till medlen att de ej har betalats tillbaka.

Regeringens förslag

Utskottets förslag

Vid moment 13 i utskottets hemställan

3 kap.

19 §

Skriftlig, av två personer bevittnad förbindelse angående underhållsbidrag enligt giftermålsbalken eller föräldrabalken *eller angående bidrag som tillkommer kommun för barns vård enligt 72 § andra stycket barnavårdslagen (1960:97)* verkställs såsom lagakraftäggande dom.

Skriftlig, av två personer bevittnad förbindelse angående underhållsbidrag enligt giftermålsbalken eller föräldrabalken verkställs såsom lagakraftäggande dom.

I fråga om underhållsbidrag, som skall utges till gäldenärens make för makens egen del eller för makarnas barn, får verkställighet dock äga rum endast om makarna under den tid som bidraget avser ej varaktigt bodde tillsammans och alltjämt ej gör det.

Har talan rörande en förbindelse väckts vid domstol, kan denna förordna att verkställighet ej får äga rum tills vidare.

Vid moment 14 i utskottets hemställan

7 kap.

12 §

Skatteavdrag har företrädare framför utmätning. Om förhållandet mellan införsel och utmätning finns bestämmelser i 15 kap. 17 §.

Skatteavdrag har företrädare framför utmätning. Om förhållandet mellan införsel och utmätning finns bestämmelser i 15 kap. 16 och 17 §§.

Vid moment 15 i utskottets hemställan

8 kap.

19 §

Bestämmelserna i 3 § gäller ej i allmänt mål.

Bestämmelserna i 3 § gäller ej i allmänt mål. *I sådant mål skall försäljning av utmätt egendom ske utan dröjsmål, om ej hinder möter eller anstånd lämnas av kronofogdemyndigheten.*

Vid moment 16 i utskottets hemställan

10 kap.

11 §

Fordringarna upptas efter det företrädare som gäller enligt lag. Ränta och annan biförpliktelse upptas före fordringens kapitalbelopp, om ej borgenären yrkar annat.

Förrättningskostnaderna upptas närmast före exekutionsfordringen.

Fordran upptas även om den är beroende av villkor eller tvistig. Är panträtt för fordran beroende av att sökt inteckning beviljas, upptas fordringen med det företrädare som tillkommer den om inteckningen beviljas.

Regeringens förslag

När försäljning har begärts av förvaltaren i konkurs, anses konkursboet som sökande utan förmansrätt, om ej *anslutning har skett enligt 5 §.*

Utskottets förslag

När försäljning har begärts av förvaltaren i konkurs, anses konkursboet som sökande utan förmansrätt, om ej *annat följer av 5 §.*

Vid moment 17 i utskottets hemställan

15 kap.

1 §

Införsel får äga rum för

1. underhållsbidrag enligt giftermålsbalken eller föräldrabalken,

2. *bidrag som tillkommer kommun för barns vård enligt 72 § andra stycket barnavårdslagen (1960:97) eller till hjälptagares försörjning enligt 40 § lagen (1956:2) om socialhjälp.*

3. skatter och allmänna avgifter i fall som särskilt föreskrivs samt böter och viten.

Införsel får äga rum för

1. underhållsbidrag enligt giftermålsbalken eller föräldrabalken,

2. skatter och allmänna avgifter i fall som särskilt föreskrivs samt böter och viten.

5 §

Införsel för underhållsbidrag får ej ske utan att bidragsbelopp som får tagas ut enligt andra stycket utestår obetalt eller att gäldenären vid två eller flera tillfällen under de två senaste åren före införselbeslutet har underlåtit att betala i rätt tid och det finns anledning antaga att detta skall upprepas.

Genom införsel får tagas ut endast bidragsbelopp som har förfallit till betalning tidigast två år före början av den kalendermånad under vilken verkställigheten skall ske.

Genom införsel får ej tagas ut annat bidragsbelopp än sådant som är förfallet när verkställighet skall ske eller som förfaller näst därefter.

I fråga om införsel i sjukpenning eller annan dagersättning som avses i 2 § första stycket 5 skall vid tillämpning av andra och tredje styckena i denna paragraf innehållandet anses ske varje dag för vilken ersättning utgår.

6 §

Införsel för kommuns fordran på bidrag får ej avse annat bidrag än sådant som belöper på tid efter det att beloppet har fastställts eller, när fastställelsen har skett på ansökan, efter det att ansökningen gjordes.

Vid införsel för kommuns fordran på bidrag tillämpas bestämmelserna i 5 §.

I fråga om införsel i sjukpenning eller annan dagersättning som avses i 2 § första stycket 5 skall vid tillämpning av 5 § andra och tredje styckena innehållandet anses ske varje dag för vilken ersättning utgår.

*Regeringens förslag**Utskottets förslag*

10 §

Vid införsel för engångsbelopp i fall som avses i 1 § 1 *eller* 2 skall kronofogdemyndigheten vid behov fördela beloppet på skilda poster efter vad som är skäligt med hänsyn till den tid för vilken beloppet är avsett och övriga omständigheter. De särskilda posterna anses vid tillämpning av införseln förfallna enligt vad som sålunda har bestämts.

Vid införsel för engångsbelopp i fall som avses i 1 § 1 skall kronofogdemyndigheten vid behov fördela beloppet på skilda poster efter vad som är skäligt med hänsyn till den tid för vilken beloppet är avsett och övriga omständigheter. De särskilda posterna anses vid tillämpning av införseln förfallna enligt vad som sålunda har bestämts.

12 §

Beslut om införsel skall ändras, om anledning föreligger. Innan ändring beslutas skall den part som ändringen går emot beredas tillfälle att yttra sig, om ej det är uppenbart obehövt eller beslutet ej kan uppskjutas.

Beslut om införsel för bidrag som avses i 1 § 1 *eller* 2 skall hävas, om gäldenären betalar förfallna bidrag och det finns anledning antaga att bidragsskyldigheten skall fullgöras för framtiden.

Beslut om införsel för bidrag som avses i 1 § 1 skall hävas, om gäldenären betalar förfallna bidrag och det finns anledning antaga att bidragsskyldigheten skall fullgöras för framtiden.

15 §

Är fråga om införsel för fordringar som är upptagna under skilda punkter i 1 §, har de inbördes företräde efter nummerordningen.

Vid samtidig införsel för två eller flera underhållsberättigade fördelas innehållet belopp efter de löpande bidragens storlek. Om mera har innehållits än som svarar mot de löpande bidragen, har bidrag som har stått ut längre företräde vid fördelningen av det överskjutande beloppet.

Delbetalning, som inflyter på viss underhållsberättigads fordran, avräknas i första hand på det belopp som har stått ut längst och alltjämt kan tagas ut genom införsel.

Av fordringar som avses i 1 § 2 har vad som har stått ut längst företräde.

17 §

Införsel går före utmätning.

Har införsel för viss fordran beviljats i vederlag som avses i 2 § första stycket 3 eller i pension eller livränta och blir därefter rättigheten som sådan utmätt för annan fordran, har införselfordringen företräde till betalning ur vad som inflyter till följd av utmätningen. I fråga om fordran som avses i 1 § 1 *eller* 2 gäller det nu sagda bidragsbelopp som har förfallit till betalning när beslut om utmätning meddelas eller förfaller näst därefter.

Har införsel för viss fordran beviljats i vederlag som avses i 2 § första stycket 3 eller i pension eller livränta och blir därefter rättigheten som sådan utmätt för annan fordran, har införselfordringen företräde till betalning ur vad som inflyter till följd av utmätningen. I fråga om fordran som avses i 1 § 1 gäller det nu sagda bidragsbelopp som har förfallit till betalning när beslut om utmätning meddelas eller förfaller näst därefter.

*Regeringens förslag**Utskottets förslag*

Belopp som har innehållits genom införsel får ej utmätas för annan fordran hos gäldenären.

21 § -

Har medel innehållits för fordran som avses i 1 § 2 *eller* 3, är gäldenären ej längre betalningsskyldig för den del av fordringen som motsvaras av innehållet belopp, även om det ej kan tagas ut hos arbetsgivaren. Detsamma gäller när medel har innehållits för fordran som avses i 1 § 1, om fordringen tillkommer allmän försäkringskassa enligt 15 § lagen (1964: 143) om bidragsförskott.

Har medel innehållits för fordran som avses i 1 § 2, är gäldenären ej längre betalningsskyldig för den del av fordringen som motsvaras av innehållet belopp, även om det ej kan tagas ut hos arbetsgivaren. Detsamma gäller när medel har innehållits för fordran som avses i 1 § 1, om fordringen tillkommer allmän försäkringskassa enligt 15 § lagen (1964: 143) om bidragsförskott.

22 §

Medel som har influtit genom införsel för fordran som avses i 1 § 1 *eller* 2 skall redovisas skyndsamt, dock ej förrän det bidrag som medlen avser är förfallet.

Har införsel för fordran *som avses i 1 § 1* ägt rum på grund av dom eller beslut som ej äger laga kraft eller får verkställas som lagakraftätagande dom, får medlen ej betalas ut utan säkerhet ställs.

Medel som har influtit genom införsel för fordran som avses i 1 § 1 skall redovisas skyndsamt, dock ej förrän det bidrag som medlen avser är förfallet.

Har införsel för *sådan* fordran ägt rum på grund av dom eller beslut som ej äger laga kraft eller får verkställas som lagakraftätagande dom, får medlen ej betalas ut utan att säkerhet ställs.

Vid moment 18 i utskottets hemställan

15 kap.

16 §

Bor gäldenären varaktigt tillsammans med sin make och överstiger underhållsbidrag till maken eller till makarnas barn vad som skäligen bör tillkomma den underhållsberättigade, får bidraget vid tillämpning av 15 § jämkas med hänsyn till annan fordran för vilken införsel äger rum samtidigt. Föreligger särskilda skäl, får sådan jämkning ske även av annat underhållsbidrag, om detta uppenbart överstiger vad som skäligen behövs för den underhållsberättigades försörjning.

Bestämmelserna i första stycket *gäller också* när skatteavdrag eller utmätning ej kan äga rum till följd av införsel för underhållsbidrag som avses där.

Bestämmelserna i första stycket *äger motsvarande tillämpning* när skatteavdrag eller utmätning ej kan äga rum till följd av införsel för underhållsbidrag som avses där.

Har gäldenären rätt till avdrag på underhållsbidrag enligt 7 kap. 4 § föräldrabalken, får belopp som på grund härav tillgodoräknas honom ej tagas i anspråk genom införsel för fordran, som tillkommer annan än den underhållsberättigade eller någon som har inträtt i dennes rätt.

Innehållsförteckning

<i>Ärendet</i>	1
<i>Motionsyrkandena</i>	2
<i>Utskottet</i>	3
Inledning	3
Propositionens huvudsakliga innehåll	4
Allmänna överväganden	6
Upplysningsplikt och bostadsförrättningar	10
Tillgång till registerinformation	15
Prioritering inom exekutionsväsendet	19
Förhållandet till tredje man vid utmätning av lös egendom	25
Löneutmätning	31
Besittningsskyddet för hyresgäster	35
Avhysning	37
Indrivning av böter som ådöms utländsk medborgare	42
Ingivande av handling	44
Domstols behörighet	44
Ränteberäkning	44
Verkställighet av förbindelse angående återbetalningsskyldighet till kommun	45
Utmätning av fast egendom	46
Förhållandet mellan utmätning och införsel	47
Försäljning av utmätt gods	47
Försäljning av registrerat skepp	48
Företrädesordning vid införsel	48
Utskottets hemställan	48
<i>Särskilt yttrande</i>	51
 <i>Bilagor</i>	
1. Lagförslaget i proposition 1980/81: 8	52
2. Remissyttranden över motion 1979/80: 1612	116
3. JO:s beslut den 22 oktober 1980 om prioritering	119
4. RSV:s PM den 20 februari 1981 om löneutmätning	180
5. Av utskottet framlagda förslag till ändringar i regeringens lagförslag	183